

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BİR KARAPAPAK (TEREKEME) ÂŞIĞI: ÂŞIK SEYYÂTİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşegül AYDIN

EYLÜL 2014

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

BİR KARAPAPAK (TEREKEME) ÂŞIĞI: ÂŞIK SEYYÂTİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşegül AYDIN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ

EYLÜL 2014

TRABZON

ONAY

Ayşegül AYDIN tarafından hazırlanan “Bir Karapapak (Terekeme) Âşığı: Âşık Seyyâti” adlı bu çalışma 28/10/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Bilim dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ (Başkan-Danışman)

Prof. Dr. A. Mevhibe ÇOŞAR (Üye)

Prof. Dr. Uğur ÜÇÜNCÜ (Üye)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım / ... /

.....
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ayşegül AYDIN

ÖNSÖZ

Türk milleti, tarih sahnesine çıktığı günden beri sık sık yurt değiştirmiş ve asırlardır süren tarih yolculuğunda pek çok farklı kültürle karşılaşarak kültürleşme yaşamıştır. Bu kültürleşme sürecinde başka kültürlerden aldığı unsurları kendi bünyesinde eritmeyi, onlara kendi damgasını vurmayı başarmış ve millî varlığını bugüne kadar koruyabilmiştir.

Bu gün dünyanın her yanına yayılmış olan Türk milletinin geniş dağılımı, bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiş, özbeöz Türk olmalarına rağmen bazı Türk topluluklarının yeterince tanınmalarına engel olmuştur. Bunlardan biri de tarihte önemli roller üstlenmiş ve bizim tez konumuz olan Âşık Seyyâti'nin de mensubu olduğu Karapapak Türkleridir.

Bu çalışmanın amacı; hem iki asırdan beri Anadolu'nun muhtelif yerlerinde, Karapapak veya Terekeme adıyla yaşayan Karapapak Türklerine dikkat çekmek hem de Âşıklık geleneğinin başarılı bir üyesi olmasına rağmen yeterince tanınmadığını düşündüğümüz Âşık Seyyâti'yi, her yönüyle tanıtmaktır.

Çalışmamızın ilk bölümünde Âşık Seyyâti'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgi verilmiştir. Âşığın şiirleri, ikinci bölümde yapı ve şekil yönünden, üçüncü bölümde ise muhteva yönünden incelenmiştir. Dördüncü bölümde şiirlerine ve hikâyelerine yer verilmiş; bu bölümün ardından sonuç ve eklerle çalışma tamamlanmıştır.

Eserlerini bize vermekte tereddüt etmeyen Âşık Seyyati'ye, Âşık Seyyâti ile tanışmamıza vesile olan Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK'a, uzunca bir süre tez danışmanlığımızı yürütmüş olan Prof. Dr. Ali ÇELİK'e ve yalnızca bu çalışmamızda değil, yüksek lisans öğrenimimiz boyunca yardımlarından, bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğimiz Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ'ye teşekkürü borç biliriz.

Trabzon, Eylül 2014

Ayşegül AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
GİRİŞ.....	1-8

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK SEYYÂTİ.....	9-12
1.1. Hayatı.....	9
1.2. Mahlası	9
1.3. Yetiştığı Ortam	10
1.4. Edebî Kişilik	11

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂŞIK SEYYÂTİ'NİN ŞİİRLERİNDE YAPI VE ŞEKİL	13-23
2.1. Ölçü.....	13
2.2. Nazım Birimi ve Hacmi.....	14
2.3. Kafiye	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÂŞIK SEYYÂTİ'NİN ŞİİRLERİNDE MUHTEVA.....	24-115
3.1. Âşıklık Geleneği	24
3.2. Aşk.....	35
3.3. Atatürk	41

3.4. Coğrafi Unsurlar	45
3.5. Âşık Seyyâti'nin Şiirlerinde Din ve Dindarlar	55
3.6. Dünyanın Geçiciliği ve Ölüm	63
3.7. Felek	66
3.8. Gurbet	71
3.9. İnanç Unsurları	75
3.10. Kültürümüze ve Edebiyatımıza Ait Kahramanlar	82
3.11. Tabiat	84
3.12. Tarihî Unsurlar.....	94
3.13. Toplumsal Meseleler ve İdeoloji	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. METİNLER	116-338
4.1. Şiirler	116
4.2. Hikâyeler.....	292
SONUÇ	339
KAYNAKLAR.....	344
EKLER	347
ÖZGEÇMİŞ	351

ÖZET

Türk tarihini bilmek, Türk topluluklarını tanımak, Türk kültürüne ve âşıklık geleneğine sahip çıkmak, milli varlığımızın korunması bakımından önem arz etmektedir. Günümüzde tarihimize ve kültürümüze gösterilen alâka her gün biraz daha azaldığı için, yaşayan âşıklarımız bile bilinmemekte, onların mensubu oldukları Türk toplulukları da yeterince tanınmamaktadır.

Bu çalışmada, günümüz âşıklarından Âşık Seyyâti ele alınmış; âşıklık geleneği ve âşığın mensubu olduğu Karapapak (Terekeme) Türkleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, âşığın, hayatı, edebî kişiliği ve yetiştiği ortam anlatılmıştır. Ardından Çıldır ziyaretimiz sırasında âşığın bizzat kendisinden derlediklerimizle daha önce yazıya geçirilmiş olan bütün şiirleri şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Âşıklık Geleneği, Karapapaklar (Terekemeler), Âşık Seyyâti

ABSTRACT

It is crucial to know Turkish history and Turkish communities all over the world, and to maintain Turkish culture and tradition of ashik in order to keep our national existence. Gradual decrease of public interest in our cultural heritage and history cause a decline in recognition of living ashiks and knowing their Turkish heritage.

This study examines life and studies of Ashik Seyyati, one of the living ashiks. His life story, characteristics, and culture he grew in are deeply studied. For this study, the researcher visited Ashik Seyyati in *Çıldır* where he is from and collected his written and oral works, and did an in-depth form and content analysis of these works. Moreover, tradition of ashik, and information about *Karapapak (Terekeme)* Turkish people of which Ashik Seyyati is a member.

Key Words: Ashik Seyyati, Karapapak (Terekeme) Turkish people, living ashiks.

GİRİŞ

Âşıklık Geleneği ve Karapapak (Terekeme) Türkleri

Türkler köklü bir tarihe sahip oldukları gibi, zengin bir edebiyata da sahiptirler. Tecrübeleri, kültür ve gelenekleri, yaşama biçimleri, yurtları, edebiyatlarının oluşumunda etkili olmuş; bu unsurların herbiri gerçeğinde birer desene dönüşmüştür.

Türklerin inançlarındaki, yaşama biçimlerindeki her değişiklik, edebiyatlarına da yansımıştır. Böylece Türk edebiyatı bir taraftan yeni türleri ve şekilleri de içine alarak çığ gibi büyürken diğer taraftan şekillenmeye devam etmiştir. Bu şekillenme birtakım farklılıkları da beraberinde getirmiştir.

“Türk Edebiyatı İslamiyet’in kabulünden ve orta devir Türk tarihindeki siyasi ve sosyal gelişme ve değişimlerden dolayı iki farklı tarzda gelişme göstermiştir. Arap-Fars edebiyat geleneklerine dayalı olarak başlatılan, gelişme süreci içinde millileşen Divan Edebiyatı ve Türklerin ilk millî edebiyat geleneklerine bağlı gelişen, yeni unsurlarla zenginleşen Halk Edebiyatı.” (Günay, 2008: 37).

Ozan baksı geleneği ile başladığını kabul ettiğimiz Türk Halk Edebiyatı; farklı zaman ve coğrafyalarda, yeni kültürlerle, beğenilere ve ihtiyaçlara göre, Anonim Halk Edebiyatı, Tekke-Tasavvuf Edebiyatı ve Âşık Edebiyatı olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Mani, bilmece, tekerleme, masal, fıkra gibi sözlü gelenekte yaşayıp kuşaktan kuşağa aktarılan anonim ürünler, Anonim Halk Edebiyatı’nı oluştururken; ilâhi, nutuk, şathiye, devriye, nefes gibi türlerin oluşturduğu dini edebiyat da Tekke Tasavvuf Edebiyatı’nı oluşturmuştur. Âşık Edebiyatı ise işlediği konular ve verilen ürünlerin sahiplerinin belli oluşu itibarıyla bu iki edebiyattan da farklıdır. Aynı zamanda Âşık Edebiyatı, Türk Halk Edebiyatı’nın diğer iki bölümüne nazaran mevcudiyetini daha iyi korumuştur.

“Türk Halk Edebiyatı içinde yer alan Âşık Edebiyatı, millî edebiyat geleneğinin bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam eden bölümüdür. Anonim edebiyat örneklerinin bir bölümü hafızalarda muhafaza edilmekle beraber fıkra türü dışında yeni yaratmalar görülmemektedir. Tekke edebiyatı örnekleri de tekkelerin kapanışı ile yeni yaratmalara son vermiş gibidir. Âşık Edebiyatı ise başlangıcından bugüne yeni şartlara uyarak hayatini sürdürmektedir” (Günay, 2008: 39).

Âşık Edebiyatının hayatiyetini sürdürmesinde kültür ve geleneklerine sahip çıkan Âşık Edebiyatı temsilcileri etkin rol oynamıştır. “Kültür tarihimizin önemli bir bölümünü oluşturan âşık edebiyatı, âşık adı verilen halk şairlerinin kendilerinin veya usta âşıkların şiirlerini saz eşliğinde çalıp söylemeleriyle ya da halk hikâyesi anlatmalarıyla meydana gelmiş bir edebiyattır” (Çıblak, 2004: 77). Âşıklar, icralarını devam ettirerek, asırlar önce meydana getirdikleri bu edebiyata sahip çıkmışlardır. Âşıkların icra ettikleri ürünler, gelişigüzel yaratmalar değildir. “Âşıkları yönlendiren, ‘âşıklık geleneği’ adı verilen bir kurallar bütünü bulunmaktadır” (Coşgun, 2012: 147). Âşık Edebiyatı temsilcilerinin âşıklığa başlamaları, yetişmeleri, mahlas almaları, sanatlarını icra ederken dikkat ettikleri unsurlar; tertiplenen fasıllardaki düzen, âşıklık geleneğinin kuralları dâhilindedir. Âşıklar, asırlarca, bu geleneğin dışına çıkmadan Türk yaşam tarzını ve duygu dünyasını içtenlikle yansıtmayı başarmışlardır.

Günümüzde de ürün vermeye devam eden Âşık Edebiyatı’nın başlangıcı XVI. asra uzanmaktadır. “Bu sahada çalışan araştırmacıların hemen hepsi eldeki yazılı kaynaklara dayanarak bu edebiyatın XVI. asırda teşekkül ettiğini söylemektedirler” (Günay, 2008: 51).

Ozan baksı geleneği ile sanat icra edenler, İslamiyet’in kabulünden sonra tasavvuf kültürü ışığında eserler vermeye başlamışlardır. Bununla birlikte dil ve üslupta ozanlık geleneğini sürdürmüşlerdir. XV. yüzyıla gelindiğinde duyuş farklılıkları ile belirginleşen yeni arayışlar ortaya çıkmıştır.

“XV. yüzyılda kesin biçimi ile kendini hissettiren din dışı konularda ürün yaratma ihtiyacı âşık tarzı denilen yeni bir geleneğin kurulmasına yol açmıştır. Fakat bu, bir yandan asıl kökü olan ozan-baksı geleneğinin formunu ve üslubunu korurken bir yandan da kendisinden kopup ayrıldığı dini tasavvufi halk edebiyatının tematik yaklaşımını kısmen sürdürmesi biçiminde ortaya çıkmıştır” (Düzgün, 2008: 237).

İlk temsilcilerini XVI. yüzyılda veren Âşık Edebiyatı XVII. yüzyılda kendine has kurallarını oluşturmuş şekilde karşımıza çıkar. “Bu yüzyılda âşık edebiyatı ürünlerinin nicelik bakımından önemli bir seviyeye geldiği, nitelik yönünden ise zirveye ulaştığı görülür” (Düzgün, 2008: 240). XVIII. yüzyılda çok sayıda şâir yetiştiren Âşık Edebiyatı nitelik yönünden XVII. yüzyılın gerisinde kalmıştır. XIX. yüzyılda ise Âşık Edebiyatı

yükselişe geçmiştir. Bu dönemde âşıklar sayıca çoğalmış, teşkilatlanmış, fasıllar yapmaya başlamışlardır. Âşıkların XIX. yüzyılda sanatlarını icra ederken yazılı ortamı kullanmaları sebebiyle XIX. yüzyıldan günümüze ulaşan ürün sayısı oldukça fazladır. XX. yüzyılın başlarında yaşanan sosyal ve siyasi gelişmeler Âşık Edebiyatı'nı olumsuz etkilemiş; Âşık Edebiyatı gerilemeye başlamıştır. Ancak ilerleyen yıllarda ortaya konan yeni kültür politikaları, 1913'te Ziya Gökalp'in başlattığı "Halka Doğru" hareketi, 1927 yılında kurulan Türk Halk Bilgisi Derneği'nin çalışmaları Âşık Edebiyatı'nın yeniden canlanmasına zemin hazırlamıştır. Âşıkların tanıtılması, desteklenmesi, teknoloji ile tanıştırılmaları, Âşık Edebiyatı'nı takip eden kitlenin büyümesini sağlamıştır. Bu gün, icracılarının içinde bulunduğu şartlara göre sözlü, yazılı ve elektronik ortamların tümü kullanılsa da Âşık Edebiyatı'na duyulan ilgi eskiye oranla azalmıştır. Ancak Türk milletinin geleneklerini sürdürmeye ihtimam gösteren bir millet oluşu ve âşıklara duyduğu hürmet, bu ilginin tamamen yok olmasına engel olmuştur.

Âşıklık kolay kazanılan bir statü değildir. Âşık adayı önce bir hazırlık evresi geçirir. Hazırlık evresinde maddi veya manevi sıkıntılar yaşar. Çektiği sıkıntılara sabreden âşık adayı kutsal sayılan bir yerde uyuyakalır; rüyasında pîr elinden bâde içer. Âşık adayı uyandığında, saz eşliğinde şiirler okumaya başlar. Böylece âşıklık ehliyetini almış olur. Adına "rüya motifi" dediğimiz bu olay, Âşık Edebiyatı'nda büyük öneme haiz olsa da âşıklığa başlama yollarından yalnızca biridir. Doğan KAYA (1994: 39), rüya sonrası âşık olma dışında ırsiyet, şâirlik istidadının var olması, çıraklık, usta malı şiir söyleme ve çevredeki âşıklardan etkilenme, türkülü hikâyeye dinleyerek veya okuyarak yetişme, sazlı-sözlü ortamda yetişme, mânevi etki sonucu âşık olma, dert sebebiyle âşık olma, sevda sebebiyle âşık olma, ruhi depresyon sonucu âşık olma, millî duyguların galebe çalmasıyla âşık olma gibi başka şekillerde de âşık olunabileceğini söyler.

Âşıklığa başlangıç şekilleri içinde en sık görülen usül çıraklık eğitimidir. "Toplumun değer yargılarından kaynaklanan usta-çırak ilişkisi, tarih boyunca âşıklık geleneğini nesilden nesile intikal ettiren ve geleneği şekillendiren önemli unsurlardan biri olmuştur" (Aslan, t.y.: 1). Çıraklık eğitimi süresince âşık adayı, ustasının girdiği her ortamda bulunmaya çalışır. Ustasını dinleyip seyrederek onun dinleyicilere nasıl hitap ettiğini, nasıl saz çaldığını, üslubunu ve deyişlerini öğrenir. Usta, âşık adayının eksiklerini

tamamlamasına yardım eder. Kendisinden sonra geleneği devam ettirecek ve kendi adını unutturmayacak bir öğrenci yetiştirebilmek için tecrübelerini çırağına aktarır.

“Gelenek içinde büyük önem arz eden, usta-çırak ilişkisi, âşık edebiyatında bir çeşit okul anlamına gelen ‘kol’ların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bir ustanın yanında yetişen çırak âşıklık yeteneğini kazanınca yanına bir öğrenci alır ve onu yetiştirir. O da bir başka öğrenciyi yetiştirir. Zamanla bu gelenek zinciri içinde bir âşık kolu ortaya çıkar” (Düzgün, 2008: 259).

Âşık Edebiyatı geleneklerinden biri de âşıkların mahlas olarak adlandırılan takma bir ad kullanmalarıdır. Mahlas rüya motifi içinde bir pîr tarafından verilebileceği gibi, âşığa ustası tarafından da verilebilir. Püryâni, Efkâri, Devrânî (Kaya, 1994: 91) gibi kendi mahlasını kendisi seçen âşıklar da vardır.

Âşık Edebiyatı’nda icra edilen ürünlerin saz eşliğinde sunulması da bir gelenektir. Ancak ürünlerini saz eşliğinde icra etmeyen sanatçılar da mevcuttur. Nâilî, Kuzkaya, Âşık Adem Güney (Kaya, 1998: 4-6) saz çalmayan âşıklardan birkaçıdır. Ortaya koydukları ürünler Âşık Edebiyatı’nın biçim ve içerik özelliklerine uygun olduğundan bu sanatçılar ve eserleri de Âşık Edebiyatı kapsamında değerlendirilir.

Âşık Edebiyatı başlangıcından itibaren incelendiğinde şehirlerde de köylerde de âşıklar yetiştiği görülür. “Şehirlerdeki âşıklar genellikle kahvehanelerde, konaklarda, tekkelerde, imâretlerde ve panayirlarda boy göstermiş; birçoğu halktan taltif ve destek görmüştür” (Kaya, 1994: 36). Köylerdeki âşıklar ise genellikle köy odalarında, köy kahvehanelerinde, açık havalarda, düğün evlerinde sanatlarını ortaya koymuşlardır. “Âşık farklı köy ve kentlerde düzenlenen icralara katılmak için gezerken bir taraftan geleneği öğrenir, diğer taraftan da kendi yaratılarını, kimliğini ve belleğini oluşturur” (Özdemir, 2012: 21).

Geçmişte şehirli âşıklarla, köylü âşıklar karşılaştırıldıklarında şehirli âşıkların dış etkilere daha açık olduğu, köylü âşıkların ise değişime daha az mâruz kaldıkları görülür. Günümüzde ise köylü ile şehirli arasındaki fark azalmış, Âşık Edebiyatı’nı koruyan surlar köylerde de yıkılmaya başlamıştır. Âşıklık geleneğinin sürdürülmesi ve yabancı kültürlerin olumsuz etkilerinden uzak tutulması artık bütün köyler için geçerli değildir. İç Anadolu,

Güney Anadolu ve Doğu Anadolu köyleri âşıklık geleneğine sahip çıkmış ve âşıkların beşiği sayılmıştır.

Âşıklık geleneğinin korunmasında ipi göğüsleyen yöreler, sosyal hareketlilikten uzak, ulaşım imkânları ya da iklimleri itibariyle diğer bölgelere göre daha şanssız yörelerdir. Bu yörelerde değişim rüzgârları kültürümüzü aşındıramamış; Âşık Edebiyatı budaklanma fırsatı bulabilmiş ve âşıklık geleneği devam ettirilmiştir. Sivas, Erzurum, Kars, Ardahan illerinde yetişen âşık sayısının fazla oluşu da bu sebeptendir.

Çalışmamızda eserlerini incelediğimiz Âşık Seyyâti de Ardahan ilinin edebiyatımıza kazandırdığı âşıklardan biridir. Ardahan Âşık Şenlik'ten, Âşık Nuri'ye pekçok sanatçı yetiştirmiş, âşıklık geleneğinde okul görevi gören merkezlerden biri olmuştur.

Ardahan yaklaşık 3000 yıllık bir geçmişe sahiptir. 628 yılında Hazar Türklerinin bir kolu olan Arda Türklerinin eline geçmiş ve Ardahan adını almıştır. 1068 yılında Selçuklular'a, 1555 yılında Amasya Antlaşması ile Osmanlılara dâhil olmuştur. 1876-1877 Osmanlı Rus Savaşı ile elimizden çıkmış, 1878 Berlin Antlaşması ile savaş tazminatı olarak Ruslara bırakılmıştır. 1918'de Birest-Litowsk Antlaşması ile geri aldığımız Ardahan, Mondros mütarekesi sonrası ordumuzun çekilmesinin ardından Ermeni ve Gürcüler tarafından işgal edilmiştir. 1921 yılında ise Kazım Karabekir Paşa komutasındaki ordumuz tarafından kurtarılmıştır. Ardahan, Cumhuriyet'in ilanından sonra il olmuş 1926'da Kars iline bağlanmış, 1992'de yeniden il yapılmıştır. Çıldır, Damal, Göle, Hanak ve Posof olmak üzere beş ilçesi vardır.

Ardahan'da yaşayan halk arasında, siyah kuzu derisinden başlık giymeleri sebebiyle tarihte bu adla anılan Karapapak (Terekeme) Türkleri de bulunmaktadır (Kafkasyalı, 2012: 271). Karapapaklar, Türkmençay Antlaşması'nın ardından Ardahan'a göç etmişlerdir. Özellikle Çıldır'ın Aşağı Cambaz, Yukarı Cambaz, Başköy, Damlıca, Eşmepınar, Meryem, Göybelen, Karakale, Gülyüzü, Güvenocak, Saymalı, Sazlısu, Koçgüden, Taşdeğirmen, Yakınsu, Bozyiğit, Taşköprü, Yıldırımtepe, Çanakısu, Kağaç, Göldalı, Eski Beyrehatun, Yeni Beyrehatun, gibi köylerinde önemli oranda nüfusa sahiptirler (Yılmaz, 2007: 54).

Karapapak (Terekeme) Türklerinin tarihi Asya Hun Devleti zamanına dayandırılmaktadır. Asya Hun Devleti'nin siyasi birliği parçalandıktan sonra ülkenin doğusu Çin hâkimiyetine girmiştir. Çin'in boyundurluğu altında yaşamayı istemeyen Hun boyları batıya doğru göç etmişlerdir.

“Bu göçler esnasında iki yeni boy, ilk önce Hazar Denizi'nin kuzeyinden Kaskasya'ya, ardında da arkalarından gelen güçlü kavimlerin baskılarına dayanamayıp Kür ırmağı boylarına inerler. Göç esnasında bir kısmı Terek nehri vadisinde kalmayı sürdürmüş ise de fazla tutunamayıp bir süre sonra onlar da Kür ırmağı civarlarına yerleşmişlerdir (M.S. 150). Borçalı ve Kazaklı olarak anılan bu boylar bugün Karapapak (Terekeme) olarak bilinen Türklerin atalarıdır” (Yıldız, t.y.: 3).

Karapapak Türkleri Batı Hun Devleti'nde sınır karakolu görevi görmüşler, Batı Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra Göktürk Devleti'nde batı uç akıncı gücünü oluşturmuşlardır. 681'de Göktürk Devleti'nin de yıkılmasıyla Kafkaslar'dan Doğu Avrupa'ya uzanan bölgeye Hazarlar hâkim olmuşlardır. Karapapak Türkleri Hazarlar ile birlikte Araplara karşı savaşmıştır. Araplarla ve Peçeneklerle süren savaşlarla yıpranan Hazarlar, Ruslar tarafından yıkılmış ve bölgede Kıpçak hâkimiyeti başlamıştır. Kıpçaklar da Moğol ordularına yenilmişler; bunun sonucunda da asimile olmuşlardır.

Kıpçakların hâkimiyetleri sürerken Kınık boylarından oluşan Türk boyları Gaznelileri Dandanakan'da yenmiş ve hâkimiyet sahalarını genişletmişlerdir. Büyük Selçuklu Devleti, Tuğrul ve Çağrı Bey zamanında iyice gelişmiştir. Alparslan'ın tahta oturmasıyla birlikte Anadolu'daki fetihler devam etmiştir. “Bu yıllarda ise Karapapaklar Kür boylarındaki yurtlarında bulunuyordu ve II. Gungen'in başlarında bulunduğu Borçalı boyu arasında Hıristiyanlık giderek yayılıyordu” (Yıldız, t.y.: 4).

Alp Arslan'ın Dağıstan'ı ele geçirmek istemesiyle Gürcü Prensiği ile Büyük Selçuklu Devleti arasında savaşlar yapılmış; bu savaşlar esnasında da Karapapaklar Selçuklulara katılmışlardır. Büyük Seçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından İldenizoğulları Atabeyliği'ne bağlanan Karapapak Türkleri, önce, Harzemşahlar ile birlikte; Harzemşahların yıkılmasından sonra da Altınordu Devleti ile birlikte Moğollara karşı mücadele etmişlerdir. Timur'un Karapapak Türklerine kendi bölgelerinde sebestçe yaşama hakkı tanınmasıyla Karapapak Türkleri rahat etmiştir.

Osmanlı Devleti zamanında Karapapak Türkleri, kuzeyde Kafkas dağlarının etekleri ile güneyde Revan, Gence ve Karabağ'a uzanan geniş bir sahada yaşamışlardır. Bu esnada komşuları olan Gürcistan, Safevilerin akınlarına uğramıştır. Gürcistan Kralının şah ile anlaşması üzerine, şah, Karapapak Türklerinin Horasan'a göç etmesini istemiştir. Günümüzde Horasan'da var olan Karapapak nüfusu, bu zorunlu göçler sonrasında oluşmuştur. Şahın daha sonra Karapapak Türklerinin gönderilmelerinden vazgeçmesiyle birlikte Karapapakların bir kısmı buldukları yerde yaşamaya devam etmiştir.

XV. yüzyılda hem Osmanlı Devleti hem de Safevi Devleti Kafkaslardaki gücünü arttırdınca Karapapaklar bu iki devletin arasında kalmıştır. Karapapakların şii olanları Safevileri desteklerken, Sünni mezhebine bağlı olanları Osmanlı Devleti'ni desteklemiş; bölgede karışıklıklar baş göstermiştir. Rusya karışıklıkları fırsat bilerek, bölgede yayılmaya başlamıştır.

“Ruslar 1796'da Derbent, Bakü, Gence'yi; 1819'da Haydak bölgesini; 1820'de Akoşa'yı, Gazi Kumuk'u; 1821'de de Tarko Hanlığını alınca Kuzey Kafkasya'nın tamamı Rusların eline geçmiş oldu. İran, bölgedeki hâkimiyetini kaybetmemek için Ruslarla Türkmençay anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma ile Reva ve Nahçıvan da Rus hâkimiyetine girdi ve Azerbaycan bu antlaşma ile Kuzey ve Güney olarak ikiye bölünür” (Yıldız, t.y.: 6).

Türkmençay antlaşması ile Karapapak Türklerinin yaşadığı coğrafya Ruslara bırakılınca Karapapakların bir kısmı Anadolu'ya göç etmiştir. Bu göçler Karapapakların Anadolu'ya ilk göçü olmadığı gibi son göçü de değildir. Karapapakların Anadolu'ya göçleri kadim devirlerden beri çeşitli sebeplerle devam etmiştir. En önemli Karapapak göçleri, 1807, 1813-1828, 1854-1855, 1878- 1881 ve 1914-1924 yıllarında gerçekleşmiştir (Kafkasyalı, 2012: 292).

Karapapakların yaşadığı Kafkasya, jeopolitik ve jeo-stratejik açılarından dünyanın önemli bölgelerindedir. Bu yüzden büyük devletler, bölgede yaşayan halkları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmış ve sürekli bölgede karışıklıklara sebep olmuşlardır. Bölgedeki düzeni bozup etnik ayrımlar oluşturmuşlardır. “Terekeme Karapapaklar da bu tür oluşumlardan zarar görmüştür” (Papakçı, 2010: 7). Karapapak (Terekeme) Türklerinin Anadolu'ya göçlerinin sebeplerinden biri de budur.

Karapapak Türklerinin Türkiye’de en yoğun olduğu yerlerden biri Ardahan’ın ıldır ilçesidir. Çıldır aynı zamanda Türklerin Anadolu’daki en eski yerleşim yerlerinden biridir. Köklü bir âşıklık geleneğine sahip olan Karapapak (Terekeme) Türklerinin ıldır’da yaşamaları, ıldır’ın Âşık Edebiyatı alanında da öne çıkmasını sağlamıştır. Bunda Karapapak Türklerinin, Türklerin Anadolu’ya giriş yolu olan Kuzey Anadolu topraklarını uzun zaman yurt edinmelerinin ve coğrafi konumları gereği, hem Türkistan kültüründen hem de Kafkasya kültüründen beslenmelerinin etkisi vardır.

“Karapapak (Terekeme) Türkleri arasında âşık edebiyatı yerini XVI. yüzyıldan itibaren almıştır. En olgun dönemini ise Âşık Şenlik ile yaşamıştır. Yaşadıkları sahanın getirdiği avantajları çok iyi değerlendiren bu toplumun içinden birçok halk ozanı çıkmış ve kültürünü gelecek kuşaklara şiirlerle aktarmıştır” (Yılmaz, 2007: 433).

Karapapak (Terekeme) Türkleri sözlü kültürümüze sahip çıkmış, saz ve söz kabiliyetleri ile âşıklık geleneğinin taşıyıcısı olmuşlardır. “Türklerin ulusal çalgısı olan saz (bağlama) Karapapak Türkleri arasında da en fazla kullanılan alettir ve adeta Karapapaklarla özdeşleşmiştir” (Aslan, 2008).

Geleneklerine ve kültürel zenginliklerine sahip çıkan, şiir söyleme sanatında başarılı olan ıldır’daki Karapapak (Terekeme) Türkleri pek çok âşık yetiştirmiştir. Çalışmamızda eserlerini incelediğimiz Âşık Seyyâti de ıldır’ın âşıklık geleneğimize kazandırdığı değerlerden biridir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK SEYYÂTİ

1.1. Âşık Seyyâti'nin Hayatı

Asıl adı İsrail Uzunbaya olan Âşık Seyyâti, 1957 yılında o gün Kars iline bağlı Çıldır ilçesinin Eşmepınar köyünde doğmuştur. Âşık Seyyâti bir Karapapak (Terekeme) Türküdür. Dedeleri, bugün Gürcistan sınırlarında bulunan Borçalı'dan Çıldır'a göç etmiştir. Fatma ve Musa çiftinin dördüncü çocuğudur. Babası bu yüzden ona dört büyük meleğin dördüncüsü olan İsrail'in adını vermiştir. Beşinci sınıfa kadar okuyan Âşık Seyyâti, Eşmepınar Köyü ilkokulu'ndan mezun olmuştur. 12- 13 yaşlarında saz çalmaya başlamıştır. Oruç Burukçu, Züvelhan Coşkun, Kemal Şirin, Yılmaz Şenlikoğlu ve Mehmet Oktay'dan ders almıştır. Yetmiş iki makam bildiğini söyleyen âşığın, Tuncay Aksu, Hüseyin Altıntaş, Faruk Erdoğan adlı çırakları vardır. Yirmi yaşında, Toyruz hanımla evlenen Âşık Seyyâti'nin bu evlilikten beş çocuğu olmuştur. Âşık, geçimini çiftçilikle sağlamaktadır. (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül 2011)

1.2. Mahlası

Âşık Seyyâti, seyahati çok sevdiği için "Seyyâti" mahlası aldığını söylemektedir. Rüya motifi ile ilgili sorduğumuz bir soruya "Onu menden sorma. Ne ben giriyim ne sen. O ağır bi meseledir. Allah ile kul arasındadır." yanıtını vermiştir (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül 2011). Şiirlerinde, mahlas alışına yalnızca "Bu aşkın sazını çaldı İsrail / Seyyâti mahlası aldı İsrail" (4) mısralarında değinmiştir. 23 şiirinde İsrail Seyyâti; 90 şiirinde İsrail; 15 şiirinde Seyyâti; 7 şiirinde Kul İsrail; 4 şiirinde Kul Seyyâti; 5 şiirinde İsrail Ozan; 8 şiirinde Âşık İsrail; 1 şiirinde Kul İsrail Seyyâti adlarını kullanmıştır. 9 şiirinde ise mahlas kullanmamıştır.

1.3. Yetiştığı Ortam

Âşıklık geleneğinin temsilcilerinin, yaşadıkları yerler, içlerinde buldukları sosyo-ekonomik şartlar ve tarihsel kökenleri birbirlerinden farklıdır. Yetiştikleri kültürel ortam, mesleğe yönelişlerinde ve ustalaşmalarında çok etkilidir.

“Âşık edebiyatı başından beri bir okul ciddiyeti içinde gelişmiştir. Âşık edebiyatının yaşatıldığı çevrelerde yetişen çocuklardan sanat kabiliyetine sahip olanlar önce usta âşık ve gelenek taşıyıcısı durumda olan âşıkları dinleyerek ve seyrederek usta malı hikâye ve deyişleri doğru olarak nakletmeyi öğrenirler. Bu edebiyatın teknikleri yanında gerekli bilgileri de öğrenerek yeterli olgunluğa ulaşanlar yaratıcılık kabiliyetine sahipse orijinal deyişler söylemeye başlarlar ve kendi çevrelerinden başlamak üzere yurt çapında ün sahibi olurlar”(Günay, 2008: 113).

Âşık Seyyâti, âşıklık geleneğinin her dem coşkusunu hissettirdiği bir coğrafyada yetişmiştir. Doğu Anadolu'nun âşıklık geleneğinin canlı olduğu bir bölge olmasının yanı sıra Âşık Seyyâti'nin memleketi Çıldır da saz ustalarının beşiğidir.

Çıldır'ın âşıklık geleneği içindeki kültürel zenginliği Borçalı'dan taşınan bir mirastır. “Borçalı'nın varlığının, özlüğünün ölçütü en önce onun sazıdır, denksiz saz-söz dünyasıdır. Onun tüm maddî-manevî kültürünün üstün kuvveti saza bağlılığın kudreti olmuştur” (Memmedli, 2009: 29). Türk duyuş tarzı, estetik zevki, âşıklık kabiliyeti, Borçalı'da sınırların ötesine taşarak Kafkasya halklarını da etkilemiştir. Karapapak (Terekeme) Türklerinin Anadolu'ya göç etmeleri ile Anadolu'daki Türk sözlü geleneği daha da güçlenmiştir.

Çıldır yöresi sözlü kültür geleneği ve bu gelenek içerisinde çok önemli bir yere sahip olan âşıklık geleneği kadim Türk kültürünün doğu batı eksenindeki geçiş noktasındaki en önemli miraslarından biridir. Türk kültürünün Kafkasya'da sınır aşan komşu kültür ve halklara olan tesirleri dikkate alındığında bu coğrafyadaki tarihsel işlevi ortaya çıkar (Üçüncü, 2013: 11)

Çıldır sahasında yetişen âşıklar çeşitli kaynaklarda sıralanmıştır. Ancak tekrardan kaçınmak amacıyla yalnızca bir listeye yer veriyoruz.

Adı-Mahlası

1. Hoca İrfâni
2. Âşık Şenlik
3. Âşık Esat Sedâi
4. Âşık Çoban İsa
5. Hacı İsa

Muhiti

Kunduzhef
Suhara (Âşık Şenlik Beldesi)
Sabadur
Yıldırımtepe
Gölbelen

Yaşadığı Tarih

18-19. yüzyıl
1852-1913
Şenlik'in çağdaşı
Şenlik'in çağdaşı
Şenlik'in çağdaşı

6. Kul Ahmet	Levis	19-20 yüzyıl
7. Âşık Güftâdi	Gölbelen	18. yüzyıl
8. Molla Halis	Damlıca	18. yüzyıl
9. Âşık Kasım	Suhara	20. yüzyıl
“Âşık Şenlik’in oğlu”		
10. Âşık İbrahim	Gülyüzü	20. yüzyıl
11. Kamil Erdoğan	Sazlısu	20. yüzyıl (şair)
12. Âşık Resul	Göldalı	20. yüzyıl
13. Âşık Alişan	Doğruyol	19-20 yüzyıl
14. Âşık Hüseyin	Doğruyol	20. yüzyıl
15. Âşık Aydemir	Doğruyol	20. yüzyıl
16. Zekeriya Balcı	Beyrehatun	19-20 yüzyıl
17. Selim Balcı	Beyrehatun	20 yüzyıl
18. Âşık Nuri	Suhara	20. yüzyıl
“Âşık Kasım’ın oğlu”		
19. Âşık Yılmaz	Âşık Şenlik Beldesi	(1936)
20. Âşık Salih	Âşık Şenlik Beldesi	20. yüzyıl
21. Âşık Fikret	Âşık Şenlik Beldesi	20. yüzyıl
22. Âşık İlyas	Bozyiğit	20. yüzyıl
23. Âşık Çerkez	Gölbelen	20. yüzyıl
24. Âşık İsrail	Gölbelen	20. yüzyıl
25. Âşık Sebahattin İkan	Saymalı	20. yüzyıl
26. Âşık Şeref Taşlıova	Gülyüzü	(1938)
27. Durmuş Deniz	Gülyüzü	20. yüzyıl
28. Bayram Denizoğlu	Gülyüzü	20. yüzyıl
29. Dursun Durdağı	Güvenocak	20. yüzyıl
30. Mehmet Oktay	Güvenocak	20. yüzyıl
31. Sabri Şimşekoğlu	Doğruyol	20. yüzyıl
32. Tacettin Dursun	Doğruyol	20. yüzyıl
33. Âşık Muhlis Kotancı	Taşbaşı	20. yüzyıl
34. Âşık Faik	Kakaç	20. yüzyıl
35. Behram Aktimur	Yıldırımtepe	20. yüzyıl
36. Gürbüz Akbulak	Çanaksu	20. yüzyıl
37. Âşık Korkmaz İkan	Saymalı	20. yüzyıl
“Âşık Sebahattin’in oğlu”		
38. Yener Yılmazoğlu	Çıldır	20. yüzyıl
39. İsrail Uzunkaya	Eşmepınar	20. yüzyıl
40. Âşık Yavuz Timur	Eşmepınar	20. yüzyıl
41. Ömer Dumanoglu	Göldalı	20. yüzyıl
42. Âşık Selahattin Gülbaşı	Göldalı	20. yüzyıl
43. Âşık Metin Bulutlu	Kaşlıkaya	20. yüzyıl
44. Âşık Mevlüt Sarıçayır	Akçakale	20. yüzyıl
45. Âşık Süleyman Coşkun	Aşağı Cambaz	20.yüzyıl
(Üçüncü, 2013: 10-11)		

Verimli bir ortamda yetişen Âşık Seyyâti, Çıldırlı olmanın hakkını vermiş, âşıklık geleneğine sahip çıkmıştır.

1.4. Edebî Kişiliği

Âşık Seyyâti, Terekeme Türklerinin geleneklerine bağlı, Türk dilinin zevk ve estetiğine vâkıf, duygu ve düşüncelerini yoğurup lezzetli tatlar sunabilen, çok yönlü bir şâirdir.

Âşık Seyyâti, tabiat, inanç, memleket meseleleri, aşk, gurbet, felek gibi birbirinden farklı temaları şiirlerinde işlemiştir. Tabiatla ilgili unsurlar hemen her şiirde kendisini gösterir. Coşkun bir söyleyişi vardır. Şairin sesi, memleket meselelerine değindiği şiirlerinde gürleşir. Bu şiirlerde, hiciv öne çıkar; âşık kendisini halkın sözcüsü olarak görür. Çağının baş gösteren sorunlarıyla, gördüğü çirkinliklerle sazı ve sözü aracılığıyla mücadele etmeye çalışır. Dünyanın geçiciliğinden bahsettiği şiirlerinde ise didaktik yan ağır basar. Halk şâirlerinin üzerine şiir yazdığı temaların başında gelen aşk, Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde daha geri plandadır. Felekten bahsedilen mısralar ise Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde hemen göze çarpar. Âşık Seyyâti kimi zaman kaderinden şikâyetçi olsa da hayattan payına düşene razı olur.

Âşık Seyyâti, tarihi, kültürel ve dini kişilikleri şiirine taşır. Bu yüzden telmih sanatını çok kullanmıştır. Şiirlerde en sık kullandığı edebi sanatlar ise teşbih ve istiare sanatlarıdır.

“Âşık edebiyatı temsilcilerinin akla ilk gelen özelliklerinden biri de onların sade bir dille ve fazla süse kaçmadan eserlerini ortaya koymalarıdır” (Sakaoğlu, 2004: 185). Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde de sade, akıcı bir dil ve içten bir üslûp vardır. Hikâyelerinde ise tekrara düşer. Âşığın kimi şiirlerinde Çıldır ağzının özelliklerini görmek mümkündür. Şiirlerini hece ölçüsü ile ve çoğunlukla da 11'li hece kalıbıyla yazmıştır. Şairin kullandığı kafiyeler çeşitlilik gösterir.

Âşık Seyyâti şiirlerini irticalen söyler. Daha sonra birtakım düzeltmeler yapar. “Bir esinti bir rüzgâr geldi miydi iki dakikada yazıyorum. Sekiz kıtayı üç beş dakkada yazdım.” (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 7 Eylül 2011) der.

Âşık Seyyâti İslam inancını, Türk kimliğini ve Cumhuriyetçi dünya görüşünü özümsemiş ve şiirlerine yansıtmış bir şâirdir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂŞIK SEYYÂTİ’NİN ŞİİRLERİNDE YAPI VE ŞEKİL

Oğuz’a göre (1993: 15), biçim ya da şekil şiirin dışarıdan görülebilen özelliklerini içine alır. “Bu özellikler ise kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi (mısra, beyit veya dörtlük sayısının azlığı veya çokluğu) olabilir” (Oğuz, 2001: 15). Halk edebiyatının diğer alanlarına ait şiirlerde olduğu gibi âşık şiirinin de kendine has özellikleri vardır. “Âşık şiiri, belirli kurallara, kalıplara ve belirli düşüncelere sahip olması yönüyle bir tür halk klâsizmi oluşturmuştur. Bu klâsik özellikler daha çok şiirin biçimle ilgili yapısında kendini gösterir” (Artun, 1996: 144). Âşık Seyyâti’nin incelediğimiz yüz elli sekiz şiirinde ve dört atışmasında gördüğümüz; onun âşık şiiri geleneğine bağlı bir şâir olduğudur.

2.1. Ölçü

Âşık Seyyâti, 127 numaralı şiiri dışında bütün şiirlerini hece ölçüsü ile yazmıştır. 1 şiiri 16’lı hece ölçüsüyle; 1 şiiri 13’lü hece ölçüsüyle; 2 şiiri 7’li hece ölçüsüyle; 11 şiiri 15’li hece ölçüsüyle; 17 şiiri 8 ‘li hece ölçüsüyle; 129 şiiri 11’li hece ölçüsüyle yazmıştır. Buna göre incelediğimiz şiirler içinde âşığın en sık kullandığı hece kalıbı, 11’li hece kalıbıdır.

Hece ölçüsünün kullanılışı kusursuz olmasa da toplam mısra sayısı ile hece ölçüsü kusurlu olan mısraların sayısı karşılaştırıldığında, Âşık Seyyâti’nin hece ölçüsünde başarılı olduğu görülür. 2325 mısranın, 51’i kusurludur. Kusurlu mısraların 40’ı, 11’li kalıplı şiirlerinde; 5’i, sekizli kalıplı şiirlerinde; 3’ü, 16’lı kalıplı şiirinde; 2’si 15’li kalıplı şiirlerinde; 1’i 13’lü kalıplı şiirinde yer almaktadır.

2.2. Nazım Birimi ve Hacmi

Âşık Seyyâti çeşitli nazım birimleriyle şiir yazmıştır. 1 şiirinde, hanelerdeki mısra sayısı yedidir (127). 1 şiirinde, her hanedeki mısra sayısı farklıdır (161). 5 şiirinde hanelerdeki mısra sayısı beştir (2, 39, 76, 143, 156). 2 şiirinde hanelerdeki mısra sayısı altı olmakla birlikte bu haneler dört mısralık türkü bentlerinden ve iki mısralık kavuştaklardan oluşmaktadır (77, 98). Kalan 153 şiirin haneleri ise dört mısradan oluşmaktadır.

Şiirler hacimleri bakımından incelendiğinde ise karşımıza çıkan tablo şöyledir:

- Beş mısralık hanelerden oluşan 5 şiirin, 2'si dört hane; 1'i üç hane; 1'i beş hane; 1'i altı haneden oluşmaktadır.
- Altı mısralık hanelerden oluşan 2 şiir türkü bentlerinden ve iki mısralık kavuştaklardan oluşmaktadır. Bu şiirlerden 1'i beş, diğeri dört haneden oluşmaktadır.
- Yedi mısralık hanelerden oluşan 1 şiir vardır. Bu şiirin hane sayısı üçtür.
- Hanelerindeki mısra sayısı birbirine eşit olmayan 1 şiirin, hane sayısı dördtür.
- Dört mısralık hanelerden oluşan 153 şiirin 46'sı üç haneden; 52'si dört haneden; 23'ü beş haneden; 5'i altı haneden; 2'si yedi haneden; 1'i sekiz haneden; 1'i on üç haneden oluşmaktadır.

Verdiğimiz sayısal verilere göre şairin en çok kullandığı nazım birimi dördlüktür. Hane sayısı olarak ise en çok dört haneden oluşan şiirler yazmıştır.

2.3. Kafiye

Kafiye, halk şiirinin vazgeçilmez ahenk unsurlarından olmakla birlikte uygulanışında esnek davranıldığı görülür. İki de yumuşak, ikisi de sert ya da biri sert diğeri yumuşak seslerle yapılan kafiyelerin sayısı oldukça fazladır (Çelik, 1995: 58).

“Arap ve Fars şiirinin etkisi altında kalan divân şairlerinin kafiye konusunda çok sıkı kurallara bağlı kaldıkları, buna karşılık halk şâirlerinin ise eskiden beri çok küçük bir ses benzerliği ile yetindikleri, yapıları, cinsleri değişik olsa da kulakta aynı tesiri uyandıran sesleri kafiye için yeterli saydıkları, başta Fuat Köprülü olmak üzere birçok bilim adamımızın eserinde yer alan ortak bir görüştür” (Çelik, 1993: 34).

Bunun başlıca sebepleri halk şairlerinin eğitim durumları, şiirlerini ezgi ile çoğunlukla da irticalen söylemeleridir.

Âşık Seyyâti'nin şiirlerinin büyük bir kısmında da kafiye, kulakta aynı tesiri uyandıran seslerle yapılmıştır. Bunda âşığın eğitim durumunun etkisi vardır.

Âşık Seyyâti'nin şiirlerini kafiye örgüsü yönünden incelediğimizde,

71 şiirinde a b a b / c c c b / d d d b

60 şiirinde a b c b / d d d b / e e e b

12 şiirinde a a b a / c c c a / d d d a

7 şiirinde a a a b / c c c b / d d d b

2 şiirinde a a a b b / c c c b b / d d d b b

2 şiirinde a b a b n n / c c c b n n / d d d b n n

1 şiirinde a a a a / b b b a / c c c a

1 şiirinde a a x a / b b x b / c c x b

1 şiirinde a b a b n n / c c c b n n / d d d b n n

1 şiirinde a a a b b x b / c c c b b x b / d d d b b x b

1 şiirinde a b a x b / d d d x b / e e e x b

1 şiirinde a b a c b / d d d c b / e e e c b

1 şiirinde karışık düzen olduğunu görüyoruz.

a b a b / c c c b kafiye örgüsünün kullanıldığı 71 şiirin 8'i 8'li hece ölçüsü; 1'i 7'li hece ölçüsü; 62'si 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Bu şiirlerin 24'ünde ilk dördlüğün ikinci ve dördüncü mısrası ile diğer dördlüklerin dördüncü mısraları aynıdır.

a b c b / d d d b kafiye örgüsünü kullandığı 60 şiirin 8'i 8 'li hece ölçüsü ile; 1'i 7'li hece ölçüsü; 51'i 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

a a b a / c c c a kafiye örgüsü ile yazılan 12 şiirin 10'u, 15'li hece ölçüsü; 1'i 16'lı hece ölçüsü; 1'i 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Buna göre 15'li hece ölçüsü ile yazılan 11 şiirin biri hariç tamamı bu örgü ile yazılmıştır. 16 heceli şiir (103) ise bendi ve kavuştağı

aynı mısırada yazılmış bir türküdür. Bu şiirin kafiye örgüsünü yazarken kavuştakları göz önünde bulundurmamak.

“Cana saldı acıyı neyime neyime gurbet el
Aldın kardeş bacıyı od saldı köyüme gurbet el
Dağ bizim ceylan bizimken neyime neyime gurbet el
Yâda saldı avcıyı od saldı köyüme gurbet el

Bu dağ bulutlu olmaz neyime neyime gurbet el
Sevenler mutlu olmaz od saldı köyüme gurbet el
Köy bizim ova bizimken neyime neyime gurbet el
Halkı ümitli olmaz od saldı köyüme gurbet el

Yıkıl demem ki sana neyime neyime gurbet el
Ettin köyü virane od saldı köyüme gurbet el
Saz bizim âşık bizimken neyime neyime gurbet el
Neden İsrail çalmaz od saldı köyüme gurbet el.” (103)

Yukarıdaki şekilde yazılmış bu şiirin, kavuştak kısımlarını ayrı mısralar halinde yazdığımızda karşımıza çıkan kafiye örgüsü a a b a / c c b a / d d b x’dir. Hece ölçüsü ise 7’li hece ölçüsüdür.

“Cana saldı acıyı
Neyime neyime gurbet el
Aldın kardeş bacıyı
Od saldı köyüme gurbet el
Dağ bizim ceylan bizimken
Neyime neyime gurbet el
Yâda saldı avcıyı
Od saldı köyüme gurbet el

Bu dağ bulutlu olmaz
Neyime neyime gurbet el

Sevenler mutlu olmaz
Od saldın köyüme gurbet el
Köy bizim ova bizimken
Neyime neyime gurbet el
Halkı ümitli olmaz
Od saldın köyüme gurbet el

Yıkıl demem ki sana
Neyime neyime gurbet el
Ettin köyü virane
Od saldın köyüme gurbet el
Saz bizim âşık bizimken
Neyime neyime gurbet el
Neden İsrafil çalmaz
Od saldın köyüme gurbet el.” (103)

a a a a / b b b a kafiye örgüsü ile yazılmış tek şiir 15’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
a a x a / b b x b kafiye örgüsü ile yazılmış tek şiir 13’lü hece ölçüsü ile yazılmıştır.
a a a b b / c c c b b / d d d b b kafiye örgüsü ile yazılan 2 şiir de 11’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

a b a b n n / c c c b n n / d d d b n n kafiye örgüsü ile yazılmış 2 şiir de 11’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

a a a b b x b / c c c b b x b / d d d b b x b kafiye örgüsü ile yazılan tek şiir 11’li hece ölçüsü yazılmıştır.

a b a x b / d d d x b / e e e x b kafiye örgüsü ile yazılan tek şiir 11’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

a b a c b / d d d c b / e e e c b kafiye örgüsü ile yazılan tek şiir 11’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

Karışık düzende yazılan tek şiirinde 8’li hece ölçüsünü kullanmıştır.

Kafiye örgüsü bütün şiirlerde kusursuz değildir.

a b a b / d d d b / e e e b kafiye örgülü 71 şiirin 13’ünün

a b c b / d d d b / e e e b kafiye örgülü 60 şiirin 17’sinin

a a b a / c c c a / d d d a kafiye örgülü 12 şiirin 3'ünün
a a a b / c c c b / d d d b kafiye örgülü 7 şiirin 1'inin
a a a b b / c c c b b / d d d b b kafiye örgülü 2 şiirin 1'inin
a b a c b / d d d c b / e e e c b kafiye örgülü 1 şiirin kafiye örgüsü kusurludur.

Buna göre 36 şiirin kafiye örgüsünde kusur vardır. 36 şiirin 14'ünde kafiye örgüsünü bozan “-m” ve “-n” sesleridir. “-m” ve “-n” sesleri aynı kabul edildiği takdirde 14 şiirin daha kafiye örgüsü kusursuz olacaktır.

“Kendine hâkim ol konuşsun dilin
Kendi evlâdına eyleme zulüm
Soldurma rengini çiçeğin gülün
İçki, kumar, sigaradan uzak dur.” (24 / 3)

“Mücevherdir fikir yüküm
Seven gelir akın akın
Son yolcu Kemal Gültekin
Yolcu yolun kurban olam.” (59 / 2)

Bizim “-m” ve “-n” seslerinden ötürü kusurlu saydığımız kafiye örgülerinin 6'sında da rediflerle kafiye örgüsü yakalanmıştır. Âşık geleneğinde redifin çoğu zaman ahenk için yeterli olduğu, bunun bir kusur olarak kabul edilmediği göz önünde tutulursa (Çelik, 1993: 36) kusur olarak kabul ettiklerimizin bir kısmının giderildiği söylenebilir.

“Üstüne almıyor kaderi gamı
Boşa geçmiş hayatının tamamı
Unutmuş bilmiyor ayı, zamanı
Kış görüyor adama bak adama.” (107 / 2)

“Değişiktir bu şehrin insanı
Başka yapar padişahı sultanı
Belirsizdir sözlerinin devamı
Dün dediği bugünkünü tutmuyor.” (128 / 2)

Saydığımız kusurların 8'inin sebebi ise şairin iki mısrayı söylenişi ve manası aynı kelimelerle bitirirken üçüncü mısrayı, diğer ikisiyle kafiyeli bir kelimeyle bitirmesidir. Bu kusuru, şairin kafiye bilgisinin olmamasına bağlıyoruz.

“Köyü düşündükçe olurum deli
Halkı küskün sevenleri çileli
Ağa yarım hasta maraba deli
Bu köy bizim eski köye benzemez.” (40 / 2)

“Bir Âşık İsrail söylenir adı
Bu sözümden anlayanlar anladı
Toprağın beyiydi köylünün adı
Hatırlarsın ara sıra Müdür Bey.” (65 / 5)

Âşık Seyyâti'nin incelediğimiz şiirlerinde 653 kafiye, 459 redif vardır. Kafiyelerin 257'si yarım kafiye; 238'i tam kafiye; 153'ü zengin kafiye; 5'i cinaslı kafiyedir. Saydığımız kafiyelerin 129'u yapıları farklı ya da sesleri birbiri ile aynı olmayan kelimelerle yapılmıştır. Bu şekilde yapılan 129 kafiyenin 7'si yarım kafiyeler içinde, 43'ü tam kafiyeler içinde, 79'u zengin kafiyeler içindedir. Buna göre şairin en çok zengin kafiye yapmakta zorlandığını söyleyebiliriz.

“Bendeki bu sevda ediyor deli
Kerem'in alevi, Mecnun'un çölü
Soldurdun bahçemde çiçeği gülü
Çiçek senin olsun gül senin olsun.” (4 / 3)

Yukarıdaki dörtlükte “deli” sözcüğü yalın haldeyken, “çöl” ve “gül” sözcükleri ek almıştır.

“Yazmasaydın menecühe bir kelme
Döküp mürekkebin derine dalma
Cahil kişilerin elinde olma
İki kırılından olmaz olaydın.” (5 / 2)

Yukarıdaki dörtlükte “-ma” sesi, ikinci ve üçüncü mısralarda olumsuzluk eki olduğu halde birinci mısradaki kelime içindedir.

“Her gün gam kederle yükledin çile
Benim sevdam geçersizdir nafile
Bir gün yâr demedin bu İsrâfil’e
Senin arzun nedir bilmedim zâlim.” (26 / 3)

Yukarıdaki dörtlükte birinci ve ikinci mısradaki “-e” sesi kelimenin içindeyken; üçüncü mısradaki ektedir.

Âşık Seyyâti’nin incelediğimiz şiirlerinde geçen kafiyelerin 60’ı, iki farklı sesin aynı kabul edilmesiyle yapılmıştır. Bunların 1’i “p-f” sesleri arasında; 6’sı “ğ-h” sesleri arasında; 1’i “p-b” sesleri arasında; 6’sı “ğ-y” sesleri arasında; 6’sı “z-s” sesleri arasında; 4’ü “ş-ç” sesleri arasında; 9’u “t-d” sesleri arasında; 2’si “ğ-k” sesleri arasında; 2’si “h-k” sesleri arasında; 2’si “c-ç” sesleri arasında; 3’ü l-n sesleri arasında; 2’si “r-l” sesleri arasında; 1’i “j-ş” sesleri arasında; 15’i ise “m-n” sesleri arasındadır.

“Yok idi o anda mezhep
Kimseye vermedik hesap
Tutmaz iken şeytannan saf
Vuruf gözün kör eyledik.” (151 / 3)

“Garip anne zor eylemiş sabahı
İştahı yok dolu kalmış tabağı
Bir tek evladı var gözünün ağı
Doktor insaf eyle bebek ölüyor.” (45 / 3)

“Yatar içerde nice Özbekler
Ordu dışarıda vatani bekler
Utanmadan çamur attı köpekler
İsrâfil Seyyâti bitti nerdesin?” (17 / 5)

“Sarardı gül benzim aldı çileyi
Kahrolsun demedim zalim feleği
Dolu iken boş salladım eleği
Boş boşuna ömür geçti demedim.” (130 / 3)

“Seksen iki yıldır Ankara garda
Al bayrağım dalga dalga esiyor
Senin ilkelerin doğrultusunda
Kalem alfabeden harfler yazıyor.” (98 / 1)

“Soyan soydu kaçan kaçtı
Avrupa bu işe şaştı
Bıçak kemiğe yanaştı
İt Allah belanı versin.” (97 /)

“Ağırlyak ak otağda
Cahil insan sırrı sahte
Kara kaşın kara tahta
Ağlarına kurbanım ben” (142 / 3)

“Gine dumanlı Kısır’ın dağı
Bizim eller koç yiğidin yatağı
Keşke görmeyeydim saçında akı
Yavaş yavaş dökülsün de gelecem” (47 / 2)

“Beyler hüküm sürer yaylaklarında
Ceylanlar su içer bulaklarında
Yayılır kuzular sabahlarında
Çile İsrail’e güzün ay dağlar” (115 / 2)

“İnsan olan insan seçmez halk için
Zaten burada örgüt kurmaktır suçun

Başka fikirlerle yürür amacın
Zannınca edersin ticaret eder hoca” (91 / 2)

“Kırk yıl bir kazanda kaynamadın ki
Hayat oyununu oynamadın ki
Kâmilin sözünü dinlemedin ki
Yürü be yürü be adam olmazsın” (119 / 2)

“Yakmıştın meşale aydınlık yolda
İlkeler yayıldı ilçede, ilde
Güzel Çankaya’da Anıtkabir’de
Çiçeklerle halk kabrini geziyor.” (98 / 2)

“Kapandı mavi yol beyaz enerji
Tekrar yeyin diye verir mesajı
Karanlık ülkenin doğmaz güneşi
Kendini eşkıya sayana dur de” (93 / 3)

“Her günleri olsun bayram
Onlar candır anne canan
Kutlansın yirmi üç nisan
Çocuklar öldürülmesin” (144 / 3)

Âşık Seyyâti’nin kullandığı 459 redifin 288’i ek redif; 47’si sözcük redif; 77’si ek+kelime; 23’ü kelime grubu; 24’ü mısra redif şeklindedir.

“Kâbe’nin önünde yanar ışıklar
Vazgeçer mi ondan zikri mâşuklar
Daim çalar söyler Hakk’a âşıklar
Gel Muhammed Mustafa’yı zikreder” (48 / 3)

“Çok çalıştım emek ettim boş düzdüm
Mimar olup kerpiç olup yaş düzdüm

Muhannetin binasına taş **düzdüm**
Kıymetini bilemedim ellerim senin.” (85 / 2)

“Bu yaşamın edep erkânı **nerde**
Hani bu sürünün çobanı **nerde**
Hani garibanın vatani **nerde**
Can can Memo can uyan Memo can” (64 / 3)

“Bunca yaşamımı zehir eyledi
Yanmayan yüreğe köz **koydu felek**
Çok dilek diledim bunca yaşamda
Almadı yerini az **koydu felek.**” (108 / 1)

“Beyler yığınağı kültür binası
Tarif eylemem mi ay lalam seni
Altı çocuk bir de şehit anası
Tarif eylemem mi ay lalam seni” (11 / 1)

Çalışmamızın bu bölümünde şiirleri yapı ve şekil yönünden değerlendirdik; ancak nazım şekilleri ile ilgili bilgi vermedik. Elimizdeki kıstasların şiirin şekli ile ilgili son sözü söylemeye yetmeyeceğini düşünüyoruz.

“Halk şiirinde biçim ve tür konusu üzerinde yıllardan beri tartışmalar yapılmışsa da hâlâ bir sonuca varılamamıştır. Halk şairlerinin ortaya koydukları ürünlerin ezgi, konu veya şekil bakımından çeşitlilik göstermesi konuyu karmaşık hale getirmiş, bu alanın uzmanları onlara isim vermekte veya onları belli bir gruba sokmakta zorlanmıştır. Eldeki şiire, hangi özelliğinden dolayı ne denileceği yıllarca cevabını aramıştır” (Kaya, t.y.: 1).

Ahmet Talat Onay, Hikmet İlaydın, Fuad Köprülü ve Pertev Naili Boratav, ezginin, şiirin ne olduğunun belirlenmesinde ayırt edici bir öneme sahip olduğu fikrinde birleşirler (Kaya, t.y.: 2). Biz de saydığımız hocalarımızın görüşlerine dayanarak, incelediğimiz şiirlerin şekilleri konusunda fikir beyan etmekten çekiniyoruz. Şiirlerin kafiyeleleri, kafiye örgüleri, hece ölçüleri ve hane sayıları ile ilgili verdiğimiz bilgilerle yetinerek, bu bölümü bitiriyoruz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÂŞIK SEYYÂTİ'NİN ŞİİRLERİNDE MUHTEVA

3.1. Âşıklık Geleneği

“Saz şairi, halk ozanı, saz çalarak şiir söyleyen ozan (TDK 2012) olarak tanımlanan ‘âşık’, herhangi bir konu üzerinde, saz eşliğinde doğaçlama yoluyla duygularını şiirsel yolla ezgiye dönüştürür” (Yiğit, 2012: 108). Anadolu’nun ruhunu yansıtan âşıklar, XI. yüzyıldan günümüze değin sanatlarını icra etmişler; ortaya koydukları sözlü ve yazılı ürünlerle âşıklık geleneğini sürdürmeyi başarmışlardır. Gelişen sosyal şartlarla birlikte eserlerini kısa sürede geniş kitlelere yayma imkânı bulmuşlardır.

Âşık edebiyatı “XX. yüzyılda özellikle Doğu Anadolu Bölgesinde tarihî kabul, üslup ve icra töresine uygun bir tarzda çağın teknolojisinden de (radyo, televizyon, plak, kaset, C.D. basın ve yayın organları vb.) yararlanarak yeni bir klasik devir yaşamaktadır.” (Günay, 2008: 39).

“Âşıklık geleneği, kültürel mirasın en önemli unsurlarından biridir” (Coşgun, 2012: 147). Âşık Seyyâti de âşıklık geleneğine sıkı sıkıya bağlıdır. Yaptığımız derleme esnasında “Âşıklık kültürü edebiyatın beşiğidir; eşi benzeri bulunmaz bir mücevherdir. Âşıklık geleneğinin bitmesi demek her türlü geleneksel oluşumun bitmesi demektir.” (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül 2011) sözleriyle âşıklık geleneğinin kendisi için ne ifade ettiğini belirtmiştir. “Cehaletin lisanına söz demez divaneyim/İçi tüm mücevher dolu döşeli bir haneyim” (120) ve “Şenlik dili mücevherdir diline hoş geldiniz/Âşıklığın edebiyat dalına hoş geldiniz”(25) mısraları, şairin bu görüşlerini şiirlerinde de işlediğini gösterir.

Âşık Seyyâti, âşıklık yoluna giren kişinin üç özellik barındırması gerektiğini söyler: “Çırac önce kendisini tanıması lazım. İkinci madde yüreğinde o aşk var mı? Gözünde o seveda var ise o adam o işi yapar. Üçüncüsü de edep, erkân, terbiye olması lazım. Necep

usta var imiş tarihler evvela. Diyor ki: ‘Necep diyer belend oldum her ilmin ayağı atına /
Merekede indererler binmeyenin atına / ustasına kem bahanın nâlet gelsin zâdına /
Müsteşârı bu sözlerim yahşı yaman üstüdü’ (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül
2011) Âşık Seyyâti’nin bu düşüncelerinin yansımaları da şiirlerinde görülür.

“Sırr-ı Hakk’a vâkıf olan kudretten dersin alır
Kişi zaten arif ise elbet kendini bilir” (27)

“Âşıklık ilminin felsefesinde
Yüz bin çiçek bal toplayan arıyım
Kırk yıl piştım gene çığsin dediler
Dolmamışım kovanımda yarıyım” (132)

Yukarıdaki dörtlükte kendisinin hâlâ noksan olduğunu söyleyerek tevazu göstermiştir. Âşık Seyyâti’nin “kendini bilmek” dediği, budur. Âşık olabilmenin ikinci şartı olan “âşıklık geleneğine duyulan aşk” da şairin şiirlerinde görülür.

“Bu sevda istedi âşık olmamı
Özgürlüğün ışığıym hâkim bey” (117)

“Her akşamın siyasında batan güne hayranım
Üstadından öğüt almış kurulu bir divanım
Bu sevdanın getirdiği güzelliğe ozanım
Gece gündüz aşk yolunda dolaşan pervaneyim” (120)

“İsrafilim hak yolunda gözlerimden yaş gider
Dört mevsimin misaliyim her gün günüm kış gider
Dünyadan giden insana bir bak eli boş gider
Bir mecnunum aşk yolunda deli miyim ben neyim” (120)

“Âşıklığın meydanında
Aşk ile meydana geldim

Güzel söz güzel sohbette
Tecnise divana geldim” (135)

Âşık Seyyâti'nin âşıklık yoluna girenlerde olmasını zarûri gördüğü üçüncü özellik de şiirlerde işlenmiştir. Aşağıdaki dörtlükler, “edep, erkân, terbiye bilme”nin âşıklık geleneğindeki yeri ile ilgilidir.

“Kul Seyyatî ustasından almış edep erkânı
Açıp baksan kapısını mücevherdir dükkânı
Kahramanlık destanını yazar âşık, ozanı
Ardahan'ın ilçesine, iline hoş geldiniz” (25)

“Âşıklığın bu ülkede yeri var meddahı var
Âşık olan feyiz alır edebi erkânı var
Pir elinden bade içen yol bilir erkân bilir
Tarih okur bir haznedir mücevher dükkânı var” (27)

“Ustasından dersin alan
Aklı kâmil demez yalan
Bu aşka müptela olan
Edebe erkâna geldim” (135)

Ustalara bağlılığın önemini her fırsatta vurgulayan Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde kendisinden önceki şairlere duyduğu saygıyı görmemenin imkânı yoktur. Çok sayıda şairi minnetle anması, âşıklık âdâbına sahip olduğunun bir göstergesidir.

“Nesimîler gibi derim soyulsa
Nâzım gibi yurt dışına kovulsa
Pir Sultanlar gibi ipim çekilse
Ben de ölenecek bu sevda bitmez” (19)

“Çıldır'ımın Şenlik gibi derya, umman seli var
Kul İrfanî, Sedaî'den alınacak dili var

Tarihinde bir nehiri, iki tane gölü var
Doğasında çiçek, çimen gülüne hoş geldiniz” (25)

“Pîr Sultanı dara getiren kalem
İsrafil cehalet buymuş ne bilem” (30)

“Turnam varır isen Kars’ın eline
Çıldır Ardahan’a bir haber eyle
Garip âşık gurbet elde hastadır
Tabibe Lokman’a bir haber eyle

Bir eğlen kal Ardahan’ın düzündü
Misafir ol İbrahim’in özünde
Doğrular var insanın sözünde
Hanak’a Damal’a bir haber eyle

Göle’ye bir selam vermeden geçme
Posof’un üstünden yüksekten uçma
Suzkap’ta Zülâli deyip de geçme
Meşe Ardahan’a bir haber eyle

Bir konak ol bu Çıldır’ın eline
Edebine, erkânına, yoluna
Kunduzhev’de İrfan’ın teline
Seda-yı ummâna bir haber eyle

Uğra Suhara’ya kurarsan katar
Çünkü orda Şenlik evliya yatar
Kıssır Dağı Göy Dağ’ını kar tutar
Gördüğün insana bir haber eyle

Baş köy Kodamih’tan uğra Cambaz’a
Bürünüp Zinzallar dumana toza

Gülyüzü'nden ordan geç Meredis'e
Orda da erkâna bir haber eyle

Uğra Vartmana'da Asdan Ustaya
Seda-yı serini salmış sevedaya
Çayıs'ın yolunu geçersen yaya
Gördüğün her cana bir haber eyle

Merkezin üstünde alçaktan uçma
Rabat'ı unutup oradan geçme
Çoban İsa ile aranı açma
Bahri ummana bir haber eyle

Alçaktan uç Kenarbel'in gölüne
Yavaştan geç Karostav'ın yoluna
Kulak versen Kurt Kale'nin diline
Edebe erkâna bir haber eyle

Meryem'den gel Beyrehatun üstüne
Selam söyle orda gönül dostuma
Ağa yoktu Telli Oğlu üstüne
Kurduğum meydana bir haber eyle

Cala'nın elinde tertip düzen var
Yükledin üstüme gam ile keder
Kabristanda Şimşek Oğlu ozan var
Uğra kabristana bir haber eyle

İrişti, Kamervan, Kızıilverana
Kakacın üstünde olma divâne
Dursun Pünhan ile çıktık meydana
Zinzal'lı Pünhan'a bir haber eyle
Git katar yurt Eşmepınar Dağı'nda

Yavuzun hâkimin dem otağında
İsrafil der çekti bu genç çağında
Yoldaşa yârene bir haber eyle” (33)

Âşık Seyyâti yukarıdaki şiirde ehl-i dil kişileri saydığını söylemektedir.

“Yanardı yaylaların ışığı
Yığılıp dinlerdik Oruç Aşığı” (40)

“Aslı kâmil gülmemiş ki dünyada
Sevdasına hile karışmamış ki
Ne Summan ne İrfan ne Şenlik Baba
Sevdiği canana kavuşmamış ki

Yakmış İhsani’yi aşkın sevdası
Yıkık gitmiş Reyhanî’nin dünyası
Bir umut dağıdır tutturmuş yası
O da menziline erişmemiş ki

Kerem yanmış han Aslı’da oduna
Bütün âşıklar da inanmış buna
Kızıltuğ bu devran ne yana döne
Kem talih Yılmaz’la barışmamış ki

Yazık Şimşekoğlu sürmemiş sefa
İstesen dünyaya gelmez bir daha
Sürgünde yaşamış Mahsuni Baba
Pir sultan hayatla yarışmamış ki

Pünhani’nin ahı yakmış cihanı
Ozan olmuş Oktay Memet Erganı

Şeref Taşlıova'da kurmuş meydanı
Zülâli Babaya erişmemiş ki

Göz gezdir İsrafil fani dünyaya
Hasret koymuş Mecnun'unu Leyla'ya
Tanrı cemalini göstermiş suya
Bir kere Yunus'la görüşmemiş ki" (51)

"Yaratanın bir lütfüdür dem senin devran senin
Bana gönlünde bir yer aç anladım her yan sensin
Açılmayan bir engeldir sende ilim felsefe
Ezberinde yardımcındır Ayetül Kuran senin

Kısbetin bir murtazadır hışmın Azrail gibi
Aslın Şenlik Baba'dır, kını evliya kını
Senden feyzalır âşıklar ilim edep erkânı
Saramaz yanında yara tabiple lokman senin

Kul İsrafil feyz alır sen gibi ustalardan
Hışmın daim yenik gelir senin borandan kardan
Tüm âşıklar destur alır sen gibi ustalardan
Dilde evliya kul Şenlik Kasım'dır baban senin" (52)

Yukarıdaki şiiri Âşık Şenlik'in torunu olan üstadı Yılmaz Şenlikoğlu için yazmıştır.

"Pir sultanı dara çekti yetmedi
Otuz yedi canı yaktı yetmedi" (72)

"Şairler şairi Nazım Hikmet'in
Şiirinde romanın da sen varsın" (77)

"İsmin Şeref'ül-Hatemdi saadet kanısan sen
Türkiye'min tüm dünyada edep erkânısın sen

Beş bin yıllık sanatın mücevher dükkânısan sen
Âşıklığın merkekte tecnis divanısan sen

Dersini haktan alıptı bir şama pervanasan
Gönüllerde hikâyem var dillerde efsane sen
Hakkın binbir adı ile ezberin olsun yasın
Çağımız da kül irfanı Şennih Sümmanısan sen

Ustadından dersin alıp lalı gavher kanısan
Kuşanıp cenk meydanın Hamza pehlivanısan
Saygısı var İsrail'in dilinin lisanısan
Dilimizde Dede Korkut pirin ummanısan sen” (80)

“Unutamam Şenlik gibi ozanı
Çıldır gibi bir diyarım var benim” (88)

“Pir Sultanlar, Şenliklerin devamı
Mert sofranın kaşığıym hâkim bey” (117)

“Şairdir Nazımlar gerçeği yazan
Yılmazlar aklımdan çıkmaz an be an
Pir Sultan misali Mahsunî Ozan
Gitti bu dünyadan geri gelemez” (118)

“İsrail kurbandır kadir bilene
Güvenilmez aslı hariç olana
Böyle demiş Şenlik Baba Mevlana
Cahil kişilerle muhabbet olmaz” (134)

“Borçalı elinden seda getirdi
Gülyüzü Köyüne geldi oturdu
Âşıklığın mektebini bitirdi
İlimde İbrahim Gülmemmedoğlu

Onda Borçalı'nın hoş sedası var
Dilinde üstadın hikâyesi var
Söyler Terekeme terbiyesi var
Telinde İbrahim Gülmemmedoğlu

Usta görmüş pehlivanlık meydanın
Anasıdır yetmiş iki makamın
Tüm dünyada Şeref Taşlıova'nın
Telinde İbrahim Gülmemmedoğlu

İsrafil Seyyati yazdı bir destan
Arkadaşın oldu Kasım Gülistan
Dilin Dede Korkut Kul Şenlik ustan
Selinde İbrahim Gülmemmedoğlu” (138)

Âşık Seyyâti'ye göre bir âşık sözlerini özenle seçmeli, ayrıştırıcı değil; birleştirici olmalıdır. “Halk dinletme o kadara kolay bir iş değildir. Diyelim bir üstad diyor ki: ‘Söz vardır ki cemaatı susdurur / Söz vardır ki boynuna ip asdırır.’ Bu, gerçek böyledir. Âşıklık üslubuna ben devamlı sahneler toplantiara çıkan âşık arkadaşlarıma çıraklarıma diyorum ki: Bah çıkdın mıydı âşıklık üslubu öyle bir şeydir ki sözlerine çok tikkat ediceksin. Neye tikkat ediceksin? Diyelim misal, kısa bir örneğini veriyim. Âşık Şenlik Baba'nın divânı var. Hikâyenin içersinde bir efsanenin oluşumunun içersinde bu divanı bu adam söylemiş.

‘İstemiştin meclisine işte geldim benisen
Başgasına gıyas tutma ehli dinin tanı sen
Hazreti İsa'nın nuru âsmanın şavkıdı
Kilisede haça üz sürur arzu edersen onu sen’

Yekte bu divan okunduğu gibi hemen toplumda bir bozgunluk olur. Niye? Hemen toplum birbirine bakacak “Kilisede kim haça üz sürüyor, kim onu arzu etmiş?” diye. Onu okuyacak yerine de ki:

‘Ey Rabbim bu dünyada namerdi şâd eyleme
Merdi gözden cüdâ kılıp gönülden yâd eyleme
Muhabbetti müminler saklı öz penâhında
Mehşar günü mucirim edip kabrini od eyleme’

İkisi de divandır. Fakat bu divan cemiyet divânı, merkeze divânı. Bu merkeze divânı orda topluluğu hasta eder. Çıraklarıma bunları öğretiyorum. Söyledin miydi çok düşüneceksin.” (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül 2011)

Âşık Seyyâti’nin aşağıdaki mısraları bu konudaki düşüncelerini özetler mahiyettedir.

“Âşıklığın bahsi var
Muhabbet havası var
Sevgi barış sesi var
Bu divanda İsmail” (55)

“Ben aşığım bozabilmem arayı
Doğruları söyler isem söz olur Mamido dayı” (84)

“Çünkü âşıkların dili değilsin
Sen bir has bahçenin gülü değilsin” (119)

“Dosta iyi sözüm sunup düşmanımdan uzağım
Âşıklık ilmini almış bir derviş efsaneyim” (120)

“Halka sevgisi yok olamaz ozan
Tilki gölgesinde yatarmış meğer” (146)

“Âşıklıkta yetmiş iki makam bilen ustadır. Otuz beş makam bilen çıraktır.” (Âşık Seyyâti ile kişisel görüşme, 6 Eylül 2011) diyerek çok sayıda makam bilmenin önemini vurgulayan Âşık Seyyâti, “Yetmiş iki makam çalar söyler usta, çırağı / Ozanlığın perde, mızrap teline hoş geldiniz.” (25) mısralarında da aynı konuya değinir.

“Oysa Türk Halk Müziğinde makam yoktur. Makam müziğın geçtiğı ses kalıplarının düzenidir o da Türk Sanat Müziğinde vardır. Âşıklarımız makam adını verdikleri ve bilinen ezgileri, şiirin veya türkünün söylendiğı ortam ve söyleyen kişilere göre adlandırmışlardır. Mesela bir ezgi atın üzerinde şiirle beraber söylenmişse ‘Atüstü makamı’ , kayabaşında söylenmişse ‘Kayabaşı makamı’ Koroğlu hikâyelerinde veya türkülerinde uygulanan ezgiye de ‘Koroğlu makamı’ veya ‘Bala Memmet’, ‘Guba Kerem Makamı’, ‘Hasta Hasan Makamı’ adını vermişlerdir” (Şahin, 2012: 184).

Âşık Seyyâti’nin âşığı ilgilendiren unsurlara yer verdiği diğeri mısraları şunlardır:

“Garip âşık gurbet elde hastadır
Tabibe Lokman’a bir haber eyle” (33)

“Bu aşkın sazını çaldı İsrâfil
Seyyati mahlası aldı İsrâfil” (78)

“Perde yanaşmıyor tele
Teller usandırdı beni” (102)

“Saz bizim âşık bizimken neyime neyime gurbet el
Neden İsrâfil çalmaz od saldın köyüme gurbet el” (103)

“Halen getirmedi k yazı
Çalmıyor aşığın sazı” (111)

“Yaz olanda yaylasına çıktığım
Âşık olup türkü ağıt yaktığım” (112)

“Demek ilen vatanından cüdaydı
Söylenir aşığın tarihte adı” (131)

“Diyorlar ki ölmüş bir garip ozan
Yâd ellerde bir mezarı isteme” (131)

“Sardı vücudumu aşkın ayazı
Titriyor ellerim çalamam sazı

Zoruma gidiyor cahilin sözü
Bırakmıyor erim erim eriyim” (132)

“Nedir bu sırrın gereği
Âşık gider ozan gider” (133)

Geçer mi Seyyati serden
İlham alır her seherden
Dersin almış kara yerden
Tabibe lokmana geldim” (135)

3.2. Aşk

Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde anlatılan aşk, heyecan ve mutluluk yerine keder verir. Âşık, sevgilinin bir bakışı için canını vermeye hazırlanırken, sevgili âşığa bir türlü iltifat etmez. Şairin aşk temalı şiirlerinin tamamında, aynı pesimistik tavır görülür.

“Ellere gül oldun banaysa diken
Bir günde bu devran döner sevdiğim
Ben de bu aşk sende o kin var iken
Bir günde yüreğin yanar sevdiğim

Zaten bir gün bize olacak olan
Felek bağımızı edecek talan
Yastık akrep olur yorgan da yılan
Atlas döşek seni kınar sevdiğim

İsrafil Seyyati şaştı bu işe
Kalmadı gönlümde huzurla neşe
Ben öldükten sonra ister yüz yaşa
İki gözün olur pınar sevdiğim” (23)

“Yıllar yılı hâlimi zehrettin
Yanında hiç mutlu olmadım zalim
El gördü gülücük bana yas tuttun
Bir kere yüzüme gülmedin zalim

Bürüdü cehalet dört bir yanını
Kurutmuştur damarında kanını
Nasıl söyleyeyim güzel anını
Senin ile mutlu olmadım zalim

Her gün gam kederle yükledin çile
Benim sevdam geçersizdir nafile
Bir gün yâr demedin bu İsrafil’e
Senin arzun nedir bilmedim zalim” (26)

“Ne biçim hayattı bu nasıl işti
Felek kar yağdırır karın üstüne
Bilmiyorum dostum bu ne telaştı
Gam yüklüyor anıların üstüne

Anlamadım lisanını dilini
Has bahçemde mahkûm etti gülümü
Hayatın çiçeği vermez balını
Kırar vurur arıların üstüne

Sevmek sevdiceğim sana suç oldu
Yüklendi kervanım dönmez göç oldu
Sorar isen kul İsrafil nec’oldu
Çıkıp gelsen bir mezarın üstüne” (31)

“Yaktın ciğerimi kebab eyledin
Senin de yüreğin yanmaz mı sandın

Sevda fırtınası sardı sinemi
Ağustos ayında donmaz mı sandın

Gurbete gidenler etmez mi veda
Yüklenmiş efkârı hadden ziyade
Giden geri gelmez fani dünyada
Gurbete gideni gelmez mi sandın

Gine mi yüklendi gurbet kervanı
Unutur mu seven insan bir canı
Unutmaz İsrafil hatırlar seni
İnsan sevdiğini anmaz mı sandın” (46)

“Bir gülüşe bir can feda ederim
Bir kere yüzüme gül senin olsun
Nedir sende keder sitem bu çile
İşte dünya malı al senin olsun

Yükledim sırtıma sitemi gamı
Genç yaşımda zindan etti dünyamı
Çağır gelsin cenazeme imamı
Bir damla gözyaşı sil senin olsun

Bendeki bu sevda ediyor deli
Kerem’in alevi Mecnun’un çölü
Soldurdun bahçemde çiçeği gülü
Çiçek senin olsun gül senin olsun

Bu aşkın sazını çaldı İsrafil
Seyyati mahlası aldı İsrafil
Bir gün duyarsan ki öldü İsrafil
Ara senin olsun bul senin olsun” (78)

“Yıllar yılı gam kederi taşımak
Bilemedim ey zulümkar benden mi?
Yaz ortası Ağustos'ta üşümek
Anlamadım be zulümkar benden mi?

Öğrenmedin kalbe bir gül ekmeyi
Bana verdin her gün çile çekmeyi
Anlamadın sevmeyi sevmeyi
Söylesene ey vefasız benden mi?

Ne yazık ki sevdamızı elettin
Akıtıp da gözyaşımı sel ettin
Yusuf gibi zindanlarda kul ettin
Anlamadım ey zulümkar benden mi?

Neşeli gün İsrail'im neyine
Keder dert doldurdun gam hissesine
Ölende ağlama cenazesine
Anlamadım ey vefasız benden mi?” (125)

“Keder vurdu gam savurdu sinemi
Ömrümün yarısı geçti demedim
Zulümkâr savurdu yıktı binamı
Dönüp de yüzüne suçdu demedim

Sevda harmanında savruldu gönül
Boşuna harcandı zay oldu ömür
Estirdin rüzgârı döndürdün devir
Doğru söze ben yanıştı demedim

Sarardı gül benzim aldı çileyi
Kahrolsun demedim zalim feleği

Dolu iken boş salladım eleği
Boş boşuna ömür geçti demedim

İsrafil sevdaya saldı serini
Zehir etti devletini varını
Döküp de kaleme eserlerini
Sine defterini aşdı demedim” (130)

“Bahar oldu yine gönül tufanda
Efkârım haddini aşdı nerdesin
Karlı dağdan aşmaz gönül kervanı
Yolum düz ovada şaşdı nerdesin

Felek fırtınası kesti yolumu
Susturdu dilimi verdi zulümü
Soldurdu bahçede açan gülümü
Gönlümün terlanı uçtu nerdesin

Bize imiş bu zalimin sitemi
Deryada yönünü şaşdırdı gemi
Aşkın fırtınası yıktı binamı
Seyyati toprağa düştü nerdesin” (137)

“Ala gözlü kalem kaşlı hoşdamah
Yanık yüreğimin köz vahdındadı” (150)

“Beni tabiate davet eyledi
Gösterdi yüzünü yaban çiçeği
Ters laleler bile selama durdu
Belletti nazını yaban çiçeği

Hangi karlı dağdır bunun mekânı
Edasında cezbeyledi çobanı

Göründü gözüme seher zamanı
Kaybetti izini yaban çiçeği

Tanıdım sesini turna sesinden
Gül reyhan kokulu hoş nefesinden
Bir daha bakmadım kıyar gözünen
Kapattı yüzünü yaban çiçeği

O gittikçe hızlı attım adımı
Bilmem hayaldi mi rüyadı mı?
Dilim tutuf soramadım adını
Sarf etti közünü yaban çiçeği

Seyyatî bir kırdı bir yaban gülü
Bilmem hangi arı yaparmış balı
Bildirdi ebedi erkânı yolu
Çevirdi yüzünü yaban çiçeği” (154)

“Beni genç bekleyen vefasız zalim
Gençliğim kocaldı haberin var mı?

Her gün ağacımdan düşer bir yaprak
Kar kapıyı aldı haberin var mı?

Bugüne varmadan unuttum dünü
Hayalimde hiç kalmadı yaz günü
Felek değirmeni öğüttü deni
Tam yarıda kaldı haberin var mı?

Elli altmışında artar telaşım
Ağardı saçlarım döküldü dişim
Önüme düşüyor attığım taşım
Cehalet pacaldı haberin var mı?

Gitmiyor başımdan dumanın tozun
Âleme gül oldun bana da hüzn
Gitmez hayalimden o ela gözün
Yaz çiçeği soldu haberin var mı?

Böyleyken ömrümde bitti bir destan
Gel ziyaret eyle gidici hastan
Mekânım topraktı yerim kabristan
Kul Seyyatî öldü haberin var mı” (157)

3.3. Atatürk

Şair, Atatürk’e duyduğu sevgiyi ve hayranlığı her fırsatta dile getirir. Şiirlerinde Ata’yı över; onun izinden gideceğini söyler. Hatta Atatürk’ün izinden gitmeyenlerin mutlak surette sürüneceklerini ifade eder.

“Senin gölgen bulutlarda görünür
Türkiye’min her yanında sen varsın
Seni inkâr eden elbet sürünür
Koçyiğidin meydanında sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın
Denizler fikrinden almış dalganı
Kara gün içinde açtın kavganı
Aydın fikir ister seni yazmanı
Yazarların kaleminde sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Adın Sakarya’da Dumlupınar’da
Siluetin nam salmıştır Damal’da
Gölgen Çanakkale’den bulutlarda
Dairesinde dükkânında sen varsın

Sen varsın da sarı saçlım sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Gençliğe emanet senin cennetin
Her an adın anar cumhuriyetin
Şairler şairi Nazım Hikmet'in
Şiirinde romanında sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Senin kaleminde yazılır eser
Kara cahil karanlıkta kin kusar
Demeyin İsrail Seyyati susar
Tecnisinde divanında sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın (77)

Âşık Seyyâti için Atatürk'ün emrinde bulunmuş olmak dahi bir övgü sebebidir. İhtiyarlamış bir adamın geçmişte büyük işler yaptığını anlatırken “Menim lelem Atatürk'ün askeri” (73) der.

Şair, Atatürk'e duyduğumuz minneti, milletimiz adına dile getirirken bugün şiir yazıyor olmasının bile Atatürk sayesinde olduğunu söyler. “Sen ümit vermiştin altı ilkende / İsrail de sayende şiir diziyor” (98) mısraları Âşık Seyyâti'nin şükran duygularının dile dökülüştür.

“Seksen iki yıldır Ankara garda
Albayağım dalga dalga esiyor
Senin ilkelerin doğrultusunda
Kalem alfabeden harfler yazıyor

Annem beşiğimde ninni söylerdi
Laikiyle kuru cumhuriyeti

Yakmıştın meşale aydınlık yolda
İlkeler yayıldı ilçede, ilde
Güzel Çankaya'da Anıtkabirde
Çiçeklerle halk kabrini beziyor
Çünkü orda Atam yatar ebedi
İlkesiyle sundu bu milliyeti

Ufkunda güneştir başkente giriş
Haykırarak dedin başa düştü iş
İnkılâplar hürdür, ilkeler geniş
Şairler de tarihlere yazıyor

Verdi Atam bize bu hürriyeti
Layıktır ilkene Türk'ün milleti

Anın var Çankaya, Çamlıdere'de
Ankara'nda, seymenlerde, efede
Sen ümit vermiştin altı ilkende
İsrafil de sayende şiir diziyor

İlkende anlattın sebebini
Sen barışa çıkarmışsın daveti" (98)

Dedem babam senden almış dersini
Öğretmenim sen Mustafa Kemalsin
Al bayrağa vermiş kanın rengini
Arısın, çiçeksin, kovansın, balsın
Öğretmenim sen Mustafa Kemalsin

Büyük eserindir cumhuriyetin
Laiklik yolunda senin milletin
Doğan güneşsin ebediyetin

Öyküsün, kültürsün aydın bir yolsun
Öğretmenim sen Mustafa Kemalsin

Güçlü bir tohumsun toprakta taşta
Başardın görevi boranda kışta
İsmin örnek olmuş her bir akışta
Sümbülsün, susamsın, fidansın, dalsın
Öğretmenim sen Mustafa kemalsin

Sen felsefesisin alfabenin
Tarihler yazıyor senin her anın
Kültür hazinesinin Kemal Paşanın
Mızrapısın, makamsın, aydın bir dalsın
Öğretmenim sen Mustafa Kemalsin

Senden örnek almış Âşık Seyyatî
Örnek olmuş Damal'daki slüyeti
Hür olsun kalemin ebediyeti
Denizsin deryanın aşılmaz bir yolsun
Öğretmenim sen Mustafa Kemalsin (143)

Şairin Atatürk'ün hatıralarının unutulacağı korkusuna kapıldığı görülür. “Kurtlar sofrasına sundular bizi/ Kayıp mı oluyor Ata'nın izi” (44) mısraları bu korkunun açığa vuruluşudur.

Âşık Seyyâti, çevresinde gördüğü aksaklıklarla diliyle mücadele eder. Çaresiz kaldığını hissettiğinde de durumu Mustafa Kemal Atatürk'e arz eder. İçinde bulunduğu şartlardan şikâyetçi olur; âdeta Ata'nın geri gelmesini bekler.

“Mektup selam söyle Kemal Paşa'ya
Halk dilinde tam anlattı söylersin
Bayrak gölgesinde aslan yatardı
Şimdi tilki, çakal yattı söylersin

Seksen altı yıldır diktik bu bağı
Çektik gönderine biz al bayrağı
Kanımızla suladık bu toprağı
Parça parça bölüp sattı söylersin

Gel de bir geç bu milletin başına
Namussuzun toprağında işi ne
Çuval çekip askerimin başına
Tekmeyle kenara itti söylersin

Gerici cahilin esiri olduk
Hani insan hakkı, ortada kaldık
Şehir mafya oldu, dağ bulut aldı
Gökte turna küsüp gitti söylersin

Yıllar yılı baktığımız ekinin
Oyuncağı olduk nefretin kinin
Türkiye'nin efendisi köylünün
Rızkını kurt, çakal yuttu söylersin
Amman be İsrail bize ne oldu
Dağın lale, sümbül çiçeği soldu
Aslan sofrasından çakal pay aldı
Selam söyle sözüm bitti söylersin” (10)

“Her gün seslenirim Gazi Kemal’e
Artık tam sırası geldi vekilim” (44)

3.4. Coğrafi Unsurlar

Sanatçıların çevreleriyle etkileşim içinde oldukları; bir sanatçının yaşadığı yerin, o sanatçının duyuş ve düşünüşünü şekillendirmede rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir. Şairimiz için de doğup büyüdüğü memleketin sahip olduğu güzellikler, birer malzeme teşkil etmiştir. Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde “il, ilçe, köy, dağ, deniz, ülke” gibi coğrafi

terimler, cins isim olarak yer aldıkları gibi dağlara, göllere, köylere ait özel isimler de kullanılmıştır. “Eşmepınar, Purut” gibi köy isimleri; “Çıldır, Posof” gibi ilçe isimleri; “Edirne, İstanbul, Sakarya, Ardahan, Kars” gibi il isimleri; “İran, Azerbaycan, Türkiye” gibi ülke isimleri; “Çıldır Gölü, Bey dağı, Kısır dağı” gibi yeryüzü şekillerinin isimleri Seyyâti’nin şiirlerinde yer almaktadır.

Şiirlerde tespit ettiğimiz Türkiye dışında kalan yerler, şairin mensubiyet hissiyle ilgili ipuçları verir. Borçalı’yı anan şair, ata topraklarıyla kurduğu kopmaz bağı herkese gösterir. Azerbaycan’a, Musul’a Kerkük’e şiirlerinde yer veren şair, Türk milletine ve Türklerin yaşadıkları coğrafyalara duyduğu sevgiyi sezdirirken bir yandan da Hira dağına şiirine sokarak İslâm dinine ve İslâm coğrafyasına bağlılığını hissettirir. Ortadoğu ve Avrupa ülkelerinin adlarının, şiirlerde yer bulması da şairin fikirleriyle ilgilidir.

“Osmanlı tahtında sözün her zaman
İran’ı Kazak’ı tüm Azerbaycan” (2)

“Seymen Nehrinin sır deryasında
Karac’oğlan, Kul Şenliğin sesinde” (2)

“Ardahan’dan İstanbul’a selam var
Selâmımın cevabını tez yolla” (6)

“İstanbul’un havasından bu köye
Makam edip iki kelam söz yolla” (6)

“Kars’tan selam olsun Anadolu’ya
Âşıklığın her dilinde bayram var
Doğuyu batıya bağlayan ildir
Davetliyiz Kars ilinde bayram var” (8)

“Beni hasret koydu Çıldır Gölüne
Kovanına arısına balına” (9)

“Tanıttı dünyaya Çıldır Gölünü
Meth eyledi toplumunun halini” (13)

“Sevip de almıştı cumhuriyeti
Vatan elden gider uyan Türkiyem” (14)

“Nedir ayrılığın sebebiyeti
Vatan elden gider uyan Türkiyem” (14)

“Kan döktük Sakarya, Dumlupınar’da
Mehmetçiğim susturuldu dağlarda
İsrafil Seyyâti Eşmepınar’da
Vatan elden gider uyan Türkiyem” (14)

“Canlar feda ettik Cumhuriyete
At tepmişiz Musul, Kerkük, Bağdat’a” (19)

“Sivas’ta kül oldu otuz yedi can
Kendi milletine yapar mı insan” (19)

“Yaşıyordı köyde ahşam sabahı
Emeğinden dolar idi tabağı” (20)

“Köy yerinde kat üste kat atardı
Köylü kardeş hesabını bilseydi” (20)

“Âdem ki dünyaya indiği zaman
Çok tepe seyredip başında duman” (22)

“Çıldır’ımın Şenlik gibi derya, umman seli var
Kul İrfanî, Sedaî’den alınacak dili var
Tarihinde bir nehri, iki tane gölü var
Doğasında çiçek, çimen gülüne hoş geldiniz” (25)

“Kahramanlık destanını yazar âşık, ozanı
Ardahan’ın ilçesine, iline hoş geldiniz” (25)

“Âşıklığın bu ülkede yeri var meddahı var” (27)

“Çıldır Kazası’nın Purut Köyü’nde
Dert çekmeye alışmazdım alıştım” (28)

“Cahil tüm dünyaya salmış ataşu
Neden ezilmiyor yılanın başu” (30)

“Turnam varır isen Kars’ın eline
Çıldır Ardahan’a bir haber eyle
Garip âşık gurbet elde hastadır
Tabibe Lokman’a bir haber eyle

Bir eğlen kal Ardahan’ın düzünde
Misafir ol İbrahim’in özünde
Doğrular var insanın sözünde
Hanak’a Damal’a bir haber eyle

Göle’ye bir selam vermeden geçme
Posof’un üstünden yüksekten uçma
Suzkap’ta Zülâli deyip de geçme
Meşe Ardahan’a bir haber eyle

Bir konak ol bu Çıldır’ın eline
Edebine, erkânına, yoluna
Kunduzhev’de İrfan’ın teline
Seda-yı ummâna bir haber eyle

Uğra Suhara’ya kurarsan katar
Çünkü orda Şenlik evliya yatar

Kıssır Dağı Göy Dağ'ını kar tutar
Gördüğün insana bir haber eyle

Baş köy Kodamih'tan uğra Cambaz'a
Bürünüp Zinzallar dumana toza
Gülyüzü'nden ordan geç Meredis'e
Orda da erkâna bir haber eyle

Uğra Vartmana'da Asdan Ustaya
Seda-yı serini salmış sevdaya
Çayıs'ın yolunu geçersen yaya
Gördüğün her cana bir haber eyle

Merkezin üstünde alçaktan uçma
Rabat'ı unutup oradan geçme
Çoban İsa ile aranı açma
Bahri ummana bir haber eyle

Alçaktan uç Kenarbel'in gölüne
Yavaştan geç Karostav'ın yoluna
Kulak versen kurt kalenin diline
Edebe erkâna bir haber eyle

Meryem'den gel Beyrehatun üstüne
Selam söyle orda gönül dostuma
Ağa yoktu Telli Oğlu üstüne
Kurduğum meydana bir haber eyle

Cala'nın elinde tertip düzen var
Yükledin üstüme gam ile keder
Kabristanda Şimşek Oğlu ozan var
Uğra kabristana bir haber eyle

İrişti, Kamervan, Kızılverana
Kakacın üstünde olma divâne
Dursun Pünhan ile çıktık meydana
Zinzal'lı Pünhan'a bir haber eyle

Git katar yurt Eşmepınar Dağı'nda
Yavuzun hâkimin dem otağında
İsrafil dert çekti bu genç çağında
Yoldaşa yârene bir haber eyle” (33)

“Türkiye'mi soyup yiyen yamyamlar
İnsan yemiş ağzından kan damlar” (34)

“Hatay ilçemize asker olmuşum
Amcam albayı da orda bulmuşum” (36)

“Yazdı destanını nice ehli dil
Eşmepınar köyü Âşık İsrafil” (36)

“Dağlar mesken tutmuş çakalı, kurdu
Bey dağını sattığını ne bilem” (38)

“Tarif eylemem mi mamam kızını
Güzüken yaylaya tikif gözünü” (39)

“Köy içinde çeşme çayı akardı
Bu köy bizim eski köye benzemez
Köyden dört beş bölük koyun çıkarırdı
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Köyü düşündükçe olurum deli
Halkı küskün sevenleri çileli

Ağa yarım hasta maraba deli
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Şimdi geçilmiyor nefretten kinden
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Köyde on beş yirmi sanatkâr vardı
Sıkışanın yardımına koşardı
Başka köyler bizim köye şaşardı
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Köyde on beş yirmi sanatkâr vardı
Sıkışanın yardımına koşardı
Başka köyler bizim köye şaşardı
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Evvelden köyümün düzeni vardı
Şimdi daha sarmış çakalı kurdu
Yaylasına kız gelini çıkardı
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Yanardı yaylaların ışığı
Yığılıp dinlerdik Oruç Aşığı
Geçti İsrail’in civanlık çağı
Bu köy bizim eski köye benzemez”(40)

“Ankara’dan kaçtın gittin kış günü
Ortada mı kaldın Piton Pakize
Atı alan Üsküdar’ı aştı mı?
Gündemi sen aldın Piton Pakize” (42)

“Gündem taşmaz Ankara’dan Irak’a
Aklı kesmez çıkar ormana dağa” (42)

“Karlı dağ başında duman oynuyor” (47)

“Gine dumanlı mı Kısır’ın dağı
Bizim eller koç yiğidin yatağı” (47)

“Biter mi hiç Serhat Bey’in ailesi
Solar mı hiç Göy Dağı’nın lalesi” (47)

“O gece bağladı güneşe ayı
Yol Muhammed Mustafa’yı zikreder” (48)

“Bu ilmi hikmeti aldı Hira’dan
Çöl Muhammed Mustafa’yı zikreder” (48)

“Namussuzlar Avrupa’yla tanıştı
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından” (49)

“Bitmiyor köylüde yokluk kavgası
Kalkmıyor sırtından beyin nefesi
Beyler olmuş Avrupa’nın kölesi
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından” (49)

“Soykırımı yaptın Azerbaycan’da
Hesabını vermiyorsun hani ya” (50)

“Ben giderim Çıldır’a
Gel Kars’ın kalasına” (58)

“Gece uzun, Kars ayaz
Gel Kars’ın kalasına” (58)

“Yaylasında koyun kuzu seçtiğim

Yudum yudum sularından içtiğim” (61)
“Beni hasret koydun Çıldır Gölü’ne
Kovanına arısına bağına” (61)

“Gece uzun çekilmiyor Kars’a yaz
Kırıktır zurnadan çıkmıyor avaz” (64)

“Edirne’den Ardahan’a yol sonu
Çekiyor gariban bu kara günü” (64)

“Boran koptu şehirde köyünde
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı” (70)

“Ellerim tutmuyor yazacak kalem
Bey Dağını satmış getmiş ne bilem” (70)

“Tilki kedi ile aslanı boğar
Onunçün diyorum yıkıl ay dünya” (72)

“Halkı anlayışlı aklı kâmindir
Fazla tozma bizim köye gelende

İyi kelime kullan gerçekleri yaz
Yanlış yazma bizim köye gelende” (74)

“Bu vefasız ataş saldı köyüme
Ataş saldı zalim kızı köyüme” (76)

“Neyime de bu gurbet el neyime
Ataş saldı zalim kızı köyüme” (76)

“Senin gölgen bulutlarda görünür
Türkiye’min her yanın da sen varsın” (77)

“Adın Sakarya’da Dumlupınar’da
Siluetin nam salmıştır Damal’da
Gölgen Çanakkale’den bulutlarda
Dairesinde dükkânında sen varsın” (77)

“Denizler fikrinden almış dalganı
Kara gün içinde açtın kavganı” (77)

“Bir limana yanaşmadı gemimiz
Dalgalar bir yanda deniz bir yanda” (79)

“İsmin Şeref’ül-Hatemdi saadet kanısan sen
Türkiye’min tüm dünyada edep erkânısın sen” (80)

“Kerem’in Aslı’sı var olmaz kimi
Karlı dağ başında kar olmaz kimi” (81)

“Ankara’ya yazı yazdım karalı
Okuyorsan bu şansımız az olur Mamido dayı” (84)

“İsrafil dünyada çok çile çektim,
Kıymetin bilmedim ellerim senin” (85)

“Dört yılda bir köyümüze gelmesin
Bir de hatırımız sor efendim sor” (87)

“Ayak atamayız bir Avrupa’ya
Senin bakar gözün kör efendim kör” (87)

“Gurbetin havası ediyor deli
Öz köyümde arzularım var benim
Severim yazını, kışı ezeli
Yağmurum boranım karım var benim

Bir hoş olur Kısır dağı G6y dağı
Terlanın oylağı maral bulağı
Her yerine g6neş çalar sabahı
Merasında kuzularım var benim

G6l6nden çekerim g6zel sazanı
Oradan almışım tertip d6zeni
Unutamam şenlik gibi ozanı
Çıldır gibi bir diyarım var benim

İsrafil'im gurbet benim neyime
Avrupa'da bal koysalar 6n6me
Canım kurban ilim ilem k6y6me
6z 6lkemde itibarım var benim" (88)

"Kuzeyinde sıra Kısırın dağı
Kışın olur kar baranı ıldır'ın
Hoş olur kaşarı peyniri yağı
Yazın olur ihtişamı ıldır'ın" (89)

"Seksen iki yıldır Ankara garda
Albayrağım dalga dalga esiyor" (98)

"G6zel ankaya'da Anıtkabirde
ieklerle halk kabrini beziyor" (98)

"Anın var ankaya, amlıdere'de
Ankara'nda, seymenlerde, efede" (98)

"Dağ bizim ceylan bizimken neyime neyime gurbet el
Ya da saldın avcıyı od saldın k6y6me gurbet el" (103)

“Dolaşıp geziyor köyü ovayı
İncitir kardeşi, ana, babayı” (107)

“Japonya’nın zehir kattın aşına
Sırbistan’a arka çıktığın için” (109)

“Suçluyu arardın bunca insanda
Çünkü Filistin’in ahı var sende
Savunursun insan hakkı nerende
İsrail’e arka çıktığın için” (109)

“İsrafil konuş sen yeridir yeri
Zaten başlatmışsın haçlı Seferi
Kırıyordun Kıbrıs’taki Türkleri
Yedinci filoyu çektiğin için” (109)

“Geçilmez köyümden yaya
Memur yok hasarı saya
Aklı kesmez Avrupa’ya
Boşa adım attı gel gel” (111)

“Düşmez mi aklıma Çıldır’ın gölü
Ördek selamet kal göl selamet kal” (112)

“Aziz ata ana gibi andığım
İlçe selamet kal il selamet kal” (112)

Beyler hüküm sürer yaylaklarında
Ceylanlar su içer bulaklarında
Yayılr kuzular sabahlarında
Çile İsrafil’e güzün ay dağlar” (115)

“Sorarım güneşe, yıldıza, aya
Tabiatta her gün baharsın anne” (121)

“Köyde viran oldu haneler evler
Şehirde yutuyor insanı devler” (124)

“Kapattın ufukta doğan güneşi
Ezilecek bir gün yılanın başı” (126)

“Tüm Ortadoğu’ya saldın ateşi
Ateşten belanı bulur gidersin” (126)

“Kan doldu denizler ölür insanlar
Akşam açar sabah solar gidersin” (126)

“Böyle midir Avrupa’nın Birliği
Kendinden belayı bulur gidersin” (126)

“Avrupa’nın baş değeri” (127)

“Karlı dağdan aşmaz gönül kervanı
Yolum düz ovada şaştı nerdesin” (137)

“Borçalı elinden seda getirdi
Gülyüzü Köyüne geldi oturdu” (138)

“Onda Borçalı’nın hoş sedası var
Dilinde üstadın hikâyesi var” (138)

“Edirne’den Ardahan’a karada
Her karışta bir şehidin kanı var” (139)

“Doksan bini Allah ekber dağında
Erişmiş şahadete gençlik çağında” (139)

“İsrafil Seyyati şehittir deden
Tarihi belli idi Çanakkale’den” (139)

“Yandı Ortadoğu yandı Kербela
Zalim toprağıma salmış velvele” (141)

“Çalıp söyler bir ozandır İsrail
Amerika bela bulmaz hani ya”(141)

“Gelirsen Çıldır eline
Dillerine kurbanım ben” (142)

“Şahittir Kars’ın kalesi
Bitmez aşığın çilesi” (142)

“İşleri olmasın dağda
Filistin’de Karabağ’da” (144)

“Hangi karlı dağdır bunun mekânı
Edasında cezbeyledi çobanı” (154)

“Trabzon, Edirne, Ardahan, Van’dan
Aslan kükremesi gelir her yandan” (156)

3.5. Âşık Seyyâti’nin Şiirlerinde Din ve Dindarlar

Âşık Seyyâti’nin Karapapak (Terekeme) Türkü olduğunu daha önce belirtmiştik. “Karapapak (Terekeme) Türklerinin hemen tamamı Müslüman’dır. Sünni mezheplere bağlıdırlar. Hanefî mezhebi en yaygın mezheptir” (Yılmaz, 2007: 242). Âşık Seyyâti de sünni bir Müslümandır.

Âşık Seyyâti, şiirlerinde İslâmi inanışa ait pek çok unsura yer verir. Bu unsurların neler olduğunu “Âşık Seyyâti’nin Şiirlerinde İnanç Unsurları” adıyla başka bir başlıkta vermeyi uygun gördük. Bu başlıkta ise dine ve dindarlara bakışı üzerinde durmak istiyoruz.

Âşık Seyyâti’nin şiirlerinde amaç, dini konuları işlemek değildir. Bununla birlikte şiirlerde, dini, hayatın dışında tutan bir tavır da yoktur. Âşık Seyyâti’nin din karşısında konumlanması iki farklı şekilde zuhur eder. Birincisinde, karşımızda duran kişi, yüreğinde Allah, peygamber ve ehl-i beyt sevgisi olan bir Müslümandır. İkincisinde ise bu kişi, dine ideolojik kaygılarla yaklaşan, dindarları rejim için bir tehdit unsuru olarak gören başka bir kimliğe bürünür. Aslında şair, takıyye yapan kimseleri eleştirmek istemiştir. Mütedeyyin bir kimsenin hassasiyetlerini şiirlerinde bu denli içten bir şekilde dile getiren bir şairin, bütün dindarları karalamak istemesi beklenemez. “Sahte sofu”, “sahte Müslüman” ifadelerini kullanması genelleme yapmadığını göstermek amacıyla. Buna rağmen bazı mısralarda ideolojik izler gördüğümüzü belirtmeden geçemeyeceğiz. Öncelikle ilk tavra uygun düşen mısraları veriyoruz.

“Kul İsrâfil emrindedir yeri göğü yaradan
Cahil insan anlamaz ki işin nedeni neden
Bunu böyle yaratıp da bizi yoktan var eden
Erişilmez arıdaki sıra nevrüz bayramı” (63)

“Sendeki sevda uğruna yalvarıram sana yar
Bin bir adım zikrederek çıkaram meydana yar
Dört kitabı hak gönderdin Kur’anı Muhammed’e
Sen var iken yalvarmaram tabibe loğmana yar” (145)

Âşık Seyyâti yukarıdaki dörtlüklerde, yaratıcının karşısında aczini dile getiren, samimi ve müsteslim bir kul portresi çizer. Aşağıdaki mısralarda ise âşık Allah’ın yarattığı güzellikleri seyredip tefekkür eder, insanlara Allah’a sığınmaları konusunda öğütler verir.

“Hakkın birliğine yanılmamışım
Gecesi bir yanda gündüz bir yanda” (79)

“Hakkın binbir adı ile ezberin olsun Yasin” (80)

“Sıtkı yürek ile sığın Mevla’ya
Boş boşuna sitem etme dünyaya” (129)

“Hiç rüzgâr alır mı vadide kaya
Hak yaratıp bunun kurdu kuşu var” (129)

“Kadir Mevla’m türlü türlü yaratmış
Bezeyip bırakmış yer üzerine” (140)

Şairin, ideolojik gözlükler takılarak kaleme alınmış izlenimi veren mısraları ise şöyledir:

“Zengin Yahudi’nin yağlı ketesi
Sahte Müslüman’ı dinden ayırır” (7)

“Cemaatler bölüp sattı toprağı
Aydın kişilere verildi ağı” (14)

“Ensemizde durur hurafe yobaz
Aydın yazar yazısını yazamaz” (17)

“İsrafil Seyyati yürüt düz fikir
Sahtekâr imamla eyleme zikir” (21)

“Sahte sofi tarla ekmiş şeytanla
Eğer yazacaksan dur beni dinle”(30)

“Sahip çıkmaz şeriatçı vatana
Zehir saçtı tarlasında insana” (49)

“Yine çakal soyu pusuda yatar
Müslüman inancı çıkara satar” (62)

“İsrafil Seyyati şansın zorlama
İmam sahtekârsa uyma imama
Asıl ibadeti toza dumana
Karışamaz karıştırmam ben varken” (75)

“Adı olmuş Muhammet’in ümmeti
İki taşı bir mezarı beğenmez” (92)

“İsrafil çok yazma verirler ceza
Burada çalar hemen gider namaza” (93)

“İsrafil çileyi taşır yıllarca
Kimi derviş olmuş kimisi hoca
Hasret koyduz doktor ile ilaca
Alıp kanımızı çözdürdüz bizi” (96)

“Hoca meyhanede şarkı söylüyor
Cahildeki sohbeta bak sohbeta” (105)

“Demez mi İsrafil çalıyor hacı
Nedir bu cahilin bir bak amacı
Oğul ana bilmez kardeşte bacı
Ol Muhammet ümmete bak ümmete” (105)

“Bağırırın avaz avaz
Soyguncu dini anlamaz
İstersen abdestsiz namaz
Kıl utanma utanma” (106)

Ordu yıkıp Cumhuriyet devirer
Türkiye'nin sahte Müslümanları
Şehit anasında yürek kavurar
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Seçilenler muradına kavuşer
Aklı kesmez iliminen yarışer
Dağda terörünen ortak çalışır
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Çalır çevresine kurer cenneti
İnsan yakıp kan döktürmek maksadı
Adı olup Muhammed'in ümmeti
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Camiinin dışında çıkar avazı
Kaza sayer oruç ile namazı
Kız oynadır şaraf içer hocası
Türkiye'nin sahte Müslümanları

İsrafil Seyyatî etme kederi
İslam evladınız ezelden beri
Olamaz ki Cumhuriyet eseri
Türkiye'nin sahte Müslümanları (147)

“Cumhuriyet rejimini ve onun başlangıçtaki Tek Parti ideolojisini benimsemiş Reşat Nuri, Yakup Kadri, Halide Edip, Memduh Şevket Esendal gibi kimi yazarlar kelemlerini bu ideolojinin emrine veren angaje eserlere” (Kolcu, 2008: 18) imza atmışlardı. Şairin ikinci tavrı bize, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun, Halide Edip Adıvar'ın ideolojik güdümlü eserlerini hatırlatmıştır. Hatta şairin şiirlerindeki “hocalar” günümüze daha yakın ve toplumcu gerçekçi bir yazar olan Fakir Baykurt'un romanlarında sunulan dindar tipini aklımıza getirmiştir. “Cemaatler bölüp sattı toprağı /Aydın kişilere verildi ağı” (14), “Yine çakal soyu pusuda yatar / Müslüman inancı çıkara satar” (62) gibi

ifadeler, eleştirinin ötesindedir; küçük düşürücüdür. Bu jargon son yıllarda yerini dinden ve dindarlardan korkmayan, yobaz olmak ve inançlı olmak arasındaki derin uçurumu fark edebilen bir anlayışın özgürlükçü söylemlerine bıraksa da şairimiz eskimiş kaygıları şiirlerinde misafir etmeyi sürdürmüştür.

3.6. Dünyanın Geçiciliği ve Ölüm

Âşık Seyyâti'nin işlediği temler arasında ölüm ve fanilik de vardır. Şair ne kadar yaşarsa yaşasın ölümden kaçamayacağı gerçeğini kabullenmiştir. Dünyanın geçici olduğunu sık sık tekrar etmiş, insanlara imtihanda olduklarını hatırlatmıştır. Ahirete eli boş gitmek istemeyenlere, dünya hayatını iyi değerlendirmeleri gerektiği tavsiyesinde bulunmuştur.

Âşık Seyyâti “dünyanın geçiciliği” üzerinden kendisini ve hitabettiği kitleyi ruhen rahatlatmaktadır. İnsanın, kısa süreli bir hayatın sıkıntıları ile üzülmemesi gerektiğini anlatarak çevresini teselli etmektedir. Bu yönüyle Âşık Seyyâti Çalış'ın (2012:122) “Bugünün psikoloji biliminin modern ifadesiyle halk şiirlerinin bir ‘terapi’ aracı olduğu ve bu bağlamda bir halk şiiri metninin, âşığın gelenekten gelen tasavvufi yönü de dikkate alınarak. ‘mistik bir teselli terapi’ işlevi gördüğü öne sürülebilir.” düşüncesini destekler nitelikte örnekler sunmaktadır.

“Tüm emek kalır burada
Lüzumu yok kara yerde
Çekilir gözüne perde
Bir göğsünde iman gider” (60)

“Keser ilacını ömür hekimi
Kimse Azrail’le yarışmamış ki” (81)

“İsrafil bu dünya devranı boşa
Yazarlar adını mezarda taş’a” (113)

“Dünyadan giden insana bir bak eli boş gider
Bir mecnunum aşk yolunda deli miyim ben neyim” (120)

“Nur olsun toprağın cennet mekânın
Senmişsin varlığı fani dünyanın” (121)

“Tüm sermayem üç beş arşın bez imiş
Geriye baktım ki ömür az imiş
Çektiğim hep keder ile sızıymış
Deli miyim aptal mıyım ben neyim” (122)

“Aldanma dünyada deme devrana
Bir damla gözyaşı döker gidersin” (123)

“Boşu boşuna geldi geçti zamanlar
Zehirli bir tohum eker gidersin” (123)

“Acıdır İsrafil bu işin sonu
Harcadık boşa geçen zamanı
Yutmaktadır toprak bütün insanı
Yıkayıp elini çeker gidersin” (123)

“Dolu iken boş salladım eleği
Boş boşuna ömür geçti demedim” (130)

“Sevda harmanında savruldu gönül
Boşuna harcandı zay oldu ömür” (130)

“Bu bir fani dünya imiş
Bu faniye gelen gider” (133)

“Alıp nasibini yerden
Beyler gider düzen gider” (133)

“Terk eder beyler sarayı
Sarmaz tabipler yarayı
Nedir bu sırrın gereği
Âşık gider ozan gider” (133)

“Dünya dedikleri boş bir fanidir
Türlü mahlûkatı var üzerinde” (140)

“Beni tabiata davet ettiler
Ekmek başkasının aş başkasının
Getirenler terгим kılıp gittiler
Toprak başkasının taş başkasının

Elestü bezminden geldik dünyaya
Rahta iken yazıldı aburla haya
Soyumuz bağlandı Âdem Havva’ya
Hayal başkasının düş başkasının

Varın devletine güvenme insan
Bir gün olur döner bu devr-i eyyam
Geldin çırılçıplak gidersin üryan
Sargı başkasının beş başkasının

Mevcuttur dünyada yaptığın işler
Akıtır gözlerin kan ile yaşlar
Bir gün olur tüm azalar yavaşlar
Yapı başkasının harç başkasının

Seyyatî namertle çıkma pazara
Devamlı hatayı kendinde ara
Kim varını götürmüş ki mezara
Akıl başkasının baş başkasının” (155)

Şair, ölüm karşısında karamsar değildir. Ölümden korkmaz, öleceği için üzülmez. Aksine sosyal adaletsizlikten yakınan şair için ölüm, asıl adalettir. Hanlar da sultanlar da fakir ve sefil insanlar gibi öleceklerdir. Dünyada eşit imkânlarla sahip olmayan insanlar, Allah'ın huzurunda birbirlerinden farksız olacaklardır.

“Demeyin ağaydı beydi bir zaman
Daha konuşmuyor dil yarım kaldı” (100)

“Bu dünya kalmaz ki sultana, hana
Gönül bahçesini söker gidersin” (123)

“Hani Süleymanlar hani sultanlar
Arif olan kişi bu dertten anlar” (123)

Ölüm geldiğinde, hayatla birlikte çekilen çilelerin de sona ereceği fikriyle şair kendisini rahatlatır. Şairin, ölümü istenilesi bir olgu olarak gördüğünü bile söyleyebiliriz. Şairin ölümüne yaklaşımı ile Yunus Emre'nin ölümü algılayışı arasında bir benzerlik olduğunu düşünüyoruz. “Bir ortaçağ şairi olan Yunus Emre ölümden, Tanrı fikrine ve âhirete gider. Onun için ölüm ebediyete açılan bir kapıdır: ‘Ölümden ne korkarsın, korkma ebedi varsın!’ ” (Kaplan, 1973: 100). Âşık Seyyâti'nin ölüm temalı şiirlerinin Yunus Emre'den izler taşıması Fuad Köprülü hocamızın “herhangi bir âşıkı tedkik ederken, onun sanatını meydana getiren unsurlar arasında Yûnus tesirini aramayı hiçbir zaman ihmâl eylememelidir” (Köprülü, 2003: 326) uyarısının ne kadar doğru olduğunu kanıtlamaktadır.

3.7. Felek

Âşık Seyyâti'nin, şiirlerinde işlediği temalardan biri de “felek”tir. Şair, yaşadıklarının sorumlusu olarak feleği gösterir. Şair, kaderinde ne yazılmışsa onu yaşar. Âşık Seyyâti, içerisinde bulunduğu şartlardan memnuniyetsizliğini dile getirirse de sonunda hâline razı gelir. Zaman zaman felekten şikâyetçi olur; ancak şikâyetleri sitem boyutunu aşmaz. Âşık Seyyâti Allah'a isyan etmez.

“Felek attı beni gam deryasına
Kardeş de ulaşmaz kardeş yasına” (9)

“Ferhat külünkünen yardı dağları
Sevda çekenlerin olmaz baharı
Ömür boyu verdi bana zararı
Zalim felek yapılacak iş değil” (16)

Yıktı İsrail’in gönül tahtını
Attırmadı düz yolunda adımı
Sarhoş koydu içmez iken adımı
Kader dediğimiz bizden hoş değil”(16)

“Ne biçim hayattı bu nasıl işti
Felek kar yağdırır karın üstüne” (31)

“İsrail mi bu çilenin nedeni
Felek değirmi ni öğütür deni” (43)

“Bu bendeki kadere bak
Beklerim olmuyor sabah” (43)

“Kader attı beni gurbet eline
Durup dermediğim güller elveda” (61)

“Felek attı meni gam deryasın
Kardeş de ulaşmaz kardeş yasına” (61)

“Zalim felek kesti benim elimi
Kör etti gözümü büktü belimi” (67)

“Yolma saçlarını olanlar oldu
Zalim felek beni sizlerden aldı” (71)

“İsrafil’im bu feleğin nesini
Cahil çok doldurur öz kesesini” (83)

“Adam var tarihte söylenir adı
Adam var felekle kozu paylaşır” (99)

“Yeniyor insanı feleğin fendi
Geçip boynumuza ecel kemendi
Felek ne bey dinler ne de efendi
Kesiyor önünü yol yarım kaldı” (100)

“Kader bize zulüm etti
Yıllar usandırdı beni” (102)

“Kimini düşürmüş derde
Kimi kul olmuş namerde
Kimi sığmaz yere yurda
Kadere bak kadere bak” (104)

“Üstüne almıyor kaderi gamı
Boşa geçmiş hayatının tamamı” (107)

“Bunca yaşamımı zehir eyledi
Yanmayan yüreğe köz koydu felek
Çok dilek diledim bunca yaşamda
Almadı yerini az koydu felek” (108)

“Daima böyledir feleğin işi
Boşuna döndürmez çarkı gerdüşü” (129)

“Felek fırtınası kesti yolumu
Susturdu dilimi verdi zulümü” (137)

“Kara bahtım kem talihim yattı de
Dönüf çarhı devran güz vahdındadı” (150)

“Felek değirmeni öğüttü deni
Tam yarıda kaldı haberin var mı” (157)

Yukarıda verdiğimiz mısralar âşığın felekten şikâyet ettiği mısralara örnektir. Âşığın kadere karşı teslimiyet içinde olduğu, şikâyetlerinin sükûta dönüştüğu mısralar ise şunlardır:

“Yaz gününde kırağ vurdu gülümü
Karışılmaz bu feleğın işine” (29)

“Gel sitem eyleme zalim feleğe
Sevgi varken keder çile ne diye” (43)

“Daha kınayamam zalim feleği
Boşa gitti ekincinin emeği” (70)

“Sarardı gül benzim aldı çileyi
Kahrolsun demedim zalim feleği” (130)

“Keder vurdu gam savurdu sinemi
Ömrümün yarısı geçti demedim” (133)

“Böyleymiş İsrafil yazılan kader
Aklı kesen kişi keder mi eder” (140)

Âşık Seyyâti, şiirlerinde, varlığın oluşumu ile ilgili düşüncelerini de izah eder. Allah, evreni ve varlıkları yaratırken yaratılışa bazı sebepler kılmıştır. İnsan da bu sebeplerin arasındadır.

“Hakla birlikte çalıştık
Bebeyi beraber yaptık
Kaşı gözü o yarattı
Göbeği beraber yaptık
İnsanca geldik divana
Âşk ile geldik meydana
Kötülük saldık her yana
Tövbeyi beraber yaptık

Vardık mertlik meydanına
Güller serptik her bir yanına
Ortaklık sunduk şeytana
Kâbe’yi beraber yaptık
Böldük dağıttık her dine
Kötülüğü suna suna
Yürürken hak kapısına
Söbeyi beraber yaptık
Çok adamı ettik veli
İnsandır bildik bileli
İlim ile açtık yolu
Tepeyi beraber yaptık

İsrafil Seyyati dilde
Ne kaldı hesap et elde
Kozalı bir böcek dalda
İpeği beraber yaptık

Yukarıdaki şiirden anlaşılacağı gibi Âşık Seyyâti’ye göre insan, edilgen değil; etken bir varlıktır. İyiliği ve kötülüğü yaratan Allah’tır; ancak iyiliği de kötülüğü de seçen insandır. Bu şiirde şair, insanı dünya sahnesinde oyuncu olmaktan çıkarıp yönetmen koltuğuna oturtmuştur. Burada belirtmek gerekir ki şairin kader anlayışı ile varlık anlayışı birbirine paraleldir. Allah’ın, insanların istediklerini yaratıp, insan eliyle yine insanlara sunduğunu düşünen bir şairin, kader konusunda da teslimiyetçi bir karaktere bürünmesi

yadırganamaz. Yaşananlarda insanın payı varsa, insan yaptıklarının sonuçlarına katlanmalıdır. Başka bir açıdan bakarsak, madem Allah önce sebepleri yaratır; o halde şairin geçmişteki üzüntüleri, yarının sevinçlerinin habercisi olabilir ve işin içinde şairin göremediği bir hikmet bulunabilir. Dolayısıyla kişi, üzülse de yorulsa da hâline razı gelmelidir. Bu yaklaşım içindeki bir şairin, şiirlerinde Allah'a isyan etmesi de beklenemez.

3.8. Gurbet

“Göç”, milletimizin ortak hafızasında, her daim canlılığını koruyan anılar bırakmış ve yüreklerimizi derinden yaralamış bir olgudur. Türk milletinin göç serüveni, anayurtları Orta Asya’dan ayrılmalarıyla başlamış ve bitmek tükenmek bilmemiştir. Yüzyıllar önce Anadolu’ya gelen ataların torunları, bugün de gerek yurtiçine gerek yurtdışına göç etmeyi sürdürmektedir. “Türkiye’de yaşanan göçün yönü ise daha az gelişmiş Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden, sanayileşmiş ve kişi başına gelir düzeyi yüksek batı bölgelerindeki illerdir. Sosyo-ekonomik sebeplerle yaşanan göç, hem göç veren illerde hem de göç alan illerde değişik sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır” (Karabulut ve Polat, 2007: 1). Daha iyi koşullarda yaşama umuduyla büyük şehirlere göç eden kırsal kesim insanı böylece gurbetle tanışır.

20. yüzyıl insanı için “gurbet” kavramı, kendilerini “öteki” gördükleri, alışamadıkları bir yeri; “sıla” kavramı ise unutamadıkları, hayallerinden silinmeyecek toprakları çağrıştırırken, günümüz insanı için bu kavramlar eski anlamlarını yitirmeye başlamıştır. Değişen yaşantımız, “özlem” duygusunu yok sayıp konforu öncelememiz, artan iletişim ve ulaşım imkânları insanlarımızı gurbette olmanın verdiği üzüntüyü unutturmuştur. Buna rağmen “gurbet”, edebiyatımızda en çok işlenen temalardan biri olma özelliğini henüz yitirmemiştir. “Gurbet”, “ayrılık” ve “özlem” temaları, bugün de birbirlerini besleyerek, şiirlerimizde yer bulmaktadır.

Âşık Seyyâti de şiirlerinde gurbeti işleyen şairlerdendir. “Gurbet” temasına değinmekle yetindiği şiirleri mevcut olduğu gibi tamamında gurbetten söz ettiği şiirleri de mevcuttur. Şair, gurbete hiç çıkmamıştır; ancak memleketi Çıldır’dan kısa süreli ayrılıkları bile ona gurbet şiirleri yazdırmaya yetmiştir. Şair, gurbet içerikli şiirlerinde yalnızca memleketinden uzak kalmış bir insanın duygularını anlatmakla kalmaz. Âşık Seyyâti’nin

şairlerinde bir yandan gurbetteki yakınlarını özleyen bir adamın ıstırabına tanıklık ederken; öte yandan köyünün tenhalaşmasından yakınan bir adamın haykırışlarını dinlemek de mümkündür. Bunda, şairin beş çocuğu ile torunlarının büyük şehirde yaşamasının ve Ardahan'ın dışarıya çok göç veren bir şehir olmasının etkisi olduğunu düşünmekteyiz.

“Yıllar geçti gurbet elden gelmedi
Kara gün mü gölge çöktü üstüne
Bizim bu sevdamız tamam olmadı
Kara gün mü gölge çöktü üstüne” (35)

“Köy içinde çeşme çayı akardı
Bu köy bizim eski köye benzemez
Köyden dört beş bölük koyun çıkarırdı
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Gurbete gidenler etmez mi veda
Yüklenmiş efkârı hadden ziyade” (46)

“Gine mi yüklendi gurbet kervanı
Unutur mu seven insan bir canı” (46)

“Seninle sılaya gider gelirdim
Daha geri dönmem yollar elveda” (61)

“Kader attı beni gurbet eline
Durup dermediğim güller elveda” (61)

“Bir daha karamsar günlere batma
Bırakıp köyümü gurbete gitme” (71)

“İsrafil Seyyati sohbetim bitti
Köyün dörtte üçü gurbete gitti
Virane evlerde baykuşlar öttü

Fazla kızma bizim köye gelende” (74)

“Eller kervanını çekip giderken
Neyime de gurbet eller neyime” (76)

“Neyime de bu gurbet el neyime
Ataş saldı zalim kızı köyüme” (76)

“Kirlı yorganını almış dalına
Nereye gidersin gurbet yolcusu
Küskün düşmüş akrabası eline
Nereye gidersin gurbet yolcusu” (86)

“Gurbetin havası ediyor deli
Öz köyümde arzularım var benim” (88)

“İsrafil'im gurbet benim neyime
Avrupa'da bal koysalar önüme
Canım kurban ilim ilçem köyüme
Öz ülkemde itibarım var benim” (88)

“Sazan alasıyla Çıldır'ın gölü
Buradan göç edene derler deli” (89)

“Cana saldın acıyı neyime neyime gurbet el
Aldın kardeş bacıyı od saldın köyüme gurbet el
Dağ bizim ceylan bizimken neyime neyime gurbet el
Ya da saldın avcıyı od saldın köyüme gurbet el” (103)

“Gurbette ömrü bitiyor
Kadere bak kadere bak” (104)

“Bana garip gelir gurbetin eli
Vatandan ayrılısam diyorlar deli

Düşmez mi aklıma Çıldır’ın gölü
Ördek selamet kal göl selamet kal” (112)

“Köyde viran oldu haneler evler
Şehirde yutuyor insanı devler” (124)

“Değişiktir bu şehrin insanı
Başka yapar padişahı sultanı
Belirsizdir sözlerinin devamı
Dün dediği bugünkünü tutmuyor” (128)

“Kulaklar tutulur egzoz sesinden
Dumanlar yükselir her köşesinden” (128)

“Yakar garibanı sıla hasreti
Yasak ona yeryüzünün cenneti” (128)

“Arkaç yerlerini kurt mesken tutmuş
Hasrettir sürüye çobana dağlar” (136)

“Kış olunca kervan geçmez yolundan
Yaz olunca çiçek çimen gülünden
Çekseydin hasreti gurbet elinden
Olaydın başında pervane dağlar” (136)

“Eli iş tutanlar gurbete gider
Çoğusu tarlayı sabanı sater
Zalim felek bizi gurbete ater
Baba ocağında dede yurdunnan” (152)

“Sende sıla bizde evlat hasreti
Ya bizi de götür ya sen gel oğul
Felek gençliğimi geri vermedi
Ya bizi de götür ya sen gel oğul” (153)

3.9. İnanç Unsurları

Dini öğeler, tasavvufi kişiler ve menkabeler Tekke Tasavvuf Edebiyatının çerçevesi içinde yer alsalar da âşıkların kendine has duyularıyla âşık tarzı şiirlere de taşınmışlardır. Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde de İslâm dinine ait pek çok unsur yer almaktadır. Âşık, Hz. Muhammet, Hz. Musa, Hz. Süleyman, Hz. Yunus, Hz. Yusuf, Hz. İbrahim, Hz. Âdem gibi peygamberleri zikretmiştir. Hz. Havva, Hz. Amine, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hamza, Hızır Aleyhisselam, İmamı Âzam hazretleri, Hz. Lokman gibi dini kişilikleri de anmıştır. Hz. Lokman'ı peygamberlerin değil, dini kişiliklerin arasında saydık; çünkü İslam bilginleri arasındaki yaygın görüş Hz. Lokman'ın peygamber olmadığıdır (Özek ve Karaman, 2007: 411). Hızır Aleyhisselam ise Hz. Musa'ya kılavuzluk eden, öğütler veren esrarengiz şahsiyet olarak geçerken, Ahmet Yaşar Ocak, Hızır'ın tasavvufi yorumda da geniş bir yere sahip olduğundan söz eder. Ocak, Hızır'ın halk inançlarındaki, zor durumlarda yardımcı olma, iyilikleri mükâfatlandırıp kötülükleri cezalandırma, bolluğa kavuşturma savaşlarda yardım etme fonksiyonlarına da değinir (Ocak, 2005: 109-118). Âşık, Kur'an-ı Kerim'e, Yasin suresine ve meleklerle de şiirlerinde yer vermiş; evliyaları ve erenleri anmıştır. İslâm tarihinin acı hatırası Kербela olayını ve dünya var oldukça insanlara gözle görünür bir ibret olarak kalacak Firavunu hatırlatmıştır. Âşık Seyyâti, Hz. Ali'nin kılıcı “Zülfıkar”dan ve atı “Düldül”den söz etmiştir. Kâbe, Hıra dağı gibi İslâmi öneme haiz mekânlar da Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde yer bulmuştur.

“Sebebinden yaratmıştır dünyayı
Dil Muhammed Mustafa'yı zikreder
O gece bağladı güneşe ayı
Yol Muhammed Mustafa'yı zikreder

Beş yüz yetmiş birde doğd'Emine'den
Nuru hikmetinden zikretti Âdem

Bu ilmi hikmeti aldı Hira'dan
Çöl Muhammed Mustafa'yı zikreder

İslam âlemine Kuran 'ı verdi
İbrahim mülkünde kararı kurdu
Altmış üçte gül nergisi soldurdu
Gül Muhammed Mustafa'yı zikreder

Kâbe'nin önünde yanar ışıklar
Vazgeçer mi ondan zikri mâşuklar
Daim çalar söyler hakka âşıklar
Gel Muhammed Mustafa'yı zikreder

Âşık İsrâfil de olmuş divane
Yüzü hürmetine çıktım divana
Senin himmetinem methiyem sana
Ol Muhammed Mustafa'yı zikreder" (48)

"Tanrı cemalini göstermiş suya
Bir kere Yunus'la görüşmemiş ki" (51)

"Açılmayan bir engeldir sende ilim felsefe
Ezberinde yardımcındır Ayetül Kuran senin" (52)

Senden feyzalır âşıklar ilim edep erkânı
Saramaz yanında yara tabiple Lokman senin" (52)

"Bulunmaz ölüme çare
Tabip gider Lokman gider" (60)

"Kime baki kalır dünya
Firavun gark oldu suya" (60)

“Firavun beşikte kıyar bebeğe
Yerim kerameti çekilip göğe
Murtaza yükünü vurup deveye
Bilmem küsüp gider niye ay lele” (62)

“Lokman’sız hekimsiz benim derdimi
Aşkın merhemiyle çöz yara yetir” (67)

“Evrenin adaletidir cümle canlı topraktan
Azrail rütbe dinlemez bey gider çoban gider” (69)

“Sahip çıkıp dünyaya güvenme beni insan
Hani tahtında kalmadı mührü Sultan Süleyman
Bir gün olur senin için verilir seletu selam
Hay vah hay ki bu faniden İsrail ozan gider” (69)

“Okunan ayetler tutacak sıcak
Hepimizin sonu toprak olacak.” (71)

“Hakkın binbir adı ile ezberin olsun yasın
Çağımızda kül irfanı Şennih Sümmanısan sen” (80)

“Keser ilacını ömür hekimi
Kimse Azrail’le yarışmamış ki” (81)

“Erenler aşkına diktim fidanı
İsrail’im incitmem ki bir canı” (84)

“İsrail’im erenlerin ceminden
Kişi haber verir serencamından” (90)

“Adı olmuş Muhammet’in ümmeti
İki taşı bir mezarı beğenmez” (92)

“İsrafil tertipli insan ol insan
Bir gün Arasat'ta kurulur nizam” (92)

“Haniye nerede mührü Süleyman
Ömer adaletten kurmuyor divan” (100)

“Musa Tur dağında koyun yaylıyor
Gafil kişi neyle gönül eğliyor” (105)

“Oğul ana bilmez kardeşte bacı
Ol Muhammet ümmete bak ümmete” (105)

“Zehreder insana bunca yaşamı
Toprak yemedi mi İmam Azamı” (108)

“Boşuna gam çekme ey insanoğlu
Hızır Aleyhisselam dârâ erişir
Yerin göğün bir sahibi var elbet
Şahı Merdan intizara erişir

Söylenir zikrimde adın Muhammet
Gönüllerde bir sevdıydı Muhammet
İşitmez mi bu feryadı Muhammet
Ol resulüm hükümdara erişir

İsrafil gönlünde hakkın sevdası
Bayramdır mümine Cuma edası
Çıkar gökyüzüne selâ sedası
Takipçisi bir serdara erişir” (110)

“Ne Muhammet ne de Ali değilsin
Yürü be yürü be adam olmazsın” (119)

“Erenler cemine kul olamadım
Deli miyim aptal mıyım ben neyim” (122)

“İsrafil sabırdır ilimin başı
Zikir eyleyen meleklerin dördü var” (129)

“Sabır ile sevgi ile gelir imlaya
Okunacak beş ayetin dördü var” (129)

“Dersin almış kara yerden
Tabibe lokmana geldim” (135)

“Her derde devasın işte gerçeği
Gerek yok tabibe lokmana dağlar” (136)

“Yandı Ortadoğu yandı Kerbela
Zalim toprağıma salmış velvele
Hani Şah-ı Merdan binmez Düldül’e
Küffara Zülfikar çalmaz hani ya” (141)

“Âdemden evvele bizdik
Hakikatten kâr eyledik
Mağruptan maşruka gittik
Mekân kurup yer eyledik

Biz yarattık tüm insanı
Yüce mevlam verdi canı
Doğurduk Havva hatemi
Zikrinde tek nur eyledik

Yok idi o anda mezhep
Kimseye vermedik hesap

Tutmaz iken şeytannan saf
Vuruf gözün kör eyledik

Balçıkla geldik topraktan
Verdi mevlam vücuda kan
Cebrail ki oldu imam
Kılıp tövbekâr eyledik

Seyyatî geldi bir seste
Hak çağırır her nefeste
Bin yaşadı dünya üste
İki taş mezar eyledik” (151)

“Sevgi sadakate bağlı kişiye
Ayette sünnete davet eyliyek” (160)

“Seyyatî âşıkın pirlere
Mümini cennete davet eyliyek” (160)

Yukarıdaki mısralarda âşık, telmihlerde bulunmuş, insanlara öğütler vermiştir. Aşağıdaki mısralardaki teşbih ve istiâre sanatlarında da İslâm dininin mümtaz şahsiyetleri yer almıştır.

“Kısbetin bir murtazadır hışmın Azrail gibi
Aslın Şenlik Baba’dır, kını evliya kını (52)

“Ustadından dersin alıp lalı gavher kanısan
Kuşanıp cenk meydanın Hamza pehlivanısan” (80)

“Peygamber kızısın Fatma anasın
Seher güneşisin doğarsın anne” (121)

“Sen bir tabiatsın Havva’dır adın
Bahar yağmurusun yağarsın anne” (121)

“Yusuf gibi zindanlarda kul ettin
Anlamadım ey zulümkar benden mi?” (125)

Âşık Seyyâti aşağıdaki şiirlerin tamamında İslâm inancına ait unsurlara yer vermiştir.

“Menecüfde hayâ olmaz
Mert çıkar meydana kişi
Murat alıf, murat verer
Mutlaka evsana kişi
Hak bilirse dört kitabı
Yüz on dört bin suresiyle
Aslı sadık bir kul ise
Baş eğer kurana kişi
Piri olan âşıkların
Bir kes muhabbeti yeter
Münafiğin bin tövbesi
Müminin cenneti yeter
Yaradıfıdı tabiatı
Kuruf kendisi dengeyi
Verif akıl düşün de bak
Gereği yok o var iken
Tabibe loğmana kişi
Eser eyyam geçer zaman
Pünhan tutar ehdi peyvan
Mert olanlar kurar divan
Şaşırılmaz mı ben-i insan
Yoldan çıkarırsa şeytan
Kayıp olur edep erkân
Yalvarır şeytana kişi

Sıtkıyla sığın sen şaha
Eyvallah etme evgaha
Müminsen batma günaha
Bir nazarıyla şafağa
Aynı yerde nöker ağa
Batma İsrafil günaha
Sıtkı dille sadakat kıl
Seni yaradana kişi” (161)

“İnsanoğlu boyun eğdin aslın tabiata sen
Bir baksana yaradıdı haktaki hikmete sen
Senin için zikreliyer gökyüzünde melekler
Aklı kâmil bir kul isen gidersin cennete sen

Tabiata layık olan kanar kudret sıyrınan
Olmaz şeytana musallat korkar onun şerinnen
Âleme sadakat indi Muhammed’in nurunna
Bir baksana bu yarattığı bu söze sohbeta sen

Seyyatî yüz yirmi dört bin nebi ol kudretin aşkına
Yeri göğü yaratanın ol hikmetin aşkına
Sedri enbiya mürselin ol cennetin aşkına
Elestü bezminnen geldin bu fani sadakate sen” (162)

3.10. Kültürümüze ve Edebiyatımıza Ait Kahramanlar

Âşık Seyyâtî, şiirlerinde kültür hazinemizden nadide parçalar sunar. Kâh kendi çektiği sıkıntıları, kahramanların çektiği sıkıntılara benzeterek hâlini arz eder; kâh pirlarını anarak, kültürümüze sağladıkları faydaları yâd eder. Şairin şiirlerinde adı geçen kahramanlar ve şairler çeşitlilik gösterir. Ünlü bir sûfi olan (Pala, 2004: 185) Hallacı Mansur’dan, ozanların piri Dede Korkut’tan Türk halk hikâyesi kahramanları Aslı, Leyla, Mecnun, Ferhat ve Kerem’den söz ettiği mısralar şöyledir:

“Mansur gibi dara çekti savurdu
Zemheride güneş ile kavurdu” (29)

“Zehirli bir tohum ekti demedim
Mansur gibi dara çekti demedim” (32)

“Ferhat külünkünen yardı dağları
Sevda çekenlerin olmaz baharı” (16)

“Bende ki bu sevda ediyor deli,
Keremin alevi, Mecnun’un çölü” (4, 78)

“Kerem yanmış han Aslı’da oduna
Bütün âşıklar da inanmış buna” (51)

“Sevgiden sevgiyi aldın da gittin
Leyla’yı defterden sildin de gittin” (35)

“Beni dide giryan eden sevdadan
Adın almış Mecnun ile Leyla’dan” (136)

“Leyla’yı Mecnun’u salmıştır çöle
Hiç biri birine kavuşmamış ki” (81)

“Beni dide giryan eden sevdadan
Adın almış Mecnun ile Leyla’dan” (136)

“Kerem’in Aslı’sı var olmaz kimi
Karlı dağ başında kar olmaz kimi” (81)

“Yanık Kerem yanıp gitti
Guba Kerem kesik bitti” (68)

Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde insan olmayan bir kahraman da karşımıza çıkar. “Yaptıkların hemen geldi başına / Girip Şahmeranla yattığın için” (109) ve “Kurtlar domuzlara vermiş meydanı / Şahmaranmış o ülkenin sultanı” (149) mısralarında efsane kahramanı “şahmeran” kullanılmıştır.

3.11. Tabiat

Âşık Seyyati'nin şiirlerinde tabiat geniş bir yer tutar. Şair, gördüğü güzellikleri tasvir ederken, sevgilisine duyduğu aşkı anlatırken, insanlığa öğütler verirken, içini dökerken hatta ideolojisini savunurken dahi tabiattan faydalanır. Şiirlerinde yer verdiği tabiat varlıklarında çiçeklerden ağaçlara, kuşlardan böceklere, küçükbaş hayvanlardan yırtıcı hayvanlara, sürüngenlerden balıklara uzanan bir çeşitlilik görülür. Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde tabiatın neden bu kadar vazgeçilmez olduğunun cevabı yine âşığın şiirlerinde gizlidir: “Ezelinden beri bu felsefede / Tabiatın âşığıyım hâkim bey” (117) diyen Âşık Seyyâti, tabiata duyduğu sevgiyi dile getirir.

Şair bazı mısralarda tabiat varlıklarının isimlerini gerçek anlamlarıyla kullanırken, bazı mısralarda bu varlıklarla benzetmeler kurar. Sevdiği kız güldür, laledir. Cesur, mert insanlar koç, aslan; düzenbazlar, merhametsizler yılan, çakaldır.

“Sensin hürriyetin bize nişanı
Çakala köpeğe verme meydanı” (1)

“Bayrak gölgesinde aslan yatardı
Şimdi tilki çakal yattı söylersin” (10)

“Türkiye'nin efendisi köylünün
Rızkını kurt çakal yuttu söylersin” (10)

“Aslan sofrasında çakal pay aldı” (10)
“Aslan sofrasında tilki pay aldı” (17)

“Tilki aslan olup çakal kahraman
Zaten bize olan olmuş ay dünya” (22)

“Suzkap’ta Zülâli deyip de geçme
Meşe Ardahan’a bir haber eyle” (33)

“Namussuzlar satıp yuttu yerimi
Kurtlar çoban oldu anlayamadım” (37)

“Namussuzlar ateş verip can yakar
Tilki aslan olmuş anlayamadım” (37)

“Tüm Ortadoğu’yu çevirdi nara
Çakal kaptan olmuş anlayamadım” (37)

“Dağlar mesken tutmuş çakalı kurdu
Bey dağını sattığını ne bilem” (38)

“Duman tütmez yaylaları virandı
Çobanı sürüsü beyine kandı
Zannedersin gölgesi bir aslandı
Tilkilerle yattığını ne bilem” (38)

“Gene dumanlı mı Kısır’ın dağı
Bizim eller koç yiğidin yatağı” (47)

“Koyunun kuzunun o berrak sesi
Yaylağına dökülsün de gelecem” (47)

“Sis çökende kurda veren koyunu
Sabah seherinde bizim yaylada” (53)

“Koç yiğit gerek ki gönül eyleye
Sabah seherinde bizim yaylada” (53)

“Cuma günü sürü iner yaylaya
Çoban gerek o sürüyü yaylaya
Koçyiğit gerek ki gönül eyleye
Sabah seherinde bizim yaylada

“Ceylan sekişlinin özüne kurban
Sabah seherinde bizim yaylada” (53)

“Çise vurur gül çiçeği savrulur
Sabah seherinde bizim yaylada” (53)

“İsrafil bu dağın sisine kurban
Lale sümbül örtmüş süsüne kurban” (53)

“Susar bir gün konuşan dil
Has bahçede ötmez bülbül” (60)

“Kader attı beni gurbet eline
Durup dermediğim güller elveda” (61)

“Yaylasında koyun kuzu seçtiğim
Yudum yudum sularından içtiğim” (61)

“Beni hasret koydun Çıldır Gölü’ne
Kovanına arısına bağına” (61)

“Tilki heyet olup akbaba molla
Çakal sahip çıkar ay lele” (62)

“Domuzlar cambazı olup meydanın
Pişik el uzatır paya ay lele” (62)

“Eyvah çakal soyu pusuya yatar
Bilmem bizi hangi cahil alt eder” (65)

“İsrafil’im kimse bilmez derdimi
Merhem için o yar çiçek derdi mi” (67)

“Duman çöktü kurda verdik koyunu
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı” (70)

“Güz çağı demeden kurudu dallar
Kırav vurup açmaz çiçekler güller
Arı kovanında yapmadı ballar
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı” (70)

“Toprağımda mor menekşe gül çiçek
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört” (71)

“Tilki kedi ile aslanı boğar
Onunçün diyorum yıkıl ay dünya” (72)

“Dağları menekşe lale sümbüldür
Fazla gezme bizim köye gelende” (74)

“Benim meydanımda tilki aslanla
Yarışamaz yarıştırmam ben varken” (75)

“Soldurdun bahçemde çiçeği gülü
Çiçek senin olsun gül senin olsun” (78)

“Bağında bülbüller doymamış güle
Şahta vurup soluf yeşeren dala” (81)

“Yan yana yetişmiş bin türlü çiçek
Hiçbiri birinden tanışmamış ki” (81)

“Seninle tarlaya tohumu ekdim
Gönül bahçesine çok fidan diktim” (85)

“Sen bir çiçek idin ülken bir arı
Hani ya nerede insan hakları” (86)

“Bir hoş olur Kısır dağı Göy dağı
Terlanın oylağı maral bulağı
Her yerine güneş çalar sabahı
Merasında kuzularım var benim” (88)

“Tarihinde vardır Şeytan Kalesi
Yazın bir hoş olur gülü lalesi
Baharı gelince biter çilesi
Çimen olur her bir yanı Çıldır’ın” (89)

“Sazan alasıyla Çıldır’ın gölü
Buradan göç edene derler deli” (89)

“Yaylasında otlar devleti varı
İsrafil çiçektir Çıldır bir arı” (89)

“Aklın varsa kurda kuşa yem olma
Kendini arıdan sayma dur de” (93)

“Kul hakkına kurdurmam ki oyunu
Duman yoksa kurda vermem koyunu

İt sürüsü koç yiğidin payını
Karışamaz karıştırmam ben varken” (95)

“Arı balı zehr’eyledin” (97)

“Dolarınla kanım emdin
Bit Allah belanı versin” (97)

“Kurda kuşa yem eyledin
Dışarda gönül eğledin” (97)

“Bıçak kemiğe yanaştı
İt Allah belanı versin” (97)

“Adam var ki çiçek yığar bal eder
Adam var ki dağ başını yol eder” (99)

“Aklı kesen gitmez kendi yoluna
Oturup kurt ile kuzu paylaşır” (99)

“Arı oldum çiçek çiçek dolaştım
Toplayabilmedim bal yarım kaldı” (100)

“Gözüm önünde görünen
Kuzu postuna bürünen
Her gün dikene sarılan
Güller usandırdı beni” (102)

“Dağ bizim ceylan bizimken neyime neyime gurbet el” (103)

“Aradan tam dört yıl geçti
Gel utanma utanma

Halkın arasında kuzu
Ol utanma utanma” (106)

“Gül yerine diken çıktı karşıma
Tohumuna zehir attığın için” (109)

“Yıkık duvarın başında
Sefil baykuş öttü gel gel” (111)

“Özlüyorum çiçek çimen gülümü
Bülbül selamet kal gül selamet kal” (112)

“Anadan doğarken aydı cemalin
Sanarsın bir taze gül insanoğlu” (113)

“Kuzuları kurt güder keyfe gel keyfe gel
Bu düzen böyle gider keyfe gel keyfe gel” (114)

“Kervan gelip geçmez senin başından
Koyun yaydım yaylağından döşünden”

Anlamadım yaz ayında kışından
Bitmez kuzeyinde buzun ay dağlar” (115)

“Beyler hüküm sürer yaylaklarında
Ceylanlar su içer bulaklarında
Yayılr kuzular sabahlarında
Çile İsrail’e güzün ay dağlar” (115)

“Kurtlar sofrasının mertlik payında
Nasip almadın adam olmazsın”(119)

“Sorarım güneşe, yıldıza, aya
Tabiatta her gün baharsın anne” (121)

“Hayat kervanına yol olamadım
Dostun bahçesine gül olamadım” (122)

“Öğrenmedin kalbe bir gül ekmeyi
Bana verdin her gün çile çekmeyi” (125)

“Virane baykuşun pis nefesinden
Dostun bahçesinde bülbül ötmüyor” (128)

“Hiç rüzgâr alır mı vadide kaya
Hak yaratıp bunun kurdu kuşu var” (129)

“Sarardı gül benzim aldı çileyi” (130)

“Yüz bin çiçek bal toplayan arıyım” (132)

“Eyvah kurttan korkmaz koyun
Sürü gider çoban gider” (133)

“Aklı kesmez korkmaz bundan
Korkar mı kaya yosundan” (133)

“Kış olunca kervan geçmez yolundan
Yaz olunca çiçek çimen gülünden” (136)

“Biter güneyinde bin bir çiçeği
Barınır üstünde börtü böceği” (136)

“Bahar müjdecisi olan turnadan
Yatırsa Seyyati o yana dağlar” (136)

“Soldurdu bahçede açan gülümü
Gönlümün terlanı uçtu neredesin” (137)

“Tilki gölgesinde aslan yatar mı?
Elbet ki etkisi var üzerinde” (140)

“Beni tabiate davet eyledi
Gösterdi yüzünü yaban çiçeği
Ters laleler bile selama durdu
Belletti nazını yaban çiçeği” (154)

“Tanıdım sesini turna sesinden
Gül reyhan kokulu hoş nefesinden” (154)

“Seyyatî bir kırdâ bir yaban gülü
Bilmem hangi arı yaparmış balı” (154)

“Koç yiğittir asla kaçmaz meydandan
İşte budur bizim yiğitlerimiz” (156)

Buraya kadar verdiğimiz örneklerin birçoğunda tabiata ait varlıklarla teşbih ve istiare sanatları yapılmıştır. Yukarıdaki mısralarda yer alan benzetmelerde “benzeyen” unsuru insandır. Bunların yanı sıra “benzeyen” unsurunun canlı bir varlık olmadığı örnekler de Âşık Seyyâtî’nin şiirlerinde mevcuttur:

“ Nice canlar ne sultanlar yolladı
Olmuşsun şahmaran yılan ay dünya” (22)

“Yastık akrep olur yorgan da yılan
Atlas döşek seni kınar sevdiğim.” (23)

Âşık Seyyâtî’nin, doğrudan “tabiat” kelimesini kullandığı şiirleri de mevcuttur. Kimi şiirlerinde tabiat âdeta bir yaratıcı hükmündeymiş gibi görülür:

“Tabiatın eseridir bizi yoktan var eder
Mevsim gelir çar etrafın yıkar bir gün kâr eder.” (18)

“Kul Seyyâti bu dünyada rızkını böler senin
Tabiat bir mucizedir yüzüne güler senin” (18)

“Böyle imiş tabiatın oyunu
Buz tuttu görmedik yazın yayını” (70)

“İşte anlayana hazin bir gerçek
Tabiat, üstüne koymuş bir ölçek” (81)

“Bir bak tabiatın hakikatine
Sevdalı küskünler bakışmamış ki” (81)

“Tabiat dengesi bozulmaz düzen
Bunu böyle yazmış yazıyı yazan” (81)

“Tabiat ananın bize nişanı
Harcama lehine gelen zamanı” (107)

Bir şairin düşünce dünyasını yorumlayabilmek için onun bütün şiirlerini okumak gerekir. Şairin Allah’tan ve onun yarattıklarından bahsettiği şiirlerine dayanarak Âşık Seyyâti’nin aslında tabiatı yaratıcı olarak algılamadığını belirtmek istiyoruz. Şairin inanç dünyasını ve şiirlerinin tamamını göz önünde bulundurduğumuzda “Tabiatın eseridir bizi yoktan var eder” ya da “Tabiat, üstüne koymuş bir ölçek” gibi mısraların şairin inançlarıyla ters düştüğünü söyleyebiliriz. “Hiç rüzgâr alır mı vadide kaya / Hak yaratıp bunun kurdu kuşu var” ve “Tabiat dengesi bozulmaz düzen / Bunu böyle yazmış yazıyı yazan” mısraları, şairin tabiatı yaratıcı olarak görmediğini kanıtlamaya yeterlidir.

Âşığın tabiat algısıyla ilgili üzerinde durulması gereken bir başka nokta da tabiatı anlamlandırışındaki tasavvufî yaklaşımdır. “Kâinat muazzam bir varlıktır ki onu yaratıcısı

Allah'tan başka kimse bilemez. Bu zamana kadar da kimse sırrına sahip olamamıştır” (Altınkaynak, 2008: 43).

“Turna katar katar olur çeker nereye göçünü / Hak Teâlâ'nın güzelliği tabiatın biçimi” (63) mısraları, tasavvufi görüşün varlık anlayışı olan, evrendeki güzelliklerin tanrının yansıması olduğu inancıyla birebir örtüşmektedir.

3.12. Tarihi Unsurlar

Köklü bir geçmişe sahip olan Türk tarihi, içinde nice destanlar, nice kayıplar, nice kahramanlar barındırır. Âşık Seyyâti'nin şiirleri tarihi konular üzerine yazılmamış olsalar da şiirlere tarihi zenginliğimizden damlalar serpiştirilmiştir. Âşık Seyyâti'nin yalnızca şehitler anısına yapılan atışmada okuduğu şiirleri, doğrudan tarihi bir konuya yöneliktir. (139) Diğer şiirlerden verdiğimiz örneklerde yer alan tarihi unsurlar ise anlatıma zenginlik katmak amacıyla kullanılmıştır.

“Adın Sakarya'da Dumlupınar'da
Siluetin nam salmıştır Damal'da
Gölgen Çanakkale'den bulutlarda
Dairesinde dükkânında sen varsın” (77)

“Doksan bini Allahekber dağında
Erişmiş şahadete gençlik çağında” (139)

“İsrafil Seyyati şehittir deden
Tarihi belli idi Çanakkale'den” (139)

“Git katar yurt Eşmepınar Dağı'nda
Yavuzun hâkimin dem otağında” (33)

“Kudretinden yaratılıp gelmiştir cihana bir
Hükmü Sultan Süleyman'dı kurulan divana bir” (66)

“Sahip çıkıp dünyaya güvenme beni insan
Hani tahtında kalmadı mührü Sultan Süleyman” (69)

“Haniye nerede mührü Süleyman
Ömer adaletten kurmuyor divan” (100)

“Hani Süleymanlar hani sultanlar
Arif olan kişi bu dertten anlar” (123)

“Bu bir insanlık mı alırsın canlar
Harçlı seferidir anlayan anlar” (126)

“Doksan bini yatar Sarıkamış’ta
Bir kar çiçeğiymiş boranda kışta” (156)

“Fatihler soyudur ezelden beri
İşte budur bizim yiğitlerimiz” (156)

“Kendi toprağında ermiş şehadete
İspatı bellidir Çanakkale’de” (156)

3.13. Toplumsal Meseleler ve İdeoloji

Şair toplumsal meselelere duyarlıdır. Aşk ve ölüm temalı şiirlerindeki müsteslim adam, haksızlık, yoksulluk ve adaletsizlik karşısında isyan etmiştir. Şair, artık kendisini halkın sözcüsü olarak görmekte ve sesini gürleştirmektedir. Âşık Seyyâti, toplumcu gerçekçi şiir anlayışının beslendiği, sınıfsal ayrılıklar ve ekonomik eşitsizlikler gibi konuları halk söyleyişiyle birleştirmiştir.

“Anne yarım hasta babası yoktur
Doktor insaf eyle bebek ölüyor
Ara bak cebinde parası yoktur
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Garip anne zor eylemiş sabahı
İştahı yok dolu kalmış tabağı
Bir tek evladı var gözünün ağı
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Gece çok beklemiş zor olmuş sabah
Biraz insaf eyle bebeğe de bak
İnsanlık mı menfaati aramak
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Babanın gözünde kalmış muradı
İnsan eyle doktor şehit evladı
Sorarsan Sevgi Barış'tır adı
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Beyler sarayında rahat yatarken
Helal midir haram lokma yutarken
Suçludur İsrafil gerçeği derken
Doktor insaf eyle bebek ölüyor” (45)

Bu şiirde parasızlıktan bebeğini tedavi ettiremeyen bir annenin çaresizliği anlatılmıştır. Şair, hastanede rehin kalan yahut maddi imkânsızlıklardan ötürü hastaneye dahi gidemeyen insanların hallerine tercüman olmuştur. Sağlık hizmetlerindeki aksaklıklar nedeniyle kopan vaveylalar, kulaklarımıza yabancı gelmemektedir. Âşık Seyyâti, eskiye nazaran düzelen; fakat tamamen iyileşememiş bir yaraya parmak basmıştır.

“Borçlu düştüm ödüycem borcumu
Yoktur ki cebimde para Müdür Bey
Mal satılmaz hasta müşterisi yok
Çıkaramam ben pazara Müdür Bey

Evvelden köylüydü köyde efendi
Bozulup köylünün yaşama fendi

Cehalet rüzgârı bizi de yendi
Yaşamımız oldu icra Müdür Bey

Eyvah çakal soyu pusuya yatar
Bilmem bizi hangi cahil alt eder
Sıkışan vatandaş toprağı satar
Bozuldu köylerde töre Müdür Bey

Aha hayat geldi geçti dün gibi
Zalim şeytan ile ekti ekini
Vardır cehalette Avrupa kini
Sağ sağ girdik biz mezara Müdür Bey

Bir Âşık İsrâfil söylenir adı
Bu sözümden anlayanlar anladı
Toprağın beyiydi köylünün adı
Hatırlarsın ara sıra Müdür Bey” (65)

“Müdür Bey” şiirinde anlatılan, dara düşmüş köylü bir vatandaşın, içinde duyduğu öfkeye rağmen devlet ricalinden birine, nezaket sınırlarını aşmadan derdini ifade etmesidir. Vatandaş, hak ettiği şartların içinde bulunduğu şartlar olmadığını “Toprağın beyiydi köylünün adı / Hatırlarsın ara sıra Müdür Bey” mısralarıyla ima eder. Haksızlığa uğradığını bilir; yine de devleti temsil eden “müdür bey” karşısında boynu büküktür. Şiirdeki köylü tipi, Abdürrahim Karakoç’un İsyanlı Sükût ve Hâkim Beğ şiirlerindeki köylü tipiyle benzerlik gösterir. Bu şiirlerdeki köylüler de haklı olmalarına rağmen devleti temsil eden erkler karşısında başlarını eğerler.

“Sen bir çiçek idin ülken bir arı
Hani ya nerede insan hakları” (86)

“Dört yılda bir köyümüze gelmesin
Bir de hatırımız sor efendim sor

Bir yanda sefalet bir yanda zam var
Birazcık kafanı yor efendim yor

Bize canlı iken kazdın mezarı
Patrona, ağaya yaptın pazarı
Hani ya nerede insan hakları
Gez de halimizi gör efendim gör

Asgari ücretten karın doyurdum
Seni benden beni senden ayırdın
Çevrene toplayıp adam kayırdın
Bunun hesabını ver efendim ver

İnsan akliyle çıktık uzaya
Nedendir İsrafil kalmıştır yaya
Ayak atamayız biz Avrupa'ya
Senin bakar gözün kör efendim kör" (87)

Âşık Seyyâti, yukarıdaki şiirde oy kaygısıyla köylüyü ziyaret eden, köyden ayrıldıktan sonra da köylünün halini bir daha hatırına getirmeyen politikacıların çıkarıcılıklarına dikkat çekmiştir. Şair, asgari ücretle geçimini sağlamaya çalışan, zamlardan beli bükülmüş vatandaşın, politikacıya bakışını ve politikacılardan beklentilerini şiirine taşımıştır.

“Aradan dört yıl tam geçti
Gel utanma utanma
Halkın arasında kuzu
Ol utanma utanma

Kaldı bize azık ekmek
Seversin halkı ne demek
Garibandan bir tas yemek
Böl utanma utanma

Bağırırısın avaz avaz
Soyguncu dini anlamaz
İstersen abdestsiz namaz
Kıl utanma utanma

Demek ki sen iş olmadı
Çok soydun bir şey kalmadı
Halktır İsrafil'in adı
Çal utanma utanma" (106)

Bu şiir, bir önceki şiirin devamı gibidir. Dört yıl önce konuk gelip vaadlerde bulunanlar, köyün yolunu unutmuştur. Yine de köylü, seçim zamanı yaklaşınca geri geleceklerinden emindir. Şair, ikiyüzlü idarecileri, halkı soymakla suçlar. Âşık Seyyâti'nin vatandaş idareci ilişkisini sorguladığı şiirleri bu kadarla sınırlı değildir:

"Kiminiz bey oldu kiminiz ağa
Yokluk defterine yazdırdız bizi
Zam yaparsız akşam ile sabaha
Şirin canımızdan bezdirdiz bizi

Hayali ihracat çökmüştür başa
Sermaye birikip gitmiştir dışa
Hasta ağır doktor düşüp telaşa
Aç susuz günlerce gezdirdiz bizi

İsrafil çileyi taşır yıllarca
Kimi derviş olmuş kimisi hoca
Hasret koyduz doktor ile ilaca
Alıp kanımızı çözdürdüz bizi" (96)

"Vekil seçmiş idik seni
Köyüm elden gitti gel gel

Yıkık duvarın başında
Sefil baykuş öttü gel gel

Gelmiyor ki imar iskân
Fakir olan eder isyan
Kalmamış bir sağlam mesken
Taşlar yosun tuttu gel gel

Geçilmez köyümden yaya
Memur yok hasarı saya
Aklı kesmez Avrupa'ya
Boşa adım attı gel gel

Halen getirmedi yazı
Çalmıyor aşığın sazı
Bitmez İsrail'in sözü
Diyeceksin bitti gel gel” (111)

Âşık Seyyâti, sazıyla sözüyle doğruların sözcüsü olacağını şu mısralarla belirtir:
“Susmadım susmazım susmaz ki dilim / İnsanım insana etmem ki zulüm / Daima gerçeği
çalacak telim / Yalanı söyleyen diller utansın” (95) Şair bu düsturdan hareketle halk adına
hesap sorar. Halkın çilesini anlatır, idarecileri göreve çağırır.

“Milletin çilesi haddini aştı
Bilemedik dostum bu ne telaştı
Fukaranın kazanında taş pişti
Namert sofrasında eller utansın” (95)

“Ne olur kukla gibi başta oturma
Hunharca insana kıyana dur de

Aklın varsa kurda kuşa yem olma
Kendini arıdan sayana dur de

Soyan zalim alır kaçar dışarı
Fakir millet böyle çeker zararı
Açık bıraktınız tüm kapıları
Orda haksız kazanç yiyene dur de

Kapandı mavi yol beyaz enerji
Tekrar yeyin diye verir mesajı
Karanlık ülkenin doğmaz güneşi
Kendini eşkıya sayana dur de

İsrafil çok yazma verirler ceza
Burada çalar hemen gider namaza
Yön verdik dolarla bu namussuza
Dışarıda havyar yiyene dur de” (93)

“Bu tarla böyle bitmez keyfe gel keyfe gel
Soyguncu baştan gitmez keyfe gel keyfe gel
Nerde insan hakları keyfe gel keyfe gel
İsrafil sözün bitmez keyfe gel keyfe gel” (114)

“Zaten çalmış beyler pulu parayı
Haramla kurmuşlar köşkü sarayı
Yıktı erkânımı bozdu töreyi
Derdimize şifa bul, gitme yolcum” (124)

Şairin ayna tuttuğu toplumda, sınıflaşmalar vardır ve şair bu durumdan rahatsızdır. Sınıfsal farklılıkları “bey” ve “ağa” kelimeleriyle ortaya koyar.

“Ağa yoktu Telli Oğlu üstüne
Kurduğum meydana bir haber eyle” (33)
“Ağa yarım hasta maraba deli
Bu köy bizim eski köye benzemez” (40)

“Tarihin düşmanı olermiş ağa
Bele bir duzağa düşmem diyir” (73)

“Toprak ağa seçmiş almış götürmüş
Ağadır nökerdir danışmamış ki” (81)

“Kiminiz bey oldu kiminiz ağa
Yokluk defterine yazdırdız bizi” (96)

“Demeyin ağaydı beydi bir zaman
Daha konuşmuyor dil yarım kaldı” (100)

“Saygıyla anıldı ağanın adı
Yıllar yılı bizim köyde yaşadı
Tekme atıp çiftetelli oynadı
Raşo Ağa köye geldi geleli

Çoğusunu inancından döndürdü
Okumamak için halkı kandırdı
Marabayı kovup köyü yandırdı
Raşo Ağa köye geldi geleli

Cehaleti tutsak etti köyünde
Gözü vardı ekmeğinde suyunda
O kazandı oynadığı oyunda
Raşo Ağa köye geldi geleli

Köyüne sağlıklı yapı kurmadı
Anlamadım nedir bunun maksadı

Seyyatı’de huzur neşe kalmadı
Raşo Ağa köye geldi geleli” (158)

“Eski çağlar insanın hayal gücü için büyük, çoğu kez şaşırtıcı bir çekim kaynağıdır. İnsanlar ne zaman çevrelerinden hoşnutsuz kalsa, geçmişe dönerek, dinmek bilmeyen bir altın çağ rüyasına dalar” (Freud, 1999: 318). Âşık Seyyâti’nin şiirlerinde de bu durum göze çarpar. Şair sosyal adaletsizliklerden yakınırken, içinde bulunduğu zamandan şikâyet eder. Şaire göre öyle günlere gelmişizdir ki namuslular “adam” sayılmazken, namussuzlara “efendi” denilmektedir.

“Ey bayım al kalemini
Bütün olanları yazma

Sana düşen haberi yaz
Aman ha yolundan azma

Aman yazma puşta lanet
Ondan olur mu hikmet
Bir uzaktan böyle seyret
Arsızın ipini çözme

Namus(su)za de efendi
Anlıyor o dili kendi
Tilki yalan kahramandı
Yanılıp dağını çözme

Bırak soysun bırak yesin
Aman ha yükseltme sesin
Sorma sen kimsin kimsesin
Namusluyu adam sayma

Bu işleri yaptıran var
Duyup bir tarafın kırar
Mafiyadır bu adamlar
Tut ipin ucunu koyma

Pisliğe deme serseri
Onun çok derindir sırrı
Hükümette vardır yeri
İsrafil gam donu giyme” (56)

“Ne oldu ki dengil divan değişti
Anlamadım neden niye ay lele
Tilki heyet olup Ak Baba molla
Çakal sahip çıkar köye ay lele

Sesi çıkmaz aklı kesen insanın
Belli olmaz değiştiği gaydanın
Domuzlar cambazı olup meydanın
Pişik el uzatır paya ay lele

Oğlan karanlıkta şeytan çağırır
Gelin internette uşak doğurur
Bu işin encamı nereye varır
Kalmayıp da abur haya ay lele

Firavun beşikte kıyar bebeğe
Yerim kerameti çekilip göğe
Murtaza yükünü vurup deveye
Bilmem küsüp gider niye ay lele

Yine çakal soyu pusuda yatar
Müslüman inancı çıkara satar
İsrafil sözünde bunu anlatır
Açık lazım bunu diye ay lele” (62)

Âşık Seyyâti adaleti yalnızca kendi halkı için değil; tüm insanlık için ister. Dünya barışının sağlanması en büyük temennilerindedir. Yeryüzünde huzuru bozanları, topa tutar.

“Yüzyılın sonunda ABD tarafından gündeme getirilen Yeni Dünya Düzeni’nin dünyayı nasıl kan gölüne çevirdiğine hepimiz tanık olduk. İnsanlık git gide vahşetin çeşitlerini arttırmaktadır. Dünyaya egemen güçler geliştirdikleri yeni projelerle ulus devletleri ortadan kaldırmak kanton devletler yaratmak niyetindedirler. Bunun siyasal literatürdeki karşılığı büyük devletleri lokma seviyesinde bölmek ve yutmaktır. Bu yüzden bu gibi tehlikeler karşısında ilk tepkiyi gösterecek olanlar şairlerdir” (Kolcu, 2008: 282).

Âşık Seyyâti de evrensel barışın hâkim olmasına izin vermeyen emperyalist güçleri taşlamaktan geri durmaz. Dünyanın içinde bulunduğu karanlığı, acı içinde dile getirir.

“Kalem alıp yazdım kendi fikrimi
Hayli zaman oldu anlayamadım
Namussuzlar satıp yuttu yerimi
Kurtlar çoban oldu anlayamadım

Tüm dünyada oluk oluk kan akar
Zalim şeytan olmuş kenardan bakar
Namussuzlar ateş verip can yakar
Tilki aslan olmuş anlayamadım

Dur diyen yok namussuzu durdura
Çember daralıyor bizde mi sıra
Tüm Ortadoğu’yu çevirdi nara
Çakal kaptan olmuş anlayamadım

Bizde mi acaba bu işin sırrı
Geçiyor zulmü yarım asrı
Haniya dünya da insan hakları
Vakti mi dolmuş anlayamadım

Zalim nifak sokmuş bu güzel yurda
Mustafa Kemaller, İsmetler nerde?
İsrafil’de haklı çıkar ilerde
Zalim sultan olmuş anlayamadım” (37)

“Defol benim toprağımdan
Git Allah belanı versin
Dolarınla kanım emdin
Bit Allah belanı versin

Hani derdin kutsal vatan
Seninle utanır atan
Hiç toprak satar mı adam
Sat Allah belanı versin

Kurda kuşa yem eyledin
Dışarda gönül eğledin
Arı balı zehr’eyledin
At Allah belanı versin

Soyan soydu kaçan kaçtı
Avrupa bu işe şaştı
Bıçak kemiğe yanaştı
İt Allah belanı versin

İsrafil’im doğmaz güneş
Yediğimiz oldu ateş
Sen de can ver yavaş yavaş
Bat Allah belanı versin” (97)

“İstemem seninle köşkü sarayı
Bir gün şeytanından bulur gidersin
Sana dersi vermedi mi tarihler
Bu sefer dersini alır gidersin

Kapattın ufukta doğan güneşi
Ezilecek bir gün yılanın başı

Tüm Ortadoğu'ya saldın ateşi
Ateşten belanı bulur gidersin

Bu bir insanlık mı alırsın canlar?
Harçlı seferidir anlayan anlar
Kan doldu denizler ölüş insanlar
Akşam açar sabah solar gidersin

Yoktur sana İsrafil'in varlığı
Birbirine kattın bal ile ağı
Böyle midir Avrupa'nın Birliği
Kendinden belayı bulur gidersin" (126)

"Niye bu zulümler niye
Zehir saçtın tüm dünyaya
Kıydın beşikte bebeye
Böyle olur mu zalim
İnsan güler mi zalim
Bu bir insan hakkı ise
İnsan alır mı zalim

Biz de beyler çıkar arka
Bak bir aradaki farka
Uğrarsın bir gün çarka
Böyle olur mu zalim
İnsan ölüş mü zalim
İnsana canı hak vermiş
İnsan alır mı zalim

Bu mudur insan hakları
Yıktın viran oldu hanları
Avrupa'nın baş değeri
Böyle olur mu zalim

Bebek ölür mü zalim
Asıl İsrail de bundan
Memnun olur mu zalim” (127)

“Yandı Ortadoğu yandı Kerbela
Zalim toprağıma salmış velvele” (141)

“Çalıp söyler bir ozandır İsrail
Amerika bela bulmaz hani ya” (141)

Âşık Seyyâti'nin öfkesi yalnızca ABD'ye değildir. İsrail'in yaptıklarını da görmezden gelmez.

“Gül yerine diken çıktı karşına
Tohumuna zehir attığın için
Yaptıkların hemen geldi başına
Girip Şahmeranla yattığın için

Gelmezdi ki hayaline düşünce
Yetiştirip bela açtın başına
Japonya'nın zehir kattın aşına
Sırbistan'a arka çıktığın için

Suçluyu arardın bunca insanda
Çünkü Filistin'in ahı var sende
Savunursun insan hakkı nerende
İsrail'e arka çıktığın için

İsrail konuş sen yeridir yeri
Zaten başlatmışsın Haçlı Seferi

Kırıyordun Kıbrıs'taki Türkleri
Yedinci filoyu çektiğin için” (109)

“İsraili Amarkalı düzenbaz / Gelip burada söz anlattı nerdesin” mısraları, şairin İsrail ve Amerika’ya bakışını özetler.

Âşık Seyyâti, dünyadaki zulmete karşı diliyle mücadele eden bir şairdir. İnsanlık âlemine kan ağlatanlardan sözünü sakınmaz. Yakın geçmişte yaşanan olayları değerlendirirken insani duyguların yanı sıra milli hassasiyetlerini de öne çıkarır. “Gel de bir geç bu milletin başına / Namussuzun toprağında işi ne / Çuval çekip askerimin başına / Tekmeyle kenara itti söylersin” (10) mısralarıyla Kuzey Irak’ta Türk askerinin başına çuval geçirilmesi hadisesini hatırlatır. Şair de milletin diğer fertleri gibi yapıları içine sindirememiştir. Aşağıdaki şiirde ise şair, sözde Ermeni soykırımına cevap vermiştir.

“Aptal Fransız’ın katil uşağı
Yaptığını görmüyorsun hani ya
Soykırımı yaptın Azerbaycan’da
Hesabını vermiyorsun hani ya

Tarihte doğuyu beledin kana
Toplu kıyım yaptın insan olana
Şimdi sığınırsın insan hakkına
Sağlam temel kurmuyorsun hani ya

Osmanlı’dan beri hesap etmedik
Mezhep ayırmadık din gözetmedik
İnsan dedik hiç kenara atmadık
İnsan gibi durmuyorsun hani ya

Bunu söylemez mi İsrail niye?
Nasıl kıydın beşikteki sabiye?
Yaptığını görmüyor mu tüm dünya?
İnsan gibi durmuyorsun hani ya?” (50)

Âşık Seyyâti’nin çocuklar için yazdığı aşağıdaki şiir, onun evrensel barışa duyduğu özlemi anlatması bakımından mânidardır.

“Dilerim daim gülsünler
Çocuklar öldürülmesin
Şeker de yiyebilsinler
Çocuklar öldürülmesin

İşleri olmasın dağda
Filistin’de Karabağ’da
Ölmesinler çocuk çağda
Çocuklar öldürülmesin

Her günleri olsun bayram
Onlar candır anne canan
Kutlansın 23 Nisan
Çocuklar öldürülmesin

Tüm dünyada olsun barış
Gül ekelim karış karış
Seyyatî herkesle tanış
Çocuklar öldürülmesin” (144)

Âşık Seyyâti Avrupa Birliği yolundaki serüvenimizi de yorumlar. “Akli kesmez Avrupa’ya / Boşa adım attı gel gel” mısraları, şairin bu konu karşısındaki tavrını ortaya koyar.

Âşık Seyyâti, uzak ya da yakın geçmişte yaşanan, haksızlık olarak değerlendirdiği olayları içtenlikle eleştirmiştir. Haksızlıkları anlatırken inanç ayrımı gözetmemiştir. “Pir Sultanı dara çekti yetmedi / Otuz yedi canı yaktı yetmedi” (72) mısralarında Pir Sultan’ın asılışını ve Sivas olaylarını hatırlatması şairin samimiyetinin göstergesidir. Sünni bir Müslüman olan Âşık Seyyâti, “Alevi Bektaşî akımının önde gelen en başarılı temsilcisi” (Günay, 2008: 305) Pir Sultan’ın asılmasına ve Sivas olaylarına tepkisini dile getirmiştir.

Uzun zaman ülkenin gündemini meşgul eden, kamuoyunda “Ergenekon davası” olarak bilinen dava da Âşık Seyyâti’nin değindiği konular arasındadır. Şair, davada adı geçen bazı isimleri savunmayı kendisine vazife edinir.

“Aydınlık günlerim oldu karanlık
Sabah erken güneş battı nerdesin
Aslan sofrasından tilki pay aldı
Bitirip pusuya yattı nerdesin

Bozmuş kafasını Ergenekon’dan
Ne istiyor bunca suçsuz insandan

Bu halk bir gün hesap soracak senen
Hazirana yasa bitti nerdesin

Kurduğun orduya vururlar darbe
Bu bir utanç tüm aydınlar içerde
Asıl suçu olan gezer dışarda
Parçalayıp vatan sattı nerdesin

Ensemizde durur hurafe yobaz
Aydın yazar yazısını yazamaz
İsrailli Amarkalı düzenbaz
Gelip burada söz anlattı nerdesin

Yatar içerde nice Özbek’ler
Ordu dışarıda vatanı bekler
Utanmadan çamur attı köpekler
İsrafil Seyyati bitti nerdesin” (17)

“Yıllar yılı kovaladı hanı ya
Bu işin gerçeği bilinemedi

Kimisi mezarda kimi kışlada
Haberal'dan haber alınamadı

Beyler sattı çarşambayı pazarı
Kapatıldı haksızlığın üzeri
Sorgusuz yatıyor günlerden beri
Özbekler ne oldu bilinemedi

Akbaba dışarıdan bakıyor leşe
Aydınlar içerde eyler endîşe
Ne bir yazar kaldı ne de bir paşa
Bu suçun faili bulunamadı

Türkiye'mi soyup yiyen yamyamlar
İnsan yemiş ağızından kan damlar
Ne hakla yatıyor suçsuz olanlar
Siyasetin kozu bölünemedi

Ordu yıpratıldı değişti yasa
Kimse dur demiyor bu utanmaza
Kulak ver topraktan gelen bu sese
Yıllardır bu vatan bölünemedi

Yavaş yavaş yatıp çürüyor canlar
Sorguda can verdi Türkan Saylanlar
Sahnelenmiş yine yalan dolanlar
Pas tutmuş beyinler silinemedi

Hiç sayıldı bunca yıldır emekler
Suçsuz yatdı Mustafalar Özbekler
Paşalar aydınlar gerçeği bekler
Haklıca bir nazar kılınamadı

Hiç ses çıkarmıyor Deniz Feneri
Soydu gurbetçiyi yıllardan beri
Kul İsrafil cumhuriyet eseri
Bir bayram davulu çalınamadı” (34)

Halkın sorunları, diğer ülkelerle ilişkiler, dünya düzeni gibi pek çok konuyu geniş ölçüde işleyen şair, şiirlerinde ideolojik göndermelerde de bulunur. Laiklik ve Kemalizm vurgusu yapar.

“Yolun Kemalist yoluydu
Eğitimci halk diliydi
Yüreğin sevgi doluydu
Yolcu yolan kurban olam” (59)

“Laiklidir insan eden adamı
Lekeli bir yanda temiz bir yanda” (79)

Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde sol ideolojiye mensup kişilere atıfta bulunulmuştur.

“Gidiyor Nazımlar gidiyor Ahmet
Dönüp gurbet elden geri gelemez
Yılmıyor Yılmazlar yılmaz sanat
Asla gurbet elden geri gelemez” (118)

“Şairdir Nazımlar gerçeği yazan
Yılmazlar aklımdan çıkmaz an be an” (118)

Âşık Seyyâti'nin kimi şiirleri ideolojik temellere dayansa da şairimiz ideolojik saplantılara karşıdır.

“Gitmez atasının çizdiği yoldan
Bozmuş kafasını sağ ile soldan

Mezun olmamış ki hiçbir okuldan
Ya pusulası noksan ya yönü bozuk” (15)

Şair yaşadığı toplumun meseleleriyle yakından ilgilenmiş, gördüğü aksaklıkları şiirlerinde anlatmayı vicdani bir sorumluluk olarak görmüştür. Onun teşhis ettiği hastalıklardan biri de halkın farkındalık yetisini kaybetmesidir. İncelenmesi, çözülmesi gereken sorunlar sümenaltı edilirken insanlara suni bir gündem sunulmaktadır. İnsanlar, kafa yormaları gereken asıl meseleleri görememektedirler; dahası körlüklerinin farkında değildirler. 2006 yılında Ankara’da hayvanat bahçesinden kaybolan, bütün Ankara arandıktan sonra kafesinin havalandırma boşluğuna saklanmış olarak bulunan pitonun konu edildiği “Piton Pakize” şiiri halka “Uyan!” çağrısında bulunan sembolik bir şiirdir.

“Ankara’dan kaçtın gittin kış günü
Ortada mı kaldın Piton Pakize
Atı alan Üsküdar’ı aştı mı?
Gündemi sen aldın Piton Pakize

Davacılar davasından savuştu
Anlamadım ne düzendi ne işti
Uyan be arkadaş iş işten geçti
Uykuya mı daldın Piton Pakize?

Gündem taşmaz Ankara’dan Irak’a
Aklı kesmez çıkar ormana dağa
Dayanamadın mı ağır sıcağa
Birden mi kayboldun Piton Pakize?

Anlaşılmaz derin devlet işleri
Gündemdeki olay alındı geri
Gerçek yazmak İsrafil’in eseri
Sebebi sen oldun Piton Pakize” (48)

Âşık Seyyâtî liyakat sahibi olmayan insanların, hak etmedikleri koltukları işgal edişlerini aşağıdaki şiirinde alegorik bir anlatımla dile getirmiştir.

“Beni bir şehre davet ettiler
Filleri deryada gezerken gördüm
Farelerle aşk yaşadı kediler
Balığı karada yüzerken gördüm

Kurtlar domuzlara vermiş meydanı
Şahmaranmış o ülkenin sultanı
Tilkiler aslana kesmiş hitamı
Baykuş gergedanı asarken gördüm

Bir baktım ki benziyirler mabuta
Yılan başkan olmuş karga zabita
Burada yönetimi vermişler ite
Baykuşlar saraya sızarken gördüm

Serçe akreple olmuş arkadaş
Kumruya terlana açmışlar savaş
Burda akbabayı sarmış bir telaş
Karıncı düğümü çözerken gördüm

Aklımda kalmadı bu şehrin adı
Acep bu şehirde kimler yaşadı
İsrafil Seyyatî bu bir rüyadı
Şairler kalemde yazarken gördüm” (149)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. METİNLER

4.1. Şiirler

1

Terekeme Lelesinin Gençliğe Nasihatı

Ay balam lelenden olsun nasihat
Sözünü ağzında yutmayasın ha
Aslan gölgesinden belli olurmuş
Tilki gölgesinde yatmayasın ha

Vatana sahip çık koru yurdunu
Daim muzaffer kıl şanlı ordunu
Arif ol kâmil ol koru her dini
Küfredip günaha batmayasın ha

Sensin hürriyetin bize nişanı
Çakala köpeğe verme meydanı
Mustafa Kemal'dir Atanı tanı
Şaşırp toprağın satmayasın ha

İsrafil Seyyati sözün amacı
Kendi kardeşine olma yabancı
Oğlunu kardeş bil kızını bacı
Kul edip kenara itmeyesin ha

Dedem Korkut

Ben bu felsefenin divanesiyim
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim
 Kopuzunda her çalgının sesiyim
 Baş barında halay çeker yemenim
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

Türklük ülküsünün efsanesinde
 Âşıklık ilminin felsefesinde
 Dadaşın, Yörük'ün aşk öyküsünde
 Hikâyesi aklımdadır nenemin
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

Oğuz'un Kırgız'ın hepsinde bir can
 Osmanlı tahtında sözün her zaman
 İran'ı Kazak'ı tüm Azerbaycan
 Karacıda sedası var lelemin
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

Yazmış destanını Türk'ün beyleri
 Karakoyun Akkoyunlu eseri
 Mert oğlu mert Uzun Hasan'dan beri
 Oğuz boyu almış senin sedanı
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

On (i)ki hikâyende ilmin yolu var
 Felsefende Hacı Bektaş Veli var
 Lazın, Kürt'ün her milletin dili var
 Hoyrat söyler lorke oynar perçenin
 Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

Seymen Nehrinin sır deryasında
Karac'oglan, Kul Şenliğin sesinde
İsrafil Seyyati aşk öyküsünde
Sazında sözünde Terekeme'nin
Dede Korkut Dedem Korkut'tur benim

3

Namert sofrasına elim uzatmam
Onun haram kazandığı malı yağıdır
Bunca yıl sözümü çekdim sineme
Bunan sonra konuşmanın çağıdır

İstemezim haram devranı demi
Boştur bu dünyanın devri encamı
Bir gün limanından Hakka bir gemi
Derler bunun düğünüdür dağıdır

Sığın ey İsrafil ulu Mevla'ya
Helalse devletin hiç gitmez zaya
Bir zalimin aşkı saldı sevdaya
İspatı da saçlarımın ağıdır

4

Al Senin Olsun

Bir gülüşe bir can feda ederdim,
Bir kere yüzüme gül senin olsun,
Nedir sende keder, sitem bu çile,
İşte dünya malı al senin olsun.

Yükledin sırtıma sitemi gamı,
Genç yaşımda zindan ettin dünyamı,
Çağır gelsin cenazeme imamı,
Bir damla gözyaşı sil senin olsun.

Bende ki bu sevda ediyor deli,
Keremin alevi, Mecnun'un çözü,
Soldurdun bahçemde çiçeği gülü,
Çiçek senin olsun, gül senin olsun.

Bu aşkın sazını çaldı İsrafil,
Seyyati mahlası aldı İsrafil,
Bir gün de duyarsan öldü İsrafil,
Ara senin olsun, bul senin olsun.

5

Kalem sana döktüm eserlerimi
Senden cehaleti yazmaz olaydın
Yaşasaydım kâmillerle birlikte
Cahille birlikte gezmez olaydın

Yazmasaydın meneche¹ bir kelme
Döküp mürekkebin derine dalma
Cahil kişilerin elinde olma
İki kırılından olmaz olaydın

Senle yazdım Keşişoğlu Derbeder
Daha dile dökülmemiş çok eser
Lanet olmayasın Kul İsrafil der
Bu fâni dünyaya gelmez olaydın

¹ Kötü adam.

6

Ardahan'dan İstanbul'a selam var
Selâmımın cevabını tez yolla
Mektup için kalem kâğıt istemez
Telefondan mesajını yaz yolla

Yazdım selâmımı kardeş bacıya
Bütün akrabaya emmi dayıya
İstanbul'un havasından bu köye
Makam edip iki kelam söz yolla

Gidemedim çocuklarım orada
Bütün dostlar bizi getirsin yâda
Bir kere alo de ara sırada
İki kelam ile dindir öz yolla

Emanet etmiştim seni ben sana
Seni sevenleri etme divane
Kardeşim etmişim seni efsane
İsrafil'in yüreğine buz yolla

7

Ayrılır mı et tırnaktan efendi
Seni benden beni senden ayırır
Kederi bellidir bu cehaletin
Günü aydan ayı günden ayırır

Pis kokuyor cehaletin nefesi
Yağ dağladı vurguncunun ensesi
Zengin Yahudi'nin yağlı ketesi
Sahte Müslüman'ı dinden ayırır

Bellidir zalimin zafer emeli
Pay alan yanında fakir çileli
Ta ezelden beri kandadır eli
İnsanları vatanından ayırır

İsrafil gerçeği söylüyor dilim
Sahtekâr elinde oyuncak ilim
Burada kalmasına razı değilim
İnsanları benliğinden ayırır

Âşıklara Methiye

Kars'tan selam olsun Anadolu'ya
 Âşıklığın her dilinde bayram var
 Doğuyu batıya bağlayan ildir
 Davetliyiz Kars ilinde bayram var

Usta Çobanoğlu, Şeref Taşlıova
 Karahanlı Murat, Erdener Baba
 Âşıklığın ilmi vardır burada
 Kul Şenlik'in öz dilinde bayram var

Dünya davetlidir böyle cennete
 Edebe erkâna hoş muhabbete
 Saygıyla adını andığım ata
 Has bahçenin bülbülünde bayram var

Tüm dünyaya kucak açtı insanı
 Anmak için Çobanoğlu ozanı
 Âşıklar burada kurar meydanı
 Gülistan'ın öz gönlünde bayram var

Tarif eylemem mi böyle bir ili
 Çünkü tüm dünyaya açılır yolu
 Başkanı var Naif Alibeyoğlu
 Perdesinde, her telinde bayram var

Buram buram tarih kokar her yanı
 Serhat ili koç yiğitler meydanı
 Âşıklar kurar tecnis divanı
 İnsanın her halinde bayram var

İsrafil bu aşkla alışıp yandı
Âşıklıkta bir kurulu divandı
Bütün âşıkları saygıyla andı
Âşıklığın okulunda bayram var

9

Elveda

Yavaş yavaş gözden irak düşürdü
Irak düşen bizim eller elveda
Seninle sılaya gelir giderdim
Daha geri dönmem yollar elveda

Yaylasında koyun kuzu seçtiğim
Yudum yudum sularından içtiğim
Gelip bir araya derdin açtığım
Bir daha göremem eller elveda

Beni hasret koydu Çıldır Gölü'ne
Kovanına arısına balına
Kader attı beni gurbet eline
Durup dermediğim güller elveda

Felek attı beni gam deryasına
Kardeş de ulaşmaz kardeş yasına
Cevap vermez İsrafil'in sesine
Makam tutmaz daha teller elveda

Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Mektup

Mektup selam söyle Kemal Paşa'ya
Halk dilinde tam anlattı söylersin
Bayrak gölgesinde aslan yatardı
Şimdi tilki, çakal yattı söylersin

Seksen altı yıldır diktik bu bağı
Çektik gönderine biz al bayrağı
Kanımızla suladık bu toprağı
Parça parça bölüp sattı söylersin

Gel de bir geç bu milletin başına
Namussuzun toprağında işi ne
Çuval çekip askerimin başına
Tekmeyle kenara itti söylersin

Gerici cahilin esiri olduk
Hani insan hakkı, ortada kaldık
Şehir mafya oldu, dağ bulut aldı
Gökte turna küsüp gitti söylersin

Yıllar yılı baktığımız ekinin
Oyuncağı olduk nefretin kinin
Türkiye'nin efendisi köylünün
Rızkını kurt, çakal yuttu söylersin

Amman be İsrafil bize ne oldu
Dağın lale, sümbül çiçeği soldu
Aslan sofrasından çakal pay aldı
Selam söyle sözüm bitti söylersin

11

Beyler yığınağı kültür binası,
Tarif eylemem mi ay lalam seni
Altı çocuk bir de şehit anası
Tarif eylemem mi ay lalam seni

Toylar toplumunun vefakârisin
Edebisin erkânısın arısın
Hacı Aydemir'in sadık yarısın
Tarif eylemem mi ay lalam seni

Mücevher dükkânı, zerler binası
Halen kulağımda Hakk'ın sedası
Methedeyim üç öğretmen anası
Tarif eylemem mi ay lalam seni

Övmüş de yaratmış seni Yaratan
Adını alırsan gülden laleden
İsrafil söz eyler böyle anadan
Tarif eylemem mi ay lalam seni

12

Memocan dñnyanın kasavetini
İnsanlara verip taşısın diye
Aklı kesenlere bir çift el verir
Eliyle başını kaşısın diye

Hoş yaratıp akşam ile sabahı
Karanın yanında göstermiş akı
Boşa yaratmamış soğuk sıcakğı
İnsanın vücudu üşüsün diye

İsrafil'in sözü gitmemiş boşa
Aklı kesen kişi düşmez talaşa
Toprak insanlara vermiş endişe
Kendi mezarını eşisin diye

13

Kalemimde cumhuriyet eseri
Bir sevda uğruna yanmış gidiyor
Gurbet elde garip kaldı mezarı
Yönünü güneşe dönmüş gidiyor

Tanıttı dünyaya Çıldır Gölü'nü
Metheyledi toplumunun halini
Orman yaptı adasını çölünü
Halkına bir buket sunmuş gidiyor

Kılıç gibi sözü vardı zalime
Neferiydi atasının yoluna
Hazır değil iken halen ölümüne
Bir inanca sevdalanmış gidiyor

Aydınlık saçardı ilçeye ile
Sunardı fikrini her bir düvele
Kemal Gültekin²'in gittiği yola
Bir buluttu dalgalanmış gidiyor

On altı nisanda tattı ölümü
Yarım koydu kamerada filimi
Ağlar goydu goncasını gülünü
Ecel şerbetini kanmış gidiyor

Bir Ümit Kılıç'tır aydın bir kalem
Olmamış dünyada başaca gülen
İsrafil demiştim bu dünya yalan
Yanan bir meşale sönmüş gidiyor

² Emekli öğretmen

14

Gaflette mi yatar Türk'ün milleti
Vatan elden gider uyan Türkiye'm
Sevip de almıştı cumhuriyeti
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Oynanıyor türlü tevir oyunlar
Zulümkara eğri durdu boyunlar
Duman çöktü, kurda gitti koyunlar
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Kavurdu dünyayı namussuz soyu
Millete tersine tutar aynayı
Derviş Mehmet öldürdü Kubilay'ı
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Cemaatler bölüp sattı toprağı
Aydın kişilere verildi ağı
Benim Memom düşünmüyor sabahı
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Caniyle anlaşıp eder temaşa
Aklı kesmez balçık çeker güneşe
Sürü geri döndü aksaklar başa
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Milletçe almıştık bu sadakati
Vatan da sevmiştii cumhuriyeti
Nedir ayrılığın sebebiyeti
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

Kan döktük Sakarya, Dumlupınar'da
Mehmetçiğim susturuldu dağlarda
İsrafil Seyyâti Eşmepınar'da
Vatan elden gider uyan Türkiye'm

15

Kim ki kem göz ile basa vatana
Ya vicdanı noksan ya dini bozuk
Onu doğurmamış sağlam bir ana
Ya harmanı noksan ya deni bozuk

Oturup ariften dersin almayan
Bu sevgiyi yüreğine salmayan
İnsan mıdır yurda sahip olmayan
Ya hanesi noksan ya yünü bozuk

Gitmez atasının çizdiği yoldan
Bozmuş kafasını sağ ile soldan
Mezun olmamış ki hiçbir okuldan
Ya pusulası noksan ya yönü bozuk

Güvenme İsrail aslı namerde
Satarmış insanı umulmaz yerde
Birle alakasız inanmaz dörde
Ya gururu noksan ya kını bozuk

16

Nasıl yakıp yıkıp viran eyledi
Hiç kimse bu işi anlamış değil
Başıma yağdırdı yazın kar boran
Mevsim bahar bahtım günü kış değil

Ferhat külünkünen yardı dağları
Sevda çekenlerin olmaz baharı
Ömür boyu verdi bana zararı
Zalim felek yapılacak iş değil

Aha hayat geldi geçti boşuna
Kar yağdırır sevenlerin başına
Karışılmaz bu feleğin işine
Bu kadar sitem de boş telaş değil

Yıktı İsrail'in gönül tahtını
Attırmadı düz yolunda adımı
Sarhoş koydu içmez iken adımı
Kader dediğimiz bizden hoş değil

17

Aydınlık günlerim oldu karanlık
Sabah erken güneş battı nerdesin
Aslan sofrasından tilki pay aldı
Bitirip pusuya yattı nerdesin

Bozmuş kafasını Ergenekon'dan
Ne istiyor bunca suçsuz insandan
Bu halk bir gün hesap soracak senden
Hazirana yasa bitti nerdesin

Kurduğun orduya vururlar darbe
Bu bir utanç tüm aydınlar içerde
Asıl suçu olan gezer dışarda
Parçalayıp vatan sattı nerdesin

Ensemizde durur hurafe yobaz
Aydın yazar yazısını yazamaz
İsraili Amarkalı düzenbaz
Gelip burada söz anlattı nerdesin

Yatar içerde nice Özbek'ler
Ordu dışarıda vatanı bekler
Utanmadan çamur attı köpekler
İsrafil Seyyâti bitti nerdesin

18

Dilinden doğruyu söyle tatlı söz incinmesin
Tabiatın eseridir bahar yaz incinmesin
Daim hakka Őükreyleyip çağırır Mevla diye
Ol Huda'nın adın diyen hoş avaz incinmesin

Tabiatın eseridir bizi yoktan var eder
Mevsim gelir çar etrafın yıkar bir gün kar eder
Bağlar dilin sevdiklerin senden bihaber eder
Vücudunu sarmış olan saten bez incinmesin

Kul Seyyâti bu dünyada rızkını böler senin
Tabiat bir mucizedir yüzüne güler senin
Bir gün olur hoş avazın ağzından alır senin
Sinen üste tabi olan telli saz incinmesin

19

Yılmaz bekçisiyim serhat vatanın
Bende ölenecek bu sevda bitmez
İzindeyim yurda ışık tutanın
Ben de ölenecek bu sevda bitmez

Canlar feda ettik cumhuriyete
At tepmişiz Musul, Kerkük, Bağdat'a
Kurulan düzene yapılmaz hata
Ben de ölenecek bu sevda bitmez

Nesimîler gibi derim soyulsa
Nâzım gibi yurt dışına kovulsa
Pir Sultanlar gibi ipim çekilse
Ben de ölenecek bu sevda bitmez

Sivas'ta kül oldu otuz yedi can
Kendi milletine yapar mı insan
Dilde tutsak olsa İsrail Ozan
Ben de ölenecek bu sevda bitmez

20

Üslenmezdi sömürgede oyunu
Köylü kardeş hesabını bilseydi
Satmaz idi yabancıya koyunu
Köylü kardeş hesabını bilseydi

Yaşıyardı köyde ahşam sabahı
Emeğinden dolar idi tabağı
Satmaz idi yabancıya toprağı
Köylü kardeş hesabını bilseydi

Kendi ürününü kendi yapardı
Üretip de dışarıya satardı
Köy yerinde kat üste kat atardı
Köylü kardeş hesabını bilseydi

21

Haksızı haklıca översen eyer
Dilim seni parça parça olasın
Bir gün insan hakkı yiyersen eyer
Dilim seni parça parça olasın

Kötü meth eyleme hayırlı işi
Sabır selâmettir ilimin başı
Gönüllere salar isen telaşı
Dilim seni parça parça olasın

İnsan var ki her gün şeytana uyar
Hakk'ın bin bir ismi her şeye değer
Mazlumun kalbini kırarsan eğer
Dilim seni parça parça olasın

Beyninde idrak et kaleminde yaz
Aklı kâmillerle eyle sohbet söz
Hakk'ın huzurunda söylemesen düz
Dilim seni parça parça olasın

İsrafil Seyyâti yürüt düz fikir
Sahtekâr imamla eyleme zikir
Bütün insanları görürsün hakir
Dilim seni parça parça olasın

22

Aydınlık günümü ettin karanlık
Saldın içimize talan ay dünya
Yıkıp yapmak elbet Hakk'ın işidir
Sana diyorlar ki yalan ay dünya

Âdem ki dünyaya indiği zaman
Çok tepe seyredip başında duman
Tilki aslan olup çakal kahraman
Zaten bize olan olmuş ay dünya

İsrafil Seyyâti bu ne yazıdı
Gitmiştir ağzımın lezzeti dadı
Nice canlar ne sultanlar yolladı
Olmuşsun şahmaran yılan ay dünya

23

Ellere gül oldun banaysa diken
Bir günde bu devran döner sevdiğim
Ben de bu aşk sende o kin var iken
Bir gün de yüreğin yanar sevdiğim

Zaten bir gün bize olacak olan
Felek bağımızı edecek talan
Yastık akrep olur yorgan da yılan
Atlas döşek seni kınar sevdiğim

İsrafil Seyyâti şaştı bu işe
Kalmadı gönlümde huzurla neşe
Ben öldükten sonra ister yüz yaşa
İki gözün olur pınar sevdiğim

24

Vefalı dost ile açma aranı
İçki, kumar, sigaradan uzak dur
Ateşin içine atma paranı
İçki, kumar, sigaradan uzak dur

Bir nefesine hâkim insan ol insan
Aman bey kardeşim geçmesin zaman
Kafan tam çalışmaz ciğerde duman
İçki, kumar, sigaradan uzak dur

Kendine hâkim ol konuşsun dilin
Kendi evlâdına eyleme zulüm
Soldurma rengini çiçeğin gülün
İçki, kumar, sigaradan uzak dur

25

Hoş Geldiniz

Şenlik dili mücevherdir diline hoş geldiniz
Âşıklığın edebiyat dalına hoş geldiniz
Yetmiş iki makam çalar söyler usta, çırağı
Ozanlığın perde, mızrap teline hoş geldiniz

Çıldır'ımın Şenlik gibi derya, umman seli var
Kul İrfanî, Sedaî'den alınacak dili var
Tarihinde bir nehri, iki tane gölü var
Doğasında çiçek, çimen gülüne hoş geldiniz

Kul Seyyatî ustasından almış edep erkânı
Açıp baksan kapısını mücevherdir dükkânı
Kahramanlık destanını yazar âşık, ozanı
Ardahan'ın ilçesine, iline hoş geldiniz

26

Yıllar yılı hâlimi zehrettin
Yanında hiç mutlu olmadım zâlim
El gördü gülücük bana yas tuttun
Bir kere yüzüme gülmedin zâlim

Bürüdü cehalet dört bir yanını
Kurutmuştur damarında kanını
Nasıl söyleyeyim güzel anını
Senin ile mutlu olmadım zâlim

Her gün gam kederle yükledin çile
Benim sevdam geçersizdir nafiye
Bir gün yâr demedin bu İsrâfil'e
Senin arzun nedir bilmedim zâlim

27

Âşıklığın bu ÷lkede yeri var meddahı var
Âşık olan feyiz alır edebi erkânı var
Pir elinden bade içen yol bilir erkân bilir
Tarih okur bir haznedir mücevher dükkânı var

Sırr-ı Hakk'a vâkıf olan kudretten dersin alır
Kişi zaten arif ise elbet kendini bilir
Aslı olmaz kara demir cevhere mi tay olur
Çünkü Hakka can adanmış kurulu mekânı var

Gel sığın sen İsrâfil bizi yoktan var edene
Üç yüz altmış altı damar kan indirir bedene
Aklı kesmez bivefa kul iyi düşün bir dene
Ol Hakk'ın tabiat gibi biri ulu Lokman'ı var

28

Demedim mi engeller var önümde
Zehir oldun içeceğim çayında
Çıldır Kazası'nın Purut Köyü'nde
Dert çekmeye alışmazdım alıştım

Ağustosta don yaptırdım bağıma
Fıtıl oldun damla damla yağıma
Eğdin kâmetin bu genç çağıma
Bel bükmeğe alışmazdım alıştım

İsrafil'em elden gitti gençliğim
Vefasız yâr ne söyleyim ne deyim
Zehir oldu helâl lokma yediğim
Yaş dökmeye alışmazdım alıştım

Serhat Bey'in Hikâyesi

Lânet olsun aşk kervanı yürümez
Demir çarık giydim boşu boşuna
Kervancılar katar çekip yürümez
Kar mı yağmış karlı dağın başına

Ağustosta kar kapattı yolumu
Eğdi kametimi büktü belimi
Yaz gününde kırağ vurdu gülümü
Karışılmaz bu feleğin işine

Mansur gibi dara çekti savurdu
Zemheride güneş ile kavurdu
Yükledi sırtıma kederi derdi
Dedi bana taşı boşu boşuna

Serhat Bey'i silasından ayırdı
Benim gözü yolda yavrum var idi
Vefasız yâr benden kesmiş umudu
Hasret öldü yazın mezar taşına

30

Kalem seni Hakk'a dava ederim
Fakirin başında derdi yazmazsan
Sattılar ülkeyi kara cahiller
Bölünüp satılan yurdu yazmazsan

Cahil tüm dünyaya salmış ataşını
Neden ezilmiyor yılanın başını
Karnına mı girdi namussuz aşını
Yalan yazıp gerçek derdi yazmazsan

Sahte sofi tarla ekmiş şeytanla
Eğer yazacaksan dur beni dinle
Yanlış değil kalem isen bu cümle
Ülkede cahili kurdu yazmazsan

Pîr Sultan'ı dara getiren kalem
İsrafil cehalet buymuş ne bilem
Kâmil bir yazar da aldıysa ele
Mazlumun başında derdi yazmazsan

31

Ne biçim hayattı bu nasıl işti
Felek kar yağdırır karın üstüne
Bilmiyorum dostum bu ne telaştı
Gam yüklüyor anıların üstüne

Anlamadım lisanını dilini
Has bahçemde mahkûm etti gülümü
Hayatın çiçeği vermez balını
Kırağ vurur arıların üstüne

Sevmek sevdiceğim sana suç oldu
Yüklendi kervanım dönmez göç oldu
Sorar isen kul İsrafil nec'oldu
Çıkıp gelsen bir mezarın üstüne

32

Gönlüm sarayını tarumar ettin
Arkamda yıpratıp yıkan seneler
Beyaz saçım diş döktürür seneler
İçimden kor salıp yakan seneler

Yaşım ellisinde büktü belimi
Tutup kırdı kalem tutan elimi
Ağustos ayında kesti yolumu
Sitem çengelini takan seneler

Zehirli bir tohum ekti demedim
Mansur gibi dara çekti demedim
Kırıp da belimi büktü demedim
İsrafil'e hain bakan seneler

Turnam varır isen Kars'ın eline
Çıldır Ardahan'a bir haber eyle
Garip âşık gurbet elde hastadır
Tabibe Lokman'a bir haber eyle

Bir eğlen kal Ardahan'ın düzündü
Misafir ol İbrahim'in özündü
Doğrular var insanın sözündü
Hanak'a Damal'a bir haber eyle

Göle'ye bir selam vermeden geçme
Posof'un üstünden yüksekten uçma
Suzkap'ta Zülâli deyip de geçme
Meşe Ardahan'a bir haber eyle

Bir konak ol bu Çıldır'ın eline
Edebine, erkânına, yoluna
Kunduzhev'de İrfan'ın teline
Seda-yı ummâna bir haber eyle

Uğra Suhara'ya kurarsan katar
Çünkü orda Şenlik evliya yatar
Kıssır Dağı Göy Dağ'ını kar tutar
Gördüğün insana bir haber eyle

Baş köy Kodamih'tan uğra Cambaz'a
Bürünüp Zinzallar dumana toza
Gülyüzü'nden ordan geç Meredis'e
Orda da erkâna bir haber eyle

Uğra Vartmana'da Asdan Ustaya
Seda-yı serini salmış sevdaya
Çayıs'ın yolunu geçersen yaya
Gördüğün her cana bir haber eyle

Merkezin üstünde alçaktan uçma
Rabat'ı unutup oradan geçme
Çoban İsa ile aranı açma
Bahri ummana bir haber eyle

Alçaktan uç Kenarbel'in gölüne
Yavaştan geç Karostav'ın yoluna
Kulak versen kurt kalenin diline
Edebe erkâna bir haber eyle

Meryem'den gel Beyrehatun üstüne
Selam söyle orda gönül dostuma
Ağa yoktu Telli Oğlu üstüne
Kurduğum meydana bir haber eyle

Cala'nın elinde tertip düzen var
Yükledin üstüme gam ile keder
Kabristanda Şimşek Oğlu ozan var
Uğra kabristana bir haber eyle

İrişti, Kamervan, Kızılverana
Kakacın üstünde olma divâne
Dursun Pünhan ile çıktık meydana
Zinzal'lı Pünhan'a bir haber eyle

Git katar yurt Eşmepınar Dağı'nda
Yavuzun hâkimin dem otağında
İsrafil dert çekti bu genç çağında
Yoldaşa yârene bir haber eyle

34

Yıllar yılı kovaladı hanı ya
Bu işin gerçeği bilinemedi
Kimisi mezarda kimi kışlada
Haberal'dan haber alınamadı

Beyler sattı çarşambayı pazarı
Kapatıldı haksızlığın üzeri
Sorgusuz yatıyor günlerden beri
Özbekler ne oldu bilinemedi

Akbaba dışarıdan bakıyor leşe
Aydınlar içerde eyler endişe
Ne bir yazar kaldı ne de bir paşa
Bu suçun faili bulunamadı

Türkiye'mi soyup yiyen yamyamlar
İnsan yemiş ağzından kan damlar
Ne hakla yatıyor suçsuz olanlar
Siyasetin kozu bölünemedi

Ordu yıpratıldı değişti yasa
Kimse dur demiyor bu utanmaza
Kulak ver topraktan gelen bu sese
Yıllardır bu vatan bölünemedi

Yavaş yavaş yatıp çürüyor canlar
Sorguda can verdi Türkan Saylanlar
Sahnelenmiş yine yalan dolanlar
Pas tutmuş beyinler silinemedi

Hiç sayıldı bunca yıldır emekler
Suçsuz yatdı Mustafalar Özbekler
Paşalar aydınlar gerçeği bekler
Haklıca bir nazar kılınamadı

Hiç ses çıkarmıyor Deniz Feneri
Soydu gurbetçiyi yıllardan beri
Kul İsrail cumhuriyet eseri
Bir bayram davulu çalınamadı

35

Yıllar geçti gurbet elden gelmedi
Kara gün mü gölge çöktü üstüne
Bizim bu sevdamız tamam olmadı
Kara gün mü gölge çöktü üstüne

Bir günüm sağ geçer bir günüm hasta
Halimi sorarsan yastayım yasta
Ne mektubun gelir ne uğrar posta
Kara gün mü gölge çöktü üstüne

Zalim gurbet uzak saldı yolunu
Eydi kametimi büktü belimi
Haber gelmez sora idim hâlini
Kara gün mü gölge çöktü üstüne

Sevgiden sevgiyi aldın da gittin
Leyla'yı defterden sildin de gittin
Ömrüm yarısını böldün de gitti
Kara gün mü gölge çöktü üstüne

36

Âşık İsrâfil'den Ayhan Sarıca'ya³ Bir Deyiş

Ben kendimi vatanıma adadım
Ana benim yollarımı bekleme
Ecel yaklaşıyor bak adım adım
Ana benim yollarımı bekleme

Hatay ilçemize asker olmuşum
Amcam albayı da orda bulmuşum
Uzmanlığa Ankara'ya gelmişim
Ana benim yollarımı bekleme

Hasta yatağımda arttı efkârım
Bu vatan uğruna ben fedakârım
Sizlere emanet sevgili yârim
Ana benim yollarımı bekleme

Yazdı destanımı nice ehli dil
Eşmepınar köyü Âşık İsrâfil
İpekli mendille gözyaşımı sil
Ana benim yollarımı bekleme

³ Çıldırli bir şehit

37

Anlayamadım

Kalem alıp yazdım kendi fikrimi
Hayli zaman oldu anlayamadım
Namussuzlar satıp yuttu yerimi
Kurtlar çoban oldu anlayamadım

Tüm dünyada oluk oluk kan akar
Zalim şeytan olmuş kenardan bakar
Namussuzlar ateş verip can yakar
Tilki aslan olmuş anlayamadım

Dur diyen yok namussuzu durdura
Çember daralıyor bizde mi sıra
Tüm Ortadoğu'yu çevirdi nara
Çakal kaptan olmuş anlayamadım

Bizde mi acaba bu işin sırrı
Geçiyor zulmü yarım asırı
Haniya dünya da insan hakları
Vakti mi dolmuş anlayamadım

Zâlim nifak sokmuş bu güzel yurda
Mustafa Kemaller, İsmetler nerde?
İsrafil'de haklı çıkar ilerde
Zâlim sultan olmuş anlayamadım

38

Hayat beni kül eyleyip savurdu
Boşa duman tütüğünü ne bilem
Dağlar mesken tutmuş çakalı, kurdu
Bey dağını sattığını ne bilem

Duman tütmez yaylaları virandı
Çobanı sürüsü beyine kandı
Zannedersin gölgesi bir aslandı
Tilkilerle yattığını ne bilem

Yetmez mi yaptığın bunca insana
Namussuzlar kıyar günahsız cana
Zulmettin bu İsrafil ozana
Toprağını sattığını ne bilem

Mamam Kızı

Gettim mamam kızı tendir galıyıf⁴
Dört etrafı toz dumana beliyif
İnek sağıf sütü yere çalıyif
Tarif eylemem mi mamam kızını
Güzüken yaylaya tikif gözünü

Çeperinde yatak yorgan kuruter
Ocağın üstünde yağı eriter
Pendir yapıp yarısını çürüter
Tarif eylemem mi mamam kızını
Güzüken yaylaya tikif gözünü

Mamam gızı gider Garagalıya
Mecel yok evde soba galıya
Tikkat eyle Ado⁵ salar celiye⁶
Tarif eylemem mi mamam kızını
Edasını cilvesini nazını

Mamam kızı bu mehlenin gülüdü
Edebidi erkânıdı yoludu
Âşık İsrail'in tatlı dilidi
Tarif eylemem mi mamam kızını
Söylemem mi tarifini sözünü

⁴ Tandır yakmak.

⁵ Erkek ismi.

⁶ Tuzak kurmak.

40

Köy içinde çeşme çayı akardı
Bu köy bizim eski köye benzemez
Köyden dört beş bölük koyun çıkarırdı
Bu köy bizim eski köye benzemez

Köyü düşündükçe olurum deli
Halkı küskün sevenleri çileli
Ağa yarım hasta maraba deli
Bu köy bizim eski köye benzemez

Salman sürü güder idi Tekin'len
Yolcu Emmi gelir idi ekinden
Şimdi geçilmiyor nefretten kinden
Bu köy bizim eski köye benzemez

Köyde on beş yirmi sanatkâr vardı
Sıkışanın yardımına koşardı
Başka köyler bizim köye şaşardı
Bu köy bizim eski köye benzemez

Evvelden köyümün düzeni vardı
Şimdi daha sarmış çakalı kurdu
Yaylasına kız gelini çıkardı
Bu köy bizim eski köye benzemez

Yanardı yaylaların ışığı
Yığılıp dinlerdik Oruç Âşık'ı
Geçti İsrail'in civanlık çağı
Bu köy bizim eski köye benzemez

41

Ne kervan yürüdü ne de yol bitti
Demirden bir çarık giydim giyeli
Dost dediğim gül yerine taş attı
İnsana muhabbet duydum duyali

Öz elimle vurdum kendi başıma
Dert içerden dışarının işine
Bir bahçe besledim boşu boşuna
Zehirli bir meyve yedim yiyeli

Bitmez ömür boyu dert ile gamım
Sanatın içinde bende bir canım
Beni düşman bildi kendi adamım
Bir Âşık İsrâfil dedim diyeli

42

Piton Pakize

Ankara'dan kaçtın gittin kış günü
Ortada mı kaldın Piton Pakize
Atı alan Üsküdar'ı aştı mı?
Gündemi sen aldın Piton Pakize

Davacılar davasından savuştu
Anlamadım ne düzendi ne işti
Uyan be arkadaş iş işten geçti
Uykuya mı daldın Piton Pakize?

Gündem taşmaz Ankara'dan Irak'a
Aklı kesmez çıkar ormana dağa
Dayanamadın mı ağır sığağa
Birden mi kayboldun Piton Pakize?

Anlaşılmaz derin devlet işleri
Gündemdeki olay alındı geri
Gerçek yazmak İsrafil'in eseri
Sebebi sen oldun Piton Pakize

43

Boşu sitem etme divâne deli
Bir gün olur siyah saçın kar olur
Ödenmişse her kemliğin bedeli
Bed asıl insanda kem hayal olur

Gel sitem eyleme zâlim feleğe
Sevgi varken keder çile ne diye
Gün olur gözyaşın dolar küleğe
Yediğin içtiğin zehrimâr olur

Düşünmez zalimkar bunun sonunu
Böyleymiş tabiatın kanunu
Gün gelir Azrail keser önünü
Âkibet mekânın kara yer olur

İsrafil mi bu çilenin nedeni
Felek değirmeni öğütür deni
Çürük bir temele kurma binanı
Hafif bir sarsıntıda tarumar olur

44

Vekilim

Merhaba efendim iyi sabahlar
Uyan gayrı olan oldu vekilim
Namussuz kişiler sardı ülkeyi
Mert yerini namert aldı vekilim

Namussuz bey oldu namuslu köle
Aklı kesen yok ki getire dile
Her gün seslenirim Gazi Kemal'e
Artık tam sırası geldi vekilim

Kurtlar sofrasına sundular bizi
Kayıp mı oluyor Ata'nın izi
Aklı kesmez kirletiyor denizi
Bayrağımın rengi soldu vekilim

İsrafil Seyyati şaştı bu işe
Tüm vatanseverler eyler endişe
Ne sendikacı kaldı ne de bir paşa
Şimdi sıra bize geldi vekilim

45

Bebek Ölüyor

Anne yarım hasta babası yoktur
Doktor insaf eyle bebek ölüyor
Ara bak cebinde parası yoktur
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Garip anne zor eylemiş sabahı
İştahı yok dolu kalmış tabağı
Bir tek evladı var gözünün ağı
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Gece çok beklemiş zor olmuş sabah
Biraz insaf eyle bebeğe de bak
İnsanlık mı menfaati aramak
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Babanın gözünde kalmış muradı
İnsaf eyle doktor şehit evladı
Sorarsan Sevgi Barış'tır adı
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

Beyler sarayında rahat yatarken
Helal midir haram lokma yutarken
Suçludur İsrafil gerçeği derken
Doktor insaf eyle bebek ölüyor

46

Sandın

Yaktın ciğerimi kebab eyledin
Senin de yüreğın yanmaz mı sandın
Sevda fırtınası sardı sinemi
Ağustos ayında donmaz mı sandın

Gurbete gidenler etmez mi veda
Yüklenmiş efkârı hadden ziyade
Giden geri gelmez fani dünyada
Gurbete gideni gelmez mi sandın

Gine mi yüklendi gurbet kervanı
Unutur mu seven insan bir canı
Unutmaz İsrâfil hatırlar seni
İnsan sevdiğini anmaz mı sandın

47

Geleceem evladım kader koymuyor
Kolum bağı çözülsün de geleceem
Karlı dağ başında duman oynuyor
Cana berat yazılsın da geleceem

Gine dumanlı mı Kısır'ın dağı
Bizim eller koç yiğidin yatağı
Keşke görmeyeydim saçında akı
Yavaş yavaş dökülsün de geleceem

Bir zalim elinden verdiler ceza
Beni hasret koydu bahara yaza
Bir gün olur kader gülerse bize
Gönül bağı ekilsin de geleceem

Biter mi hiç Serhat Bey'in ailesi
Solar mı hiç Göy Dağı'mın lalesi
Koyunun kuzunun o berrak sesi
Yaylağına dökülsün de geleceem

Peygamber Efendimizin Methi

Sebebinden yaratmıştır dünyayı
Dil Muhammed Mustafa'yı zikreder
O gece bağladı güneşe ayı
Yol Muhammed Mustafa'yı zikreder

Beş yüz yetmiş birde doğd'Emine'den
Nuru hikmetinden zikretti Âdem
Bu ilmi hikmeti aldı Hira'dan
Çöl Muhammed Mustafa'yı zikreder

İslam âlemine Kuran 'ı verdi
İbrahim mülkünde kararı kurdu
Altmış üçte gül nergisi soldurdu
Gül Muhammed Mustafa'yı zikreder

Kâbe'nin önünde yanar ışıklar
Vazgeçer mi ondan zikri mâşuklar
Daim çalar söyler hakka âşıklar
Gel Muhammed Mustafa'yı zikreder.

Âşık İsrâfil de olmuş divane
Yüzü hürmetine çıktım divana
Senin himmetinem methiyem sana
Ol Muhammed Mustafa'yı zikreder

49

Anlamadım ne düzendi ne işti
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından
Namussuzlar Avrupa'yla tanıştı
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından

Öz köyünden köylü dışa atıldı
Çobanın elinde ağacı kaldı
Değese değmezse toprak satıldı.
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından

Bitmiyor köylüde yokluk kavgası
Kalkmıyor sırtından beyin nefesi
Beyler olmuş Avrupa'nın kölesi
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından

Sahip çıkmaz şeriatçı vatana
Zehir saçtı tarlasında insana
Etmiş İsrail'i deli divane
Daha bu yük kalkmaz köyün sırtından

50

Aptal Fransız'ın katil uşığı
Yaptığını görmüyorsun hani ya
Soykırımı yaptın Azerbaycan'da
Hesabını vermiyorsun hani ya.

Tarihte doğuyu beledin kana
Toplu kıyım yaptın insan olana
Şimdi sığınırısın insan hakkına
Sağlam temel kurmuyorsun hani ya.

Osmanlı'dan beri hesap etmedik
Mezhep ayırmadık din gözetmedik
İnsan dedik hiç kenara atmadık
İnsan gibi durmuyorsun hani ya.

Bunu söylemez mi İsrail niye?
Nasıl kıydın beşikteki sabiye?
Yaptığını görmüyor mu tüm dünya?
İnsan gibi durmuyorsun hani ya.

51

Aslı kâmil gülmemiş ki dünyada
Sevdasına hile karışmamış ki
Ne Summan ne İrfan ne Şenlik Baba
Sevdiği canana kavuşmamış ki

Yakmış İhsani'yi aşkın sevdası
Yıkık gitmiş Reyhanî'nin dünyası
Bir umut dağıdır tutturmuş yası
O da menziline erişmemiş ki

Kerem yanmış han Aslı'da oduna
Bütün âşıklar da inanmış buna
Kızıltuğ bu devran ne yana döne
Kem talih Yılmaz'la barışmamış ki

Yazık Şimşekoğlu sürmemiş sefa
İstesen dünyaya gelmez bir daha
Sürgünde yaşamış Mahsunî Baba
Pir sultan hayatla yarışmamış ki

Pünhani'nin ahı yakmış cihanı
Ozan olmuş Oktay Memet Erganı
Şeref Taşlıova'da kurmuş meydanı
Zülâli Babaya erişmemiş ki

Göz gezdir İsrafil fani dünyaya
Hasret koymuş Mecnun'unu Leyla'ya
Tanrı cemâlini göstermiş suya
Bir kere Yunus'la görüşmemiş ki

Âşık İsrail'den Methiye
Yılmaz Şenlikoğluna

Yaratanın bir lütfüdür dem senin devran senin
Bana gönlünde bir yer aç anladım her yan sensin
Açılmayan bir engeldir sende ilim felsefe
Ezberinde yardımcındır Ayet'ül Kur'ân senin

Kisbetin⁷ bir murtazadır⁸ hışmın Azrail gibi
Aslın Şenlik Baba'dır, kını evliya kını
Senden feyzalır âşıklar ilim edep erkânı
Saramaz yanında yara tabiple Lokman senin

Kul İsrail feyz alır sen gibi ustalardan
Hışmın daim yenik gelir senin borandan kardan
Tüm âşıklar destur alır sen gibi ustalardan
Dilde evliya kul Şenlik Kasım'dır baban senin

⁷ Savaşta giyilen giysi, zırh.

⁸ Hz. Ali.

53

Çise vurur gül çiçeği savrulur
Sabah seherinde bizim yaylada
Ocak yanar emlik eti kavrulur
Sabah seherinde bizim yaylada

Çoban tüteğinde demler çayını
Hesap eyler haftasını ayını
Sis çökende kurda veren koyunu
Sabah seherinde bizim yaylada

Cuma günü sürü iner yaylaya
Çoban gerek o sürüyü yaylaya
Koçyiğit gerek ki gönül eyleye
Sabah seherinde bizim yaylada

İsrafil bu dağın sisine kurban
Lale sümbül örtmüş süsüne kurban
Ceylan sekişlinin özüne kurban
Sabah seherinde bizim yaylada

Hakla birlikte çalıştık
Bebeyi beraber yaptık
Kaşı gözü o yarattı
Göbeği beraber yaptık

İnsanca geldik divana
Âşk ile geldik meydana
Kötülük saldı her yana
Tövbeyi beraber yaptık

Vardık mertlik meydanına
Güller serptik her bir yanına
Ortaklık sunduk şeytana
Kâbe'yi beraber yaptık

Böldük dağıttık her dine
Kötülüğü suna suna
Yürürken hak kapısına
Söbeyi⁹ beraber yaptık

Çok adamı ettik veli
İnsandır bildik bileli
İlim ile açtık yolu
Tepeyi beraber yaptık

İsrafil Seyyati dilde
Ne kaldı hesap et elde
Kozalı bir böcek dalda
İpeği beraber yaptık

⁹ Kapı girişi.

Kültürsüzün kültürü
Bu erkânda İsmail
Kim kahraman olacak
Bu romanda İsmail

Âşıklığın bahsi var
Muhabbet havası var
Sevgi barış sesi var
Bu dîvanda İsmail

Nasıl çıktın meydana
Doğmamış ki bir ana
Saldın dar bir zamana
Bu kapsamda İsmail

Suzmaz aşığın dili
Kalem yazar çileli
Kimden aldın akılı
Bu zamanda İsmail

Kayıp oldu dilekçe
Göstermedin gerekçe
İşin yoktur gerçekçe
Az kananda İsmail

Kul İsrail'i yaktı
Zaten bu olacaktı
Asıl azdı bal koktu
Bu dükkânda İsmail

56

Ey bayım al kalemini
Bütün olanları yazma
Sana düşen haberi yaz
Aman ha yolundan azma

Aman yazma puşta lanet
Ondan olur mu hikmet
Bir uzaktan böyle seyret
Arsızın ipini çözme

Namussuza de efendi
Anlıyor o dili kendi
Tilki yalan kahramandı
Yanılıp dağını çözme

Bırak soysun bırak yesin
Aman ha yükseltme sesin
Sorma sen kimsin kimsesin
Namusluyu adam sayma

Bu işleri yaptıran var
Duyup bir tarafın kırar
Mafiyadır bu adamlar
Tut ipin ucunu koyma

Pisliğe deme serseri
Onun çok derindir sırrı
Hükümette vardır yeri
İsrafil gam donu giyme

57

Geçer yıllar geçer aylar
Barınır yoksullar beyler
Varolsun şehirler köyler
Neyime benim benim

Beyler eyliyor temâşa
Gariban düşer telâşa
Cennet olsa da dört köşe
Neyime benim benim

Bu bendeki kadere bak
Beklerim olmuyor sabah
İsrafil der çileye bak
Neyime benim benim

58

Ben giderim ıldır'a
Gel Kars'ın kalasına
Orda yatar evliya
Baksana ilesine

Gece uzun, Kars ayaz
Gel Kars'ın kalasına
Başka biri anlamaz
Zahmetin ilesini

59

Kemal Gültekin'e Ağıt

Sertabip bulmadı deva
Yolcu yolan kurban olam
Geri gelmez ki bir daha
Yolcu yolan kurban olam

Mücevherdir fikir yüküm
Seven gelir akın akın
Son yolcu Kemal Gültekin
Yolcu yolan kurban olam

Yolun Kemalist yoluydu
Eğitimci halk diliydi
Yüreğin sevgi doluydu
Yolcu yolan kurban olam

Giden kervan dönmez geri
Üzmez ki patron beyleri
Yazan kalem kaldı yarı
Yolcu yolan kurban olam

Haktan gelip Hakk'a gider
Sanma seni halk unuttur
İsrafil seni anlatır
Yolcu yolan kurban olam

60

Yolcu bu gittiğın yolda
Günde yüz bin insan gider
Bırakıp tahtı sarayı
Hanlar gider sultan gider

Yıkılır yanan ocağı
Boş kalır ana kucağı
Üzerinde al bayrağı
Bir Mehmet kahraman gider

Tüm emek kalır burada
Lüzumu yok kara yerde
Çekilir gözüne perde
Bir göğsünde iman gider

Kime bâki kalır dünya
Firavun gark oldu suya
Ağa hükmederdi köye
Sürü gider çoban gider

Yanan ağlar ardı sıra
Fayda etmez ziynet para
Bulunmaz ölüme çare
Tabip gider Lokman gider

Susar bir gün konuşan dil
Has bahçede ötmez bülbül
Emrindedir kul İsrail
Bu eseri yazan gider

61

Elveda

Yavaş yavaş gözde irak düşürdü
Irak düşen bizim eller elveda
Seninle sılaya gider gelirdim
Daha geri dönmem yollar elveda

Yaylasında koyun kuzu seçtiğim
Yudum yudum sularından içtiğim
Gelip bir araya derdin açtığım
Bir daha göremem eller elveda

Beni hasret koydun Çıldır Gölü'ne
Kovanına arısına bağına
Kader attı beni gurbet eline
Durup dermediğim güller elveda

Felek attı meni gam deryasına
Kardeş da ulaşmaz kardeş yasına
Cevap vermez İsrafil'in sesine
Akort tutmaz daha teller elveda

Ay Lele¹⁰

Ne oldu ki dengil divan değişti
Anlamadım neden niye ay lele
Tilki heyet olup Ak Baba molla
Çakal sahip çıkar köye ay lele

Sesi çıkmaz aklı kesen insanın
Belli olmaz değiştiği gaydanın
Domuzlar cambazı olup meydanın
Pişik el uzatır paya ay lele

Oğlan karanlıkta şeytan çağırır
Gelin internette uşak doğurur
Bu işin encamı nereye varır
Kalmayıp da abur haya ay lele

Firavun beşikte kıyar bebeğe
Yerim kerameti çekilip göğe
Murtaza yükünü vurup deveye
Bilmem küsüp gider niye ay lele

Yine çakal soyu pusuda yatar
Müslüman inancı çıkara satar
İsrafil sözünde bunu anlatır
Âşık lazım bunu diye ay lele

¹⁰ Terekeme büyüğü, yaşlı adam.

63

Nevruz Bayramı

Bozulmasın edep erkân töre nevruz bayramı
Deste deste çiçek sunan yara nevruz bayramı
Gökten yere iner cemre baharın müjdecisi
Toprak elveda ediyor kara nevruz bayramı

Turna katar katar olur çeker nereye göçünü
Hak Tealâ'nın güzelliği tabiatın biçimi
Öz elinden hazır eyler hastanın ilacını
Çiçekleri davet eyler kıra nevruz bayramı

Kul İsrafil emrindedir yeri göğü yaradan
Cahil insan anlamaz ki işin nedeni neden
Bunu böyle yaratıp da bizi yoktan var eden
Erişilmez arıdaki sırra nevruz bayramı

64

Memo Can

Gece uzun çekilmiyor Kars'a yaz
Kırıktır zurnadan çıkmıyor avaz
Benim bu sözümü cahil anlamaz
Can can Memo can uyan Memo can

Edirne'den Ardahan'a yol sonu
Çekiyor gariban bu kara günü
Aklı kesen insan satmaz vatani
Can can Memo can uyan Memo can

Bu yaşamın edep erkânı nerde
Hani bu sürünün çobanı nerde
Hani garibanın vatani nerde
Can can Memo can uyan Memo can

Kültür mü kayboldu erkân mı bitti
Kimler seni bu ninniyle uyuttu
Bir gün diyeceksin İsrafil gitti
Can can Memo can uyan Memo can

65

Müdür Bey

Borçlu düştüm ödüyecem borcumu
Yoktur ki cebimde para Müdür Bey
Mal satılmaz hasta müşterisi yok
Çıkaramam ben pazara Müdür Bey

Evvelden köylüydü köyde efendi
Bozulup köylünün yaşama fendi
Cehalet rüzgârı bizi de yendi
Yaşamımız oldu icra Müdür Bey

Eyvah çakal soyu pusuya yatar
Bilmem bizi hangi cahil alt eder
Sıkışan vatandaş toprağı satar
Bozuldu köylerde töre Müdür Bey

Aha hayat geldi geçti dün gibi
Zâlim şeytan ile ekti ekini
Vardır cehâlette Avrupa kini
Sağ sağ girdik biz mezara Müdür Bey

Bir Âşık İsrâfil söylenir adı
Bu sözünden anlayanlar anladı
Toprağın beyiydi köylünün adı
Hatırlarsın ara sıra Müdür Bey

66

Kudretinden yaratılıp gelmiştir cihana bir
Hükmü Sultan Süleyman'dı kurulan dîvana bir
Yerin göğün arşın kürsün sahibi sensin Mevla'm
Emrindeki muntazırım sığınırım sana bir

Seyreliyor kâinatı gökyüzünde melekler
Mümin olan kullarında boşa gitmez emekler
İmanı pak olan kullar daim cenneti bekler
Şefaatçim Muhammet'tir sığınırım Kuran'a bir

İsrafil'im mahşer günü ulu dîvan kurulur
Bütün beni canlılardan bin bir hesap sorulur
Üç bin yıllık yoldur sırat îmanı olan varır
Yolumu tamam eyleyip varırım dîvana bir

67

Sen tabipsen o Mevlâ'yı seversen
Perişan halimi tez yara yetir
El vurma sızılar sinemde dağlar
Neşteri üstten vur az yara yetir

Zâlim felek kesti benim elimi
Kör etti gözümü büktü belimi
Derman için tabiplere halimi
Al bir divit kalem yaz yara yetir

İsrafil'im kimse bilmez derdimi
Merhem için o yar çiçek derdi mi?
Lokman'sız hekimsiz benim derdimi
Aşkın merhemiyle çöz yara yetir

68

Ağlamadım uyuttular
Sen ne zaman uyanacan
Bir ay becer büyüttüler
Sen ne zaman uyanacan

Yanık Kerem yanıp gitti
Guba Kerem¹¹ kesik bitti
Sözü bir birine kattı
Sen ne zaman uyanacan

Hikâyeye kattım fesat
Gel de anlamaza anlat
Bilmem kimdedir kabahat
Sen ne zaman uyanacan

Söyledin derbeder şaştı
Divan makamı değiştı
Rezalet haddini aştı
Sen ne zaman uyanacan

Karışma İsrafil söze
Kalem utanıyor yaza
Su serptim bendeki köze
Sen ne zaman uyanacak

¹¹ Makam adı.

69

Arkadaşım fâni dünya can gider cânan gider
Boş kalır bu fâni dünya tüm beni insan gider
Evrenin adaletidir cümle canlı topraktan
Azrâil rütbe dinlemez bey gider çoban gider

Yüz yaşasa bin yaşasa topraktır âkıbetin
Senin yarına çıkmaya olamaz ki senetin
Aslı sâdık kullarına nasip eyle cennetin
Tüm varlığın burda kalır seninle îman gider

Sahip çıkıp dünyaya güvenme beni insan
Hani tahtında kalmadı mührü Sultan Süleyman
Bir gün olur senin için verilir seletu selam
Hay vah hay ki bu faniden İsrâfil ozan gider

Karşı Dağa Kar Yağdı

Kış yaşattı bize temmuz ayında
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı
Boran koptu şehirinde köyünde
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı

Böyle imiş tabiatın oyunu
Buz tuttu görmedik yazın yayını
Duman çöktü kurda verdik koyunu
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı

Daha kınayamam zâlim feleği
Boşa gitti ekincinin emeği
Süt dolmuyor sağıncının küleği
Emmioğlu karşı dağa karyañdı

Güz çağı demeden kurudu dallar
Kırav vurup açmaz çiçekler güller
Arı kovanında yapmadı ballar
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı

Ellerim tutmuyor yazacak kalem
Bey Dağı'nı satmış getmiş ne bilem
İsrafil yaz boyu dolmadan çilem
Emmioğlu karşı dağa kar yağdı.

71

Üşüyorum Anne Üzerime Yorgan Ört

Senin sevgin bu dünyada kutsaldır
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört
Kış mı geldi üzerime kar yağdı
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört

Okunan âyetler tutacak sıcak
Hepimizin sonu toprak olacak
Toprağında mor menekşe gül çiçek
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört

Yolma saçlarını olanlar oldu
Zalim felek beni sizlerden aldı
Şükür ki cenazem köyüme geldi
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört

Bir daha karamsar günlere batma
Bırakıp köyümü gurbete gitme
Gözyaşınla toprağımı ıslatma
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört

Sabır yorgan olsun dil de ibadet
Bayramdan bayrama eyle ziyaret
Bir gün bir beden de doğarım elbet
Üşüyorum anne üzerime yorgan ört.

72

Ay Dünya

Ağustosta başımıza kar yağdı
Bu ne tufan bu ne nağıl ay dünya
Tilki kedi ile aslanı boğar
Onunçün diyorum yıkıl ay dünya

Can yakıp yıkarlar yıllardan beri
Zulumkârlar adım atmazlar geri
Durduran yok bu deyyusu ekberi
Bu tuzağa ermez akıl ay dünya

Pir sultanı dara çekti yetmedi
Otuz yedi canı yaktı yetmedi
Toprağa yıkıldı üç gül demeti
Ermez yaptığına akıl ay dünya

İsrafil Seyyâti şaştı bu işe
Aklı kesmez kişi düşer telâşa
Yanyana yatıyor nökernelen paşa
Ermez bu gidişe akıl ay dünya

Lelenin Sitemi

Bilmerem leleme ne gada değdi
Karşı dağ karlıdır aşamam diyir
Tekerim şin atıf¹² fırgınım kırık
Öküzüm hastadı koşamam diyir

Tarih bin dokuz yüz on üç den beri
Uşağıdım gördüm kara günleri
Menim lelem Atatürk'ün askeri
Daha bu utançnan yaşamam diyir

Alışf gözlerim bakmer uzağa
Dayanmer dizlerim soyuh sıcağa
Tarihin düşmanı olermiş ağa
Bele bir duzağa düşemem diyir

Alıcı kuşlardan haraç alardım
Bir epbeyi¹³ on kişiye bölerdim
Men on dört düvele çephe alırdım
İndi iki adım koşamam diyir

İsrafil Seyyati bu ne tuzaktı
Lelemin gözyaşı dizine aktı
Düşüftü aklına cevanlık vaktı
Kendi mezarımı eşemem diyir

¹² Tekerin dağılması.

¹³ Ekmek.

Methiye(Eşme Pınar)

Halkı anlayışlı aklı kâmindir
Fazla tozma bizim köye gelende
İyi kelime kullan gerçekleri yaz
Yanlış yazma bizim köye gelende

Bizim köyde ulu orta oyunu
Büyükler yönetir toyu düğünü
Meth eyleyip Eşmepınar Köyü'nü
Fazla üzme bizim köye gelende

Bir yanım nehirdir bir yanı göldür
Edepten erkândan dersini aldır
Dağları menekşe lale sümbüldür
Fazla bezme bizim köye gelende

Haziranda köyüm çıkar yaylaya
Kız gelin toplanır yayık yaymaya
Bal kaymağı şifa saçar dünyaya
Fazla süzme bizim köye gelende

İsrafil Seyyati sohbetim bitti
Köyün dörtte üçü gurbete gitti
Virâne evlerde baykuşlar öttü
Fazla kızma bizim köye gelende

75

Ben Varken

Benim meydanımda tilki aslanla
Yarışamaz yarıştırmam ben varken
Cahil insanları kâmil işi ne
Karışamaz karıştırmam ben varken

Kul hakkına kurdurmam ki oyunu
Duman yoksa kurda vermem koyunu
İt sürüsü koçyiğidin payını
Karışamaz karıştırmam ben varken

İsrafil Seyyati şansın zorlama
İmam sahtekârsa uyma imama
Asıl ibadeti toza dumana
Karışamaz karıştırmam ben varken

76

Neyime

Eller kervanını çekip giderken
Neyime de gurbet eller neyime
Bana demiştin ki vakit çok erken
Bu vefâsız ataş saldı köyüme
Ataş saldı zâlim kızı köyüme

Seven sevdasından ayrıldı gitti
Koçyiğit çam gibi devrildi gitti
Ananın yüreği kavruldu gitti
Neyime de bu gurbet el neyime
Ataş saldı zâlim kızı köyüme

Tersine savruldu aşkın harmanı
Döktü başımıza tozu dumanı
İsrafil bu derdin yoktu dermanı
Neyime de bu gurbet el neyime
Ataş saldı zâlim kızı köyüm

Mavi Gözlüm

Senin gölgen bulutlarda görünür
Türkiye'min her yanında sen varsın
Seni inkâr eden elbet sürünür
Koçyiğidin meydanında sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Denizler fikrinden almış dalganı
Kara gün içinde açtın kavganı
Aydın fikir ister seni yazmanı
Yazarların kaleminde sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Sakarya'da Dumlupınar'da
Adın etin nam salmıştır Damal'da
Gölgen Çanakkale'den bulutlarda
Dairesinde dükkânında sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Gençliğe emanet senin cennetin
Her an adın anar cumhuriyetin
Şairler şairi Nazım Hikmet'in
Şiirinde romanında sen varsın
Sen varsın da mavi gözlüm sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

Senin kaleminde yazılır eser
Kara cahil karanlıkta kin kusar
Demeyin İsrail Seyyati susar
Tecnisinde divanında sen varsın
Sen varsında sarı saçlım sen varsın
Sen varsın da sarı saçlım sen varsın

78

Bir gülüşe bir can feda ederim
Bir kere yüzüme gül senin olsun
Nedir sende keder sitem bu çile
İşte dünya malı al senin olsun

Yükledim sırtıma sitemi gamı
Genç yaşımda zindân etti dünyamı
Çağır gelsin cenazeme imamı
Bir damla gözyaşı sil senin olsun

Bendeki bu sevda ediyor deli
Kerem'in alevi Mecnun'un çölü
Soldurdun bahçemde çiçeği gülü
Çiçek senin olsun gül senin olsun

Bu aşkın sazını çaldı İsrafil
Seyyati mahlası aldı İsrafil
Bir gün duyarsan ki öldü İsrafil
Ara senin olsun bul senin olsun

79

Divâne Gönül

Beni benden eden divâne gönül
Durup dinlemedim henüz bir yanda
Bir limana yanaşmadı gemimiz
Dalgalar bir yanda deniz bir yanda

Halen ki ben beni tanımamışım
Fırtınam boranım rüzgârım kışım
Hakkın birliğine yanılmamışım
Gecesi bir yanda gündüz bir yanda

İsrafil Seyyati seçme insanı
İnsanın içinde insanı tanı
Laiklidir insan eden adamı
Lekeli bir yanda temiz bir yanda

Şeref Taşlıova'ya Methiye

İsmin Şeref'ül-Hatemi saadet kanısan sen
Türkiye'min tüm dünyada edep erkânısın sen
Beş bin yıllık sanatın mücevher dükkânısan sen
Âşıklığın merke¹⁴de tecnis divanısan sen

Dersini haktan alıptı bir şama pervanasan
Gönüllerde hikâyem var dillerde efsane sen
Hakkın binbir adı ile ezberin olsun Yasın
Çağımız da kül irfanı Şennih Sümmanısan sen

Ustadından dersin alıp lalı gavher kanısan
Kuşanıp cenk meydanın Hamza pehlivanısan
Saygısı var İsrail'in dilinin lisanısan
Dilimizde Dede Korkut pirin ummanısan sen

¹⁴ Toplum.

Tabiatname

Bir bak tabiatın hakikatine
Sevdalı küskünler bakışmamış ki
Toprak ağa seçmiş almış götürmüş
Ağadır nökerdir danışmamış ki

Bağında bülbüller doymamış güle
Şahta vurup soluf yeşeren dala
Leyla'yı Mecnun'u salmıştır çöle
Hiç biri birine kavuşmamış ki

İşte anlayana hazin bir gerçek
Tabiat, üstüne koymuş bir ölçek
Yan yana yetişmiş bin türlü çiçek
Hiç biri birinden tanışmamış ki

Kerem'in Aslı'sı var olmaz kimi
Karlı dağ başında kar olmaz kimi
Keser ilacını ömür hekimi
Kimse Azrail'le yarışmamış ki

Tabiat dengesi bozulmaz düzen
Bunu böyle yazmış yazıyı yazan
Şükreder İsrail Seyyâti ozan
Yapılan yapıya karışmamış ki

Adam Var Adam

Dehle¹⁵ vurup sermayeyi batıran
Ey düşün dünyada adam var adam
Zevzekliğin okulunu bitiren
Ey düşün dünyada adam var adam

Hakikatten edebini almayan
Vatanının kıymetini bilmeyen
Halen aslı nesli belli olmayan
Ey düşün dünyada adam var adam

Mektep medreseyi kenara atan
Elin servetinden sermaye tutan
Kaptansız tayfasız gemide batan
Ey düşün dünyada adam var adam

Kendi boğazına ipi geçiren
Yaşamını ah vah ile uçuran
Dövüşsüz kavgada başın kırdıran
Ey düşün dünyada adam var adam

İsrafil Seyyâti cahile küsme
Ayak atan yere ayağın basma
Babası soytarı anası yosma
Ey düşün dünyada adam var adam

¹⁵ Deve yükü.

83

İrfan meclisinde benim yerim var,
Cehalet insanın az sahibiyim
Benim benliğimin çok hüneri var
Sohbet sahibiyim söz sahibiyim.

Yaşarım gönlümde dört mevsim var,
Benim ile saklı kalır anılar,
Bunu aksi bilen tam yanılar,
Bahar sahibiyim, yaz sahibiyim.

İsrafil'im bu feleğin nesini,
Cahil çok doldurur öz kesesini,
Çok severim her çalgının sesini
Tambur sahibiyim, söz sahibiyim.

84

Ankara'ya yazı yazdım karalı
Okuyorsan bu şansımız az olur Mamido dayı
Bakarsan ÷lkene dikersen fidan
Soyarsan ÷lkeni gene g÷z olur Mamido dayı

Işık doğdu yine doğu taraftan
Cehalette yararlanır bu aftan
Soymuşsun ÷lkeyi etmişsin viran
Dilerim ki bunun sonu az olur Mamido dayı

Cehalet kurmuştur köşkü sarayı
Kimi götürüyor tırla parayı
Ben aşğım bozabilmem arayı
Doğruları söyler isem söz olur Mamido dayı

Erenler aşkına diktim fidanı
İsrafil'im incitmem ki bir canı
Soyup sömürmesin insan insanı
Dilerim ki ürün biter yaz olur Mamido dayı

85

Leke tuttu çileyen pas tuttu
Kıymetin bilmedim ellerim senin
Ocak yaptı soba yaptı his tuttu
Kıymetin bilmedim ellerim senin

Çok çalıştım emek ettim boş düzdüm
Mimar olup kerpiç koyup yaş düzdüm
Muhannetin binasına taş düzdüm
Kıymetini bilemedim ellerim senin

Aşk kilimin imlek imlek dokudum
Muhannetin¹⁶ sofrasında yok idim
Senin ile kitap açtım okudum
Kıymetin bilmedim ellerim senin

Seninle tarlaya tohumu ekтім
Gönül bahçesine çok fidan diktim
İsrafil dünyada çok çile çektim,
Kıymetin bilmedim ellerim senin

¹⁶ Hain.

86

Kirli yorganını almış dalına
Nereye gidersin gurbet yolcusu
Küskün düşmüş akrabası eline
Nereye gidersin gurbet yolcusu

Yazın çoban olmuş kışın da nöker¹⁷
Toprağı olsaydı elbette eker
Çoluğun çocuğun hasretlik çeker
Nereye gidersin gurbet yolcusu

Dayanılmaz gurbet elde sığağa
Kışın patron ezer, yazın da ağa
Ümidi yok akşam ile sabaha
Nereye gidersin gurbet yolcusu

Sen bir çiçek idin ülken bir arı
Hani ya nerede insan hakları
Köy desin ağlasın İsrafil bari
Nereye gidersin gurbet yolcusu

¹⁷ Erkek hizmetçi, uşak.

87

Dört yılda bir köyümüze gelmesin
Bir de hatırımız sor efendim sor
Bir yanda sefalet bir yanda zam var
Birazcık kafanı yor efendim yor

Bize canlı iken kazdın mezarı
Patrona, ağaya yaptın pazarı
Hani ya nerede insan hakları
Gez de halimizi gör efendim gör

Asgari ücretten karın doyurdum
Seni benden beni senden ayırdın
Çevrene toplayıp adam kayırdın
Bunun hesabını ver efendim ver

İnsan akliyle çıktık uzaya
Nedendir İsrafil kalmıştır yaya
Ayak atamayız bir Avrupa'ya
Senin bakar gözün kör efendim kör

88

Gurbetin havası ediyor deli
Öz köyümde arzularım var benim
Severim yazını, kışı ezeli
Yağmurum boranım karım var benim

Bir hoş olur Kısır Dağı Göy Dağı
Terlanın¹⁸ oylağı¹⁹ maral bulağı
Her yerine güneş çalar sabahı
Merasında kuzularım var benim

Gölünden çekerim güzel sazını
Oradan almışım tertip düzeni
Unutamam Şenlik gibi ozanı
Çıldır gibi bir diyarım var benim

İsrafil'im gurbet benim neyime
Avrupa'da bal koysalar önüme
Canım kurban ilim ilçem köyüme
Öz ülkemde itibarım var benim

¹⁸ Bir kuş türü.

¹⁹ Yuva.

89

Kuzeyinde sıra Kısırın dağı
Kışın olur kar baranı ıldır'ın
Hoş olur kaşarı peyniri yağı
Yazın olur ihtişamı ıldır'ın

Tarihinde vardır Şeytan Kalesi
Yazın bir hoş olur gülü lalesi
Baharı gelince biter çilesi
Çimen olur her bir yanı ıldır'ın

Sazan alasıyla ıldır'ın gölü
Buradan göç edene derler deli
Güzelleri vardır başı belalı
Düğün dernek dem devranı ıldır'ın

Yaylasında otlar devleti varı
İsrafil çiçektir ıldır bir arı
Suharadır Âşık Şenlik diyarı
Yiğit olur kahramanı ıldır'ın

90

Arif kişi kâmillerin elinden,
Elbet ki çıkarır yaza meydana
Kimi iniş gider kimi yokuşa
Asıllı çıkarır düze meydana

Söz seçerim söz içinden söz yazar
Kamil kişi kalem alır düz yazar
Aslı bozuk olan hep kenar gezer
Fırsat kolluyor ki boza meydana

İsrafil'im erenlerin ceminden
Kişi haber verir serencamından
Cahil çok düşünür aksi yönünden
Onunçün vermezler bize meydana

91

Mümin olan kullar gelir peşine
Eyler sin onları hecalet hoca
Şeytanı yerinden oynatıyorsun
Eyler mekânını ziyaret hoca

İnsan olan insan seçmez halk için
Zaten burada örgüt kurmaktır suçun
Başka fikirlerle yürür amacın
Zannınca edersin ticaret hoca

Geldin köyümüze böldün ikiye
Sana az mı gelir bu kadar sayı
Dövüştür oğul ile babayı
Yaparsın sonunda rezalet hoca

İsrafil'im yaptıklarım az değil
Azıcık insan ol da ilime eğil
Kimse senin gibi anlamaz değil
Sana kanım olsun keramet hoca

92

Namussuza sordum dedi namus ne
Namuslu da namus, ârı beğenmez
Haram yığar devletini varını
Helal olan devlet varı beğenmez

Bürümüş gözünü dünya zineti
Yoktur ki ağzının dahi lezzeti
Adı olmuş Muhammet'in ümmeti
İki taşı bir mezarı beğenmez

İsrafil tertipli insan ol insan
Bir gün Arasat'ta kurulur nizam
Kendini bilmeyen kültürsüz azan
Şenlik baba gibi pîri beğenmez

93

Ne olur kukla gibi başta oturma
Hunharca insana kıyana dur de
Aklın varsa kurda kuşa yem olma
Kendini arıdan sayana dur de

Soyan zalim alır kaçır dışarı
Fakir millet böyle çeker zararı
Açık bıraktınız tüm kapıları
Orda haksız kazanç yiyene dur de

Kapandı mavi yol beyaz enerji
Tekrar yeyin diye verir mesajı
Karanlık ülkenin doğmaz güneşi
Kendini eşkıya sayana dur de

İsrafil çok yazma verirler ceza
Burada çalar hemen gider namaza
Yön verdik dolarla bu namussuza
Dışarıda havyar yiyene dur de

94

Cahil insan meydan yapar kendine
İtikadı itibarı incitir
Çalmıyor davullar dengi dengine
İnsanlıkta arzuları incitir

Bazı insan zanaatım var diyor
Dinleyenin kulakları kâr diyor
Kişi sanatı arzular diyor
Pir aşığı, zanaatı incitir

İsrafil'im sende miydi kabahat
Cahilde oyuncak oldu zanaat
İlmin düşmanı işler kabahat
Hemi kârı, hem zararı incidir.

95

Utanmam yoklukta güzel vatanım
Harama uzanan eller utansın
Yaşamasın dedim yaşatıyorlar
Dışa peşkeş çeken kullar utansın

Susmadım susmazım susmaz ki dilim
İnsanım insana etmem ki zulüm
Daima gerçeği çalacak telim
Yalanı söyleyen diller utansın

Milletin çilesi haddini aştı
Bilemedik dostum bu ne telaştı
Fukaranın kazanında taş pişti
Namert sofrasında eller utansın

İsrafil yazmaz mı dünden bugünü
Dolar serper yapar sünnet düğünü
Kaçtı dışa alamadık önünü
Hizmetle kaçırın yollar utansın

96

Kiminiz bey oldu kiminiz ağa
Yokluk defterine yazdırdız bizi
Zam yaparsız akşam ile sabaha
Şirin canımızdan bezdirdiz bizi

Hayali ihracat çökmüştür başa
Sermaye birikip gitmiştir dışa
Hasta ağır doktor düşüp telaşa
Aç susuz günlerce gezdirdiz bizi

İsrafil çileyi taşır yıllarca
Kimi derviş olmuş kimisi hoca
Hasret koyduz doktor ile ilaca
Alıp kanımızı çözdürdüz bizi

97

Defol benim toprağımdan
Git Allah belanı versin
Dolarınla kanım emdin
Bit Allah belanı versin

Hani derdin kutsal vatan
Seninle utanır atan
Hiç toprak satar mı adam
Sat Allah belanı versin

Kurda kuşa yem eyledin
Dışarda gönül eğledin
Arı balı zehr'eyledin
At Allah belanı versin

Soyan soydu kaçan kaçtı
Avrupa bu işe şaştı
Bıçak kemiğe yanaştı
İt Allah belanı versin

İsrafil'im doğmaz güneş
Yediğimiz oldu ateş
Sen de can ver yavaş yavaş
Bat Allah belanı versin

Ata'nın Ankara'ya Gelişinin 82. Yıl Dönümü

Seksen iki yıldır Ankara garda
Albayrağım dalga dalga esiyor
Senin ilkelerin doğrultusunda
Kalem alfabeden harfler yazıyor

Annem beşiğimde ninni söylerdi
Laykıyla koru cumhuriyeti

Yakmıştın meşale aydınlık yolda
İlkeler yayıldı ilçede, ilde
Güzel Çankaya'da Anıtkabirde
Çiçeklerle halk kabrini beziyor

Çünkü orda Atam yatar ebedi
İlkesiyle sundu bu milliyeti

Ufkunda güneştir başkente giriş
Haykırarak dedin başa düştü iş
İnkılâplar hürdür, ilkeler geniş
Şairler de tarihlere yazıyor

Verdi Atam bize bu hürriyeti
Layıktır ilkene Türk'ün milleti

Anın var ankaya, amlıdere'de
Ankara'nda, seymenlerde, efede
Sen ümit vermiştin altı ilkende
İsrafil de sayende şiir diziyor

İlkende anlattın sebebiyeti
Sen barışa çıkarmışsın daveti

99

Vefasız dünyanın bir bak haline
Cahil kâmil ile sözü paylaşır
Aklı kesen gitmez kendi yoluna
Oturup kurt ile kuzu paylaşır

Gafil adam yaşamından kâr eder
Dünya malı çok o da mı kör eder
Adam var ki balı zehrimar eder
Adam var sofrada tuzu paylaşır

Adam var ki çiçek yığar bal eder
Adam var ki dağ başını yol eder
Adam var ki kardeşini el eder
Adam var yürekte közü paylaşır

İsrafil çektiğin her gün çiledi
Adam var ki tüm yaşamı beladı
Adam var tarihte söylenir adı
Adam var felekle kozu paylaşır

100

Arı oldum çiçek çiçek dolaştım
Toplaya bilmedim bal yarım kaldı
Elim atıp dostun bahçesin açtım
Devşire bilmedim gül yarım kaldı

Yeniyor insanı feleğin fendi²⁰
Geçip boynumuza ecel kemendi
Felek ne bey dinler ne de efendi
Kesiyor önünü yol yarım kaldı

Haniye nerede mührü Süleyman
Ömer adaletten kurmuyor divan
Demeyin ağaydı beydi bir zaman
Daha konuşmuyor dil yarım kaldı

İşledim yaşamda bu zanaatı
İsrafil sonunda ecel beratı
Böyleymiş ol Hûda'nın hikmeti
Diyor ki sevdiğim al yarım kaldı

²⁰ Hile.

101

Nasihat

Bak evladım bir nasihat eyliyim
Yanmayan yüreğe köz atma oğul
Elinden geldikçe eyle merhamet
Mazlum yarasına tuz atma oğul

Elinden geldikçe düşün insanı
Lehine çalıştır gelen zamanı
Helal rızık ile donat sofranı
Elini harama uzatma oğul

Bağla bileğine altın zanaat
Deme geçen zamandadır kabahat
Âşık İsrafil'den sana nasihat
Elin namusuna söz atma oğul

102

Kader bize zulüm etti
Yıllar usandırdı beni
Artık dosta doğru gitmez
Yollar usandırdı beni

Kalmışım o dosttan ırak
Daima ederim merak
Akıbetim kara toprak
Çöller usandırdı beni

Gözüm önünde görünen
Kuzu postuna bürünen
Her gün dikene sarılan
Güller usandırdı beni

Çektim ömür boyu çile
İsrafil yaşam nafile
Perde yanaşmıyor tele
Teller usandırdı beni

103

Cana saldın acıyı neyime neyime gurbet el
Aldın kardeş bacıyı od saldın köyüme gurbet el
Dağ bizim ceylan bizimken neyime neyime gurbet el
Ya da saldın avcıyı od saldın köyüme gurbet el

Bu dağ bulutlu olmaz neyime neyime gurbet el
Sevenler mutlu olmaz od saldın köyüme gurbet el
Köy bizim ova bizimken neyime neyime gurbet el
Halkı ümitli olmaz od saldın köyüme gurbet el

Yıkıl demem ki sana neyime neyime gurbet el
Ettin köyü virâne od saldın köyüme gurbet el
Saz bizim âşık bizimken neyime neyime gurbet el
Neden İsrafil çalmaz od saldın köyüme gurbet el

104

Kadere Bak

Kimini düşürmüş derde
Kimi kul olmuş namerde
Kimi sığmaz yere yurda
Kadere bak kadere bak

Kimisini ağlatıyor
Yaban ellere atıyor
Gurbette ömrü bitiyor
Kadere bak kadere bak

Kimi yanar bile bile
Çektirir sevene çile
Zulüm eder İsrail'e
Kadere bak kadere bak

105

Hoş söz demez kemlik geçer gönlünden
Olmuş şeytan lânete bak lânete
Akıbeti bir gün kara topraktır
Ol Mevla'da hikmete bak hikmete

Musa Tur dağında koyun yaylıyor
Gafil kişi neyle gönül eğliyor
Hoca meyhanede şarkı söylüyor
Cahildeki sohbeta bak sohbeta

Demez mi İsrail çalıyor hacı
Nedir bu cahilin bir bak amacı
Oğul ana bilmez kardeşte bacı
Ol Muhammet ümmete bak ümmete

106

Aradan dört yıl tam geçti
Gel utanma utanma
Halkın arasında kuzu
Ol utanma utanma

Kaldı bize azık ekmek
Seversin halkı ne demek
Garibandan bir tas yemek
Böl utanma utanma

Bağırırısın avaz avaz
Soyguncu dini anlamaz
İstersen abdestsiz namaz
Kıl utanma utanma

Demek ki sen iş olmadı
Çok soydun bir şey kalmadı
Halktır İsrafil'in adı
Çal utanma utanma

107

Elle çizmiş yaşamının resmini
Hoş görüyor adama bak adama
Kendini kaptırmış bozuk düzene
Hiç görüyor adama bak adama

Üstüne almıyor kaderi gamı
Boşa geçmiş hayatının tamamı
Unutmuş bilmiyor ayı, zamanı
Kış görüyor adama bak adama

Dolaşıp geziyor köyü ovayı
İncitir kardeşi, ana, babayı
Asla okumamış elifi bayı
Düş görüyor adama bak adama

Tabiat ananın bize nişanı
Harcama lehine gelen zamanı
Hakikatten bu İsrafil ozana
Boş görüyor adama bak adama

108

Bunca yaşamımı zehir eyledi
Yanmayan yüreğe köz koydu felek
Çok dilek diledim bunca yaşamda
Almadı yerini az koydu felek

Ezelden derdim bu dünya fani
Bunca Süleymanlar, sultanlar hani
Her gün öğütüyor gelen insanı
Serveti beş metre bez koydu felek

Zehreder insana bunca yaşamı
Toprak yemedi mi İmam Azam'ı
Verecek İsrafil gün gelip canı
Kanayan yaraya tuz koydu felek

109

Gül yerine diken çıktı karşına
Tohumuna zehir attığın için
Yaptıkların hemen geldi başına
Girip Şahmeranla yattığın için

Gelmezdi ki hayaline düşüne
Yetiştirip bela açtın başına
Japonya'nın zehir kattın aşına
Sırbistan'a arka çıktığın için

Suçluyu arardın bunca insanda
Çünkü Filistin'in âhı var sende
Savunursun insan hakkı nerende
İsrail'e arka çıktığın için

İsrafil konuş sen yeridir yeri
Zaten başlatmışsın haçlı Seferi
Kırıyordun Kıbrıs'taki Türkleri
Yedinci filoyu çektiğin için

110

Boşuna gam çekme ey insanoğlu
Hızır Aleyhisselam dârâ erişir
Yerin göğün bir sahibi var elbet
Şah-ı Merdan intizara erişir

Söylenir zikrimde adın Muhammet
Gönüllerde bir sevdıydı Muhammet
İşitmez mi bu feryadı Muhammet
Ol resulüm hükümdara erişir

İsrafil gönlünde hakkın sevdası
Bayramdır mümine cuma edâsı
Çıkar gökyüzüne selâ sedası
Takipçisi bir serdara erişir

111

Vekil seçmiş idik seni
Köyüm elden gitti gel gel
Yıkık duvarın başında
Sefil baykuş öttü gel gel

Gelmiyor ki imar iskân
Fakir olan eder isyan
Kalmamış bir sağlam mesken
Taşlar yosun tuttu gel gel

Geçilmez köyümden yaya
Memur yok hasarı saya
Aklı kesmez Avrupa'ya
Boşa adım attı gel gel

Halen getirmedik yazı
Çalmıyor aşığın sazı
Bitmez İsrail'in sözü
Diyeceksin bitti gel gel

112

Göç Türküsü

Terk ederim ulusumu elimi
Vatan selamet kal el selamet kal
Özlüyorum çiçek çimen gülünü
Bülbül selamet kal gül selamet kal

Bana garip gelir gurbetin eli
Vatandan ayrılısam diyorlar deli
Düşmez mi aklıma Çıldır'ın gölü
Ördek selamet kal göl selamet kal

Yaz olanda yaylasına çıktığım
Âşık olup türkü ağıt yaktığım
Her kovanın lezzetine baktığım
Arı selamet kal bal selamet kal

İsrafil'em atasına yandığım
Sularından yudum yudum kandığım
Aziz ata ana gibi andığım
İlçe selamet kal il selamet kal

113

İnsanoğlu Yaşanı

Anadan doğarken aydı cemalin
Sanarsın bir taze gül insanoğlu
İki üç yaşında açılır dilin
Akardı ağzından bal insanoğlu

Yaş on beş diyordun sevda serinde
Yirmisinde durmaz idin yerinde
Otuzunda bar verendin barında
Açardın butağda insanoğlu

Elli, altmışında gelir güz çağın
Kuruyor damarda kalmaz sığağın
Sekseninde titrer elin ayağın
Görünür ahrete yol insanoğlu

İsrafil bu dünya devranı boşa
Yazarlar adını mezarda taşa
Dem ha dem eyleyip düştün telaşa
Şimdi öz başına kal insanoğlu

114

Tarla susuz tam susuz keyfe gel keyfe gel
İnsanları umutsuz keyfe gel keyfe gel
İnsanları çalışkan keyfe gel keyfe gel
Gece gündüz uykusuz keyfe gel keyfe gel

Kuzuları kurt güder keyfe gel keyfe gel
Bu düzen böyle gider keyfe gel keyfe gel
Hem zalime boyun ey keyfe gel keyfe gel
Hem de iyi devran sür keyfe gel keyfe gel

Bu tarla böyle bitmez keyfe gel keyfe gel
Soyguncu baştan gitmez keyfe gel keyfe gel
Nerde insan hakları keyfe gel keyfe gel
İsrafil sözün bitmez keyfe gel keyfe gel

115

Yükseğinde karın buzun bitmiyor
Ne zaman gelecek yazın ay dağlar
Tarihinden beri çekersin çile
Söylenir dillerde sözün ay dağlar

Kervan gelip geçmez senin başından
Koyun yaydım yaylağından düşünden
Anlamadım yaz ayından kışından
Bitmez kuzeyinde buzun ay dağlar

Beyler hüküm sürer yaylaklarında
Ceylanlar su içer bulaklarında
Yayılr kuzular sabahlarında
Çile İsrafil'e güzün ay dağlar

116

Hiç insan gezer mi pavyonda barda
Çileli başımı düşürdün derde
Ben çalar söylerim amma, cahil dinlemez
Gözü içkidedir aklı kumarda

Bulamaz ekmeği bir taş yemeği
Boşa gitmiş yıllar yılı yemeği
Çoluğu çocuğu çeker çileyi
Anayı, babayı düşürür derde

İçiyor sigara oynuyor kumar
İnsanın ömrünü ediyor zarar
Âşık İsrail'de etmez itibar
Senden zarar gelir bu güzel yurda

117

Hâkim Bey

Ezelinden beri bu felsefede
Tabiatın aşığıyım hâkim bey
Bu sevda istedi âşık olmamı
Özgürlüğün ışığıyım hâkim bey

Yüreğimde yanar aşkın volkanı
Neden incitiyor insan insanı
Aşığım severim kutsal vatanı
Bu kültürün beşiğiym hâkim bey

Bu sevda istedi âşık olmamı
Tabiattan nasibimi almamı
Pir Sultanlar, Şenliklerin devamı
Mert sofranın kaşığıyım hâkim bey

Söyle bu fikirde tam hakikati
Ödenmez mi zalimlerin diyeti
İsrafil bu işin tam hakikati
Zulümatın eşiğiym hâkim bey

118

Gidiyor Nazımlar gidiyor Ahmet
Dönüp gurbet elden geri gelemez
Yılmıyor Yılmazlar yılmaz sanat
Asla gurbet elden geri gelemez

Şairdir Nazımlar gerçeği yazan
Yılmazlar aklımdan çıkmaz an be an
Pir Sultan misali Mahsunî Ozan
Gitti bu dünyadan geri gelemez

Yaz âşık İsrail yaz da inandır
Zalim yargılanmaz acep nedendir
Zalime köşk saray mazluma kendir
Yolcudur denizler geri gelemez

119

Çünkü âşıkların dili değilsin
Sen bir has bahçenin gülü değilsin
Ne Muhammet ne de Ali değilsin
Yürü be yürü be adam olmazsın

Kırk yıl bir kazanda kaynamadın ki
Hayat oyununu oynamadın ki
Kâmilin sözünü dinlemedin ki
Yürü be yürü be adam olmazsın

Sevda bahçesinin sabır köyünde
Bilemezsin engeller var önünde
Kurtlar sofrasının mertlik payında
Nasip almadın adam olmazsın

Yaşamında yapıyorsun hileyi
Cahil olan boş kaldırır küleği
Adam demek İsrail'in dileği
İnsan değilsin ki adam olmasın

120

Cehaletin lisanına söz demez divâneyim
İçi tüm mücevher dolu döşeli bir haneyim
Dosta iyi sözüm sunup düşmanımdan uzağım
Âşıklık ilmini almış bir derviş efsaneyim

Her akşamın siyasında batan güne hayranım
Üstadından öğüt almış kurulu bir dîvanım
Bu sevdanın getirdiği güzelliğe ozanım
Gece gündüz aşk yolunda dolaşan pervâneyim

İsrafilim hak yolunda gözlerimden yaş gider
Dört mevsimin misalirim her gün günüm kış gider
Dünyadan giden insana bir bak eli boş gider
Bir mecnunum aşk yolunda deli miyim ben neyim

121

Anne

Sorarım güneşe, yıldıza, aya
Tabiatta her gün baharsın anne
Sen bir tabiatsın Havva'dır adın
Bahar yağmurusun yağarsın anne

Sensin sevdaların varlık kutsalı
Sevda ağacının meyvesi dalı
Çeker hasretini olurum deli
Hurilere yoldaş olasın anne

Ak sütün emdirdin taşıdın beni
Senden aldım canı, kanı bedeni
Yıllar yılı sen çekmişsin çilemi
Sevgiyle kalbime sığarsın anne

Öz mülkünde bir kurulu binasın
Aysın yılsın yaşamımda senesin
Peygamber kızısın Fatma anasın
Seher güneşisin doğarsın anne

Nur olsun toprağın cennet mekânın
Senmişsin varlığı fani dünyanın
Dilindesin bu İsrafil ozanın
Pahası biçilmez değersin anne

122

Her gün gözlerimin yaşı durmuyor
Deli miyim aptal mıyım ben neyim
Attığım taş menziline ermiyor
Deli miyim aptal mıyım ben neyim

Tüm sermayem üç beş arşın bez imiş
Geriye baktım ki ömür az imiş
Çektiğim hep keder ile sızıymış
Deli miyim aptal mıyım ben neyim

Hayat kervanına yol olamadım
Dostun bahçesine gül olamadım
Erenler cemine kul olamadım
Deli miyim aptal mıyım ben neyim

Aman can kardeşim bunu böyle bil
Ağlayanla ağla gülenlerle gül
Bir sadece dedim âşık İsrâfil
Deli miyim aptal mıyım ben neyim

123

Bu dünya kalmaz ki sultana hana
Gönül bahçesini söker gidersin
Aldanma dünyada deme devrana
Bir damla gözyaşı döker gidersin

Hani Süleymanlar hani sultanlar
Arif olan kişi bu dertten anlar
Boşu boşuna geldi geçti zamanlar
Zehirli bir tohum eker gidersin

Acıdır İsrail bu işin sonu
Harcadık boşa geçen zamanı
Yutmaktadır toprak bütün insanı
Yıkayıp elini çeker gidersin

124

Bilmezsın bu yolun sonu neredir
Bilmediğın yola dur gitme yolcum
Anladım ki için dışın yaradır
Madem böyle ise hal, gitme yolcum

Sen gidersin beyler eder temaşa
Perde çekiyorlar doğan güneşe
Yoktur içimizde huzurla neşe
Bize huzur, neşe ol gitme yolcum

Zaten çalmış beyler pulu parayı
Haramla kurmuşlar köşkü sarayı
Yıktı erkânımı bozdu töreyi
Derdimize şifa bul, gitme yolcum

Köyde viran oldu haneler evler
Şehirde yutuyor insanı devler
Yolcusun İsrafil avcılar avlar
Zalimden öcümü al gitme yolcum

125

Yıllar yılı gam kederi taşımak
Bilemedim ey zulümkar benden mi?
Yaz ortası ağustosta üşümek
Anlamadım be zulümkar benden mi?

Öğrenmedin kalbe bir gül ekmeyi
Bana verdin her gün çile çekmeyi
Anlamadın sevmeyi sevmeyi
Söylesene ey vefasız benden mi?

Ne yazık ki sevdamızı elettin
Akıtıp da gözyaşımı sel ettin
Yusuf gibi zindanlarda kul ettin
Anlamadım ey zulümkar benden mi?

Neşeli gün İsrail'im neyine
Keder dert doldurdun gam hissesine
Ölende ağlama cenazesine
Anlamadım ey vefasız benden mi?

126

İstemem seninle köşkü sarayı
Bir gün şeytanından bulur gidersin
Sana dersi vermedi mi tarihler
Bu sefer dersini alır gidersin

Kapattın ufukta doğan güneşi
Ezilecek bir gün yılanın başı
Tüm Ortadoğu'ya saldın ateşi
Ateşten belanı bulur gidersin

Bu bir insanlık mı alırsın canlar?
Harçlı seferidir anlayan anlar
Kan doldu denizler ölür insanlar
Akşam açar sabah solar gidersin

Yoktur sana İsrail'in varlığı
Birbirine kattın bal ile ağı
Böyle midir Avrupa'nın Birliği
Kendinden belayı bulur gidersin

127

Niye bu zulümler niye
Zehir saçtın tüm dünyaya
Kıydın beşikte bebeye
Böyle olur mu zâlim
İnsan güler mi zâlim
Bu bir insan hakkı ise
İnsan alır mı zâlim

Biz de beyler çıkar arka
Bak bir aradaki farka
Uğrarsın bir gün çarka
Böyle olur mu zâlim
İnsan ölür mü zâlim
İnsana canı hak vermiş
İnsan alır mı zâlim

Bu mudur insan hakları
Yıktın viran oldu hanları
Avrupa'nın baş değeri
Böyle olur mu zâlim
Bebek ölür mü zâlim
Asıl İsrafil de bundan
Memnun olur mu zâlim

128

Akşamlar ümitsiz kâbus olurdu
Gecesi yok garibanlar yatmıyor
Sanarsın doğmuyor sabah güneşi
Akşamları burada güneş batmıyor

Değişiktir bu şehrin insanı
Başka yapar padişahı sultanı
Belirsizdir sözlerinin devamı
Dün dediği bugünkünü tutmuyor

Kulaklar tutulur egzoz sesinden
Dumanlar yükselir her köşesinden
Virane baykuşun pis nefesinden
Dostun bahçesinde bülbül ötmüyor

Yakar garibanı sıla hasreti
Yasak ona yeryüzünün cenneti
Söylüyor İsrafil bu hakikati
Neden garibanda çile bitmiyor

129

Eksik olmaz karlı dağın dumanı
Haber alsan dağ başının derdi var
Sabır ile sevgi ile gelir imlaya
Okunacak beş ayetin dördü var

Sıtkı yürek ile sığın Mevla'ya
Boş boşuna sitem etme dünyaya
Hiç rüzgâr alır mı vadide kaya
Hak yaratıp bunun kurdu kuşu var

Daima böyledir feleğin işi
Boşuna döndürmez çarkı gerdüşü²¹
İsrafil sabırdır ilimin başı
Zikir eyleyen meleklerin dördü var

²¹ Ay ve Güneş'in birbirlerini görmeden dönmeleri.

130

Keder vurdu gam savurdu sinemi
Ömrümün yarısı geçti demedim
Zulümkâr savurdu yıktı binamı
Dönüp de yüzüne suçdu demedim

Sevda harmanında savruldu gönül
Boşuna harcandı zay oldu ömür
Estirdin rüzgârı döndürdün devir
Doğru söze ben yanıştı demedim

Sarardı gül benzim aldı çileyi
Kahrolsun demedim zâlim feleği
Dolu iken boş salladım eleği
Boş boşuna ömür geçti demedim

İsrafil sevdaya saldı serini
Zehir etti devletini varını
Döküp de kaleme eserlerini
Sine defterini aştı demedim

131

Gönül sana bir nasihat eyleyim
Hayırsız devleti varı isteme
Eğer dumanlıysa dağ gibi başın
Ağustosta yağın karı isteme

Demek ilen vatanından cüdaydı
Söylenir aşığın tarihte adı
Helal kazan bozma ağızda tadı
Haram olan devlet varı isteme

Yetmez mi İsrâfil dünyada devran
Bir günde yüklenir kapında kervan
Diyorlar ki ölmüş bir garip ozan
Yâd ellerde bir mezarı isteme

132

Âşıklık ilminin felsefesinde
Yüz bin çiçek bal toplayan arıyım
Kırk yıl piştim gene çiğsin dediler
Dolmamışım kovanımda yarıyım

Sardı vücudumu aşkın ayazı
Titriyor ellerim çalamam sazı
Zoruma gidiyor cahilin sözü
Bırakmıyor erim erim eriyim

Demezler İsrail hayat boşuna
Kül eleyim cehaletin başına
Kıymadılar gözlerimin yaşına
Bırakmazlar biraz silem kuruyam

133

Bu bir fani dünya imiş
Bu faniye gelen gider
Eyvah kurttan korkmaz koyun
Sürü gider çoban gider

Küsmesin kimse kaderden
Dürülür defterin erden
Alıp nasibini yerden
Beyler gider düzen gider

Terk eder beyler sarayı
Sarmaz tabipler yarayı
Nedir bu sırrın gereği
Âşık gider ozan gider

Aklı kesmez korkmaz bundan
Korkar mı kaya yosundan
İsrafil ayrılır senden
Bu şiiri yazan gider

134

Cahille ettiğın söze yazıkdı
Cehalette sohbet sanat olmaz
Ârif kişi hata yapmaz lisanda
Akly kesenlerde kabahat olmaz

Uyma insan sahte imam peşine
Gider ibadetin boşu boşuna
Kişi lazım bu kelimeyi düşünce
Anla ki parayla ibadet olmaz

İsrafil kurbandır kadir bilene
Güvenilmez aslı hariç olana
Böyle demiş Şenlik Baba Mevlâna
Cahil kişilerle muhabbet olmaz

135

Âşıklığın meydanında
Aşk ile meydana geldim.
Güzel söz güzel sohbette
Tecnise divana geldim.

Ustasından dersin alan
Aklı kâmil demez yalan
Bu aşka müptela olan
Edebe erkâna geldim.

Geçer mi Seyyati serden?
İlham alır her seherden.
Dersin almış kara yerden
Tabibe Lokman'a geldim.

136

Sis çöker başına her seherinde
Bir bak başındaki dumana dağlar
Arkaç yerlerini kurt mesken tutmuş
Hasrettir sürüye çobana dağlar

Kış olunca kervan geçmez yolundan
Yaz olunca çiçek çimen gülünden
Çekseydin hasreti gurbet elinden
Olaydın başında pervâne dağlar

Biter güneyinde bin bir çiçeği
Barınır üstünde börtü böceği
Her derde devasın işte gerçeği
Gerek yok tabibe Lokman'a dağlar.

Beni dide giryan eden sevdadan
Adın almış Mecnun ile Leyla'dan
Bahar müjdecisi olan turnadan
Yatıpsa Seyyati o yana dağlar

137

Bahar oldu yine gönül tufanda
Efkârım haddini aştı nerdesin?
Karlı dağdan aşmaz gönül kervanı
Yolum düz ovada şaştı nerdesin?

Felek fırtınası kesti yolumu
Susturdu dilimi verdi zulümü
Soldurdu bahçede açan gülümü
Gönlümün terlanı uçtu nerdesin?

Bize imiş bu zalimin sitemi
Deryada yönünü şaşırdı gemi
Aşkın fırtınası yıktı binamı
Seyyâti toprağa düştü nerdesin?

138

Gülmemmedoğlu'na Methiye

Borçalı elinden seda getirdi
Gülyüzü Köyüne geldi oturdu
Âşıklığın mektebini bitirdi
İlimde İbrahim Gülmemmedoğlu

Onda Borçalı'nın hoş sedası var
Dilinde üstadın hikâyesi var
Söyler Terekeme terbiyesi var
Telinde İbrahim Gülmemmedoğlu

Usta görmüş pehlivanlık meydanın
Anasıdır yetmiş iki makamın
Tüm dünyada Şeref Taşlıova'nın
Telinde İbrahim Gülmemmedoğlu

İsrafil Seyyati yazdı bir destan
Arkadaşın oldu Kasım Gülistan
Dilin Dede Korkut Kul Şenlik ustan
Selinde İbrahim Gülmemmedoğlu

139

Şehitler Anısına Atışma²²

Ergâni

Erzurum, Adana, Samsun'u Van'ı
Şehit vermiş nice bin civanı var
Yatıyor kefensiz elinde kılıç
Kim bilir ne yanda kabristanı var

Seyyâti

Edirne'den Ardahan'a karada
Her karışta bir şehidin kanı var
Gereği yok kefen ile mezara
Şehitliğin şerefi var şanı var

Ergâni

Doğuda batıda tüm savaştılar
Nice engelleri birlik aştılar
Sarıkamış'ta bir engele düştüler
Gözü yaşlı gülü gülistanı var

Seyyâti

Doksan bini Allahakber dağında
Erişmiş şahadete gençlik çağında
Adı var yurdumun her bucağında
Çünkü Mehmet adlı kahramanı var

²² . 18 Mart 2011, Şehitler Günü'nde yapılan atışma.

Ergâni

Der ıldır'lı Oktay Memet Ergani

Vatana fedadır cesedi canı

Toprağının milletinin kurbanı

Şairler yazdığı bin destanı var

Seyyâti

İsrafil Seyyati şehittir deden

Tarihi belli idi Çanakkale'den

Kardeştir orada yan yana yatan

Savaşmış süngüyle er meydanı

140

Âşık İsrail

Dünya dedikleri boş bir fanidir
Türlü mahlûkatı var üzerinde
Kadir Mevla'm türlü türlü yaratmış
Bezeyip bırakmış yer üzerine

Âşık Yavuz

Bu fani dünyayı yarattı bize
Dengi denk kurulup nur üzerinde
İnsanın hayâsı temiz olmalı
Temizlik gösterir ar üzerinde

Âşık İsrail

Yanmayan ocaktan duman tüter mi?
Helal maya bomboş yere batar mı?
Tilki gölgesinde aslan yatar mı?
Elbet ki etkisi var üzerinde

Âşık Yavuz

Bedende kuruldu bir sürü damar
Üybe üy cismime bütün kan iner
Âdemin üstünde Mevla eli var
Bedende kuruldu ser üzerinde

Âşık İsrail

Böyleymiş İsrail yazılan kader
Aklı kesen kişi keder mi eder
Kimi zehir satar kimi bal yutar
Biter mi yaz gülü kar üzerinde

Âşık Yavuz

Yavuz'um yaratmış böyle yaratan
Kaldıralım kin nefreti aradan
Âşık olan anlamaz mı töreden
Daim zikrim vardır bir üzerinde

141

Âşık Seyyâti

Zalime boynumu eğdin bir kere
Ahdimiz yerini almaz hani ya
Aman be efendim nerden nereye
Zalim belasını bulmaz hani ya

Mahmut Karataş

Caz müziği töreleri öldürdü
Gerçekten sazımız çalmaz hani ya
Sabri Şimşekoğlu geldi de geçti
Yazdığı eserler ölmez hani ya

Âşık Seyyâti

Yandı Ortadoğu yandı Kerbela
Zalim toprağıma salmış velvele
Hani Şah-ı Merdan binmez Düldül'e
Küffara Zülfikar çalmaz hani ya

Mahmut Karataş

Namussuzlar bize koştular şartı
İyiliğin üstüne örttüler örtü
Düşman eylediler Ermeni Kürt'ü
Atatürk geriye gelmez hani ya

Âşık Seyyâti

Böyle bir çileynen yandı İsrafil
Cahilin sözüne kandı İsrafil
Çalıp söyler bir ozandır İsrafil
Amerika bela bulmaz hani ya

142

Mahmut Karataş

Ağladım Mahmut'um baba yaş gitti
Zalimlerin elinden değdi taş gitti
Dolular boşaldı boşlar boş gitti
Eski koçlar yerin almaz hani ya

Âşık Seyyâti

Gelirsen Çıldır eline
Dillerine kurbanım ben
Hasret kalırsan gülüne
Güllerine kurbanım ben

Mahmut Karataş

Kerem gibi nra yandım
Küllerine kurbanım ben
Mecnun olup dolanırsan
Çöllerine kurbanım ben

Âşık Seyyâti

Şahittir Kars'ın Kalesi
Bitmez aşığın çilesi
Geldin başımın belası
Yollarına kurbanım ben

Mahmut Karataş

Felek ile bitmez davam
Ne dağım var ne de ovam
Sen arısın bende kovan
Ballarına kurbanım ben

Âşık Seyyâti

Ağırlayak ak otağda
Cahil insan sırsı sahte
Kara taşın kara tahta
Ağlarına kurbanım ben

Mahmut Karataş

Daha da kalmadı güman
Yoktur yaralara derman
Ben denizim sen de umman
Göllerine kurbanım ben

Âşık Seyyâti

Dinledim seni romanda
Bir fikirim bir de anda
Meydanda çalan zamanda
Tellerine kurbanım ben

Mahmut Karataş

Sözlerin gitmesin güce
Ne gündüzüm ne de gece
Okudum elifi hece
Dallarına kurbanım ben

Âşık Seyyâti

Olur İsrafil ihtiyar
Gezmez mi dost diyar diyar
Şimşekoğlu eseri var
Yellerine kurbanım ben

Mahmut Karataş

Ben Mahmut'a çektin dağı

Bilirim yakın ırağı

Sabri ustam ben ırağı

Ellerine kurbanım ben

Öğretmenim

Dedem babam senden almış dersini
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin
 Al bayrağa vermiş kanın rengini
 Arısın, çiçeksin, kovansın, balsın
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin

Büyük eserindir cumhuriyetin
 Laiklik yolunda senin milletin
 Doğan güneşsin ebediyetin
 Öyküsün, kültürsün aydın bir yolsun
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin

Güçlü bir tohumsun toprakta taşta
 Başardın görevi boranda kışta
 İsmi örnek olmuş her bir akışta
 Sümbülsün, susamsın, fidansın, dalsın
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin

Sen felsefesisin alfabenin
 Tarihler yazıyor senin her anın
 Kültür hazinesinin Kemal Paşanın
 Mızrapsın, makamsın, aydın bir dalsın
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin

Senden örnek almış Âşık Seyyafı
 Örnek olmuş Damal'daki silüeti
 Hür olsun kalemin ebediyeti
 Denizsin deryanın aşılmaz bir yolsun
 Öğretmenim sen Mustafa Kemal'sin

144

Dünya Çocuklarının Anısına

Dilerim daim gülsünler
Çocuklar öldürülmesin
Şeker de yiyebilsinler
Çocuklar öldürülmesin

İşleri olmasın dağda
Filistin'de Karabağ'da
Ölmesinler çocuk çağda
Çocuklar öldürülmesin

Her günleri olsun bayram
Onlar candır anne canan
Kutlansın 23 Nisan
Çocuklar öldürülmesin

Tüm dünyada olsun barış
Gül ekelim karış karış
Seyyatî herkesle tanış
Çocuklar öldürülmesin

145

Divan

Sendeki sevda uğruna yalvarıram sana yar
Bin bir adım zikrederek çıkaram meydana yar
Dört kitabı hak gönderdin Kur'ânı Muhammed'e
Sen var iken yalvarmaram tabibe Loğman'a yar

Seni Sıtkı ile çağırır nail olan cennete
Yerin göğün sahibisen vakıf bu alamete
İncili İsa'ya verdin, Kur'anı Muhammed'e
Zabur Tevrat bahşedifsen baş eğdim furkana yar

Kul İsrail Seyyatî de bu bir bitmez sevdadı
Her âlimin sedasında okunur bin bir adı
Sadık olan kullarına bahşedifsen cenneti
Sendeki nur hürmetine olmuşam divane yar

Aklı Kesmez

Aklı kesmez kara cahil nâşî²³lar
Sebepsiz günaha batarmış meğer
Sevdası yok kıymet bilmez beynamaz
Elin metâhını satarmış meğer

Ustasıdır her sözünde yalannın
Fesatıdır bin bir türlü planın
Sahtekâr bir vasfa sahip olanın
Her toplum dışarı atarmış meğer

Çünkü karışmazmış halk sohbetine
Kapalı göz bakmaz hak hikmetine
Sahtekâr bürünmüş din kisbetine
Sağa sola çamur atarmış meğer

Aklı kesmez düşüncesi kıt insan
Ağzından çıkarır lekeli lisan
Halka sevgisi yok olamaz ozan
Tilki gölgesinde yatarmış meğer

İsrafil Seyyatî deme demedi
Çünkü benim ustam haktır ebedi
Eli ete yetmez sahtekâr kedi
Karanlıkta fare tutarmış meğer

²³ Aklı kesmez kişi.

147

Türkiye'nin Sahte Müslümanları

Ordu yıkıp Cumhuriyet devirer
Türkiye'nin sahte Müslümanları
Şehit anasında yürek kavurar
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Seçilenler muradına kavuşer
Aklı kesmez iliminen yarışer
Dağda terörünen ortak çalışer
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Çalır çevresine kurer cenneti
İnsan yakıp kan döktürmek maksadı
Adı olup Muhammed'in ümmeti
Türkiye'nin sahte Müslümanları

Camiinin dışında çıkar avazı
Kaza sayer oruç ile namazı
Kız oynadıf şaraf içer hocası
Türkiye'nin sahte Müslümanları

İsrafil Seyyatî etme kederi
İslam evladıyız ezelden beri
Olamaz ki Cumhuriyet eseri
Türkiye'nin sahte Müslümanları

148

Neler ektim

Neler çektim kara cahil elinden
Beden yorgun, ayak yorgun, baş yorgun
Gafil çekip gitmez kendi yolundan
Hayal yorgun, fikir yorgun, dűř yorgun

Yoksa tabiatte denge değişti
Afetler, tufanlar haddini aştı
Gemi gelip iskeleye yanaştı
Bahar yorgun, payız yorgun, kiş yorgun

Seyyatî dűnyada nedir telařın
Doęuřu batıřı yoktur gűneřin
Toprak tabiattir yolda yoldaşın
Sahra yorgun, iek yorgun, taş yorgun

149

Tersleme

Beni bir şehre davet ettiler
Filleri deryada gezerken gördüm
Farelerle aşk yaşadı kediler
Balığı karada yüzerken gördüm

Kurtlar domuzlara vermiş meydanı
Şahmaranmış o ülkenin sultanı
Tilkiler aslana kesmiş hitamı
Baykuş gergedanı asarken gördüm

Bir baktım ki benziyirler mabuta
Yılan başkan olmuş karga zâbita
Burada yönetimi vermişler ite
Baykuşlar saraya sızarken gördüm

Serçe akreple olmuş arkadaş
Kumruya terlana açmışlar savaş
Burda akbabayı sarmış bir telaş
Karınca düğümü çözerken gördüm

Aklımda kalmadı bu şehrin adı
Acep bu şehirde kimler yaşadı
İsrafil Seyyatî bu bir rüyadı
Şairler kalemde yazarken gördüm

150

Vahdındadı

Men söyleyim sen derdimi deftere
Al divit kalemi yaz vahdındadı
Göy çemenden topla türlü çiçeği
Mehlem et yarama ez vahdındadı

Ver elime çalem sazı hoşdamah
Nevbaharda tabiatı hoşdamah
Ala gözlü kalem kaşlı hoşdamah
Yanık yüreğimin köz vahdındadı

Ay İsrafil vakıt geçip gitti de
Bir akşam güneşi daha battı de
Kara bahtım kem talihim yattı de
Dönüf çarhı devran güz vahdındadı

151

Menkübe

Âdem'den evvele bizdik
Hakikatten kâr eyledik
Mağruptan maşruka gittik
Mekân kurup yer eyledik

Biz yarattık tüm insanı
Yüce mevlam verdi canı
Doğurduk Havva hatemi
Zikrinde tek nur eyledik

Yok idi o anda mezhep
Kimseye vermedik hesap
Tutmaz iken şeytannan saf
Vuruf gözün kör eyledik

Balçıkla geldik topraktan
Verdi mevlam vücuda kan
Cebrail ki oldu imam
Kılıp tövbekâr eyledik

Seyyatî geldi bir seste
Hak çağırır her nefeste
Bin yaşadı dünya üste
İki taş mezar eyledik

152

Baba Ocağında Dede Yurdunnan

Benim bin bir türlü anılarım var
Baba ocağında dede yurdunnan
Her hanede kalmış iki ihtiyar
Baba ocağında dede yurdunnan

Sürünün yerinde aç kurtlar yater
Aslan sofrasında tilki dem tuter
Yirmi evden iki buharı tüter
Baba ocağında dede yurdunnan

Eli iş tutanlar gurbete gider
Çoğusu tarlayı sabanı sater
Zalim felek bizi gurbete ater
Baba ocağında dede yurdunnan

Eskiden köyümün kışı olsaydım
Hayatımın bir akışı olsaydım
Gitmezdim ekmeğim aşım olsaydım
Baba ocağında dede yurdunnan

Olsaydı Seyyatî cevannih vahdı
Hasretel gözümün pınarı ahdı
Ayrıldım sıladan bir seher vahdı
Baba ocağından dede yurdunnan

153

Oğul

Sende sıla bizde evlat hasreti
Ya bizi de götür ya sen gel oğul
Felek gençliğimi geri vermedi
Ya bizi de götür ya sen gel oğul

Yorgun mu dşfd gitmez dizlerim
Yüklendi sırtıma gamım kederim
Sen gurbette ben sılada niderim
Ya bizi de götür ya sen gel oğul

Vakit gelip bitti zaman geçmeden
Ekinciler ekinini biçmeden
Kul Seyyatı ruh bedenden umadan
Ya bizi de götür ya sen gel oğul

154

Yaban Çiçeği

Beni tabiate davet eyledi
Gösterdi yüzünü yaban çiçeği
Ters laleler bile selama durdu
Belletti nazını yaban çiçeği

Hangi karlı dağdır bunun mekânı
Edasında cezbeyleti çobanı
Göründü gözüme seher zamanı
Kaybetti izini yaban çiçeği

Tanıdım sesini turna sesinden
Gül reyhan kokulu hoş nefesinden
Bir daha bakmadım kıyar gözünen
Kapattı yüzünü yaban çiçeği

O gittikçe hızlı attım adımı
Bilmem hayaldi mi rüyadı mı
Dilim tutuf soramadım adını
Sarf etti közünü yaban çiçeği

Seyyatî bir kırdı bir yaban gülü
Bilmem hangi arı yaparmış balı
Bildirdi ebedi erkânı yolu
Çevirdi yüzünü yaban çiçeği

Ömür

Beni tabiata davet ettiler
Ekmek başkasının aş başkasının
Getirenler terğim kılıp gittiler
Toprak başkasının taş başkasının

Elestü bezminden geldik dünyaya
Rahta²⁴ iken yazıldı aburla²⁵ haya
Soyumuz bağlandı Âdem Havva'ya
Hayal başkasının düş başkasının

Varın devletine güvenme insan
Bir gün olur döner bu devr-i eyyam
Geldin çırılçıplak gidersin üryan
Sargı başkasının beş başkasının

Mevcuttur dünyada yaptığın işler
Akıtır gözlerin kan ile yaşlar
Bir gün olur tüm azalar yavaşlar
Yapı başkasının harç başkasının

Seyyatî namertle çıkma pazara
Devamlı hatayı kendinde ara
Kim varını götürmüş ki mezara
Akıl başkasının baş başkasının

²⁴ Anne karnındaki yol

²⁵ terbiye

Biz Kimiz (Şehitler Anısına)

Trabzon, Edirne, Ardahan, Van'dan
 Aslan kükremesi gelir her yandan
 Koç yiğittir asla kaçmaz meydandan
 İşte budur bizim yiğitlerimiz
 Sarılmış bayrağa şehitlerimiz

Tek bir yürek Kürt'ü, Laz'ı, Çerkez'i
 Dadaş'ı, Türkmen'i, Terekeme'si
 Al bayrak altında gür çıkar sesi
 İşte budur bizim yiğitlerimiz
 Fakir çocuğudur şehitlerimiz

Nice anaların yüreği yandı
 Adı Mehmet, Ali, Veli, Hasan'dı
 Ağzından hep çıkar atanın adı
 İşte budur bizim yiğitlerimiz
 Atadan alınmış öğütlerimiz

Doksan bini yatar Sarıkamış'ta
 Bir kar çiçeğiymiş boranda kışta
 Yorganı kar olmuş yastığı taşta
 İşte budur bizim yiğitlerimiz
 Sarılmış toprağa şehitlerimiz

Kahramandır Türk'ün polis askeri
 Çıkarır ışığa kara günleri
 Fatihler soyudur ezelden beri
 İşte budur bizim yiğitlerimiz
 Yakılır şehide ağıtlarımız

Kendi toprağında ermiş şehadete
İspatı bellidir Çanakkale'de
Seyyatî yurt vermez it oğlu ite
İşte budur bizim yiğitlerimiz
Saygıyla anılır şehitlerimiz

157

Gençliğim

Beni genç bekleyen vefasız zalim
Gençliğim kocaldı haberin var mı?
Her gün ağacımdan düşer bir yaprak
Kar kapıyı aldı haberin var mı?

Bugüne varmadan unuttum dünü
Hayalimde hiç kalmadı yaz günü
Felek değirmeni öğüttü deni
Tam yarıda kaldı haberin var mı?

Ellisinde altmışında artar telaşım
Ağardı saçlarım döküldü dişim
Önüme düşüyor attığım taşım
Cehalet pacaldı haberin var mı?

Gitmiyor başımdan dumanın tozun
Âleme gül oldun bana da hüzün
Gitmez hayalimden o ela gözün
Yaz çiçeği soldu haberin var mı?

Böyleyken ömrümde bitti bir destan
Gel ziyaret eyle gidici hastan
Mekânım topraktı yerim kabristan
Kul Seyyatî öldü haberin var mı?

158

Rašo Ağa

Saygıyla anıldı ağanın adı
Yıllar yılı bizim köyde yaşadı
Tekme atıp çiftetelli oynadı
Rašo Ağa köye geldi geleli

Çoğusunu inancından döndürdü
Okumamak için halkı kandırdı
Marabayı kovup köyü yandırdı
Rašo Ağa köye geldi geleli

Cehaleti tutsak etti köyünde
Gözü vardı ekmeğinde suyunda
O kazandı oynadığı oyunda
Rašo Ağa köye geldi geleli

Köyüne sağlıklı yapı kurmadı
Anlamadım nedir bunun maksadı
Seyyatî’de huzur neşe kalmadı
Rašo Ağa köye geldi geleli

Ardahan Üniversitesi'ne Methiye

Özgür kar tanesi mutlu bir gizem
Çevirmiş yönünü ışığa karşı
Kültür, edebiyat, felsefe yazan
Çevirmiş yönünü ışığa karşı

Serhat ili Ardahan'ın yolunda
Çığır açmış Türk dünyası ilinde
Bin nir türlü güller demeti elinde
Çevirmiş yönünü ışığa karşı

Vatan sevdasının bir nişanı var
Türklük dünyasının hoş lisanı var
Rektör Ramazan Korkmaz kahramanı var
Çevirmiş yönünü ışığa karşı

Bilim felsefeye açmış kucağı
İlimle donatmış köşe bucağı
Dalgalar bu ummannan bayrağı
Çevirmiş yönünü ışığa karşı

Medeniyet sancağı var elinde
Meşaledir atasının yolunda
Övgü oldun Seyyatî'nin dilinde
Çevirmiş yönünü ışığa karşı

160

Bu dünyada boş yaşıyan kişiyi
Güce sadakate davet eyliyek
Talan vuruf haram yiyen kişiyi
Hak ve hakikate davet eyliyek

Hak yolunda dide giryan olanı
Sıtkı bir hikmete davet eyliyek
Sevgi sadakate bağı kişiyse
Ayette sünnete davet eyliyek

Seyyatî âşıksın pirlir pirine
Mümini cennete davet eyliyek
Sakın yanma bu sevdanın narına
İlme hakikate davet eyliyek

Muhammesi²⁶

Menecüfde hayâ olmaz
Mert çıkar meydana kişi
Murat alıf, murat verer
Mutlaka evsana kişi
Hak bilirse dört kitabı
Yüz on dört bin suresiyle
Aslı sadık bir kul ise
Baş eğer kurana kişi

Piri olan âşıkların
Bir kes muhabbeti yeter
Münafiğin bin tövbesi
Müminin cenneti yeter
Yaradıfıdı tabiatı
Kuruf kendisi dengeyi
Verif akıl düşün de bak
Gereği yok o var iken
Tabibe Loğman'a kişi

Eser eyyam geçer zaman
Pünhan tutar ehdi peyvan
Mert olanlar kurar divan
Şaşırılmaz mı ben-i insan
Yoldan çıkarırsa şeytan
Kayıp olur edep erkân
Yalvarır şeytana kişi
Sıtkıyla sığın sen şaha

²⁶ Makam adı.

Eyvallah etme evgaha
Müminsen batma günaha
Bir nazarıyla şafağa
Aynı yerde nöker ağa
Batma İsrafil günaha
Sıtkı dille sadakat kıl
Seni yaradana kişi

162

Divan

İnsanoğlu boyun eğdin aslın tabiata sen
Bir baksana yaradıfdı haktaki hikmete sen
Senin için zikreyliyer gökyüzünde melekler
Aklı kâmil bir kul isen gidersin cennete sen

Tabiata layık olan kanar kudret sıyrınan
Olmaz şeytana musallat korkar onun şerinnen
Âleme sadakat indi Muhammed'in nurunna
Bir baksana bu yarattığı bu söze sohbeta sen

Seyyatî yüz yirmi dört bin nebi ol kudretin aşkına
Yeri göğü yaratanın ol hikmetin aşkına
Sedri enbiya²⁷ mürselin ol cennetin aşkına
Elestü bezminnen geldin bu fani sadakate sen

²⁷ Peygamber Efendimizin cennetteki makamı.

4.2. Hikâyeler

Ferhat Bey ile Gülşan Hanım'ın Hikâyesi

Hikâyemiz Şahin Kalesi'nden Kars şehrine uzanan bir hikâyedir. Başladık söze.

Evvel zaman içinde,
Canlar devran içinde,
Ehti peyvân içinde,
Yazgı yazan içinde,
Beyler mehmân içinde,
Edep erkân içinde,
Hikâye roman içinde.

Vakti zamanında İran toprakları içerisinde Şahin Kalesi'nde Hasan Şah isimli adaletli bir şah yaşarmış. Hükmü Sultan Süleyman'a benzer, adaleti Hz. Ömer'e benzer bir şah hükmünü sürermiş. Efendim sizlere nereden haber verem? Hanımı Tevriz Hanım ile birlikte başveziri Behman Bey'in hanımı Tezyeter Hanım ile dördü birlikte has bahçede oturup sohbet ederlerken aralarında bir söz geçti. Hasan Şah dedi ki:

-Behman vezir ikimizinde çocuğu olmuyor. Eğer Allah fırsat verip benim oğlum olursa, senin kızın olursa kızını oğluma alacam. Benim kızım olursa kızımı senin oğluna verecem. Hikmeti ilahiye bu beyler. Günler aylar geçiyor, Hasan Şah'ın ay parçası bir kızı oluyor. Adını Gülşan Han koyuyorlar. Aradan birkaç ay geçtikten sonra Behman Vezir'in nur topu gibi bir oğlu oluyor, adını Ferhat Bey koyuyorlar. Efendim bu zamanın mektep medresesi ya, çocuklar belirli bir yaşa gelir. Ferhat Bey zamanın mektep ve medresesine İran'ın Tahran şehrinde baba dostunun yanında devam eder. On sekiz on dokuz yaşlarına kadar mektep ve medresesini Tahran şehrinde bitiren Ferhat Bey, günlerin bir gününde babası Behman Vezir'in yanına gelip yerleşir. Hasan Şah, Ferhat Bey'in Tahran şehrinde büyük bir mektep medrese bitirdiğini öğrenir, babası Behman Vezir'e:

“Ben böyle bir haznedar arasam da bulamam canım. Ferhat Bey bu göreve tabi olur mu canım acaba?” dedi.

Behman Vezir eve gelir, teklifi oğlu Ferhat Bey'e iletir. Ferhat Bey de görevi seve seve kabul eder. Behman Vezir'in oğlu Ferhat Han epey bir süre bu göreve devam eder. Günlerden bir gün arkadaşlarıyla has bahçede zevki sefa yapmaya hazırlandılar. Has bahçede eğlendikten sonra akşam olmaya başlar. Arkadaşlarıyla ayrı düşen Ferhat Bey bir ağacın altında uyuya kalır. Efendim size nerden haber verelim? Uykusunda hikmet pir ehli yaşlı bir dede:

“Yavrum Ferhat uyan! Evladım Ferhat aç gözünü seyret. Bir güzelin elinden Allahu Teâlâ tarafından bir güzel bir cem bâde içeceksin. Ama dikkatli bak evin yıkılsın. Güzel bir huri kılman bir melek mehyma, bir ehti peyvân, bir yanan şamdan.” Ferhat Bey titrek bir şekilde Gülşah Hanım'ın elinden bâdeyi kana kana içti. Ferhat Bey:

“Ey huri kilvan adın ne?”

“Adım Gülşah Han...” der ve rüyada gözden kaybolur. Yarı baygın bir şekilde uyanan Ferhat Bey yerinden kalkamaz oldu. Size nerden haber verelim beyler? Anası Tezyeter, Behman vezir'e sitemli bir şekilde seslenir:

“Yarı gece oldu Ferhat Bey hâlâ ortalarda yok. Kalk bir ara!”

Behman Vezir sarayın muhafızlarından yanına alır. Kalenin dört bir yanını aramaya başlarlar. Epey bir süre geçtikten sonra, muhafızlardan biri “Has bahçeye girerken gördüm.” der. Has bahçeyi arayan muhafızlar Ferhat Bey'i bir ağacın altında yarı baygın bir vaziyette bulurlar. Behman Vezir'e müjde getirirler: “Oğlunuz Ferhat bey bulundu!” derler. Saraya Behman Bey'in hanesine getirirler. Elini yüzünü yıkayıp ayılttıktan sonra, amcası Mehdi Han, Behman Vezir, anası Tezyeter Hanım sorarlar:

“Oğlum sana ne oldu? Seni zehirlediler mi? Sana kimse mi vurdu? Anlat hele.”

Geçten geç kendisine gelen Ferhat Bey gözünü açar ki ne pir dede var ne Gülşah Hanım var. Güzel çalan Ferhat Bey yatağından hafif hafif yukarı çekilir:

“Baba ben derdimi sözle ifade edemem. Sazla söyleyeyim. Olmaz mı?”

Ferhat Bey alır eline sazı. Görelim ne söyleyecek. Derdini sazla nasıl ifade edecek?

Aldı Ferhat Bey:

Pir elinden bağde içip aşka düştüm bu gece.
Hazreti pir hanesinde kalıp şaştım bu gece.
Yüz yirmi dört bin nebi ol Muhammed selveri
Koydular aşk kazanına üryan piştim bu gece

Mehdi han babası Behman Vezir'e ve anası Tezyeter Hanım birbirlerine bakar ve anlarlar ki Ferhat Bey de bir hal var.

Alır ikinci bendini Ferhat Bey:

Bu sevdanın muhabbeti o kadar sardı beni
Künfaya kün emreyledi serdi yere binemi
Gafletteyken tüleh terlan tora saldı sonamı
Elinden bir cem içerek helâlaştı bu gece

Alır üçüncü bendini:

Söylemedi mekânını yoksa çinvaçinde mi?
Yoksa alosman elinde şeherin içinde mi?
Ferhat beyim tarumar edip yükledi gam sitemi
Adı Gülşan Şah kızıdır tek tanıştım bu gece

Amcası Mehdi Han babası ve anasına göz aydınlığı verir. “Oğlunuz Hak Teâlâ tarafından bâdelenmiştir” dedi.

Size nerden haber verelim beyler? Bu sevda karşılıksız olur mu? Mübarek pir dede aynı gece Hasan Şah'ın kızı Gülşan Hanım'ın rüyasına girer.

“Ey yavrum Gülşan eyice dikkatli bak. Hak Teâlâ Ferhat Bey'i sana bâdelendirdi. Dikkatle bak. Sana elinde bâde uzatan bu bey Ferhat Bey'dir.”

Bâdeyi kana kana içen Gülşan Hanım öyle bir sitemle uyanır ki sabah namazına uyanan Tevriiz Hanım:

“Yavrum sana ne oldu?”

“Anne pir dede nerede?” diye araştıran Gülşan Hanım’a anası seslenir: “Yavrum sen kimi ararsın?”

Başından geçeni anası Tevriiz Hanım’a tek tek anlatır. Abdestini alıp namazını kılan Tevriiz Hanım dua eder yalvarır Allah’a.

“Yavruma bir dert verdin Yarabbi dermanını da sen nasib eyle.” diye dua eder.

Gülşan Hanım anasına seslenir:

“Bu nasıl bir sevda idi ki bir anda hayatımı târumar etti.”

“Yavrum bu sevdayı veren Allahu Teâlâ elbette ki sizleri kavuşturur.”

Sarayda birbirinden habersiz günler günleri aylar ayları kovalarken, birbirinin hasretinden yanan iki âşık günlerin bir gününde sarayın gözde cariyesi Gülenaz Hanım, kızları toplar. “Kızlar has bahçede bir seyrân yapalım, Gülşan Hanım’ın da gözü gönü açılsın.” der. Kızlar has bahçeye toplanır. Seyrân olur da âşiksiz çalgısız seyrân olur mu? Ya ne yapalım? Çalgıyı nereden bulalım? Kimi getirelim? Biri der “felan âşığı”, kızların biri der “Felan çalgıcıyı getirelim.” Fakat Gülenaz Cariye der ki:

“Efendim bizim sarayın baş haznedarı Ferhat Bey güzel saz çalıp türkü söylüyor.”

Ferhat Bey’i kızlar has bahçeye davet ederler. Has bahçenin odasında çalıp çağırın Ferhat Bey’i dışarıda Gülşan Hanım dinler. Acaba olmuya bu Ferhat ismi geçiyor. Ferhat Bey bu ola? Has bahçenin odasının kapısına yanaşan Gülşan Hanım’ın dizlerinin kalemi kırılır. Bu sevdadan yorgun düşen Gülşan Hanım bir taşın üstüne oturur, içeriyi dinler. Gülenaz Cariye ne kadar ederse Gülşan Hanım içeriye gelmez. Kızlar ve Gülenaz Cariye Ferhat Bey’e:

“Benim bildiğim âşıklar kızları metheder. Sen saatlerdir çalıp söylüyorsun hiç bizi methetmedin.”

Sazı sinesine basan Ferhat Bey görelim ne söyler?

Aldı Ferhat Bey:

Has bahçede bağa bağman olmuşam
Bülbül eyler bağmana naz Gülenaz
Zalım felek goymaz muradım alam
Bu dünyada ağlayan çok Gülenaz

Alır ikinci bendini:

Haktan hidayeti ilmi bulmuşam
İnip aşkın girdabına dalmışam
Güzellerin müptelası olmuşam
Biri Fatma biri Gülşan Gülenaz

O esnada kızların diğerleri “Burada sadece üç kız mı methediyorsun? Bizi de meth etsene” der. Dışardan dinleyen Gülşan Hanım’ın içinde bir duygu uyanır. “Acaba benim uzaklarda aradığım Ferhat Bey bu mudur?” diye düşünür. “Bunda bu aşk alevi varken mutlaka birisine âşıktır.” der.

Alır Ferhat Bey üçüncü bendini:

Ferhat Bey’em içtim aşkın ceminnen
Kurtulmadım kederinden gamınnan
Hepinizi meth ederim yeminnen
Biri sultan biri Gülşan Gülenaz

Söz hitamına erer. Kızlardan Fatma Hanım’la Gülenaz Cariye kalkarlar. Gülşan Hanım’ı çeker, zorla içeri çekerler. İçeri gelir ki ne gelsin. Evin yıkılsın. Bana öz elinnen

bağde sunan Ferhat Bey bu imiş. Ferhat Bey gözlerinden bakarak tanır ki “Benim uzaklarda aradığım Gülşan Hanım bu imiş” der. İki âşık göz göze gelir gelmez o sevdanın alevi ile bayılarak kendinden geçerler. Kızlar ne olup bittiğine şaşırırlar. Alır ikisini de elini yüzünü yıkarlar. Geçten geç kendisine gelen iki âşıklar uyanırlar. Gülşan der ki “Ola zâlim oğlu zâlim ben seni uzak diyarlarda aradım.” der ve birbirlerine hasretle sarılırlar. Gülenaz Cariye bakar ki Gülşan Hanım’ın aradığı Ferhat Bey kulağımızın dibinde Behman Vezir’in oğlu. Birbiriyle hasret gideren iki âşık görelim birbirini hangi diyarlarda aramışlar.

Aldı Ferhat Bey:

Dedim ömür boyu göremem seni
Hayal edip bir cihanda aradım
Bilemedim gönül yolu yakında
Sır deryası bir ummanda aradım

Alır Gülşan Hanım:

“Ola zâlim oğlu zâlim gör men seni nerelerde aradım.”

Felek sillesini vurdu yüzüme
Ben derdimi bir Lokman’da aradım
Anam şah babama nağme yetirdi
Tahran şehri İspahan’da aradım
Alır Ferhat Bey:

Kader yolumuza kurmadan tuzak
Esmeden sam yeli etmeden sazık
Bilmem mukadderat bu kadere bak
Çin şehrinde alosmanda aradım

Aldı Gülşan Hanım:

Gösterdi cemâlin oldum perişan
Bir dakika durmadın soram danışam
Yoktu üzerimde belli bir nişan
Leyla olup her bir yanda aradım

Alır Ferhat Bey:

Ferhat Bey'im alev sardı başımı
Unutturdu bana gam telaşımı
Tuzağa salmadan gönül kuşunu
Seni teki mihribanda aradım

Alır Gülşan Hanım:

Gülşan Hanım buymuş yazılan kader
Sevdanın ataşısı sinemde tüter
Baktım has bahçede bir bülbül öter
Bu rüyayı Nuh tufanda aradım

Söz hitamına erişir. Kızlar iki âşığı has bahçenin bir odasında baş başa göz göze diz dize hasret gidermek için epey bir müddet bırakırlar. Sonra Gülenaz Cariye kapıyı çalıp müsaade alıp içeri girer: “Gün akşam oldu. Bizi ararlar saraya dönelim.” der ve saraya dönerler. Gülşan Hanım bir neşe içinde anası Tevriiz Hanım'ın boynuna sarılır.

“Ana çok uzaklarda aradığım Ferhat Bey'i has bahçede gördüm.”

“Kızım söyle kimdir kimin nesidir?”

“Behman Vezir'in oğlu, babamın baş haznedârı Ferhat Bey'dir.”

Evet, size nerden haber verelim beyler?

Bir sevinçle bir şefkatle eve giden Ferhat Bey, anası Tezyeter Hanım'ın boynuna sarılır:

“Ana ben bâdelim olan Gülşan Hanım'ı çok uzaklarda aramışım. Çin'de Vaçin'de İspahan'da Tahran'da ve Alosman elinde aramıştım.”

“Ya oğul nerden buldun?”

“Çok yakınımıdaymış. Has bahçede buldum.”

Anası sorar:

“Kimdir? Kimin nesidir? Kimin kızıdır. Baban Behman Bey'e söyleyelim elçi gönderelim.”

“Ana benim istediğim bağdelim Hasan Şah'ın kızı. Tevriz Hanım'dan olma Gülşan Hanım'dır. O da bana bâdelidir.”

Şimdi size nerden haber verelim beyler?

Hasan Şah'ın hanımı Tevriz Hanım:

“Şahım, kızımızın bâdelisi pek yakınımıdaymış. Kız aylardır boş yere yanıp kül olmuş.”

“Hanım kimdir? Hangi şahın oğludur? Hangi hanın oğludur?”

“Efendim senin baş haznedarın Behman Vezir'in oğlu Ferhat Bey'dir kızımızın bâdelisi.”

Hasan Şah öfkeyle karısı Tevriz Hanıma kızar.

“Bizim kızımız da bula bula vezirin oğlunu mu buldu?”

Tevriz Hanım der ki:

“Şahım bu hikmeti ilahinin yazdığı yazıdır. Hani Behman Vezir'e sen demiştin ya? Kızım olursa sana verecem diye. Takdir-i ilahi ya bu? Senin kızın oldu onun oğlu oldu.

Şimdi Ferhat Bey kızımızın, kızımız da Ferhat Bey'in bağdelisidir. Umarım bu sevdaya karşı çıkmazsın.”

Hiç seslenmeyen Hasan Şah, sabah olduktan sonra Tevriiz Hanım'ı karşısına çağırır. “Tevriiz hanım sen bilmez misin? Şah kızı şah oğluna gider. Mahiyetimde çalışan bir vezirin oğluna mı vereceğim ben kızımı?”

Size nerden haber verelim beyler?

İspahan şahı Ali Eşref Bey işitir ki Hasan Şah'ın böyle dünya güzeli bir kızı var. Günlerden bir gün bir keçaba düzenlenir. Hasan Şah'ın sarayına, kızı Gülşan Hanım'ı oğlu Feyzullah Bey'e istemeye gelir. Saraya misafir edilen Ali Eşref Bey, hoş bir karşılamaadan, zevki sefadan sonra:

“Ey Hasan Şah, hiç demersen ‘İspahan şehrinden kalkıp Şahin kalesine niye geldin?’ diye hiç sormersen.” Hasan Şah seslenir:

“Hiç misafire niye geldin diye sorulur mu? Geldin hoş geldin sefa geldin. Tanrı misafirine sorulmaz.” Kahveler çaylar içildikten sonra. Ali Eşref Bey Hasan Şah'a:

“Senin güzel bir kızın var, benim de sergender bir oğlum var. Allah'ın emrini anmaya geldim. Eğer sayı görer isen, kızını oğluma Allah'ın emri ile istiyorum.” Hasan Şah seslenir:

“Allah'ın emri varsa ne dedik? Oğlunu gönder gelsin. Kızım da oğlunu görsün. Eğer birbirlerini beğenirlerse Allah'ın emri de varsa ne dedik?”

Size nerden haber verelim beyler?

Ali Eşref Bey kervanını çeker. İspahan şehrine doğru yol alır. Ferhat Bey'e bir haber gider ki, İspahan Şahı Ali Eşref Bey, oğlu Feyzullah Bey'e Gülşan Hanım'ı istemeye gelmiş. Bu haberi duyan Ferhat Bey âdeta deliye döner. Anası Tezyeter Hanım'a, amcası Mehdi Han'a yalvarır ki Gülşan Hanım'ı başkasına verirse Hasan Şah, ben de bu diyarı

terk eder canıma kıyarım. Amcası Mehdi Han babası Behman Vezir sabah olur Ali Eşref Bey “he” sözünü alıp gittikten sonra, Behman vezir ile Mehdi Han Hasan Şah’ın huzuruna çıkarlar. Şah gözünün altından böyle bakar:

“Buyur Behman Vezir bir diyeceğin mi var? Kardeşin Mehdi Han’la gelmişsin.”

“Evet şahım, bir diyeceğim var.”

“Buyur Behman Vezir.”

“Şahım bilirsin ki bu sevda dillere destan olmuştur. Yıllardır aylardır kızınız Gülşan Hanım’la oğlum Ferhat Bey’in sevdası kalede dillere destan olmuştur. Allah’ın emri peygamberin kavli ile kızını oğluma istemeye geldim. Gel bu iki sevda arasına girip sevenleri ayırma.” Hasan Şah kızgın bir şekilde tahtından fırlar:

“Hey vezir sen bilmez misin ki şahın kızı şah oğluna gider. Sen canından mı vazgeçtin? Ne cesaretle karşıma çıkarsın?” Behman Bey’in kardeşi Mehdi Han:

“Şahım sende hiç Allah korkusu yok mu? Sende hiç insan sevgisi yok mu? Bu iki genç birbirini seviyor. Sende Allah korkusu olsaydı bu iki sevdayı ayırmazdın. Sonra senin verilmiş bir sözün vardı.” Mehdi Han’a hiddetlenen Hasan Şah:

“Ulan muhafızlar! Atın bunu zindana! “

Zindana atılan Mehdi Han, şaha sitem ede ede muhafızlar arasında zindana gider. Şah geri döner:

“Ulan Behman Vezir! Yıllardır sen yanımda yedin, içtin, beslendin, vezirlik yaptın. Seni zindana atıp yargılamaya kıyamıyorum. Acele tarafından kaleyi terk edip çok uzaklara yerleşeceksin. Yoksa sülaleni yeryüzünden yok ederim.”

Pişman bir vaziyette evine dönen Behman Vezir’in, oğlu Ferhat Bey ile karısı Tezyeter hanım önüne çıkar:

“Bey ne oldu?”

Üzgün bir vaziyette cevap veren Behman Vezir:

“Hanım eşyanı topla. Kardeşim Mehdi Han’ı, Hasan Şah zindana attı. Bizi de Şahin kalesinden sürgün etti.”

Bu haberi duyan Gülşan Hanım üzgün bir şekilde odasına kapanır hüngür hüngür ağlar. Kale kumandanı Cevahir Ali’ye:

“Senin arkadaşındır Ferhat Bey. Dünya gözüyle bizi bir kere görüştür.”

Cevahir Ali ne kadar çabalarsa görüşmeleri mümkün olmaz. Yükten yüngül pağdan ağır eşyasını toplayan Behman Vezir, kalenin çok uzaklarında bir baba dostu olan Behram Han’ın yanına yerleşir.

Efendim size nerden haber verelim?

Günler günleri aylar ayları kovalar. İki âşık gözyaşları ile kendini yiyip bitirmekte olsun. Cevahir Ali bir gün bir bölük asker ile Söylemez Köyü’ne gelir. Bir haber gönderir ki: “Can arkadaşım Ferhat Bey, Ben Söylemez Köyü’ndeyim. Şu anda mümkün varsa gel görüşelim.” Sabahleyin Ferhat Bey bir neşeyle uyanır. Annesi bakar ki Ferhat Bey’in gidişi hiç iyi gidiş değil.

“Oğlum sen bir haber mi aldın? Hasan Şah zâlimin tekidir. Saraya gidersen amcan Mehdi Han gibi zindana atılırsın. Eğer kaleye gidersen analık hakkımı sana helal etmem.” Ferhat Bey kamçısını saz edip göğsüne basar, görelim annesinin gönlünü nasıl alacak ki saraya gidecek.

Aldı Ferhat Bey:

Firgati ah ile çektim ahuzar
İzin verde âlem gidem anacan
Tülehan terlan kuşu sara benzemez
Terlan avlamadan uçem anacan

Alır ikinci bendini:

Bir itkin balanı bağışla hakka
Esmeden sam yeli vurmadañ şakka
Gülşan Hanım ile durmam bir dakika
Aşkın kapısını açam anacan

Alır üçüncü bendini:

Ferhat beyem terkeylerem diyarı
Muradına yetireydim o yarı
Kars elinde bekler baba dostları
Bir tevdil mekâna göcem anacan

Söz hitamına erdikten sonra anasının elini öper:

-Ana ben Söylemez Köyü'ne Cevahir Ali'nin yanına gidiyorum. Orada Cevahir Ali'yle buluşacağız.

Atını dizginleyen Ferhat Bey'i, babası Behman Han ve baba dostu Behram Han hemen yanına çağırır:

“Oğul olmaya olmaya sen saraya gidesen? Hasan şah çok zâlim birisidir. Seni de amcan Mehdi gibi zindana attırır.”

“Yok baba ben Söylemez Köyü'ne gidiyorum.”

“Oğul eğer sen kızı kaçırma durumun olursa, Hasan Şah'ın kolu Huşrevana ve Kars şehrine ulaşamaz. Orda benim dostlarım var. Huşirevan Kalesi'nde Ahmer Şah, Kars şehrinde Murat Han isimli dostlarım var. Eğer gidersen onların yanına uğrar benim selamımı söylersin.”

Babasından bu öğüdü alan Ferhat Bey bir sevinçle atını dizginler, kısa bir zamanda Söylemez Köyü'ne ulaşır. Kale kumandanı Cevahir Ali ve pehlivan Cem Ali ile sarışır kucaklaşır. Epey bir sohbet ettikten sonra:

“Ulan zâlım oğlu zâlım sen bir koskoca kale kumandanısın. Sen iki sevdalıyı kavuşturamadın mı? Senin o kalede o kadara mı forsun azdır?” diye sitem eder. Efendim bu arada Cevahir Ali:

“Sen öyle mi zannediyorsun Ferhat Bey. Bu sevda kaledeki herkesin kalbini Hasan Şah gibi taş kalpli mi yaptı? Gülşan Hanım'ın çektiği çileleri günde gördükçe hepimiz eriyoruz.”

O esnada bir nağme yazan Ferhat Bey:

“Cevahir Ali bu nağmeyi ne yap yap yara yetir.” diye yalvarır.

Cevahir Ali Ferhat Bey'e:

“Ferhat Bey sen hiç üzülme. Nağmeyi de yetiştirecem. Yarın sizi Söylemez Köyü'nde Gülşan Hanım'la buluşturacam.”

Efendim akşam olur. Askerleriyle birlikte Söylemez Köyü'nden geri kaleye gelen Cevahir Ali, bir dengine getirip Gülenaz Cariye ile buluşur:

“Gülenaz Cariye bu nağmeyi Gülşan Hanım'a yetiştireceksin. Kendisine de söyleyeceksin ki yarın iki kız bir muhafızla birlikte nehrin kenarına inecekler. Nehrin kenarında muhafızı geri gönderecekler. ‘Atı dizginleyip kalenin yakınlarındaki Söylemez Köyü'ne gidiceksiniz.’ diye tembih edeceksin.” Efendim nağmeyi alan Gülenaz Cariye bir hevesle bir sevinçle Gülşan Hanım'ın odasına koşar. Gülşan Hanım'a sevinçle müjdeyi verir:

“Ferhat Bey'den sana bir nağme getirdim.”

Nağmeyi açan Gülşan Hanım sevinç gözyaşları ile öyle bir bakar ki nağme evin yıkılsın. Görelim nağmede Ferhat Bey ne yazmış:

Alır Ferhat Bey görelim nağmede ne söyler:

Benim korkum yoktur beyden paşadan,
Dağın karı erimeden geleceğim.
Düşman şaha kalksa dört bir köşeden,
Şahım hükmü yürümeden geleceğim.

Alır ikinci bendini:

Bu sevdanın sitemi eritti beni
Anlamadım nedir bunun nedeni
Kara yerde çürüse de bedenim
Sevda candan çürümeden geleceğim.

Bu sevda destanını okuyan Gülşan Hanım öper koklar, sabahın açılmasını bir sevgiyle bekler. Sabah olur annesi Tevriiz Hanım'a:

“Anne ben sarayda sıkıldım. Mümkünü var mı şöyle kalenin dışında atlarla gezelim?” diye babası Hasan Şah'tan izin alır. Yanlarına bir muhafız katar kalenin dışında Sır nehrinin kenarında at koşturur. Yeşillikte epey bir gezerler. O esnada muhafıza derler ki:

“Muhafız sen direkmen geri saraya git. Biz biraz Gülenaz Cariye ile konuşup kısa zamanda geri döneceğiz.”

Muhafız atını dizginler geri saraya. Gülenaz Cariye ile Gülşan Hanım atı dizgilerler direk Söylemez Köyü'ne, bunları bekleyen Ferhat Bey'in yanına. Odalarına çekilirler iki âşık görüşüp bir süre hasret giderdikten sonra. Size nerden haber verelim beyler?

Kalenin fesatı Gecer Gaman, Söylemez Köyü'nde bakar ki Gülenaz Cariye, Gülşan Hanım, Ferhat Bey bir aradalar. Acele saraya koşan Gecer Gaman başına bir ot sararak padişahın karşısına bir hızla bir bayla çıkar ki:

“Ay şah ne düersen? Şaphan mıhta asılı galsın.”

“Ulan Gecer Gaman ne oldu? Bu telaşın ne?”

“Eye evin yıkılsın şah! Kızın Gülşan Hanım'la Gülenaz Cariye Söylemez Köyü'nde Ferhat Bey'le görüştüler.”

Bu haberi alan Hasan Şah öyle bir hiddetle yerinden sıçradı ki:

“Ulan kale kumandanı! Ulan muhafızlar! Acele Söylemez Köyü'ne gideceksiniz. Onları derdest edip huzuruma getireceksiniz.”

Kısa zamanda askerini toplayan Cevahir Ali pişman bir şekilde yanına pehlivan Cem Ali'yi alır. Köyün etrafını sararlar. Bu iki sevdalıyı ve Gülenaz Cariye'yi derdest edip, Hasan Şah'ın karşısına getirirler.

Huzurunda ön plana gelen Gülşan Hanım:

“Hasan Şah! Bu sevda beni kendi ayaklarımla Söylemez Köyü'ne götürdü. Ferhat Bey'i de ben haber salıp çağırdım. Hiç kimsenin bu olayda günahı yok.”

Gülşah Hanım babasının karşısına dikilir. Babası öfkeyle ve hiddetle kızına:

“Seni zindana atsam el bana ne der? Fakat bu sevda olmayacak.”

Ağlar bir şekilde kırk örüğünü döşüne basıp saz eden Gülşan Hanım, görelim dizelerinde babasına ne sitem edecek.

Aldı Gülşan Hanım:

Ben feleğe sitem etmem boşuna

Gayrı bülbül konmaz gülüme benim

Ben bir çiçeğidim elvan bağında
Kırav dolu vurdu dalıma benim

Alır ikinci bendini:

Sitem oldu bana yolu sevdanın
Esiri olmuşam dolu sevdanın
Bir tek evladıydım Şah Hasan Han'ın
Pranga vurdular koluma benim

Alır üçüncü bendini:

Ol Aliyi murtazayı seversen
Gökte güneş yıldız ayı seversen
Yaradanım ol Mevla'yı seversen
Gülşanam gel acı halime benim

Söz kıtamına erişir. Hasan şah öfkeyle:

“Ulan Gecer Gaman! Alacaksın Gülenaz Cariye ile Gülşan Hanım'ı odasına kapatıp, kapısında nöbet tutaksın!”

Üzgün bir şekilde yavaş yavaş yol alan Gülşan Hanım:

“Ya Rabbim beni şah babam ölüme götürüydi de ayırmayaydı.” diye sitem eder.

Orda yârinden ayrılan Gülşan Hanım görelim nasıl bir ağıt yakacak. Ferhat Bey karşılığında ne söyleyecek?

Aldı Gülşan Hanım:

Kurar divan gününü
Can uçar can gününü

Ayırma sevenleri
Allah aman günüdü

Aldı Ferhat Bey:

Azizim aralı kaldı,
Yastı yaralı kaldı.
Yıkılanın alamut,
Gence maralı kaldı.

Alır Gülşan Hanım:

Dediği yalana bak,
Hayatı talana bak.
Evin yıkılsın şahım,
Can uçunur cana bak.

Aldı Ferhat Bey:

Sar oldu.
Tülehan terlan sar oldu.
Evin yıkılsın felek,
Siyah saçım kar oldu.

Söz tamamına erişir. Gecer gaman kızları oda hapsine götürür. Hiddetle gazaba gelen Hasan Şah:

“Ulan Ferhat Bey! Ben sana söylemedim mi kızımından uzak dur. Kızım Ali Eşref Bey’in oğlu Feyzullah Bey’e sözlüdür diye söylemedim mi? Şimdi sana nasıl bir ceza verelim? Senin cezan Mehdi Han’ınkinden çok fena olacak. Atın bunu da Mehdi Han’ın yanına!”

O esnada Ferhat Bey:

“Dur şâhım. Sen ki bu sevdanın karşısına geçtin, sana bir çift sözüm olacak.”

Alır Ferhat Bey. Görelim şâha nasıl sitem edecek:

Senin gazabınnan yer gök ah çeker,
Bağışla ol ganı Suphan’a şâhım.
Can uçunu gözüm kanlı yaş döker,
Bir gün divana çıkarırlar şâhım.

Alır ikinci bendini:

Gel ayırma yakıp yıkma sevdayı,
Seversen ol Mustafa’yı.
Yâda getir Mecnun ile Leyla’yı,
Oldum bu sevdadan pervane şâhım.

Alır üçüncü bendini:

Şan şan oldu sinemdeki yaralar,
Anam ağlar babam giyer karalar.
Ferhat beyim bunu Mevla’m aralar,
Dilerim muhtaç ol Lokman’a şâhım.
Söz hitamına erişir.

“Ulan zindancıbaşı atın bunuda zindana! Sonra ifadesini alırım!”

Cevahir Ali ve Cem Ali bakar ki Ferhat Bey bitkin bir vaziyette muhafızların arasında zindana götürülüyor. Kendi aralarında yemin edip and içen Cevahir Ali ve Cem Ali:

“Ya bu kelleyi verecem, ya bu iki seveni buluşturacam.” diye and içer Cevahir Ali.

Efendim size nerden haber verelim? İspahan şâhının oğlu Feyzullah Bey bir kecabâ düzenler. Yanına Yoltutmaz Pehlivan'ı ve bir bölük askeri alarak Şahin Kalesi'nin yolunu tutar. Günlerin bir gününde kaleye gelip Hasan Şâh'ın sarayında misafir olan Feyzullah Bey yiyip içtikten, dem devrandan sonra Hasan Şah, karısı Tevriiz Hanım'a der ki:

“Hanım, gelen bizim damadımız İspahan şâhı Ali Eşref Bey'in oğlu Feyzullah Bey'dir. Gülşan Hanım'ın odasına cariyelerden birini gönder. Gülenaz Cariye ile birlikte sarayın balkonuna çıksın. Feyzullah Bey görsün.”

İçeri haber gider. Bu haberi duyan Gülşan Hanım:

“Evin yıkılsın ay şah! Bu da mı olacaydı?” Hüngür hüngür ağlar. Gülenaz Cariye boynuna sarılır Gülşan Hanım'ın.

“Ay Gülşan Hanım, Allah kerimdir. Gün doğmadan neler doğar.” der.

Dökünük bir vaziyette sarayın balkonuna çıkarlar. Tam alıcı gözle bakmasa da böyle geri döner kendi kendisine der ki:

“Ey zâlım oğlu zâlım! Bu, Ferhat Bey'e bâdelidir. Ferhat Bey de bunun bâdelisidir. Bunu sana kimse söylemedi mi? Sen ta kalkıp İspahan'dan görmeze bilmeze buraya geldin.”

Görüş bittikten sonra tekrar Gecer Gaman yanlarına düşer. Tekrar oda hapsine kapatır. Önlerinde nöbet tutmaya başlar. Kalede misafirhanede yiyip içtikten sonra zevki sefa dem devrandan sonra sabah olur. Kalenin cenk meydanına çıkan Feyzullah Bey, Cevahir Ali bir güreş tutarlar. Ondan sonra bir cenk oyununa tutuşurlar. Epey bir süre cenk oyunu yaptıktan sonra tekrar kalede büyük bir eğlence tertip edilir. Cevahir Ali, Cem Ali'ye:

“Hey ulan Cem Ali! Sen zannetme ki Gülşan Hanım'ı buna yâr edecem.”

Karşılığını Cem Ali verir:

“Ya Cevahir Ali ne yapmaya çalışıyorsun? Ne yapacaksın?”

“Ulan bu kelleme mal olsa da bu akşam dananın kuyruğu kopacak!” der.

“Ne yapacağız efendim?”

“Bu akşam muhafızlara emredecem. Eğlence tertip olacak. Kalede herkes doyasıya şarap içecek.”

Akşam olur kalenin şaraphanesi açılır. Eğlence tertip edilir. “İçlerinde en büyük kimdir?”, “Yoltutmaz Pehlivan.”

İki tuluk şarap içer. Geride kalan tüm askerleri öyle sarhoş ederler ki gecenin tam yarısı olur.

“Ulan Cem Ali! Tavlaya ineceksin seyisbaşına emredeceksin kalenin başına altı tane iyi at çekeceksin!”

Cem Ali iner tavladan altı tane güzel Arap atı çeker. Kalenin dışında seyislerin eline verir. “Burada bekleyin.” der. Size nerden haber verelim? Cevahir Ali saraya girer. Gecer Gaman’ın kellesini uçurur. Kızları saraydan kaçıtır. Gelip zindancı başı ve nöbetçinin kellesini uçurup Ferhat Bey ve Mehdi Han’ı saraydan kaçıtır. Yükten yüngül pağdan ağır ne varsa yüklenip gecenin bir vakti kaleden ayrılırlar. Sabah gün çalana kadar atları dizginlerler. Güne çalar. “Arkadaşım Ferhat Bey!” diye seslenir Cevahir Ali.

“Bizim yönüm neresidir nereye gitmek istiyorsun?”

“Babam bana tavşırıştı ki Huşirevan Kalesi’nde Ahmer Şah isimli bir şah var. Kars şehrinde Murat Han isimli bir şah var. Onların yanına gidersek Hasan Şah’ın zulmünden kaçmış oluruz.” Günün tam kuşluk vaktiydi köyün kenarında bir çobana rastlarlar. Cevahir Ali:

“Efendim bu yol ne tarafa gider?”

“Efendim siz hangi tarafa gitmek istersiniz?” derler.

“Biz Huşirevan Kalesi’ne gitmek isteriz.”

Ordan atlılar Huşirevan Lâçin Dağları'na yol almakta olsun. Size nerden haber verelim beyler?

Günün tam kuşluk vaktiydi. Hasan Şah kalkar sarayı gezer. Kızların odasının önü kan revan içinde. Kapıyı açıp bakar ki Gecer Gaman'ın kelle bir yanda cemdeh bir yanda. Kızların kapısını açar ki kızların ikisi de yok. O hızla aşağı koşan Hasan Şah, bakar ki muhafızların her biri bir yanda baygın vaziyette. Zindana koşar. “Kale kumandanı Cevahir!” diye bağırır, ortalarda yok. Kale pehlivanı Cem Ali de yok. Zindana bakar ki zindancıbaşının kellesi de uçmuş. Zindanda hapsolan Mehdi Han ve Ferhat Bey de yok. Kalenin meydanında öyle bir nâra atar ki. Feyzullah Bey ve özel muhafızlar hemen Hasan Şah'ın yanına koşarlar.

“Şâhım ne oldu?”

Şah bakar ki Feyzullah Bey'in de yüzü gözü dönük vaziyette. Ayağının biri gelir, diğeri zor gelir.

“Şahım ne oldu?” diye, seslenir.

“Ulan evin yıkılsın sizin bu haliniz nedir?”

“Şâhım bir şey mi oldu, ne oldu?”

Şah hiddetlenir.

“Ulan sen kızıma nasıl bir sözlüsün ki, kale kumandanı Cevahir Ali ve Ferhat Bey sizi sarhoş edip hanımını kaçırıyor?”

O hiddetle geri gelen Feyzullah Bey, askerine ve yol tutmaz pehlivana bakar ki hâlâ baygın bir vaziyette yerlerinden kalkamamışlar. Bağırır askerlerini kaldırır:

“Evin yıkılsın yol tutmaz pehlivan! İki tuluk şarap içif yerinden galhar mı ki?”

Suyun altına tutar. Başına iki üç kova su döktükten sonra Yoltutmaz Pehlivan'ı zar zor uyandırır. Hasan Şah'ın başına yığılan Feyzullah Bey ve askerleri:

“Şahım bunlar hangi tarafa gidebilirler?”

“Efendim hangi tarafa gittiğini ben bilmem fakat bizim kalenin iyi bir izcisi var onları kısa zamanda yakalayıp buraya getirir.”

İzci Tahir getirilir:

“Ulan izci sen bu dağın taşın yolunu iyi bilirsin. Bu Feyzullah Bey, Yoltutmaz Pehlivan ve askerlerle gideceksiniz kızını alıp geleceksiniz diğerlerinin de kellesini uçurup geleceksiniz.”

Feyzullah Bey ve bir bölük askeri yanında şahın üç beş muhafızı ve önlerinde İzci Tahir düşerler yollara. Epey bir devam ettikten sonra bir akşamüstü bir köyün kenarına yanaşırlar. Hikmeti ilahi ya sabah koyununu götüren çobanı Cevahir Ali'nin kervanına rastlayan çoban Feyzullah Bey'in kervanına da rastlar. Feyzullah Bey bağırır:

“Ulan çoban!”

“Buyur bey.”

“Bu sabah buradan altı tane atlı geçti mi?”

“Evet efendim. Bu sabah buradan altı tane atlı geçti içinde ikisi bayan idi.”

“Hangi tarafa gittiler çoban?”

“Efendim Lâçin Dağları'na taraf gittiler. Huşirevan Kalesi'nin yolunu sordular bana.”

Evin yıkılsın İzci Tahir. Dağları karış karış bilerdin. Size nerden haber verelim beyler?

Epey bir yol kateden Cevahir Ali ve Ferhat Bey'in kervanı Lâçin Dağları'nın eteğinde akşam olur içlerinden en yaşlısı Mehdi Han:

“Yavrum Cevahir Ali, gün yirmi dört saate ulaştı. Kızlar yoruldu oğul atlarda yoruldu. Bu akşam bu mağarada ikamet edelim. Yarın yolumuza devam edelim.”

Mağarada ikamet eden yolcular, Cevahir Ali ile Cem Ali ve Ferhat Bey güzel bir ataş galarlar. Cevahir Ali ile Ferhat Bey keklik avına çıkarlar. Gece yerler içerler. Efendim sabah olur. Mağaradan ayrılıp epey bir yol katederler. Lâçin Dağı'nın boğazında sarı dağların geçişinde dar bir boğaza rastlarlar. Her tarafı kaya Lâçin Dağı, uçurumlu. Bir de sis ve duman yolu tamamen kaplamış. Oradan hikmeti barhuda Ferhat Bey geri döner “Ey rabbim senin verdiğin sevdandı. Yazı yazan sendin. Gelip Lâçin Dağı'nda yolumuzu mu kapatacaktın ey Rabbim?” der. Gözyaşları gözünden dökülen Ferhat Bey sazını eline alır. Görelim Rabbine nasıl yalvaracak? Duman yol verecek mi?

Alır Ferhat Bey:

Medet Allah dağ başında yol eyle
Muradını yetireydin bir yarın
Zalım düşme dara çekmeden
Açılardı üstümüze bir yarın

Aldı ikinci bendini:

Lâçin Dağı yol vermiyor geçeydim
Kanadım yok havalanıp uçaydım
Felek koymaz yar göğsünü açaydım
Kadir Mevlam yardım eyle bir yarın.

Alır üçüncü bendini:

Ferhat Bey'im yalvarıram bir sene
Sevenlerin muradını versene
Yeri göğü yaradanım görsene
Bu sevdaya bir fırsat ver bir yarın

Söz hitamına eriştikten sonra bulutların içerisinden aksakallı bir piri dede beyaz at üstünde şöyle seslenir:

“Evladım Ferhat, Allah kerimdir üzülme. Yeri göğü yaradan var. Az sonra bu bulut kalkacak. Sana bir ceylan eşlik edecek. Lâçin Dağları’nı ve Sarı Dağlar’ı aşana kadar size ceylan yol gösterecek.”

Gözden kaybolur pir dede. Az sonra bakarlar ki bulut açıldı, gün yüzünü gösterdi. Mübarek bir ceylan... Baktılar ki, ceylan evin yıkılsın. Bir çift göz istiyir baha. Mevlam dünyanın bütün güzelliklerini bu ceylana vermiş. Ceylan bir patika yoldan yavaş yavaş ilerler. Lâçin Dağları’nın eteğinden Sarı Dağlar’ın geçişine yol verir. Size nerden haber verelim beyler?

Günün öğle vaktiydi. İspahan şâhı Ali Eşref Bey’in oğlu Feyzullah Bey’in atlıları önünde İzci Tahir, Ferhat Bey’in bir gün evvel konakladığı mağaraya gelir. İzci Tahir aşağı bağırrır.

“Feyzullah Bey şükür izlerini bulduk!”

“İzlerini ne ile ispat edersin ya İzci Tahir!”

“Efendim bu kül on on iki saat evvel yanan küldür. Külden bellidir. Çeşmenin başında atları rahat eder. Yiyip içtikten sonra kalkar İzci Tahir yolu çok iyi bildiği için öne düşer, epey bir süre yol kat ederler. Gün akşam olunca, Cevahir Ali ve kervanı Sarı Dağlar’ın eteğinde bir mağaraya sığınır. Hızla yola devam eden Feyzullah Bey’in kervanı da Sarı Dağlar’ın aşağısında bir çeşmenin başında ikamet eder. Sabah olur Feyzullah Bey bakar ki dağın zirvesinde bir mağaranın içinden duman yükseliyor.

“Ulan İzci Tahir! Çık bak bu dağda indi mi cindi mi yoksa haramiler midir? Bu mağarada ataş yakar. Bana acil bilgi getir!”

Yavaş yavaş dağın zirvesine tırmanan İzci Tahir, mağaradan Cevahir Ali bakar ki “Evin yıkılsın Feyzullah Bey’in kervanı aşağıda İzci Tahir de yavaş yavaş yanımıza geliyor.” yanındaki kale pehlivanı Cem Ali’ye seslenir:

“Ulan Cem Ali hazırlanın cenk günüdür! İzci Tahir yavaş yavaş gelir. Öyle bir gizli şekilde gideceksin ki, İzci Tahir’i derdest edip getireceksin sesinin çıkmasına izin vermeyeceksin.”

Cem Ali gidip bir çukurda gizlenir. Bakar ki puçuğun sahabı gelir. İzci Tahir gelir gelmez kalkar ağzını bağlar. Ellerini de arkadan bağlar. Mağaranın arka tarafından içeri sokar. Ağzını açarlar mağarada.

“Ulan İzci Tahir senin başın gövdeneye ağırlık mı verir? Sen bilmez misin bu iki genç birbirini seviyor. Ben koskocaman kale kumandanlığını bırakıp bu sevda için yollara düştüm. Senin ne işin var buralarda?”

“Efendim ben gelmeseydim Hasan Şah benim sülalemi kılıca çekecekti. Ben mecburen geldim.” Ferhat Bey Gülşan Hanım’a bakar. Bakarlar ki Hasan Şah’ın zulmünden kaçılmaz. Görelim ki oğlan ne söyleyecek kız ne söyleyecek.

Alır Gülşan Hanım:

Felek bizi dide giryan eyledi
Bu aşkın azabı cana yetiri
Hasan Şah’ın gazabından kaçılmaz
Yakalayıp bir tufana yetirim

Aldı Ferhat Bey:

Bize yardımcıdır ol gani Mevla
Fırsat verip bir mekâna yetiri
Yolumuz uğrarsa Huşirevan’a
Kars şehrine alosmana yetire

Aldı Gülşan Hanım:

Atlas kumaş olsa paha biçilmez
Sarı Dağlar kar tutarsa geçilmez
Hasan Şah’ın gazabından kaçılmaz
Siteminden bir divana yetiri

Aldı Ferhat Bey:

Terlet uymaz çalağanlar köçüne
Bir seda salaram şehir içine
Can vererem yarım tutam saçına
Yarım fırgat âhı cana yetiri

Aldı Gülşan Hanım:

Çadır kursam Sarı Dağ'ın başına
Muhtaç olmam zulumkârın aşına
Gülşan keder etmez boşu boşuna
Bu aşk bizi bir zamana yetiri

Aldı Ferhat Bey:

Ferhat'ım sıtkı ile sığın Mevla'ya
Kün diyerek sahip oldu dünyaya
Mecnun hasret gitti yarı Leyla'ya
Elbet bizi bir mekâna yetiri

Söz tamamına erdikten sonra Cevahir Ali öyle bir hiddetlenir ki:

“Ulan İzci! Sen bilmez misin bu sevdanın kaleyi yakıp yıkıp kavrulduğunu? Ne hakla bunlara yol gösterdin?”

“Efendim Hasan Şah'ın gazabından mecburen yol gösterdim.”

“Eh öyleyse şimdi bu mağaranın arka çıkışı vardır. Bize öyle yol göstereceksin ki, bizi kısa zamanda Huşirevan Kalesi'ne ulaştıracaksın. Yoksa bu dağda kelleni cemreğinden ayıraram.”

Yolu iyi bilen İzci Tahir mağaranın arkasından epey bir yol katettikten sonra, geri döner:

“Cevahir Ali öyle mi bilirsin ben bu sevdaya yardımcı olmayacam?”

Bunlar epey ilerledikten sonra Feyzullah Bey bakar ki aradan saatler geçti ne İzci Tahir var ne de mağarada yanan ateş var. Yol tutmaz pehlivanı gönderir.

“Bak yol tutmaz! Bu mağarada İzci Tahir’i inler mi cinler mi tuttu? Saatler geçti ateş söndü hele İzci Tahir gelmedi.”

Mağaraya koşan yol tutmaz pehlivan mağaraya gider. Bakar ki lele köçüf yurdu kalıf. Sadece bir yanan ateşin közü kalıf. Hızla aşağı gelir.

-Efendim ne mağarada İzci Tahir ne de başka birisi var. Sadece közlenen bir ateşin külü var. Bu sözü işiten Feyzullah Bey adeta deliye döner. Atları biner yola devam eden Feyzullah Bey ve askerleri, epey bir süre gittikten sonra efendim bakar ki çok uzaklarda önde bir beş altı atlı yola devam ediyor. Gerisine dönüp bakan Cevahir Ali arkadan “Koşun evin yıkılsın.” Feyzullah Bey’in koşunu geldi ha gelecek. Beyler size nerden haber verelim?

Maral avı sevdası olan Kars şehri şahı olan Murat Han, pehlivan Deli Poyraz’ı alarak Sarı Dağlar’ın eteğinde maral avına gider. Epey bir yol katettikten sonra, bir çeşmenin başına atlarını çekerler. Yıkayıp yügülp yattıktan sonra efendim size nerden haber vereyim? Feyzullah Bey’in koşunu tam doludizgin gelir. Cevahir Ali ve Ferhat Bey’in koşunun etrafını sararlar. Feyzullah Bey bağırır:

“Ey zâlımoğlu zâlım! Sen benim nişanlımı alıp elimden kaçacağını mı sandın?”
Mehdi Han:

“Ulan izci! Atı bin! Acele Huşirevan Kalesi’nde Ahmer Şâh’a ulaş ki, yoksa bunlar bizi kılıçtan geçirecek.” Aradan sıvışan ata binen İzci Tahir bir koşu Huşirevan Kalesi’ne atı sürer. Kalenin içinde öyle nâra atar ki kalenin padişahı Ahmer Şah sese tahtından kalkar.

“Ulan ne oldu!”

“Efendim çok yakınıınızda Hasan Şah’ın gazabından kaçan kızı ve Behman Vezir’in oğlu Ferhat Bey’i kılıçtan geçirecekler.” der ve atını geri dizginler.

Size nerden haber verelim beyler?

Koşun etrafını sarmıştı. O esnada Cem Ali öyle bir nâra attı ki yol tutmaz pehlivan atından düştü. O sırada o nâraya Kars şehrinin şahı Murat Han ve yanında pehlivanı Deli Poyraz sese uyandı. Uyanır uyanmaz atına binen Murat Han ve Deli Poyraz tepeyi aştı ki ne aşsın. Kan gövdeyi götürüyor. Altı kişinin üstüne yirmi kişi kılıçla saldırmışlar. Bu haksızlığa dayanamayan Deli Poyraz, nâra atıp Ali Eşref beyin oğlu Feyzullah beyin askerlerine saldırmaya başlar. Murat Han bir yandan Deli Poyraz bir yandan... Size nerden haber verelim beyler bu savaşın içinde? Ahmer Bey'in bacısı Mavide sultan büyük bir cengâver bir koşun askerle bunların etrafını sarar. Atın üstünde öyle bir nâra atar ki "Kim kılıcını kınından çıkarırsa kellesini uçmuş bilsin!" der. Ordan askere emir verir bunları çepeçevre sarar. Pek yakınında olan Huşirevan Kalesi'ne getirirler. Orda Mehdi Han ve Feyzullah Bey'in askerlerinden birçoğu Hakk'ın rahmetine kavuşur. Yaralıların tedavisi kalede yapılır. Huşirevan Kalesi'nin padişahı Ahmer Şah iner askerlerin içerisine. Bakar ki Kars şehri padişahı Murat Han ve Deli Poyraz da burda.

"Ulan Murat Han siz ne geziyordunuz?"

"Efendim biz maral avındaydık bu sesi duyduk. Biz gitmeseydik bu yirmi kişi altı kişiyi kılıçtan geçirecekti. Mavide sultan bizi de bunların içinden katıp buraya geldiler."

Ahmer Şah döner bakar ki İspahan şahının oğlu Feyzullah Bey de orda. Hasan Şah'ın kale kumandanı Cevahir Ali de burda. "Efendim sizin bu kavganızın sebebi ne? Anlatın hele!" diye bağırır. Feyzullah Bey hemen ön plana çıkar.

"Efendim şah babam Gülşan Hanım'ı bana almıştı. Ben kaleye geldiğim gece bunlar nişanlımı kaçırdılar. Ben de nişanlımın peşine düştüm geri götürmeye geldim."

Ahmer Şah:

"Ey Cevahir Ali sen ne dersin? Sen niye kaçırdın İspahan şahının oğlunun nişanlısını?"

O arada kız Gülşan Hanım yüze çıkar.

“Efendim ben Ferhat Bey’e bâdeliyim. Ferhat Bey de bana bâdelidir. Bunun akli kesseydi hiç sormaz mıydı bu kız âşık mıdır? Bu kız niye yanıma gelmiyor? Hiçbir şey işitmedi mi?”

Kız sitem eder. Bunun üzerine Ahmer Şah döner:

“Ey zâlım oğlu zâlım! Sen koskoca İspahan şehrinde kız bulamadın mı ki bula bula Şahin Kalesi’nden Hasan Şah’ın bâdeli kızını buldun. Sen işitmedin mi iki genç birbirine âşıktır?”

Bu âşıktır lafını duyan Feyzullah Bey yaptığı hatadan çok büyük üzüntü duyar.

“Efendim müsaade varsa ben bu içimden geleni söyleyeyim, Ferhat Bey’den özür dileyim.” Bu aradan çekileyim. Görelim Feyzullah Bey ne söyleyecek, Ferhat bey ne cevap verecek.

Aldı Feyzullah Bey:

Hükümet tahtında ber karar kıldım

İspahan şahının küllü varıyam

Şah babamın beratı var elimde

Bir kumrunun tutsağıyam toruyam

Döner Ferhat Bey’e, “Ya sen kimsen?” der. Ferhat Bey de söyler.

Aldı Ferhat Bey:

Verip bu sevdayı yaradan

Alamut’un bahçasıyam barıyam.

Bir zulumkâr tuzak kuruf yoluma,

Fırsat vermez pünhân pünhân yürüyem.

Aldı Feyzullah Bey:

Beni gam gölüne saldı ceylan
Ömrümün bağıny eyledi talan
Meni sayı görüf getti şah babam
Ali eşref beyin yadigâriyam

Aldı Ferhat Bey:

Oğramışam karlı dağın karına
Ümidim yok bugün ile yarına
İçtim aşk cemini nazlı yarınan
Hakk'ın sevdasının kırk pınarıyam

Pehlivan olan Ahmer Şah'ın bacısı mavide sultan bakar ki bu iki genç birbirine çok âşıktır. Döner Feyzullah Bey'e:

“Ulan zâlimoğlu zâlim senin başın gövdene ağırlık mı verir? Sen bilmez misin bu iki genç birbirine âşıktı? Bu kadara yolu katetip geldin.”

Bu sözün üzerine Feyzullah Bey son bendini nasıl diyecek? Dinleyenler var olsun sağ olsun.

Gafletteyken bu aşk açtı gözümü
Bir itkinen kayıp ettim izimi

Feyzullah Bey mertçe söyler sözünü
Mende Hasan Şahın yanlışdâriyam

Aldı Ferhat Bey:

Hükümet tahtında ber karar kıldım
Hikmeti pir sundu bâdemi aldım

Bende bir ceylana müptela oldum
Adım Ferhat Gülşan Han'ın yârıyam

Efendim söz hıtamına erdikten sonra Feyzullah Bey ve askerlerini Huşirevan Kalesi'nde Murat Han ve Deli Poyraz ile birlikte Ahmer Şah hepsini kalede ağırlar. Sabah olur Feyzullah Bey askerini çeker, helalleşir, İspahan şehrine doğru yola düşer. Şimdi size kimden haber verelim beyler? Zaten sarayda Gülenaz Cariye'ye âşık olan kale kumandanı Cevahir Ali ve Murat Han kızlara dikkatlice bakarlar. Bir gün evvel cemâlini görerken tam âşık olmuştu. Mavide Sultan'a âşık olmuştu Murat Han. Efendim gün akşam olur. Ahmer Şah her iki gencin, Ferhat Bey ile Gülşan Hanım'ın nişan hazırlıklarını yapmaya başlarlar. O esnada böyle bir bakar ki Gülenaz Cariye ile Cevahir Ali tam göz göze gelmiş bir aşk ile birbirlerine bakıyorlar. Tam o sırada Ahmer Şah'ın gözüne takılır.

“Ulan Cevahir Ali olmaya sende Gülenaz Sultan'a âşık olasın?”

“Evet efendim. Ben de Hasan Şah'ın gazabından korkup yıllardır söyleyemiyordum. Ben de Gülenaz Sultan'a âşığım.”

İkisinin nişanı yapılmakta olsun Huşirevan Kalesi'nde her iki çiftin nişanı yapılmakta olsun. Sabah oldu kalenin balkonunda dolaşan Mavide sultan Murat Han'dan gözünü hiç ayırmıyordu. Deli Poyraz dayanamadı. Ahmer Şah'ın karşısına çıktı destur aldı.

“Şahım sana bir şey söyleyecem gazabından çekiniyorum.”

“Evet, buyur Deli Poyraz söyle!”

“Efendim Kars Kalesi şahlarından Murah Han senin bacın Mavide Sultan'a âşıktır. Bunu yüzgöre söyleyemedi. Kendisi utandı. Allahın emri varsa bu üçüncü nişanı da Huşirevan Kalesi'nde yapalım. Üç düğün birden olsun.”

Huşirevan Kalesi şahı Ahmer Şah durur epey bir süre elini yüzüne koyar düşünür.

“Murat han gibi bir sergender Allah'ın emri ile benim bacımı istiyorsa, benim bacım da istiyorsa tabi ki vermem lazım.”

Yanında olan Güleser Cariye'yi Mavide Sultan'ın yanına gönderir.

“Git sor Mavide Sultan Murat Han’ı eşliğe kabul ediyorsa bana bir cevap getir.”

Güleser Hanım gider, Mavide Sultan’a şahın söylediğini söyler. Tabi ki Mavide Sultanın gönlü de Murat Han da vardı. Güleser Cariye tekrar dönüp gelir müjdeli haberi Ahmer Şah’a getirir. Üçüncü nişanı da Huşirevan Kalesi’nde yaparlar. Efendim kale sohbet içerisinde Ferhat Bey Murat Han’la bir sohbet eder. Ferhat Bey:

“Ben gelmeden evvele babam bana ‘Kars şehrinde benim bir dostum var adı Murat Han. Huşirevan Kalesi’nde Ahmer Şah var. Oraya gidersen bu mektubumu benim dostum Murat Han’a yetireceksin.’ demişti”. Mektubu açar, oğul hasretinden oğlunu Kars kalesi hanlarından Murat Han’a tavşırıldığını mektubunda Behman vezir tane tane anlatmıştı. “Oğlum oraya gidersen bu mektubu Murat Han’ın yanında okursun.” demişti. Sohbet içerisinde mektubu açarlar ki bakalım Behman vezir mektuba ne yazmış. Oğluna nasıl bir nasihatname yazmış?

Alır Behman Vezir:

Zalım felek bize oldu harami
Oldu bu hasretle pervâne oğul
Ser tabipler gelip sarsa yaramı
Sen varken gerek yok Lokmân’a oğul

Alır ikinci bendini:

Anan hasta düştü gönülü yasta
Gözüm yolu bekler kulağım seste
Kervan mektubumu verirse dostu
Uğramazsa kara borana oğul

Alır üçüncü bendini:

Behman Bey gözyaşı döktüm üstüne
Zalım şahım bilmem bize kastı ne

Seni tavşırerem baba dostuna
Belki kavuşturur zamana oğul

Mektubu katlar Murat Bey'in cebine sokar. Murat bey alır okur ki : “Bu benim baba dostu Behman vezirin oğlu Ferhat Bey”dir.

Ahmer Şah ve Murat Han üç düğünün Kars şehrinde yapılacağını kararlaştırırlar. Size nerden haber verelim? Hasan Şah'ın askerini götürüp Şahin Kalesinde bırakan Feyzullah Bey:

“Şahım senin Allahın vicdanın yok muydu? Beni büyük bir girdabın içine saldın. O iki genç birbirini seviyordu. Beni fuzuli dağı daşı niye gezdirdin?”

Ordan İspahana yol alan Feyzullah Bey İspahan şehrine çeker gider. Size nerden haber verelim? Ahmer Şah bir kecaba düzenler yanına bir bölük askerle:

“Gideceksiniz Behman Vezir ve ailesini alıp Kars şehrine geçireceksiniz.”

Kervan düzenlenir yola çıkar. Öbür taraftan da üç nişanlı genç büyük bir kecaba ile Kars şehrine hareket ederler. Kars şehrinde büyük bir düğün dernek kurulur. Behman Vezir ve ailesini Kars şehrine getirirler. Üç düğün kırk gün kırk gece muradına erir. Söz buraya hıtamina ermeden gökten üç elma iner birisi söyleyenin başına biri yazanın başına biride dinleyenin başına düşer.

Allah hepimizin sonunu hayra çevirsin. Bu hikâye de burada bitsin

Ah Şu Hudutlar Olmasaydı

Hikâyemizin adı, Ah Şu Hudutlar Olmasaydı. Iğdır ve Tuzluca arasında Halıkışla isimli bir köyde geçer. Köyün tam ortasından geçen bir ince su, hudut olarak köyü ikiye böler. Bir tarafında Ermeni diğer bir tarafında ise Türk halkı yaşar. 1920 Gümrü Antlaşması'ndan evvele iç içe yaşayan ve kapı bir komşu olan iki halkı birbirinden ayırarak, düşmanlık, kin ve nefret soktu. Hudutlar çizilmeden evvele bu iki halk, iç içe ve

dostça yaşamaktaydı. Hikâyemizin kahramanları Ermeni asıllı bir ailenin ve Türk asıllı bir ailenin arasında geçen sevgi bağıdır. Küçükken beraber koyun güttükleri oyun oynadıkları aileleri kin ve nefrete iten ayrılıklar. Türk ailesi Ali Osman Bey, Hacı Zakir Bey, Ali Osman Bey'in oğlu İsmail Ali Bey, arkadaşı Aslan Bey, Ali Osman Bey'in hanımı Banuser hanım. Ermeni ailesinin babası Aros Bey, hanımının adı Şayka Hanım, kızının adı Gülperçek. Kapı bir komşu yaşayan aile çocukları olmadan evvele babası Aras Bey ve annesi Şayka Hanım, Ali Osman Bey'e ve Banuser Hanım'a "Benim kızım olursa senin oğluna senin kızın olursa benim oğlumla evlendireceğiz." derler. Gün olur aradan aylar geçer Şayka Hanım'ın nur topu gibi bir kızı olur. Beş altı ay sonra Banuser Hanım'ın da bir oğlu olur. Kızın adını bir yaz günü doğduğu için Gülperçek koyarlar. Oğlanın adını da kurban bayramı olduğu için İsmail Ali koyarlar. Bu iki ailenin çocukları, on altı ve on yedi yaşlarında birbirlerine sevdalanırlar ve günler geldi, I. Dünya Savaşı'nda kin ve nefret bu iki halkı birbirine düşman kıldı. Günlerin birinde bir haber geldi ki: "Hudutlar çizilip köy ikiye bölünecek." Bu haberi duyan İsmail Ali, Süsen bağlarında Gülperçek ile karşılaşır: "Sen ölünceye kadar birbirimizden vazgeçmeyeceğiz. Bir hikâyenin serencemini bir türkü ile âşıklık dilinde ifade edeceğiz."

Aldı Âşık İsmail Ali:

Dillere destan mı ola
Dolu kırav vurur ise
O bağda bostan mı ola
Fikri mecnun hikâyesi
Varif meskeni göl olur
Hakikatli sevda ise
Sevenler tarımar olur
Sevda bilmeyen kişiler

Acaba insan mı ola
Bu sevdaya baş indirir
Bu habbeti non gibidir
Sunar sadık dostlarına
İzzeti ikram gibidir

Paylaşacak kişi varsa
Bir sakı peyvan gibidir
İsmailim bu sözlerim
Dertlere derman mı ola

Söz hitamına erer. İsmail Ali'nin arkadaşı Aslan Bey: "Arkadaşım İsmail Ali, olmaya sen Gülperçek'e çok sevdalandın?" İsmail Ali: "Evet arkadaşım. Bu sevda o kadara kutsal ki her gün görmesem âdeta Kerem gibi ataş alıp yanacam." Aslan Bey: "İsmail Ali bu kızı Aras Bey'in dostlarından Gomarda istiyor." İsmail Ali: "Ben gönlüme söz geçiremiyorum. Bu tevsenin kızı ona gönül verirse ben Mecnun olup çöllere düşerim." der. Alır İsmail Ali görelim divanında ne söyleyecek? Gönlüne söz geçiremeyen İsmail Ali dizelerini divan olarak dile getirir.

Bu aşk pervane eyleyer söyledim sana gönül
Uğraştığı bu alevden olup pervane gönül
Yardımcımdır ol Muhammed iki cihan selveri
Gorharam ki Kerem gibi alışa yana gönül

Canım dara çekilse de konuşar her bir dili,
Aptal olmuş deli gönül bilmez sahrayı çölü
Sınır hudut belli etmez gönülde aşkın yolu,
Gorharam baş alif gide Van'a Revan'a gönül

Bak bu sevda zay eyledi İsmail Ali seni
Çıkarır mı bir sevdaya sahranın yolu seni
Aşığıyam Gülperçek'in hoşsohbet dili seni
O var iken boş yalvarmam Tabip Lokman'a gönül

Söz hitamına erişir. Süsen bağlarında uzaktan görünen Gülperçek ve Keşişin kızı... Gelen güzellerin şavkı Güneş'in doğuşunu nerdeyse etkileyecek. Aslan Bey seslenir: "İsmail Ali eğer Gülperçek'te de bu sevda varsa gönül ferman hudut dinlemez, sesine gelir."

O arada İsmail Ali görelim yanık sesi ile Gülperçek'i getirebilecek mi yakınına.
Alır İsmail Ali:

Yoktur böyle güzel misli cihanda
Işık saçar herbir yana Gülperçek
Sen varken gerek yok Tabip Lokman'a
İlaç oldun herbir cana Gülperçek

Misli cihan almış senden şavkını
Edaların zay eyleyer her canı
Siyah telin ak yüzünün perçeni
Dagıtıftı herbir yana Gülperçek

Aşığındır senin İsmail Ali
Bu sevda eyleyese beni deli
Değer bad-ı sabah eser samyeli
Reha saçar herbir yana Gülperçek

İsmail Ali'nin bu yanık sesini duyan Gülperçek ağaçların arasından âdetâ bir ceylan gibi seke seke gelen Gülperçek hudutu geçer. İsmail Ali'ye doğru koşar hudut görevlisi Ermeni subayı Arçiv ne kadar bağırsa gönül ferman dinlemez. İsmail Ali'yle birbirlerine bağırlar. O esnada âdetâ çılgına dönen Ermeni subayı: "Kızım sen deli misin? Bilmiyor musun hudutlar kesildi? Biz karşı tarafta kaldık." Kızı alır karakola götürür. Kızın babası Aros Bey'e haber gönderirler: "Gel kızını karakoldan al." Babası koşarak karakola gider. Kızı karakoldan alır, sitemli bir vaziyette, keşişin kızı ile birlikte. Alır evine götürür; fakat size nereden haber vereyim? Hudut güvenliği Kızıl Ordu elinde; ama Taşnak üyelerinin sözü hüküm sürüyor. Aras Bey'in akrabası olan Taşnak üyesi Gomarda Gülperçek'i seviyordu. O esnada karakola gider. Subay Arçiv'e "Bu kız kaçarsa seni şikâyet edeceğim." der. Subay Arçiv, kızın babası Aros'u çağırır. "Be adam sen kızının hâlini görmüyor musun? Sen nasıl babasın kızının derdine deva olmuyorsun? Senin kızın bir Türk gencine sevdalıdır. Fakat benden duymuş olma sizi sürgün edecekler. Eğer mümkünü varsa devlet büyüklerinden bu sevdanın kavuşması için bir rica et."

Düşüne düşünce gelen Aros Bey gerilir. Hanımı Şayka Hanım'a "Kızın hâli hâl değil hanım. Bizi de Revan'a sürecekler. Öyle gösterir. Aradan birkaç gün geçer. Suyun bir yakasında Gülperçek bir yakasında İsmail Ali iki sevadalı yanık sesleri ile görelim birbirine ne söyler?"

Alır İsmail Ali:

Zalımlar tar attı yollarımıza
Ayvak nazlı yardan elim ayrıldı
El ele gezerdik Süsen bağında
Süsenim sümbülüm gülüm ayrıldı

Aldı Gürperçek:

Felek attı ayrı ayrı ellere
Ulusum vatanım elim ayrıldı
Birlikte yaşadık birlikte doğduk
Peteğim kovanım balım ayrıldı

Alır İsmail Ali:

Sönmez bu sevdanın alevi közü
Kimler kaderine olmaz ki razı
Böyleymiş bize yazılan yazı
Bukağım dudağım dilim ayrıldı
Alır Gülperçek:

Ayırıldı sınırlar seven sevdayı
Dar ettiler sevenlere dünyayı
Hatırlatır Mecnun'la Leyla'yı
Dağım, sahram, ovam, çölüm ayrıldı

Alır İsmail Ali son bendini:

Zay eyledi sevda İsmail Ali
Esti bad sabah değdi samyeli
İstersen sađ yaša istersen ölü
Ağacım yaprağım dalım ayrıldı

Aldı Gürperçek:

Gölperçeğem soldurdular gülümü
Kuruttular meyve veren dalımı
Kadir Mevlâm nasip eyle ölümü
Deryadan ummandan selden ayrıldım

Söz hitamına erişer. Kızıl Ordu askerleri arasında Gomar bir sitemle keşişin kızı koluna girer. Ağlaya ağlaya evine götürürler. Babasına teslim ederler. Ne size nerden haber verelim beyler? İsmail Ali'yi baygın bir vaziyette alır, eve götürürler. Amcası Hacı Zakir, babası Ali Osman ve Türk subayı Emir Bey gelir. Ne kadara teselli ederlerse bu sevdanın kavuşmasına mümkün olmaz. O arada Türk subayı Emir Bey, babası Ali Osman ve amcası Hacı Zakir Bey'e bir rapor düzenler. "Bunu götürün Kars paşası Kazım Karabekir'e verin." İnşallah ki bir çare bulurlar bunların derdine. Sabah olur bir araba ile Kars'ın yolunu tutarlar. Onlar Kars'a gitmekte olsun bu taraftan Taşnak üyeleri bir karar alırlar. Aros Bey ve aile ile Keşiş ve ailesi kısa zamanda Revan'a sürülecektir. Gine her zaman olduğu gibi bir zulüm bir ayrılık rüzgârı esti, etkisini gösterdi. Gecenin bir vakti idi. Aros Bey'in kapısına bir araba yanaştı. Arabanın içerisine Gomar ve Taşnak üyeleri, elinde bir kararla Keşiş ve Aros Bey'in ailesini hızlı bir şekilde yüklerler. O esnada subay Arçiv, ne kadara mücadele ederse kararı durduramaz. İki gözü iki çeşme olan Gülperçek subay Arçiv'e yaklaşır. Ol İsayı cebeli kubbeyi Meryem anayı seversen, bir name yazacam İsmail Ali'ye yetiştir. Ben onu sevdim, ölünceye kadar unutmam. Alır görelim bağrı yanık Gülperçek nasıl bir name yazmış sevdiğine.

Görem zalımların evi yıkılsın
Yabana saldılar yollarımızı

Herbirimiz ayrı ayrı diyarda
Zalımlar bağladı kollarımızı

Umman deryasında gemimiz battı
Bir gece vaktiydi kervanım gitti
Hasretle başımdan dumanım tüttü
Perişan ettiler hallerimizi

Gülperçek namemi koynunda sakla
Ya Şirvan'da ya da Revan'da yokla
Böyle bir ayrılık gelmezdi akla
Zalimler susturdu dillerimizi

Ağlaya ağlaya zornan arabaya bindirler iki aileyi birlikte. Revan yoluna devam ederler. Size nerden haber verelim? Kars şehrine varan Hacı Zakir, Ali Osman ve İsmail Ali Paşa'nın huzuruna çıkarlar. Hacı Zakir Bey, olanı biteni tüm çıplaklığı ile anlatır. O esnada paşa, yaveri Ferhat Binbaşı'yı çağırır. Derhal bir sınır güvenlik komitesi kurmasını emreder. Sabah olur, Kızıl Ordu ve Türk subayları sınır bölgesinde buluşur. Söz sohbetlen devrandan sonra Hacı Zakir ve İsmail Ali'yi çağırırlar. Orda oturan divân ve devlet erkânı bu sevdanın gerçek bir sevda olduğuna kanaat getirir. O esnada subay Arçiv söz ister. Taşnak üyeleri Gomar isimli bir genç komitesinde iki aileyi sürgün götürdüler. O esnada Kızıl Ordu komutanı öyle bir gazaba gelir ki: "Siz benden habersiz milleti nasıl sürgün edersiniz?" O esnada Gülperçek'in sürgün gittiğini duyan İsmail Ali baygın bir vaziyette aklı başından giden İsmail Ali Subay Arçiv'i, ayılır, başucunda görür. Subay Arçiv seslenir: "Evladım sana Gülperçek bir nâme yazmış. Allah emaneti, bana sana vermem için yemin ettirdi." Nâmeyi alan İsmail Ali açar nâmeyi okur ki, Hay, vah, hah! Ay bacayı savuşmuş. İki gözü iki çeşme olan İsmail Ali'yi Ferhat Binbaşı dindirir. Evladım Allah kerimdir. İki hükümet inşallah bu derde bir deva bulur. Bir araba ile amcası, babası ve İsmail Ali'yi Halıkışla köyüne gönderirler. Günlerin bir gününde evine varan İsmail Ali, anası Banuser böyle bir bakar ki o İsmail Ali gidip başka birisi yerine gelmiş size nerden haber vereyim beyler? Günler günleri, aylar ayları kovalar. Gülperçek de İsmail Ali gibi bir ağır hastalığın pençesinde kıvrır. Ne kadara doktor tabip gezdirirlerse fayda etmez.

Bir sabah erkenden evden çıkan Gülperçek bakar ki Kars eline taraf, bir katar turna katarını çekip gidiyor. Görelim ki Gülperçek'le olan sevda, turna katarını nasıl durduracak?

Alır Gülperçek:

Turnam pervaz eyle bulut üstünde
Doğduğum diyara bir haber eyle
Köyüm Halıkışla Kars'tır diyarım
Ordaki canlara bir haber eyle

Ummana garğ oldu kurtulmaz gemim
Yüklendi sırtıma gamım sitemim
Fazla dolaşmayın Hind'i Yemen'i
O bizim diyara bir haber eyle.

Seversiz İsa'yı Meryem anayı,
Zulümkârlar tarımâr etti binayı.
Unuttum burada ayı seneyi,
Kon bizim diyara bir haber eyle.

Size ikrar olur Hakk'ın sedası
Zalim kader tutturdu bana yası.
Size olsun erenlerin duası,
Gülperçeğim yara bir habey eyle.

Söz hitamına erer. Keşişin kızı Gülperçek'in sedasına, eşîge çıkar. Gülperçek bir yandan türkü söyleyer. Hikmet ilahi bu turnalar alçak bir vaziyette Gülperçek'in başında dolanıyor. Keşişin kızı kaçarar içeriye girer. Ev halkına haber verer. Çıkarlar ki turnalar o yanık sese, ağıta, sevdalı olan Gülperçek'in başında alçak bir vaziyette pervaz eyleyer. Söz hitamına erişir. Baygın bir vaziyette Gülperçek yere yığılır. O esnada yoldan geçen Doktor Haset Bey'i çağırır. Keşiş mayana ettirir. Doktor Haset, Aros Bey'e der ki: "Bunun hastalığından ben hiçbir şey anlamadım. Olmaya bu kız karasevda ola." Alır içeri

götürürler. Baygın bir vaziyette yatağına uzatırlar. Size nerden haber verem beyler? Halıkışla Köyü'nde bu sevda İsmail Ali'yi perişan bir vaziyette hasta eder. Amcası Hacı Zakir, annesi Banuser bir araba kecaba düzenlerler. Alır Kars şehrine getirirler. Kars şehrinde, Doktor Nihat Bey'e. Nihat Bey böyle bir mani eder ki: "Bu genç bir kızı seviyordu mu?" der. Olan biteni amcası Hacı Zakir anlatır. Doktor Nihat Bey: "Efendim benim böyle bir sevdaya ilaç verme durumum yoktur. Fakat eger giderse İran'ın Tebriz şehrinde benim bir Abbas isimli doktor arkadaşım var. Bu hastalığı iyileştirse iyileştirse Doktor Abbas Bey iyileştirir der. Doktor dili ile mektup yazar. "Bu genci sana gönderiyorum Abbas Bey. Evel Allah sonra sana emanet." Nâmeyi alan İsmail Ali annesi ve amcası köyün yolunu tutarlar. Günlerin bir gününde efendim İran hudutunu bize en yakın bilen Doğu Beyazıt şehrinde baba dostumuz Devran Bey var. Bir kecaba düzenlenir. Annesi ve babasıyla helalleşen İsmail Ali ve Arslan Bey, Hacı Zakir ile Doğu Beyazıt şehrine yol alırlar. Günlerin bir gününde Devran Bey'e misafir olurlar. Hacı Zakir Bey, olup biteni Devran Bey'e anlatır. Devran, yanındaki adamlarından yolu iyi bilen iki kişi ayarlar. Gecenin bir vaktinde, Devran Bey'in iki adamı Aslan Bey, İsmail Ali yola düşer. Epey bir yol gittikten sonra İran topraklarında Sarı Dağların eteğinde bir çeşmenin başında ikametgâh yaparlar. Gece orda kalır, sabah kalkarlar. Erken bir vakitte İsmail Ali bakar ki sevdanın habercisi bir turna katarı yol alıp gidiyor. Yarabbi ben bu turnalara söylesem Revan'ın yolunu bana gösterirler mi? Bir sabah güneşiyle birlikte görelim İsmail Ali turnalara ne diyecek? Turnalar Revan'ın yolunu gösterecek mi?

Aldı İsmail Ali:

Gökyüzünde pervaz eden turnalar
Söyle nerden gider yolu Revan'ın

Benim derdim bir güzelin sevdası
Söyle nerden gider yolu Revan'ın

Katar katar olup nere gidersiz
İçerime derdi gamı atarsız
Tutmuyor dizlerim kaldım tutarsız
Söyle nerden gider yolu Revan'ın

İsmail Ali'yi yaktı Gülperçek
Zalım kanlı dağlar yol vermez geçek
Selam edin seven âşık ölecek
Söyle nerden gider yolu Revan'ın

Söz hıtamına erer. Aslan Bey uyanar ki hikmeti ilahi turna katarı İsmail Ali'nin başında alçak bir vaziyette pervaz eylerler. Aslan Bey der ki yanındakilere bunda bir ilahi var. Dakkalarca, turna İsmail Ali'nin başından gitmez. O esnada Devran Bey'in adamları Aslan Bey'e yolu tarif ederler, geri dönerler. Aslan Bey ve İsmail Ali günlerin bir gününde İran'ın Tebriz şehrinde Doktor Abbas Bey'i bulurlar. Kars'tan Nihat Bey'den götürdüğü nâmeyi vererler. Abbas Bey nâmeyi okur ki hay, vah, hay! Evin yıkılsın genç sahabı! Bu genç gerçekten karasevda... Akşam olur. Abbas Bey konağında misafir eder. Sabahleyin kalkarlar, Doktor Abbas Bey'le Abbas Bey'in muayenehanesine geçerler. Abbas Bey, tepeden tırnağa muayene eder. "Yavrum herhangi bir hastalığa rastlanmadı." der, Abbas Bey. Senin derdin nedir? Söyle bana devasını bulayım. İlaç Allah'tandır; ama kul eyler çare. Biz doktor olarak dört arkadaşız. Dördümüz de Moskova'da aynı tıbbı bitirdik. Kars'tan Nihat Bey, Çıldır'dan Esat Bey, Tebriz'den ben Abbas Bey, Revan'dan Hoset Bey. Dördümüzden biri bu derde deva bular. İlla ki şimdi sen söyle derdini. Ben ona göre derman yapayım." der Doktor Abbas Bey. İsmail Ali bakar ki muayenehanede bir saz asılı. Olmaz mı doktor bey ben içirimdeki derdimi sazla söyleyeyim. Sazı indirir Abbas Bey: "Buyur evladım, söyle." der.

Aldı İsmail Ali:

Felek pençesini attı yakama
Kimse anlamadı yaradan hâkim
Eller murad aldı gençlik çağında
Bize zulüm etti yaradan hekim

Bana mesken oldu ovalar dağlar
Gözlerim yaş döker içim kan ağlar
Yaş yirmi demeden kurudu bağlar
Talih kara yazdı sıradan hekim

İsmail Ali'yi yaktı bu sevda
Aslıhan Kerem'i yaktı oda
Bize böyle yazıf yaradan Hüda
Revan'a yol göster buradan hekim

Söz hitamına erişir. Abbas Bey'in gözünden düşen yaş, dizlerini ıslatır. Abbas Bey, kalkar: "Evladım, 'Seni öz elimnen Revan'a gönderecem.' demiştim ya, orda benim arkadaşım, can kardaşım Doktor Hoset Bey var. Seni ona Allah amanatı gönderecem. İnşallah Doktor Haset derdine deva bulur. Sizi kavuşturur." Gecenin epey bir vaktinde yolu iyi bilen Aslan Bey'le ve Doktor Abbas Bey'in çok sadık bir arkadaşı Revan'a hareket ederler. Günlerin bir gününde Revan şehrine vararlar. Doktor Hoset Bey'i sorarlar. İyi Ermenice bilen Aslan Bey, Doktor Hoset Bey'in otağına misafir olur. Abbas Bey'in namesini verir. Hoset Bey nâmeyi alar. O gece otağında misafir eder. Sabah olur, muayenehanesine alır. Ne kadara tedavi ederse bir mümkün olmaz. O esnada Doktor Hoset Bey: "Yavrum İsmail Ali, bu yakında bu karasevdadan rahatsız bir hasta ben yine muayene ettim. Adı gül ile ilgiliydi. Ama güzel bir kızidi. O sevda onun gül benzini soldurmuştu."

"Ola ki adı Gülperçek'idi."

"Galiba..."

"Hikmeti ilahi" der İsmail Ali. "Doktor Hoset'in dediğine göre bu bizim aradığımız Gülperçek'tir." Doktor Hoset Bey'e yalvarır İsmail Ali: "Bize bir yol göster. Biz gider buluruz."

Doktor Hoset Bey der: "Evladım eğer sizin Türk olduğunuzu anlarılarsa beni de kaybederler, sizi de kaybederler. Ben şimdi çıkacam dışarı. Sizler de tebdil kıyafet olun, beni takip edin. Amandı benim ismimi söylemeyin." der.

Yola düşerler. Kiliseye yakın bir yerde Doktor Hoset işaret eder. O esnada Gülperçek ile Keşişin kızı da kilisenin bahçesinde gezerler. Bunları tanıyan İsmail Ali, bahçenin içine girerler. Göz göze gelen iki âşık birbirine sarılır. Hüngür hüngür ağlamaya başlarlar. Bu sesi duyan Gülperçek'in annesi Şayka Hanım, her ikisini de acele içeri alır. O esnada yoldan geçen Gomar, acele koşarak içeri gelir. İsmail Ali'yi görür görmez acele koşu koşu Taşnak Karakolu'na gider, şikâyet eder etmez kilisenin etrafı sarılır. Aslan Bey

saklanır. İsmail Ali'yi kısıkavrak yakalar karakola götürürler. Türkçe anlamayan Ermeni Taşnaklar bir tercüman getirirler. Fakat bu tercüman Âşık Levki isimli bir Ermeni âşığı. Bakar ki kız oğlanın sevdalısı, oğlansa kızın sevdalısıdır. Bu esnada oğlana “Yavrum, sen bu kızı seviyor musun?” diye sorar. İsmail seslenmez. “Yavrum öyleyse ben sana âşıklık dilinden söyleyem, sen de bana cevap ver.

Alır Âşık Levki:

Sana nasıl kıymış sevda
Rüzgârı seni yitirmiş
Yolun izin belli değil
Bir tevdül yöne getirmiş

Alır İsmail Ali:

Bende olan karasevda
Serimi kına getirmiş
Ters edip aşkın rüzgârı
Hind'e Yemen'e getirmiş

Alır Âşık Levki:

Serden geçirmiş bu sevda
Yakıptı cismini oda
Yoksa pir mi vermiş buda
Seni Revan'a getirmiş

Alır İsmail Ali:

Elim Türkistan elidir
Yüreğim sevda doludur
Yolum muhabbet yoludur
Ulu divana getirmiş

Aldı Âşık Levki:

Yardımcımız olsun İsa
Mekânım Mescid-i Aksa
Âşık Levki sevda haksa
Canı bu cana getirmiş

Aldı İsmail Ali:

Yetsin hızın bu imdada
Ol İsa'yı getir yâda
Verif İsmail'e Hüda
Aşkla meydana getirdi

Söz hitamına erişir. Oradaki karakol görevlilerine Âşık Levki, İsmail Ali'nin bir akıl hastası olup da nereden geldiği belli değildir, der. Muayene için doktor çağrılır. Doktor olarak da Hoset Bey çağrılır. Hoset Bey karakola gider ki bakar İsmail Ali, Gülperçek ve Gülperçek'in ailesi orada. Bunları tanımamalıktan gelen Hoset Bey, İsmail Ali'yi muayene eder. Akli dengesi yerinde değil diye rapor verir. Gomar ne kadar “Ben bunu tanıyorum.” dese de karakol inanmaz. İsmail Ali'yi Revan Kalesi'ne hapisaneyeye götürürler. Hapishanenin ağır ceza reisi, aslı Türk dini Ermeni olduğundan dolayı ağır ceza reisi yaptırırlar. Size nerden haber verelim beyler? Aradan üç beş hafta geçer. Aslan Bey bakar ki Gomar bir arkadaşı ile her gün şehir dışına çıkıp şarap içip eğlenirler. İş tam takip eden Aslan Bey, tebdil-i kıyafete girip Ermeni subayı elbisesi giyerek gider. Gomar'ı ve arkadaşını vurur, tekrar şehre gelir. Doktor Hoset'e yalvarır: “İsmail Ali'yi hapishaneden nasıl çıkaracağız Hoset Bey?”

Doktor Hoset der ki: “Yavrum Aslan Bey, İsmail Ali'ye öyle bir rapor vermişim ki pek kısa zamanda hapisten çıkacak. Burada da eyletmezler. Ben alır Türkiye'ye yolcu ederim”der. Doktor Hoset Bey, ağır ceza reisi Ditant Bey üç beş ay sonra bir divan toplar. İsmail Ali'nin akli dengesi yerinde değildir, hapis yatması caiz değildir, diye serbest bırakırlar. Doktor Hoset, İsmail Ali'yi alır; tekrar kiliseye getirir. Gerçekten de yıllardır süregelen karasevda İsmail Ali'yi de Gülperçek'i de delirtmiştir. İkisini de serbest bırakan hükümet, takip etmekten vazgeçmiştir.

Gülperçek'in babası Aros Bey, Aslan Bey'e der ki: "Sen asla görünme. Eğer sen görünürsen, hem kendinin hem bizi yakarsın. Bu iki genç birbirini toplayınca sana teslim ederiz. Gecenin birinde alır gidersen."

Aradan üç beş gün geçer. Keşişin kızı Gülperçek ve İsmail Ali'yi alır. Demavent Dağı'nın eteğinde olan Viran Bağlar denen başa gezmeğe götürür. Bağda epey gezdikten sonra keşişin kızı bir ağacın dibinde oturur. Der ki: "Bu iki genci baş başa bırakayım. Biraz dolaşsınlar." El ele tutan iki genç, Demavent Dağı'nın karanlıklarına doğru yol alırlar. Geçten geç uyanan keşişin kızı bakar ki lele göçüf yurdu kalıf. Sağa sola ne kadar bağırırsa ses veren olmaz. Koşa koşa akşam karanlığında kiliseye gelen keşişin kızı Gülperçek'in annesine, babasına ve Aslan Bey'e haber eder. Gece sabaha kadar gündüz akşama kadar dağı didik didik ederler. Hiçbir ize ulaşamazlar. Üzgün bir şekilde atını dizginleyip gecenin birinde Türkiye'yi geçen Aslan Bey, İsmail Ali'nin babasının evine uğrar.

Annesi Banuser: "Yavrum Aslan Bey, sen geldin İsmail Ali hani? Olup biteni tekte İsmail Ali'nin annesi ve babasına anlatır. Her iki âşığın da sırta kadem bastığını söyler. Devlet erkânına yalvarır ki: "Beni Revan'a gönderin. Ben yavrumu arıyacam."

İki düvel arasında bir konferans yapılır. Acılı anneyi ve Aslan Bey'i tekrar Revan'a gönderirler. Revan'a giden acılı anne Revan valisi Dikan Bey'in yanına elinde beratıyla çıkar. Demavent Dağı'nda evladımı kaybettim. Ben senden evladımı isterem. Acılı annenin gözyaşına dayanamayan Revan Valisi Dikan, Demavent Dağı'nı bir hafta didik didik aratır. Karlı boranlı Demavent Dağı'nın eteğinde bir ağıt sesi yükselir. Görelim bağıri yanık anne, bir koyun kuzusuna melercesine oğluna nasıl seslenir?

Aldı Banuser Hanım:

Dağ taş sese geldi benim ahımdan
Yalvardım dağdaki duman oğul
Yaktı bizi bir sevdanın ataşı
Bir şivan salmışım Revan'a oğul

Bağrına mı bastı Demavent dağı
Eridi hasretle yüreğim yağı

Bir yandan gelmedi sesin sarağı
Karıştın mı dağda dumana oğul

Gelsin iki ülke divan kurulsun
Haber verin dört etrafı sarılsın
Ben bağrı yanığa müjde verilsin
Yollarını bekler bir ana oğul

Banuser başında galhar dumanın
İr ulu sedara kaldı gmanın
Kalkmaz mı oldu Demavent'in dumanı
Ettin hanemizi virane oğul

Söz hitamına erer. Revan valisi, Aros Bey ve keşiş ailesi, Doktor Haset Bey; Banuser Hanım'a ve Aslan Bey'e baş sağlığı verirler. "Senin oğlun ve şayka Hanım'ın kızı sırta kadem bastılar. Bu viran Demavent Dağı kaç öyle aşığı yuttu biliyor musun?" der. Revan valisi bir kervan düzenler, bağrı yanık anneyi ve Aslan Bey'i şayka Hanım ve Aros Bey'i tekrar, ikiye bölünen Halıkışla Köyü'ne, evlerine gönderir. Hikâyemiz de burada sona erer. Dinleyenler ve okuyanlar sağ olsun.

SONUÇ

Anadolu'ya farklı dönemlerde farklı yerlerden gelen Türk toplulukları Anadolu'nun kültürel zenginliğini arttırmış, kültürümüze ve edebiyatımıza olan katkıları, coğrafyamızın rengine renk katmıştır. Soyca, gelenekçe, dilce, edebiyatça, yurtça ortak olduğumuz bu topluluklardan Karapapak Türkleri, Çıldır çevresinde yaşamaktadırlar.

Karapapak Türklerine yurt olan Çıldır yöresi, âşıkların beşiği olmuş bir coğrafyadır. Çıldır'da XVI. yüzyıldan beri korunan âşıklık geleneği, en olgun çağını Âşık Şenlik döneminde yaşamıştır. Âşık Şenlik etrafında, çırakları vasıtasıyla günümüze kadar uzanan Şenlik kolu doğmuştur. Âşık Seyyâti de Âşık Şenlik'in torunu Yılmaz ŞENLİKOĞLU'dan ders alması hasebiyle şenlik koluna bağlıdır. Şiirlerinde Yılmaz Şenlikoğlu'nu ve Âşık Şenlik'i övmesinin yanı sıra sözlü icraları esnasında da ustasının deyişlerini okumaktadır.

Âşık Seyyâti köylü âşıklar içinde yer almaktadır. İlkokul mezunu olan âşık, yaşadığı çevreden beslenmiştir. Dili yalın ve sade; anlatımı açıktır. Bu yönüyle Âşık Seyyâti'nin eserleri, âşık edebiyatının dil özelliklerine uygundur. Ancak âşığın didaktik üslûbu; eserlerinin sanatsal yönünü geride bırakmış ve onları âşık edebiyatı estetiğinden uzaklaştırmıştır.

Âşık Seyyâti irticalen şiir söyleyebilmektedir. Yöre âşıklarında yaygın olduğu üzere hikâye anlatıcılığı vasfı da bulunmaktadır. "Ferhat Bey ve Gülşen Hanımın Hikâyesi" ve "Ah Şu Hudutlar Olmasaydı" adlı kendi yazdığı iki hikâyesi de mevcuttur. Ancak aşk ve kahramanlık konularının işlendiği bu hikâyeler, halk hikâyesi formundan uzaktır. Âşık Seyyâti şiirleriyle öne çıkmaktadır.

Âşık Seyyâti, mahlasını kendisi seçmiştir. Şiirlerinde 8 ayrı mahlas kullanmıştır. En sık kullandığı mahlas, "İsrafil Seyyâti"dir. 9 şiirinde ise mahlas bulunmamaktadır.

Âşık, şiirlerini hece ölçüsüyle yazmıştır. En sık kullandığı kalıp, 11’li hece kalıbıdır. Hece ölçüsü ile yazdığı 2325 mısranın 51’inde ölçüde kusur bulunmaktadır. Âşık Seyyâti’nin en sık kullandığı nazım birimi ise dörtlüktür. Âşığın şiirlerindeki hane sayısına bakıldığında, dörder haneden oluşan şiirlerin, çoğunlukta olduğu görülür.

Âşık Seyyâti’nin şiirlerinde tespit ettiğimiz 653 kafiyeden 257’si yarım kafiye, 238’i tam kafiye, 153’ü zengin kafiye, 5’i cinaslı kafiyedir. Rediflerin ise 288’i ek redif, 47’si sözcük redif, 77’si ek+kelime, 23’ü kelime grubu, 24’ü mısra redif şeklindedir. Âşık Seyyâti’nin şiirlerinde yarım kafiyenin bu kadar fazla kullanılması âşığın kafiye konusunda eksiklikleri olduğunu göstermektedir.

Âşık Seyyâti, yapı bakımından benzer olmayan kelimeler arasında kafiye yaptığı gibi “p-f”, “p-b”, “t-d”, “l-n”, “m-n”, “l-r”, “z-s”, “ş-ç”, “c-ç”, “ğ-h”, “ğ-y”, “ğ-k”, “h-k” gibi kulakta benzerlik yaratan seslerle de kafiye yapmıştır. Bu şekilde yaptığı 129 kafiyenin 7’si yarım kafiyeler içinde, 43’ü tam kafiyeler içinde, 79’u zengin kafiyelerindedir. Buna göre âşığın en çok zengin kafiye yaparken zorlandığını ifade edebiliriz.

Âşığın şiirlerindeki kafiye örgüsüne baktığımızda, 71 şiirinin a b a b / c c c b / d d d b; 60 şiirinin a b c b / d d d b / e e e b örgüsüyle yazıldığını görürüz. Bu verilere göre Âşık Seyyâti kafiye örgüsünde koşma düzenini tercih etmiştir.

Âşık Seyyâti’nin şiirleri yapı ve şekil bakımından bazı aksaklıkları barındırsa da muhteva bakımından oldukça zengindir. Şiirleri genel bir sınıflandırmaya tabi tuttuğumuzda; âşıklık geleneği, aşk, Atatürk, coğrafi unsurlar, din ve dindarlar, dünyanın geçiciliği ve ölüm, felek, gurbet, inanç unsurları, kültür ve edebiyatımıza ait kahramanlar, tabiat, tarihi unsurlar, toplumsal meseleler ve ideoloji gibi on üç başlık altında değerlendirilebiliriz.

Âşık Seyyâti; âşıklık geleneğini işlediği şiirlerinde, ustaya saygı üzerinde durmuştur. Âşıklık geleneği içinde edepli olmanın zorunluluk arz ettiğini, ustaya saygı duymanın da edebî bir parçası olduğunu anlatmıştır. Âşık Seyyâti’nin âşıklık geleneğini işlediği şiirlerinde vurguladığı bir başka husus ise âşığın ayrıştırıcı değil birleştirici olması gerektiğidir. Âşık Seyyâti, şiirlerinde yöre âşıklarının isimlerine de yer vermiştir.

Aşk, âşık şiirinde sıkça işlenen bir tema olsa da Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde geri plandadır. Âşık Seyyâti, aşkı pesimistik bir tavırla ele almıştır. Aşk, âşığa heyecan ve mutluluk yerine acı vermektedir.

Âşık Seyyâti, Atatürk ile ilgili şiirlerinde hayranlık ve minnet duygularını dile getirmiştir. Atatürk için yazdığı şiirlerin haricinde, bazı mısralarında Atatürk'e atıfta bulunduğu şiirleri de mevcuttur.

Âşığın şiirlerinde coğrafi unsurlara, anlatıma zenginlik katmak amacıyla yer verilmiştir. Ancak Çıldır, Posof, Çıldır Gölü, Bey Dağı, Kısır Dağı, Ardahan, Kars gibi Âşık Seyyâti'nin yakın çevresindeki yerler dışında Borçalı, Musul, Kerkük, Hira Dağı gibi yerlerin de şiirlerde yer alması, âşığın dini ve milli aidiyet hisleri ile ilgili ipucu vermektedir.

Âşık Seyyâti'nin dine bakışında iki farklı tavır görülür. Kimi şiirlerinde Allah'a teslimiyetindeki samimiyet göze çarparken kimi şiirlerinde dindarlara şüpheyile yaklaşması dikkat çeker. "Sahte sofu", "sahte müslüman" tabirleriyle genelleme yapmaktan kaçınmaya çalışan Âşık Seyyâti'nin, bu tabirleri kullanmadan eleştirilerde bulunduğu şiirleri de bulunmaktadır.

Âşık Seyyâti, şiirlerinin neredeyse tamamında nasihat vermektedir. Dünyanın geçiciliğini ve ölümü işlediği şiirlerinde de bu didaktik yön ağır basar. Hayatın sanılandan daha kısa olduğu ve insanın maddiyata aldanmaması gerektiği her fırsatta hatırlatılır. Âşık, ölümden korkmamaktadır. Dünyadayken eşit yaşayamayan insanlar için ölümün eşitlik sağladığını düşünür.

Âşık Seyyâti'nin şiirlerinde, âşık şiirinin temel temalarından biri olan felek geniş yer tutar. Yaşadığı zorluklar karşısında feleğe sitem eden âşık, bir yandan da insanın feleğe küsmemesi gerektiğini anlatır. Onun şiirlerinde felekten yakınma, isyan boyutuna varmaz. Hemen her şiirinde feleğe göndermede bulunmuştur.

Âşık şiirinde sık işlenen ve Âşık Seyyâti'nin kendine has duyuş ve düşünüşüyle ele aldığı bir başka tema da gurbettir. Âşık Seyyâti Çıldır'dan kısa süreli ayrılıkları dışında

gurbette kalmamıştır. Ancak yakınları gurbettedir. Gurbeti ele alışında da gidenin değil geride kalanın hissiyatı etkili olmuştur. Âşık, köyün ıssız kalışından şikâyetçidir.

Âşık Seyyâti şiirlerinde, peygamberler, halifeler, melekler, sure adları gibi inanç unsurlarına; Kerem, Aslı, Leyla, Mecnun, Ferhat, Şahmeran gibi kültür ve edebiyatımıza ait kahramanlara; Çanakkale, Sarıkamış, Yavuz, Fatih gibi tarihi öneme haiz olay, mekân ve kişilere de yer vermiştir. Peygamber Efendimiz için yazmış olduğu bir şiiri dışında bu öğeleri sanatların içinde anlatımı zenginleştirmek amacıyla kullanmıştır.

Âşık Seyyâti, tabiattan; en çok sanat yaparken faydalanmıştır. Benzetme ve istiârelerinde tabiata ait unsurlara yer vermiştir. Aşkını anlatırken de nasihat verirken de tabiata ait unsurları bolca kullanmıştır. Sevdiği kız güldür, laledir. Cesur ve mert insanlar için koç ve aslan benzetmelerini yaparken, düzenbazlar ve merhametsizleri yılana, kutra, çakala benzetir. Âşık Seyyâti'nin tabiatı anlattığı şiirlerinde bir çelişki görülür: Âşık, tabiatın güzelliğinin Allah'ın yansıması olduğunu ifade ettiği halde, bazı şiirlerde “tabiat ana” vurgusu yapar.

Âşık Seyyâti ne kadar aşktan, tabiattan, felekten, gurbetten söz etse de onun şiirlerinde esas olan toplumsal meseleler ve ideolojidir. Âşık Seyyâti, içinde yaşadığı toplumun sorunlarıyla yakından ilgilenir. Sınıfsal ayrılıkları, ekonomik eşitsizlikleri, haksızlığı, yoksulluğu kıyasıya eleştirir. Köy ağaları, yalnızca seçim zamanı oy kaygısıyla köylüyü hatırlayan siyasiler, halden anlamayan bürokratlar, âşığın şiirlerinde yer bulur. Vatandaşın çaresizliğini anlattığı bu şiirlerde, hakkını aramaya çalışırken devleti temsil eden erkler karşısında nezaketini bozmayan köylü vatandaş karşımıza çıkar. Liyakat sahibi olmayan insanların önemli koltuklar işgal etmesini de eleştiren Âşık Seyyâti'nin, bu durumu alegorik bir anlatımla eleştirdiği şiiri oldukça manidardır. Âşık Seyyâti, halkın, ülkesinde oynanan oyunlar karşısında uyanık olmasını ister. Sazıyla sözüyle gerçeklerin savunucusu olacağını dile getirir. Şiirlerinde, inandığı değerleri haykırma ve nasihat verme amaçlarını gütmesi, sanatsal kaygıyı göz ardı etmesine neden olmuştur.

Belirtmek isteriz ki Âşık Seyyâti'nin çalışmamızın ardından vereceği eserler, onunla ilgili kanaatleri değiştirebilir. Çünkü yaşayan bir âşıkla ilgili söylenmiş her söz aslında eksiktir. Âşık edebiyatının bütün temsilcilerinin mükemmel şiirler yazması

beklenemez. Âşıklık geleneğine sahip çıkmaları ve bu geleneğin taşıyıcılığını üstlenmeleri onları kültür ve edebiyatımızın mümtaz kişilikleri arasında kabul etmemiz için yeterlidir. Kültür savaşlarının yapıldığı XXI. yüzyılda başta Âşık Seyyâti (İsrafil Uzunkaya) olmak üzere kültür ordumuzun bütün neferlerine şükranlarımızı sunuyoruz.

Önsözde de ifade ettiğimiz gibi bu çalışmayı hazırlamaktaki amacımız, yalnızca Âşık Seyyâti'nin eserlerini incelemek değil; halk kültürüyle yoğrulmuş ve halk şiirine gönül vermiş bir âşığı tanıtarak, geleneğin taşınmasına ve Karapapak Türklerinden haberdar olunmasına katkı sağlamaktır. Âşıklık geleneğinin ve Anadolu'daki birlik ve beraberliğin dünya var oldukça sürmesini diliyoruz.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Altinkaynak, Erdoğan (2008), **Âşık Mehmet Hicrani'nin Hikâyeleri**, Konya: Kömen Yayınları.
- Artun, Erman (1996), **Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani**, Adana: Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Aslan, Erdinç (2008), “Karapapaklar Kutsal Kaz ve Şamanizm”, www.turansam.org/makale.php%3Fid%3D154 (17.04.2012)
- Aslan, Ferhat, (t.y.), “Kars Yöresi Âşıklarının Usta Çırak Geleneği Bakımından Değerlendirilmesi”, http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/ferhat_aslan_kars_yoresi_asiklari_usta_cirak.pdf (17.04.2012)
- Coşgun, Melek (2012), “Kafkaslardan Anadolu’ya Bir Sanat Elçisi Olarak Âşık Şenlik”, Kürşat Öncül (Haz.), **Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu Bildiri Metinleri**, (147-164), Kars: Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Çalış, Sunay (2012), “Âşık Şenlik’in Şiirlerinde ‘Mistik Teselli Terapisi’”, Kürşat Öncül (Haz.), **Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu Bildiri Metinleri**, (121-132), Kars: Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları
- Çelik, Ali (1993), “Âşık Sümmâni’nin Şiirlerinde Yapı ve Şekil”, Ank: Kültür Bakanlığı Türk Halk Kültürü Araştırmaları Yayınları.
- _____ (1995), **Osman Efendioğlu**, Trabzon
- Çıblak, Nilgün (2004), “Günümüz Âşıklarından Devran Baba”, **Milli Folklor**, 8(16), 77-89
- Düzgün, D. (2008), “Âşık Edebiyatı”, Öcal Oğuz (Ed.), **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, 6. Baskı içinde (235-278), Ankara: Grafiker.
- Freud, Sigmund (2002), **Dinin Kökenleri**, İstanbul: Payel Yay.
- Günay, Umay (2008), **Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kafkasyalı, Ali (2012), “Karapapak Türkleri”, **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 48. (269-304).

- Karabulut, Kerem ve Polat, Dilek (2007), “Türkiye’de Yaşanan Göç Olgusu Üzerine Bir Alt Bölge Uygulaması”, **8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi İnönü Üni.**, Malatya.
- Kaplan, Mehmet (1973), **Şiir Tahlilleri II Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Türkçe Meâli, Haz. Karaman, Hayrettin-Özek, Ali-Dönmez, İ. Kâfi-Çağrı, Mustafa-Gümüş, Sadrettin-Turgut, Ali, Ankara: 2007.
- Kaya, Doğan (1994), **Sivas’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- _____, (t.y.), “Giresun’da Âşık Tarzı Şiir Geleneği”, http://dogankaya.com/fotograf/giresunda_asik_tarzi_siir_gelenegi.pdf (18.04.2012).
- _____, (t.y.), “Halk Şiirinde Biçim ve Tür”, http://www.dogankaya.com/fotograf/halk_siirinde_bicim_ve_tur.pdf (18.04.2012).
- Kolcu, A. İhsan (2008), **Cumhuriyet Edebiyatı II Hikâye ve Roman**, Erzurum: Salkım Söğüt Yayınları.
- Köprülü, M. Fuad (2003), **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Memmedli, Şureddin ve Gocæva Memmedova, Gülnara (2012), “Gürcistan’daki Borçalı Âzeri Türklerinde Âşıklık Geleneği”, **Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi**, 4(14), 28-36.
- Ocak, A.Yaşar (2005), **Alevi Bektaşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oğuz, Öcal (1993), “Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”, **Millî Folklor**, 11(19), 13-19
- _____, (2001), **Halk Şiirinde Tür Şekil ve Makam**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, Nebi (2012), “Âşıklık Geleneği ve Seyahat / Göç Âşık Şenlik Örnekleme”, Kürşat Öncül (Haz.), **Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu Bildiri Metinleri**, (16-35), Kars: Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Pala, İskender (2004), **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Papakçı, Zihni (2010), **Terekemeler (Karapapaklar) Kökeni Tarihi Gelenek ve İnançları**, İstanbul: Su Yayınları.
- Sakaoğlu, Saim (2004), **Karacaoğlan**, Ankara: Akçağ Yayınları.

Üçüncü, Kemal (2013), “Güney Kafkasya Perspektifinden Çıldır Yöresi Sözlü Kültür Geleneği”, Erdoğan Altunkaynak (Edt.), **Çıldır Sempozyumu Bildiriler El Kitabı**, İstanbul.

Yıldız, Muharrem (t.y), **Karapapak (Terekeme) Türkleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Salih (2007), **Türkiye’de ve Kafkasya’da Yaşayan Karapapak (Terekeme) Türkleri Tarihi ve Kültürü**, Ankara: Prizma Press Matbaacılık.

Yiğit, Ali (2012), “Âşık Şenlik Şiirinde Hayvan Motifi”, Kürşat Öncül (Haz.), **Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu Bildiri Metinleri**, (108-120), Kars: Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

EKLER

EK: I

EK: II

EK: III

Moskova ve Hars Anlaşmaları
17-20 Kasım 2011 Uluslararası Sempozyumu
ARDAHAN

54

Düşüne, düşünce gelen aros bey gerilir hanımı şayka hanıma
Kızın hali hal değil hanım, bizide revana süreceğler ögle gösterir
Aradan bir kaç gün geçen şunun bir yakasında gülperçek biryaka-
sında ismail ali iki sevdalı yanık sesleri ite gönelim birbirine
ne söyler. Alır ismail ALİ:

ALDI GÜLPERÇEK

Zalimler tar attı yollarımıza
Ayvak nazlı yardan elim ayrıldı,
El ele gezerdik süsen bağında
Süsenim sümbülüm gülüm ayrıldı

Gülperçegem soldurdular gülümü
Kurutlular meyve veren dalımı
Kadir mevlam nasip eyle ölümü
Deryadan umrondan selden ayrıldım

Aldı gülperçek

felek ottı ayrı ayrı ellere
Ulusum vatanım elim ayrıldı
Birlikte yasadık birlikte doğduk
Petegim kavanım balım ayrıldı

Alır ismail ALİ

Sänmez bu sevdanın alevi kövü
Kimler kaderine olmazki razı
Bâyleymiş bize yazılan yazı
Bükagımı dudagım dilim ayrıldı

Alır gülperçek

Ayırıldı sınırlar seven sevdayı
Dar ettiler sevenlere dünyayı
Hatırlatır mecnunla leylayı
Dağım, sahramı ovom gülüm ayrıldı

Alır ismail ALİ SON BENDİNİ

Zay eyledi seveda ismail ali
esti bat sabah degdi samyeli
istersen sağ yaşa istersen ölü
Agacımı yaprağım dalım ayrıldı

ARDAHAN VALİLİĞİ | ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ | ARDAHAN BELEDİYESİ | ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Bursa'da doğdu. İlkokulu Bursa'da, ortaokul ve liseyi Trabzon'da tamamladı. 2005 yılında kaydolduğu Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2009 yılında "Grek Alfabeli Türkçe Metin 'Karamanlıdika' " adlı bitirme çalışmasıyla mezun oldu.